

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain, turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain, poronhoitajien sijaisavusta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia, turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia, poronhoitajien sijaisavusta annettua lakia sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ä. Esitys sisältäisi lomitussäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutokset.

Esityksessä ehdotetaan lomitussäädäntöön erityisesti uudistuvasta Euroopan unionin maatalousalan valtioneuvoston päätöksestä johtuvia muutoksia. Samalla muutettaisiin muun muassa laeissa käytettäviä keskeisiä käsitteitä, lomituspalvelujen myöntämisen yleisiä edellytyksiä, takaisinperintää koskevaa sääntelyä ja yhdenmukaistettaisiin lomituspalvelulakeja osittain.

Esityksen myötä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettavaa kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät pääsisivät maatalousyrittäjien lomituspalvelujen piiriin. Lisäksi sivutoimisesti kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät voisivat saada nykyistä laajemmin lomituspalveluja. Ravi- ja ratsastustoiminta ei kuulu maatalousalan valtioneuvoston päätöksessä tarkoitettuun maatalouden alkutuotantoon, joten maatalousyrittäjien lomituspalveluilla ei enää hoidettaisi ravi- ja ratsuhevosia.

Esityksessä ehdotetaan myös maatalousyrittäjien lomituspalvelulain sijaisapumaksujen uudistusta ja eräiden säännösten nostamista lakitasolle maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksesta. Turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin esitetään muun muassa sääntelyä kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteettomasti myönnetty valtion korvaus.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lomituspalveluja koskeviin lakeihin ehdotetut muutokset tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana 1.1.2023–30.6.2023. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki	5
2.2 Laki turkistuottajien lomituspäalveluista ja laki poronhoitajien sijaisavusta	7
2.3 Laki tulotietojärjestelmästä	8
2.4 Lomitusjärjestelmien välisistä eroista	8
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.2.1 Tarve poiketa maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen ehdoista	14
4.2.2 Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain muutosten taloudelliset vaikutukset	15
4.2.3 Lomituspäalvelulakien muutosten vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin sekä tasa-arvoon	18
4.2.4 Lomituspäalvelulakien muutosten vaikutukset asiakkaisiin	18
4.2.5 Lomituspäalvelulakien muutosten vaikutukset lomittäjiin	19
4.2.6 Lomituspäalvelulakien muutosten vaikutukset viranomaisiin	20
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	21
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	21
6 Lausuntopalaute	24
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	24
7.1 Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki	24
7.2 Laki turkistuottajien lomituspäalveluista	89
7.3 Laki poronhoitajien sijaisavusta.....	113
7.4 Laki tulotietojärjestelmästä	119
8 Lakia alemman asteinen sääntely	121
9 Voimaantulo	122
9.1 Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki	122
9.2 Turkistuottajien lomituspäalveluista annettu laki	123
9.3 Poronhoitajien sijaisavusta annettu laki	125
9.4 Laki tulotietojärjestelmästä	126
10 Toimeenpano ja seuranta	126
11 Suhde muihin esityksiin.....	126
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	126
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	127
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	127
LAKIEHDOTUKSET	128
Laki maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain muuttamisesta	128
Laki turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain muuttamisesta	145
Laki poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muuttamisesta	154
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	160

LIITTEET	161
RINNAKKAISTEKSTIT	161
Laki maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain muuttamisesta	161
Laki turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain muuttamisesta	193
Laki poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muuttamisesta	209
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	219
ASETUSLUONNOS	221
Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien lomituspäalveluista.....	221

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esitys sisältäisi lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutokset. Esityksen taustalla on pääministeri Marinin hallitusohjelma, jonka mukaan lomitussääntö uudistetaan. Lomitussääntö koostuu maatalousyrittäjien lomitussääntöä (1231/1996), turkistuottajien lomitussääntöä annetusta laista (1264/2009) ja poronhoitajien sijaisavusta annetusta laista (1238/2014). Ensin mainittu on asiakasmäärältään ja palveluiltaan laajin, joten huomio kiinnittyy usein siihen. Viimeisimmän laajemman maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitussääntöjen muutoksen yhteydessä eduskunta hyväksyi seuraavat lausumat (eduskunnan vastaus EV 108/2015 vp – HE 112/2015 vp):

1. Eduskunta edellyttää, että osana kokonaisuudistusta työnsuojelun valvontaan liittyvät toimivaltakysymykset selvitetään ja lomittajien työturvallisuutta ja sen valvomista koskevat säännökset saatetaan työnsuojelulainsäädännön edellyttämälle tasolle. (Toteutettu jo lakimuutoksilla 974/2016 ja 975/2016.) Lisäksi yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista tulee tarkastella kokonaisuudistuksen yhteydessä siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään.
2. Eduskunta edellyttää, että nyt säädettävän varallaolon maksullisuuden vaikutuksia lomitussääntöjen käyttöön ja käytänteisiin seurataan ja lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkastellaan sen muutostarpeita.
3. Eduskunta edellyttää, että tuetun maksullisen lomitussääntöjen enimmäistuntimäärän riittävyyttä ja rajoituksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen seurataan ja tuntimäärän muutostarpeita tarkastellaan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lomittajan työn osa-aikaisuutta koskevan lausuman taustalla oli sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, joiden mukaan lomitussääntöä uudistettaessa tulee selvittää mahdollisuudet siirtää maatalouslomitussääntöä kokonaisiin työsuhteisiin, jotta alan vetovoima, ammattitaito ja koulutus voidaan turvata. Sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi myös, että valiokunta on usein kiinnittänyt tähän huomiota (StVM 7/2007 vp, StVM 45/2009 vp ja StVM 25/2010 vp). Maatalousyrittäjien lomitussääntöjen palveluista automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa sekä tuettua maksullista lomittaja-apua on tarkoitettu käsitellä lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen myöhemmässä, toisessa vaiheessa.

Lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutosten ja myös myöhemmässä, toisessa vaiheessa esitettävän uuden lomitussääntöjen taustalla on lisäksi uudistuva Euroopan unionin maatalousalan valtiosääntö ja tavoite yhdenmukaistaa lomitussääntöjä. Taustalla on myös aikaisempi valmistelu, jossa maatalouslomitusta suunniteltiin siirrettäväksi hyvinvointialueiden (maakuntien) tehtäväksi. Myös vaihtoehtoisia hallintomalleja selvitettiin (sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:14). Maatalouslomitussääntöjen hallintomalli päädyttiin kuitenkin säilyttämään ennallaan.

1.2 Valmistelu

Lomitussääntöjen kokonaisuudistusta on valmisteltu useiden vuosien ja muutaman hallituksen aikana hieman eri lähtökohdista, mutta erilaisista syistä valmistelu on siirtynyt eteenpäin. Vuonna 2017 lausuntokierroksella oli yhteistyössä sidosryhmien kanssa valmisteltu hallituksen

esityksen luonnos, jonka keskeisin ehdotus, maatalousyrittäjien yritysکوhtainen vuosiloma, ei saanut kannatusta ja esityksen valmistelu tässä muodossa keskeytyi.

<https://stm.fi/-/tyoryhma-lomitus>-Viime vuosien aikana alustavaa valmistelua on tehty sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Sosiaali- ja terveysministeriö järjesti myös kaikille avoimen Otakantaa.fi –kuulemisen vuonna 2020, jonka tulokset ovat nähtävillä internetissä Otakantaa.fi –sivulla (Lomituslainsäädännön uudistaminen 2020).

Maatalousyrittäjien eläkelaitos toimeenpanee eri lomitussjärjestelmiä. Eläkelaitoksen yhteydessä toimii maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitussjärjestelmien osalta lomitussasioiden neuvottelukunta, jonka alaisena toimii lomitussasioiden seurantaryhmä. Sekä neuvottelukunnassa että seurantaryhmässä ovat edustettuina erilaiset maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitussjärjestelmien sidosryhmät, lukuun ottamatta yksityiset lomitusspalvelun tuottajat. Eläkelaitoksen yhteydessä toimii myös toinen neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina muun muassa poronhoitajien sijaisapujärjestelmän sidosryhmät.

Alustavan virkavalmistelun tuloksia työstettiin eteenpäin tiiviissä yhteistyössä laajimman lomitussjärjestelmän eli maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmän sidosryhmien kanssa syksystä 2021 alkaen alkukesään 2022 saakka eläkelaitoksen lomitussasioiden seurantaryhmässä. Myös turkistuottajien lomitussjärjestelmän sidosryhmillä oli mahdollisuus osallistua kokouksiin, mutta turkistuottajien lomitussjärjestelmän oma teemakokous järjestettiin alkukesällä 2022. Poronhoitajien sijaisavun osalta sosiaali- ja terveysministeriö järjesti alkukesällä 2022 erillisen teemakokouksen ja myös saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:ssä tarkoitetut neuvottelut. Sidossryhmien kanssa valmisteltiin lomitusslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutoksia ja myöhemmin, toisessa vaiheessa esitettävää uutta lainsäädäntöä.

Esityksen kustannusarviot on arvioitu Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa sosiaali- ja terveysministeriön yleisen ohjauksen tukemana.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM059:00/2019>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Maatalousyrittäjien lomitusspalvelulaki

Maatalousyrittäjien lomitusspalvelulaissa säädetään kotieläintuotantoa harjoittavien maatalousyrittäjien lomitusspalveluista. Lomitussjärjestelmän hallinnosta säädetään lain 3 luvussa. Lomitusspalvelujen järjestämissvastuu on siirretty lain mukaisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta kunnille kuntalain (410/2015) 7.2 §:ssä tarkoitetuilla toimeksiantosopimuksilla. Järjestämissvastuussa olevien kuntien (”paikallisyksiköiden”) määrää ollaan parhaillaan vähentämässä ja vuonna 2023 Suomessa olisi enää 12 kuntaa, joille järjestämissvastuu olisi siirretty. Lomitusspalveluja on useita erilaisia ja niiden valikoima vaihtelee sen mukaan, onko maatalousyrittäjä valinnut kunnan tarjoamat lomitusspalvelut (”paikallisyksikön järjestämät”) vai itse yksityiseltä lomitusspalvelun tuottajalta hankkimansa (”itse järjestetyt”) lomitusspalvelut. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa kunta maksaa kustannuskorvauksen palvelun tuottajalle.

Suomessa maatalousyrittäjien lomitusspalvelut nähtiin historiassa pitkään osana maatalousyrittäjän varsinaista sosiaaliturvaa. Nykyään lomitusspalvelujen luonne on täsmentynyt Euroopan unionin (EU) valtioneuvoston päätöksen kehittämisen johdosta siten, että lomitusspalvelut ovat maatalousyrittäjälle suunnattua valtiontukea. Samalla lomitusspalvelut ovat myös yrittäjälle henkilöinä tarkoitettuja hyvinvointipalveluita, joilla tuetaan yrittäjän sosiaaliturvan toteutumista,

työssä jaksamista ja työuran pidentymistä. Viime kädessä lomituspalveluilla tuetaan osaltaan suomalaisen kotieläintuotannon jatkuvuutta ja huoltovarmuutta. Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmän asiakkaat ja toimeenpanija Maatalousyrittäjien eläkelaitos pitävätkin säännöllisesti esillä lomituspalvelujen tärkeää merkitystä ja myös uusia palveluja.

EU:n maatalousalan valtioneuvoston sääntely on voimassa aina määräajan ja valtioneuvoston sääntelyä ollaan parhaillaan uudistamassa. Uuden sääntelyn tarkempi sisältö selviää vuoden 2022 aikana. Jäsenmaiden tulee saattaa valtioneuvoston järjestelmänsä vastaamaan uutta sääntelyä viimeistään 30.6.2023. Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmän kannalta relevantit ovat Euroopan komission vuosille 2023–2027 antamat maa- ja metsätalouden ja maaseutu-alueiden valtioneuvoston suuntaviivat (20xx/C xxx/xx), eli niin sanotut maatalousalan valtioneuvoston suuntaviivat.

Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelystä muutettiin jo vuonna 2016, jotta se vastaisi voimassa olevaa valtioneuvoston sääntelyä, mutta työtä on edelleen jatkettava. Merkittävin muutostarve koskee ravi- ja ratsastustoimintaa. Nämä eivät ole osa valtioneuvoston sääntelyssä tarkoitettua maatalouden alkutuotantoa, joten valtion tukemin lomitustajärjestelystä ei tulisi hoitaa ravi- ja ratsuhevostia.

EU:n maatalousalan valtioneuvoston sääntelyn mukaan kaikilla tukikelpoisilla toimijoilla tulisi olla mahdollisuus saada tukea objektiivisesti määriteltyjen edellytysten perusteella. Tätä puoltaisi myös yleinen yhdenvertaisuusperiaate. Tämä ei kuitenkaan vielä toteudu sellaisten kotieläintuotantoa harjoittavien maatalousyrittäjien kohdalla, joiden kotieläintuotantoa verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan.

Järjestelmän ulkopuolella olevilla maatalousyrittäjillä on yrittäjän eläkelain (1272/2006) tarkoitettu eläkevakuutus, joten heiltä puuttuu maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 14 §:ssä tarkoitettu työtulo. Tämä työtulo on puolestaan nykyisin maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmässä säädetyn tavanomaisimman sijaisapumaksun määräytymisen perusteena. Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmässä on myös useita erilaisia perusteita määrättyjä sijaisapumaksuja, joten voimassa olevaa sijaisapumaksuja koskevaa sääntelyä tulisi kaiken kaikkiaan uudistaa.

Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelystä maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmällä tarkoitetaan kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisena yksikkönä. Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmällä ei vastaa EU:n valtioneuvoston sääntelyssä käytettyä yrityksen määritelmää. Voimassa olevaa maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmää on myös mahdollista tulkita virheellisesti siten, että itsenäisessä taloudellisessa yksikössä ei saisi olla muuta toimintaa kotieläintuotannon lisäksi. Maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmät kuitenkin harjoittavat usein kotieläintuotannon lisäksi muutakin taloudellista toimintaa. Kun otetaan huomioon haasteet, joita maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmän tilanteeseen voi nykyään kohdistua, ilmiön voi olettaa lisääntyvän jatkossa.

Tulojen hankinta eri lähteistä voi nykyään johtaa siihen, että maatalousyrittäjä ei saa kaikkia maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmässä tarkoitettuja lomitustajärjestelystä. Niin sanotuille sivutoimisille maatalousyrittäjille myönnetään vain useimpia sijaisapulomitustajärjestelystä ja täysin maksullista lomittaja-apua, ei muita lomitustajärjestelystä, ja lisäksi heidän sijaisapumaksunsa kaksinkertaistuu, jos heillä on työ- tai virkasuhde tai yrittäjän eläkelain (1272/2006) tarkoitettu pakollinen eläkevakuutus.

Sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyy rajanvetokysymyksiä siitä, kuinka pienimuotoista kotieläintuotantoa valtion tulisi tukea valtion varoin. Otakantaa.fi –kuulemisessa nykyinen lomitustajärjestelmän myöntämisen alaraja (kuusi kotieläinyksikköä eli esimerkiksi kuusi lypsylehmää) sai palautetta harrastusmaisuuksista. Toisaalta on tuotantoaloja, joilla suuremmankin määrän kotieläimiä hoitaa lyhyessä ajassa. Asia kilpistyy siihen, montako kotieläintä maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmällä tulisi vähintään olla ja kuinka monta tuntia päivässä näiden kotieläinten välttämättömän

hoitotyön tulisi vähintään viedä, jotta maatalousyrittäjälle myönnettäisiin lomittaja valtion tukemana. Asiaan liittyy eduskunnan vuosien ajan esillä pitämä, useimpien lomittajien kohdalla todellisuutta oleva osa-aikainen työ. Osa-aikainen työ heijastuu väistämättä lomittajan ansiotaan, lomittajien saatavuuteen ja sitä kautta lomitustajärjestelmän olemassaoloon.

Lomituspäivä jakaantuu perinteisesti kahteen jaksoon. Maatalousyrittäjän on ollut mahdollista saada myös lomittajan kolmas tai neljäs käynti vuorokaudessa, mutta tämä oli maksullista lisäpalvelua (valvontakäynti), kunnes Korkein hallinto-oikeus katsoi ratkaisussa KHO:2019:60, että neljä ruokintakertaa kuuluu lomituspäivätyötehtäviin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu on ymmärrettävä maatalousyrittäjän näkökulmasta, mutta lomittajan työolosuhteiden ja lomittajien saatavuuden ja sitä kautta lomitustajärjestelmän olemassaolon kannalta ratkaisun tarkoituksenmukaisuuden voi kyseenalaistaa. Lomitusajon haasteita lisää myös yötyönä toteutettava lomituspäivätyö.

EU:n valtioneuvoston päätöksen Euroopan unionin tuomioistuimen antoi vuonna 2019 ratkaisun C-349/17 Eesti Pagar, jossa käsiteltiin sääntöjenvastaisen tuen takaisinperintää ja tukihakemuksen jättämisen oikea-aikaisuutta. Näitä teemoja koskeva maatalousyrittäjien lomituspäivätyölaissa sääntely tulisi uudistaa. Sidosryhmät kokevat kuitenkin tärkeäksi, että mahdollisuus takaisinperittävän summan kohtuullistamiseen tulisi voida säilyttää.

EU:n valtioneuvoston päätöksessä edellytetään niin sanotun avoimuusvelvoitteen noudattamista, eli yksittäistä myönnettyä tukea koskevien tietojen julkaisua internetissä. Avoimuusvelvoitteen tavoitteena on lisätä valtiontukien koskevaa tietoisuutta ja siten edesauttaa parempaa tukikontrollia läpinäkyvyyden avulla. Avoimuusvelvoite ei kuitenkaan sovellu muista yritystuista luonteeltaan poikkeavaan lomituspäivätyölaissa, joka on myös henkilön hyvinvointipalvelu. Jos avoimuusvelvoitetta sovellettaisiin lomituspäivätyölaissa, internetissä julkaistaisiin vähintään 10 vuoden ajan rajoittamattomalle internetin käyttäjäjoukolle lomituspäivätyölaissa saajien henkilötietoja. Internetissä julkaistavat tiedot voisivat välillisesti paljastaa lomituspäivätyölaissa saajista myös EU:n henkilötietolainsäädännössä tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ja kansallisessa julkisuuslainsäädännössä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Tätä vaatimusta ei siten voida käytännössä noudattaa Suomen lomitustajärjestelmissä.

Maatalousyrittäjien lomituspäivätyölaissa on peräisin 1990-luvulta ja sitä on muutettu usein. Laki on muodostunut osin vaikeaselkoiseksi. Lisäksi 1990-luvulta peräisin oleva maatalousyrittäjien lomituspäivätyöasetus (1333/1996) on laajasti sisällöllisesti vanhentunut ja asetuksenantovaltuudet eivät ole kaikilta osin perustuslain (731/1999) mukaiset.

2.2 Laki turkistuottajien lomituspäivätyölaista ja laki poronhoitajien sijaisavusta

Turkistuottajien lomituspäivätyölaista annetussa laissa säädetään turkistuottajien lomituspäivätyölaista. Turkistuottajien lomitustajärjestelmän hallinto toimii saman mallin mukaisesti kuin maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmän hallinto, eli järjestämisvastuu on siirretty Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta kunnalle toimeksiantosopimuksella. Kuntien määrä on vähäisempi kuin maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmässä. Lomituspäivätyölaissa on kaksi. Turkistuottaja voi valita kunnan tarjoamat lomituspäivätyölaissa ("paikallisyksikön järjestämät") tai itse yksityiseltä lomituspäivätyölaissa tuottajalta hankkimansa ("itse järjestetyt") lomituspäivätyölaissa. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa kunta maksaa kustannuskorvauksen palvelun tuottajalle.

Poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa säädetään poronhoitajien lomitustajärjestelmästä eli sijaisavustajien sijaisavun järjestäjä on Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Poronhoitajalla on yksi sijaisapulomituspalvelu. Poronhoitaja hankkii sijaisavun itse yksityiseltä lomituspalvelun tuottajalta. Maatalousyrittäjien eläkelaitos maksaa kustannuskorvauksen palvelun tuottajalle.

Kuten maatalousyrittäjien lomituspalvelujen, myös turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun luonne on täsmentynyt EU:n valtioneuvoston päätöksen johdosta siten, että palvelut ovat yritykselle suunnattua valtiontukea. Samalla palvelut ovat myös yrittäjälle henkilönä tarkoitettuja hyvinvointipalveluita, joilla tuetaan yrittäjän työssä jaksamista ja työuran pidentymistä. Viime kädessä palveluilla tuetaan osaltaan suomalaisen turkiseläintuotannon ja poronhoidon jatkuvuutta. Myös näiden lomitussysteemien asiakkaat pitävät säännöllisesti esillä palvelujen tärkeää merkitystä ja myös uusia palveluja. Lisäksi yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi Saamelaiskäräjien pyynnöstä 24.6.2021 lausunnon (VVTDno-2021-280), jossa edellytettiin poronhoitajien palvelujen laajentamista. Saamelaiskäräjien pyynnöstä myös tasa-arvovaltuutettu antoi asiaan liittyvän lausunnon 18.3.2021 Dnro TAS/134/2021. (Katso asiasta luku Lomitussysteemien välisistä eroista).

Kuten yllä todettiin, EU:n maatalousalan valtioneuvoston päätöksiä ollaan parhaillaan uudistamassa ja jäsenmaiden tulee saattaa valtioneuvoston päätöksensä vastaamaan uutta sääntelyä viimeistään 30.6.2023. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomitussysteemien kannalta relevantti on maan ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettu komission asetusta (EU) xx/20xx., eli niin sanottu maatalouden ryhmäpoikkeusasetus.

Turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia muutettiin jo vuonna 2016, jotta se vastaisi voimassa olevaa valtioneuvoston päätöksiä, mutta työtä on edelleen jatkettava ja muutoksia olisi tehtävä myös poronhoitajien sijaisavusta annettavaan lakiin. EU:n valtioneuvoston päätöksiin liittyvät muutostarpeet ovat osin samoja kuin maatalousyrittäjien lomituspalveluissa, mutta niitä on vähemmän. Muutenkin turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia ja poronhoitajien sijaisavusta annettua lakia olisi tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa maatalousyrittäjien lomituspalvelulain kanssa. Eri lait ovat monessa suhteessa samanlaisia, mutta kuitenkin hyvin erilaisia. Yhdenmukaistaminen helpottaisi lain soveltajien hallinnollista taakkaa.

Tällä hetkellä muutama turkistuottaja on maatalousyrittäjien lomitussysteemissä. Heidät tulisi siirtää turkistuottajien lomitussysteemiin turkistuottajien keskinäisen yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Turkistuottajien lomituspalveluista annettusta laista puuttuu myös sääntely kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteettomasti myönnetty valtion korvaus. Tähän saakka kuntien palautukset on hoidettu kuntien vapaaehtoisuuteen perustuen.

2.3 Laki tulotietojärjestelmästä

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella ja kunnilla ei ole nykyään oikeutta saada tietoa Verohallinnon tulotietojärjestelmän avulla eri lomitussysteemien tarpeita varten. Tämä on koettu puutteeksi.

2.4 Lomitussysteemien välisistä eroista

Suomessa on olemassa lomitussysteemit kolmelle eri elinkeinotoiminnan alalle: kotieläintuotantoa harjoittaville maatalousyrittäjille, turkistuottajille ja poronhoitajille. Maatalousyrittäjien lomitussysteemit on järjestelmästä selvästi vanhin ja kehittynein. Se on myös asiakasmäärän, lomituspalvelujen määrän sekä määrärahojen näkökulmasta katsottuna selvästi laajin lomitussysteemit. (Vuonna 2021 asiakasmäärä maatalousyrittäjien lomitussysteemissä alle 14 000,

turkistuottajien lomitussjärjestelmässä alle 400 ja poronhoitajien sijaisapujärjestelmässä alle 150.)

Suomessa etenkin maatalousyrittäjien lomituspalvelut nähtiin historiassa pitkään osana yrittäjän varsinaista sosiaaliturvaa. Nykyään lomituspalvelujen luonne on täsmentynyt EU:n valtioneuvoston kehittämissä ohjelmista siten, että lomituspalvelut ovat yritykselle suunnattua valtiotukea. Samalla lomituspalvelut ovat myös yrittäjälle henkilönä tarkoitettuja hyvinvointipalveluita, joilla tuetaan yrittäjän työssä jaksamista ja työuran pidentymistä. Maatalousyrittäjien osalta tuetaan lisäksi yrittäjän sosiaaliturvan toteutumista. Viime kädessä lomituspalveluilla tuetaan osaltaan suomalaisen kotieläintuotannon, turkistuotannon ja poronhoidon jatkuvuutta. Kotieläintuotannon osalta tuetaan myös huoltovarmuutta.

Viime vuosina keskustelu eri lomitussjärjestelmien asiakkaiden välisestä yhdenvertaisuudesta ja tarpeesta lisätä lomituspalveluja heille, joita niitä on nykyään vähemmän, on herännyt. Keskustelu alkoi kesken lomitusslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun eikä esimerkiksi julkisen talouden suunnitelmassa oltu varauduttu mahdollisten lisäpalveluiden rahoittamiseen.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi yhdenvertaisuuslailla (1325/2014) edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää sekä tehostetaan syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Saamelaiskäräjien pyynnöstä yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 24.6.2021 lausunnon (VVTDno-2021-280), jossa edellytettiin poronhoitajien palvelujen laajentamista. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi, että poronhoitajien sijaisavun suppeudesta verrattuna maatalousyrittäjien mahdollisuuksiin saada sijaisapua syntyy oletta maatalousyrittäjien kieltämisestä välittömästi syrjinnästä. Syrjintäperuste on elinkeinon harjoittaminen muuna henkilönä liittyvänä syynä. Lausunnossa poronhoitajien katsottiin olevan maatalousyrittäjien kanssa vertailukelpoisessa asemassa, koska eri maatalouselinkeinon sitovuuden eroista huolimatta poronhoitajat ovat maatalousyrittäjien tavoin vastuussa eläinten hyvinvoinnista. Lausunnossa todetaan, että yhdenvertaisuuslain 11 §:n mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Lomituksesta säädettyjen lakien esitöissä ei kuitenkaan käydä läpi erilaisen kohtelun tavoitteita tai arvioida keinojen oikeasuhtaisuutta. Syrjintäoletettaman kumoamiseksi tulisi osoittaa joko etteivät poronhoitajat ole vertailukelpoisessa asemassa suhteessa muihin maatalousyrittäjiin tai että erilaiselle kohtelulle on oikeuttamisperusteet, eli lailla säätämisen lisäksi sillä on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteeseen pääsemiseksi ovat oikeasuhtaiset.

Perustuslain 17 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Lausunnossaan yhdenvertaisuusvaltuutettu korosti myös, että poronhoitajien sijaisavusta säädettyä on yhdenvertaisuuslain lisäksi huomioitava perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten turvaama alkuperäiskansan oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan tulkittuna perustuslain 22 §:n julkisen vallan ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisvelvollisuuden valossa.

Perustuslain 6 §:ssä säädetään myös sukupuolten tasa-arvosta. 6 §:n mukaan sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehtoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Saamelaiskäräjien pyynnöstä myös tasa-arvovaltuutettu antoi asiaan liittyvän lausunnon 18.3.2021 Dnro TAS/134/2021. Tasa-arvovaltuutettu totesi, että mahdollisuus saada sijaisapupalveluja tai saada sijaisavun käyttäminen korvatuksi voi edistää yrittäjien, erityisesti yksin- ja pienyrittäjien mahdollisuuksia sovittaa yhteen äitiys, vanhemmuus ja yrittäjäys. Tämä on omiaan edistämään myös sukupuolten tasa-arvoa. Tasa-arvovaltuutettu pitää tärkeänä, että lainsäädäntötyön aikana kiinnitetään huomiota myös valmisteltavien lakien sukupuolivaikutuksiin ja että tässä yhteydessä edistetään poronhoitajien mahdollisuuksia äitiyden, vanhemmuuden ja yrittäjäyden yhteensovittamiseen. Tasa-arvovaltuutettu totesi myös, että kysymys sijaisapupalvelujen saamisesta on asia, joka koskee yleisemminkin eri aloilla toimivia yrittäjiä, erityisesti yksin- ja pienyrittäjiä.

Nyt esitettävän hallituksen esityksen myötä maatalousyrittäjien lomituspalveluja lisättäisiin entisestään jossain määrin, mutta turkistuottajien ja poronhoitajien palveluja ei esitetä lisättäväksi, koska niihin ei ole esitetty rahoitusta. Näin ollen oikeustila, johon yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnitti huomiota, ei muuttuisi tämän esityksen myötä. Sosiaali- ja terveysministeriössä laaditaan kuitenkin parhaillaan virkatyönä selvitystä yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun lausuntojen johdosta. Arvioitavaksi tulee syrjäntäperuste, vertailukelpoisen aseman ole-massaolo ja mahdolliset oikeuttamisperusteet. Yhtenä näkökulmana selvityksessä on myös alkuperäiskansan oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan sekä tasa-arvovaltuutetun lausunnon mukaisesti tasa-arvo. Asiaan palataan siten tulevaisuudessa.

3 Tavoitteet

Lomituslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutokset sisältävän esityksen tavoitteena on toteuttaa lomituslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelussa tunnistetuista kaikista lainsäädännön muutostarpeista erityisesti ne, jotka liittyvät vuonna 2023 uudistuvaan Euroopan unionin maatalousalan valtioneuvoston sääntelyyn. Tässä yhteydessä tavoitteena on myös yhdenmukaistaa lomituspalvelulakeja osittain.

Lisäksi esityksen tavoitteena on lisätä maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmässä maatalousyrittäjien keskinäistä yhdenvertaista kohtelua mahdollistamalla samat lomituspalvelut kaikille kotieläintuotantoa harjoittaville maatalousyrittäjille. Myös turkistuottajien keskinäistä yhdenvertaista kohtelua lisättäisiin, kun kaikki turkistuottajat olisivat samassa turkistuottajien lomitusjärjestelmässä.

Eduskunnan edellyttämällä tavalla tavoitteena on myös vähentää maatalouslomittajan työn osa-aikaisuutta. Tämän tavoitteen perushaaste on, että tavoite heijastuu yleensä negatiivisesti maatalousyrittäjien tarpeisiin. Tästä syystä esityksen tavoitteena onkin vähentää vain kaikkein lyhyimpiä lomittajan työjaksoja. Toisaalta tavoite maatalousyrittäjien keskinäisen yhdenvertaisuuden lisäämisestä tukee tavoitetta vähentää lomittajien työn osa-aikaisuutta, koska se merkitsee lisää työtä lomittajille.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa valtion tukemin maatalousyrittäjien lomituspalveluin ei enää hoidettaisi ravi- ja ratsuhevosia. Ravi- ja ratsastustoiminta eivät ole osa EU:n maatalousalan valtioneuvoston sääntelyssä tarkoitettua maatalouden alkutuotantoa. Maatalousyrittäjien lomituspalveluilla voitaisiin jatkossa hoitaa vain maatalouden alkutuotantoon kuuluvia hevosia. Näiden joukko tulisi määritellä. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien lomi-

tuspalvelulain 2 §:ssä määriteltäisiin hevonen. Hevosella tarkoitettaisiin edellisten 30 kuukauden aikana vähintään kerran siemennettyä, astutettua tai varsonutta tammaa, vastaavan jakson aikana vähintään kerran siitokseen käytettyä oria ja vastaavan jakson aikana syntynyttä varsaa. Lomituspalveluilla hoidettavien hevosten joukko muodostettaisiin siten hevoskasvatuksen näkökulmasta. Hevosen määritelmän täyttäviä hevosia on hevosiin erikoistuneissa ja myös muita kotieläintuotannon aloja harjoittavissa maatalousyrytyksissä. (Katso hevosen määritelmän laadinnassa huomioon otetut tarkemmat näkökulmat säännöskohtaisista perusteluista.)

Nykyisin maatalouslomituspalvelut on suunnattu maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaista kotieläintuotantoa harjoittaville, maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettulla pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetuille maatalousyrittäjille. Esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien keskinäistä yhdenvertaista kohtelua lisättäisiin mahdollistamalla lomituspalvelut jatkossa myös elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista kotieläintuotantoa harjoittaville, yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettulla pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetuille maatalousyrittäjille. Näin maatalouslomitusjärjestelmä vastaisi entistä paremmin myös EU:n maatalousalan valtioneuvoston vaatimuksia. Muutos tukisi myös tavoitetta vähentää maatalouslomittajien työn osa-aikaisuutta, kun lomitusjärjestelmään tulisi uusia asiakkaita. Esitetty muutos kävisi ilmi muun muassa maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 §:än ehdotettavasta kotieläintuotannon määritelmästä sekä säännöksistä, joissa mainitaan eläkevakuutus.

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 §:än myös uutta maatalousyrittäjien määritelmää. Maatalousyrittäjällä tarkoitettaisiin kotieläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää. Maatalousyrittäjien määritelmä mukailisi EU:n valtioneuvoston päätöksessä käytettyä yrityksen määritelmää. Määritelmä olisi kuitenkin laadittu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain tarpeita varten, ottaen huomioon myös se, että maatalousyrittäjät harjoittavat usein kotieläintuotannon lisäksi muutakin taloudellista toimintaa.

Kun otetaan huomioon maatalousyrittäjien taloudelliseen tilanteeseen nykyään kohdistuvat haasteet, voi olettaa, että maatalousyrittäjät pyrkivät hankkimaan tuloja yhä useammin muistakin tulolähteistä kotieläintuotannon ohella. Kuitenkin nykyään täysimääräiset maatalouslomituspalvelut on suunnattu vain niin sanotuille päätoimisille maatalousyrittäjille (”vuosilomaan oikeutetuille”). Sivutoimisille maatalousyrittäjille (”sijaisapuun oikeutetuille”) myönnetään vain useimpia sijaisapulomituspalveluja ja täysin maksullista lomittaja-apua, ei muita lomituspalveluja, ja lisäksi heidän sijaisapumaksunsa kaksinkertaistuu, jos heillä on työ- tai virkasuhde tai yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu pakollinen eläkevakuutus. Esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien keskinäistä yhdenvertaista kohtelua lisättäisiin mahdollistamalla täysimääräiset lomituspalvelut jatkossa myös sivutoimisille maatalousyrittäjille. Muutos tukisi myös tavoitetta vähentää maatalouslomittajien työn osa-aikaisuutta. Esitetty muutos kävisi ilmi erityisesti muutoksista, joita ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:än (oikeus vuosilomaan), 7 d §:än (sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten), 16 b §:än (maksullinen lomittaja-apu) ja 24 §:än (maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa). Lisäksi monista säännöksistä poistettaisiin tarpeettomia mainintoja ”sijaisapuun oikeutetusta” maatalousyrittäjästä.

Kuten luvussa Nykytila ja sen arviointi on todettu, sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyy kuitenkin rajanvetokysymyksiä siitä, kuinka pienimuotoista kotieläintuotantoa valtion tulisi tukea valtion varoin. Otakantaa.fi –kuulemisessa nykyinen lomituspalvelun myöntämisen alaraja (kuusi kotieläinyksikköä eli esimerkiksi kuusi lypsylehmää) sai palautetta harrastusmaisuudesta. Toisaalta on tuotantoaloja, joilla suuremman määrän kotieläimiä hoitaa lyhyessä ajassa. Asia kilpistyy siihen, montako kotieläintä maatalousyrittäjällä tulisi vähintään olla ja

kuinka monta tuntia päivässä näiden kotieläinten välttämättömän hoitotyön tulisi vähintään viedä, jotta maatalousyrittäjälle myönnettäisiin lomittaja valtion tukemana. Asiaan liittyy eduskunnan vuosien ajan esillä pitämä, useimpien lomittajien kohdalla todellisuutta oleva osa-aikainen työ. Osa-aikainen työ heijastuu väistämättä lomittajan ansiotasoon, lomittajien saatavuuteen ja sitä kautta lomitussjärjestelmän olemassaoloon.

Mainitut näkökulmat huomioon ottaen esityksessä ehdotetaan, että jatkossa maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:ssä edellytettäisiin, että maatalousyrittäjällä tulisi olla kotieläimiä vähintään yhdeksän kotieläinyksikköä. Yhden kotieläinyksikön muodostavat kotieläimet määriteltäisiin lomituspäalvelulainsäädännön perinteiseen tapaan maatalousyrittäjien lomituspäalveluista jatkossa annettavassa valtioneuvoston asetuksessa (katso hallituksen esityksen liite). Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:ssä edellytettäisiin myös, että maatalousyrittäjien kotieläinten välttämättömien hoitotöiden tulisi viedä päivittäin keskimäärin vähintään kolme tuntia. Eli maatalousyrittäjien kokonaistyöajan tulisi olla vähintään kolme tuntia. Näin vähennettäisiin ainakin kaikkein lyhyimpiä lomittajan työjaksoja. Ehdotuksen myötä valtion varoja vapautuisi esimerkiksi sellaisten maatalousyrittäjien tukemisesta, jossa lomittaja hoitaa välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä yhden tunnin aamulla ja yhden tunnin illalla. Maatalousyrittäjien vaihtoehtoisia hallintomalleja selvittäneen työryhmän raportissa käsiteltiin hallintomallien tarkastelun taustaksi myös maatalouden kehitysnäkymiä (sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen raportteja ja muistioita 2021:14). Raportissa todettiin, että maatalouden kehitysnäkymien osalta muutoksen suuntana on, että maatalousyrittäjien ja maatalousyrittäjien määrä laskee, mutta toisaalta yritysten koko kasvaa. Maatalousyrittäjien erityisesti vuoden 2022 aikana koettelevat poikkeukselliset ja monisyiset haasteet vaikuttavat maatalouden määrään ja kehitykseen, mutta oletettavaa on, että muutoksen suunta ei kokonaan käänny kohti pieniä maatalousyrittäjien yrityksiä.

Erityisesti maatalousyrittäjien työn osa-aikaisuuden vähentämiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia myös maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 17 a §:än. Se koskee pienempien maatalousyrittäjien maatalousyrittäjien velvollisuutta pitää suurin osa vuosilomapäivistään yhtä aikaa. Jatkossa velvoite koskisi entistä suurempia maatalousyrittäjien yrityksiä ja yhtä aikaa pidettävien vuosilomapäivien määrä nousisi nykyisestä 20 päivästä 22 päivään. Muutos liittyy myös siihen, että täysimääräiset lomituspäalvelut tulisivat myös sivutoimisten maatalousyrittäjien saataville. Yhtä aikaa pidettäviä vuosilomapäiviä koskevan velvoitteen rajoja on nostettu viimeksi vuonna 2012. Esitetyllä muutoksella pyrittäisiin saavuttamaan ainakin osa samoista tavoitteista, mitä vuoden 2017 lausuntokierroksella torjutulla, esitetyllä yrityskehittämällä vuosilomalla olisi saavutettu. Ehdotettu muutos olisi kuitenkin asiakkaiden kannalta joustavampi ehdotus kuin kategorinen yrityskehittäminen vuosiloma olisi ollut.

Lomittajien työolosuhteiden parantamiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia myös maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 14 §:än. Pykälässä säädetään paikallisyrittäjien velvollisuudesta järjestää lomituspäalveluja. Paikallisyrittäjä pyrkii aina palvelemaan asiakkaita hyvin. Lisäksi paikallisyrittäjien on järjestettävä lomituspäalvelut joustavasti ja taloudellisesti. Paikallisyrittäjiltä ei kuitenkaan voitaisi edellyttää, että paikallisyrittäjä järjestäisi lomituspäalveluja valtion varoin milloin tahansa ja miten tahansa. Esityksen mukaan paikallisyrittäjä järjestäisi jatkossa maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspäalvelua siten rajoitetusti, että maatalousyrittäjien tehtäisiin korkeintaan kaksi käyntiä vuorokaudessa. Mahdollisesti tarvittaviin lisäkäynteihin on olemassa maksullisena lisäpalveluna niin sanottu valvontakäynti. Näin palattaisiin oikeustilaan, joka vallitsi ennen Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua neljästä ruokintakäynnistä vuorokaudessa. Valvontakäynnin palvelumaksua esitetään kuitenkin laskettavaksi nykyisestä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muun muassa sitä, että paikallisyrittäjällä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspäalvelua yötyönä. Lomituspäalvelu yötyönä ei ole aina välttämätöntä, vaan voi johtua esimerkiksi asiakkaan omasta tavasta

rytmittää kotieläinten hoitotyötään. Yötyö on kuitenkin lisärasitus lomittajan kannalta, kun otetaan huomioon lomittajan kaksiosainen työpäivä ja yhä pidentyvät matkat maatalousyrittäjiin maatalousyrittäjien verkoston harvenemisen myötä. Jos asiakas kuitenkin välttämättä tarvitsisi lomituspalvelua esimerkiksi maitoauton vuoksi klo 05 alkaen, paikallisyksiköllä olisi halutesaan mahdollisuus poiketa yötyötä koskevasta rajoituksesta.

Esityksessä ehdotetaan myös uusia lomituspalveluja maatalousyrittäjille. Kyse olisi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 f §:ssä tarkoitettua sijaisavusta, jota myönnettäisiin jatkossa myös Puolustusvoimien järjestämän vapaaehtoisen harjoituksen suorittamista varten. Lisäksi sairaudesta tai tapaturmasta johtuvan työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää sijaisapua saisi jatkossa nykyistä helpommin tilanteissa, joissa maatalousyrittäjän työkyky olisi heikentynyt vain osittain.

Esityksessä ehdotetaan myös sijaisapumaksuja koskevan sääntelyn uudistusta. Sääntelyä yksinkertaistettaisiin. Sijaisapumaksun perusteeksi esitetään sidosryhmien aloitteeseen perustuen ”eläkkeen perusteena olevaa työansiota”. Käsite määriteltäisiin maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 §:ssä ja sijaisapumaksuja koskeva sääntely olisi 27 §:ssä. Sijaisapumaksujen taso säilyisi nykyisellä maltillisella tasollaan. Samoin lomitussjärjestelmään asiakkailta tuleva maksujen kertymä olisi suhteellisesti samalla tasolla kuin nykyisin. Esitykseen sisältyy myös säännös alennetusta sijaisapumaksusta ottaen huomioon maatalousyrittäjien taloudelliseen tilanteeseen kohdistuvat haasteet.

Yksityisen maatalouslomituspalvelun tarjonnan kehittämisen tukemiseksi ehdotetaan, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 26 §:ssä tarkoitettua kustannuskorvausta nostettaisiin. Korotus olisi kuitenkin vain maltillinen ottaen huomioon valtiontaloudelliset seikat. Yksityisten lomituspalvelun tuottajien asemaa parannettaisiin myös joustavoittamalla kustannuskorvauksen hakemista koskevaa 26 a §:ä. Tavoitteena olisi, että paikallisyksikkö pääsisi maksamaan kustannuskorvauksen nykyistä nopeammin.

Turkistuottajien lomituspalveluista annettavan lain 2 §:ssä määritellään turkiseläintuotanto. Määritelmää ehdotetaan muutettavaksi, koska maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmässä nykyään oleva muutama turkistuottaja siirrettäisiin turkistuottajien lomitussjärjestelmään turkistuottajien keskinäisen yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin lisättäisiin myös sääntelyä kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteettomasti myönnetty valtion korvaus.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ja poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin joitakin samoja muutoksia, kuin mitä ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin. Kyse olisi lähinnä EU:n maatalousalan valtioneuvoston päätöksen liittyvistä muutoksista, koska lisämäärärahaa esimerkiksi turkistuottajien ja poronhoitajien uusiin lomituspalveluihin ei ole käytettävissä.

EU:n maatalousalan valtioneuvoston päätöksen liittyviin, kaikkia kolmea lomituspalvelulakeja koskeviin lakimuutoksiin kuuluisi myös uudistuva takaisinperintää koskeva sääntely. Sidosryhmien aloitteeseen perustuen sääntelyyn sisältyisi myös mahdollisuus kohtuullistaa takaisinperittävää summaa. Lisäksi lomituspalvelulainsäädännöstä ehdotetaan kumottavaksi säännökset, jotka liittyvät EU:n maatalousalan valtioneuvoston päätöksen avoimuusvelvoitteen toteuttamiseen. Avoimuusvelvoite ei sovellu muista yritystuista luonteeltaan poikkeavaan lomituspalveluun, joka on myös henkilön hyvinvointipalvelu. Jos avoimuusvelvoitetta sovellettaisiin lomituspalveluissa, tämä voisi johtaa EU:n henkilötietolainsäädännön ja kansallisen julkisuuslainsäädännön näkökulmasta ongelmalliseen tilanteeseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Tarve poiketa maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen ehdoista

Osa maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin esitetyistä lakimuutoksista edellyttäisi sitä, että Euroopan komissio hyväksyisi poikkeuksen maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen vaatimuksista. Näitä olisivat:

7 b § Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kolme kuukautta vuodessa (sairaustilanteessa). Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Komission Suomen maatalouslomitujärjestelmää koskevassa hyväksymispäätöksessä vuodelta 2015 ei ole otettu kantaa siihen, sallisiko komissio tavallista pidemmän lomituskaksikon, kun maatalousyrittäjä käyttää sijaisapua sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten sinä aikana, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa. Suomi pyrkii jatkossa neuvottelemaan komission kanssa siitä, että myös näihin tapauksiin saataisiin tavanomaista pidempi lomituskaksiko.

7 f § Sijaisapu muilla perusteilla. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdassa 305 luetellaan syyt, joista johtuvan poissaolon vuoksi henkilö voi saada lomituspalvelua. Syihin kuuluu muun muassa asevelvollisuus. Koska Suomessa naisten asepalvelus sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu Puolustusvoimien järjestämä vapaaehtoinen harjoitus perustuvat vapaaehtoisuuteen, komissiolta on tarpeen pyytää Suomelle poikkeusta suuntaviivojen kohtaan 305 asevelvollisuuden osalta. Sen sijaan sijaisavun kesto ei tarvita poikkeusta, koska maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto olisi asevelvollisuuden osalta rajattava asepalveluksen kestoajaksi.

Lisäksi osa voimassa olevista maatalousyrittäjien lomituspalvelulain säännöksistä, joita ei esityksellä esitetä muutettavaksi edellyttäisi myös poikkeusta maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen vaatimuksista. Näitä olisivat:

7 § Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella. Voimassa olevan lain 7 § mahdollistaa sen, että maatalousyrittäjä saa sijaisapua kolme vuotta työkyvyttömyyden alkamisesta. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kolme kuukautta vuodessa (sairaustilanteessa). Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Suomi saikin komissiolta poikkeuksen vuonna 2015, jonka mukaisesti työkyvyttömyyssijaisavun kokonaiskesto voi olla kolme vuotta. Komissiolta on jälleen tarpeen pyytää kolmen vuoden poikkeusta voimassa olevan 7 §:n mukaisen sääntelyn mahdollistamiseksi.

7 c § Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kuusi kuukautta vuodessa äitiys- ja vanhempainvapaan tilanteissa. Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Komissiolta on jälleen tarpeen pyytää Suomelle poikkeusta suuntaviivojen kohtaan 306 perhevapaiden keston osalta.

4.2.2 Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muutosten taloudelliset vaikutukset

Maatalousyrittäjien lomituskustannuksiin vuosittain varattu määräraha laskee tasaisesti asiakasmäärän laskemisen vuoksi. Kuitenkin vuodelle 2023 kyseisiin lomituskustannuksiin esitetään valtion vuoden 2023 talousarviossa lisärahoitusta 6 000 000 euroa, koska maatalousyrittäjien lomituskustannuksiin tulisi uusia asiakkaita, eli elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät. Turkistuottajien lomituskustannuksiin ja poronhoitajien sijaisapujärjestelmään ei puolestaan esitetä lisärahoitusta.

Valtion vuoden 2023 talousarviossa maatalouslomitukseen lomituskustannuksiin on varattu yhteensä 113 200 000 euroa (sisältäen lisärahoituksen 6 000 000 euroa).

Vuonna 2021 maatalousyrittäjien lomituskustannuksissa oli asiakkaita yhteensä alle 14 000. Luku sisältää päätoimiset (”vuosilomaan oikeutetut”) ja sivutoimiset (”sijaisapuun oikeutetut”) maatalousyrittäjät). Lähtökohtaisesti vuonna 2023 lomituskustannuksissa tulisi olemaan asiakkaita karkeasti arvioituna noin 13 700.

Arviossa vuoden 2023 asiakkaiden määrästä on otettu huomioon, että:

- 1) Nykyisiä asiakkaita olisi noin 12 200. Asiakasmäärä laskee tasaisesti vuosittain. Vuonna 2023 nykyisten asiakkaiden lomituskustannukset ovat arviolta 112 000 000 euroa.
- 2) Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät tulisivat lomituskustannuksiin uusiksi asiakkaita vuonna 2023. Heitä voi potentiaalisesti olla noin 435 henkilöä. Arvio perustuu vuosia 2018 ja 2019 koskeviin tilastoihin, jotka Verohallinnossa tehtiin sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä Ruokaviraston, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja Verohallinnon tietojen pohjalta. Lisäkustannus uusista asiakkaista olisi arviolta 4 100 000 euroa. (Koska 6 000 000 euron lisärahoitus ei kuluisi kokonaan uusien asiakkaiden lomituskustannuksiin, esityksessä ehdotetaan myös muita lakimuutoksia, joilla olisi joko kustannuksia lisäävä tai säästävä vaikutus.)
- 3) Sivutoimiset kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät saisivat täysimääräiset lomituspalvelut vuonna 2023. Sivutoimisia maatalousyrittäjiä on jo nykyään lomituskustannuksissa asiakkaina, mutta heitä voi tulla järjestelmään myös uusina asiakkaina. Uusien asiakkaiden määrää on hyvin haastavaa arvioida. Kuitenkin Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tiedossa on nykyään lomituspalvelujen piirissä olevia maatalousyrittäjiä, joissa kaikki välttämättömiä kotieläinten hoitotoimia tekevät henkilöt eivät vielä käytä lomituspalveluja. Tällaisia maatalousyrittäjiä oli vuonna 2021 noin 1 260. Epävarmuuksista huolimatta uusina asiakkaina sivutoimisia maatalousyrittäjiä arvioidaan tulevan lomituskustannuksiin vuonna 2023 noin 1 100 henkilöä. Luvussa on mukana ravi- ja ratsuhevosia omistavat maatalousyrittäjät. Lisäkustannus uusista asiakkaista olisi arviolta 5 800 000 euroa.

Esityksen myötä ravi- ja ratsuhevosia sekä turkiseläimiä ei enää hoidettaisi maatalousyrittäjien lomituspalveluilla vuonna 2023. Muutoksen myötä maatalousyrittäjiä jäisi pois lomituskustannuksista noin 300, asiakkaita jäisi pois noin 350 ja lisäksi hevosia jäisi pois lomituskustannuksiin jääviltä asiakkailta. Muutoksen arvioitu kustannussäästö olisi karkeasti arvioituna noin 4 750 000 euroa.

Esityksen myötä vuonna 2023 otettaisiin käyttöön uusi yksi kotieläinyksikkö (1 ky) Työteho-seuran selvitykseen perustuen. Jos maatalousyrittäjien lomituspäivänsäntösoveltamisen alaraja pidettäisiin ennallaan kuudessa kotieläinyksikköissä, lomituspäivänsäntösoveltamään tulisi uusia asiakkaita (ainakin hevosia omistavia). Samalla lomituspäivänsäntösoveltamästä jäisi pois muita asiakkaita. Kaiken kaikkiaan järjestelmästä jäisi pois 19 maatalousyrittäjästä ja 22 asiakasta. Poisjäävien joukossa olisi eniten maatalousyrittäjiä, joilla on nautakarjaa sekä joillakin on myös lypsakarjaa tai niin sanottu sekatala. Esityksellä esitetään kuitenkin, että maatalousyrittäjien lomituspäivänsäntösoveltamisen alaraja nousisi yhdeksään kotieläinyksikköön. Näin ollen edellä mainitun 19 maatalousyrittäjien ja 22 henkilön lisäksi järjestelmästä jäisi pois 238 maatalousyrittäjästä ja 271 henkilöä. Poisjäävien joukossa olisi eniten maatalousyrittäjiä, joilla on nautakarjaa (noin 41 %) ja emolehmiä (noin 21 %) sekä joillakin on myös esimerkiksi lypsakarjaa (noin 12 %). Uuden yhden kotieläinyksikön ja uuden alarajan eli yhdeksän kotieläinyksikön yhteenlaskettu säästövaikutus olisi 3 100 000 euroa.

Myös eräillä muilla maatalousyrittäjien lomituspäivänsäntösoveltamäsiin esitetyillä lakimuutoksilla olisi joko kustannuksia lisäävä tai säästävä vaikutus.

Lisäkustannuksia on arvioitu aiheutuvan seuraavasti:

- 4.2 § Ei vuosilomaa sinä vuonna, jolloin eläkevakuutus alkaa -sääntönsen poisto. Lisäkustannus 50 000 euroa.
- 7 § Sijaisapu osasairauspäivärahan perusteella. Lisäkustannus 700 000 euroa.
- 7 § Sijaisapu 40 % työkyvyn heikentymään perustuvan ansionmenetykskorvauksen perusteella. Lisäkustannus 100 000 euroa.
- 7 f § Sijaisapu Puolustusvoimien järjestämään vapaaehtoiseen harjoitukseen. Lisäkustannus 30 000 euroa.
- 16 c § Lomitusta edeltävät maatalousyrittäjän toimenpiteet (opastus myös ennen maksullista lomitustaja-apua). Lisäkustannus 120 000 euroa.
- 26 § Itse järjestetyn lomituspäivänsäntösoveltamisen korvauksen tason nosto 1 eurolla. Lisäkustannus 500 000 euroa. (Alun perin tavoiteltiin suurempaa korotusta, jotta muutoksella olisi ollut tulevana vuosina yksityistä palvelun tarjontaa lisäävä vaikutus ja samalla säästövaikutus, koska itse järjestetyn palvelun kustannukset ovat pienemmät kuin kunnan järjestämän palvelun kustannukset.)
- 28 a § Valvontakäynnin palvelumaksun alentaminen. Lisäkustannus 64 000 euroa.

Kustannussäästöjä on arvioitu syntyvän seuraavasti:

- 3 § Maatalousyrittäjien kokonaistyöaika vähintään kolme tuntia. Kyse on maatalousyrittäjistä, joissa on vähäistä enemmän eläimiä, mutta niiden välttämättömät hoitotyöt sujuvat ajallisesti nopeasti. Lomituspäivänsäntösoveltamästä jäisi pois aiemmin poistuvien lisäksi noin 70 maatalousyrittäjästä ja noin 70 asiakasta. Poisjäävien joukossa olisi eniten maatalousyrittäjiä, joilla on emolehmiä (54 %), nautakarjaa (26 %) ja sikoja (12 %). Säästövaikutus 300 000 euroa.
- 5 § ”Yrittäjien sisäisen järjestelyin” -vaatimuksen täsmentäminen voi tehostaa sääntönsen noudattamista, mikä voi heijastua myönteisesti lomituskustannuksiin. Säästövaikutus 50 000 euroa.
- 14 § Vuosiloma- ja sijaisapulomituspäivänsäntösoveltamiset sisältäisivät kaksi käyntiä vuorokaudessa. Säästövaikutus 250 000 euroa.
- 14 § Yötyönä (työaikalain mukaiset rajat) toteutettavien lomituspäivänsäntösoveltamisten vähentäminen. Säästövaikutus 650 000 euroa.
- 17 a § Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät entistä suuremmille maatalousyrittäjille ja samaan aikaan pidettäviä vuosilomapäiviä 22. Säästövaikutus 1 300 000 euroa.
- 30 a § Yhteisvastuu saatavista -sääntönsen täsmentäminen voi tehostaa sääntönsen noudattamista, mikä voi heijastua myönteisesti lomituspäivänsäntösoveltamän luottotappioihin. Säästövaikutus 50 000 euroa.

Kaiken kaikkiaan esitetyt lakimuutokset voisivat johtaa vuonna 2023 arviolta 186 000 euron säästöihin. Esitettyihin kustannusarvioihin liittyy kuitenkin monta vaikeasti ennakoitavaa ja osittain toisiinsa vaikuttavaa seikkaa, jotka voivat vaikuttaa vuoden 2023 lomituskustannusten lopulliseen toteutumaan suuntaan tai toiseen.

Esimerkiksi nykyisten asiakkaiden lomituskustannusten arvioon vaikuttaa muun muassa se, että paikallisyksiköitä ollaan yhdistämässä ja tästä voi aiheutua tarvetta harmonisoida henkilöstön palkkoja. Kohonnut polttoaineen hinta voi puolestaan johtaa siihen, että KVTES:n mahdollistamalla tavalla kunnissa aletaan sopia paikallisesti tavanomaista korkeammasta matkakustannusten korvauksesta. Toisaalta, jos lomittajatyövoiman saatavuudessa esiintyy kunnissa ongelmia, kaikkia lomituspalveluja ei voida välttämättä täysimääräisesti toteuttaa.

Uusien sivutoimisten maatalousyrittäjien määrästä johtuvaan kustannusarvioon liittyy myös epävarmuuksia. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tiedossa on nykyään lomituspalvelujen piirissä olevia maatalousyrityksiä, joissa kaikki välttämättömiä kotieläinten hoitotoita tekevät henkilöt eivät vielä käytä lomituspalveluja. On mahdollista, että heistä kaikki eivät ole maatalousyrittäjiä, vaan osa voi olla työsuhteisia työntekijöitä.

Esityksen myötä ravi- ja ratsuhevosia ei enää hoidettaisi maatalousyrittäjien lomituspalveluilla. On kuitenkin haastavaa arvioida sitä, kuinka moni hevonen tulee tosiasiaassa täyttämään maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetun uuden hevosen määritelmän. Tarkkoja tilastoja ei ole saatavissa. Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelun aikana on kuultu sidosryhmiltä alustavia arvioita siitä, että kovinkaan moni hevonen ei lopulta täyttäisi uutta hevosen määritelmää. Toisaalta hevosen omistaja voi itse vaikuttaa esimerkiksi tammojen astutukseen.

Yhtä kotieläinyksikköä ja yhdeksän kotieläinyksikön alarajaa koskevan kustannussäästön haasteen on puolestaan muun muassa se, kuinka usein asiakkaat ja kunnat päivittävät kuntien tiedossa olevia kotieläintietoja. Lisäksi, vaikka eläinten määrää koskevat tiedot olisivat täysimääräisesti kunnissa ajan tasalla, jo yhden kalenterivuoden aikana eläinten määrä voi vaihdella maatalousyrityksessä.

Lisäksi esimerkiksi työkyvyttömyyssijaisavun lisäämiseen liittyvän kustannusarvion haasteena on tilastojen puute. Tarkkaa tietoa ei ole siitä, kuinka moni lomituskustannuslain soveltamisen edellytykset täyttävä maatalousyrittäjä saa vuonna 2023 esimerkiksi osasairauspäivärahaa tai päättää (täyden) sairauspäivärahan sijasta hakea vain osasairauspäivärahaa.

Kaiken kaikkiaan kuitenkin arvioidaan, että esityksellä esitettävistä lakimuutoksista aiheutuvat lisäkustannukset voitaisiin kattaa vuonna 2023 maatalousyrittäjien lomituskustannuksiin esitetyllä 113 200 000 euron määrärahalla. Maatalousyrittäjien lomituskustannusten määräraha on luonteeltaan arviomääräraha.

Valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain määrärahaa myös maatalouslomituksen hallintokustannuksiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vuoden 2023 hallintokustannusten tavanomaisella määrärahalla katettaisiin myös kustannukset, joita aiheutuisi, kun eläkelaitos kehittäisi maatalouslomituksen nykyistä tietojärjestelmää vastaamaan esityksellä esitettäviä lakimuutoksia.

Esityksellä ehdotetaan, että turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin lisättäisiin sääntelyä kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteettomasti myönnetty valtion korvaus. Taloudellisten vaikutusten kannalta esitys on neutraali, koska tähän saakka kunnat ovat palauttaneet perusteettomasti myönnetty valtion korvaukset vapaaehtoisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle.

4.2.3 Lomituspalvelulakien muutosten vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin sekä tasa-arvoon

Esityksen myötä maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmässä maatalousyrittäjien keskinäinen yhdenvertaisuus lisääntyisi nykyisestä. Samoin turkistuottajien keskinäinen yhdenvertaisuus lisääntyisi nykyisestä. Sukupuolten väliseen tasa-arvoon esityksellä ei puolestaan olisi vaikutusta. (Katso eri lomitusjärjestelmien asiakkaiden välisestä tilanteesta sekä tasa-arvosta luku Lomitusjärjestelmien välisistä eroista.)

4.2.4 Lomituspalvelulakien muutosten vaikutukset asiakkaisiin

Esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia maatalousyrittäjiin. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät pääsisivät lomitusjärjestelmän asiakkaiksi. Lisäksi sivutoimiset kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät saisivat täysimääräiset lomituspalvelut. Esityksellä esitetään myös uusia palveluja maatalousyrittäjille, eli maatalousyrittäjille tulisi nykyistä useampia mahdollisuuksia irtautua heitä jatkuvasti sitovasta välttämättömästä kotieläinten hoitotyöstä. Lisäksi itse järjestetyn lomituspalvelun aiheuttamista kustannuksista maksettavan korvauksen tasoa nostettaisiin maltillisesti. Myönteiset vaikutukset olisivat asiakkaille taloudellisia (yrityksen valtiontuki) ja myös hyvinvointia lisääviä (yrittäjän hyvinvointipalvelu).

Esityksellä olisi kuitenkin negatiivisia vaikutuksia niille maatalousyrittäjille, joiden ravi- ja ratsuhevosia ei enää hoidettaisi lomituspalveluilla. Lisäksi sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyvien rajanvetokysymysten vuoksi esityksellä olisi negatiivisia vaikutuksia eräille muillekin maatalousyrittäjille. Kyse on asiakkaista, jotka rajautuisivat järjestelmän ulkopuolelle vuonna 2023 uutta kotieläinyksikköä, yhdeksän kotieläinyksikön alarajaa ja kolmen tunnin maatalousyrittäjien kokonaistyöaika koskevien ehdotusten johdosta. Ottaen huomioon arvioitu vuoden 2023 asiakasmäärä, ravi- ja ratsuhevosien poistosta johtuvien pudokkaiden (noin 350 asiakasta) määrä olisi arviolta noin alle 3 % asiakasmäärästä ja muista rajanvetokysymyksistä johtuvien pudokkaiden määrä olisi yhteensä (noin 363 asiakasta) arviolta noin alle 3 % asiakasmäärästä. Lisäksi osa maatalousyrittäjistä kokisi negatiivisena sen, että esityksen myötä palattaisiin oikeustilaan, jonka mukaan vuosiloma- ja sijaisapulomituspalveluun sisältyisi vain kaksi lomittajan käyntiä vuorokaudessa. Lisäpalveluna (valvontakäynti) ostettava kolmas ja neljäs käynti maksavat asiakkaalle enemmän. Valvontakäynnin palvelumaksua esitetään kuitenkin laskettavaksi.

Esitys maatalousyrittäjien sijaisapumaksujen uudistuksesta olisi maatalousyrittäjien kannalta neutraali muutos. On oletettavaa, että useimmilla maatalousyrittäjillä sijaisapumaksun taso säilyisi ennallaan ja korkeinkin sijaisapumaksu olisi maltillisella tasolla. Lisäksi uusi sijaisapumaksujärjestelmä olisi läpinäkyvä ja asiakkaalla olisi itsellään mahdollisuus vaikuttaa sijaisapumaksun tasoon, siltä osin kuin hänellä on eläkelainsäädännön mukaan mahdollisuus vaikuttaa MYEL- ja YEL-työtulonsa määrään. Maatalousyrittäjien mahdollinen haasteellinen taloudellinen tilanne olisi myös huomioitu säätämällä mahdollisuudesta alennettuun sijaisapumaksuun. Lisäksi maatalousyrittäjien mahdollinen haasteellinen taloudellinen tilanne olisi huomioitu säätämällä mahdollisuudesta kohtuullistaa maatalousyrittäjältä takaisinperittävää summaa (perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun arvon takaisinperintätilanteessa).

Esityksellä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmässä nykyään oleva muutama turkistuottaja siirrettäisiin turkistuottajien lomitusjärjestelmään turkistuottajien keskinäisen yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Turkistuottajien lomitusjärjestelmään siirtyville muutos merkitsisi käytännössä palvelujen heikennystä.

Esityksellä ehdotetaan, että lomituspäalvelulainsäädännöstä kumottaisiin säännökset, jotka liittyvät EU:n maatalousalan valtioneukisäätelyn avoimuusveloitteen toteuttamiseen (tuensajia koskevien tietojen julkaiseminen internetissä). Tämän ehdotus olisi vaikutuksiltaan neutraali eri lomitussasiakkaisiin, koska Suomessa ei ole voitu noudattaa avoimuusveloitetta käytännössä tähänkään mennessä.

4.2.5 Lomituspäalvelulakien muutosten vaikutukset lomittajiin

Esityksellä esitetyillä muutoksilla on erilaisia, toisiinsa kytkeytyviä vaikutuksia. Edellä kuvatujen vaikutusten lisäksi muutoksilla on vaikutuksia lomittajiin. Vaikutuksia on sekä kunnan palveluksessa oleviin että yksityisen sektorin lomittajiin. Vaikutuksia tarkasteltaessa onkin hyvä tunnistaa vaikutusten keskinäisriippuvuus esityksen kokonaisvaikutusten ymmärtämiseksi.

Kuten aiemmissa luvuissa on todettu, eduskunta on edellyttänyt, että yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista tulee tarkastella kokonaisuudistuksen yhteydessä siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään. Esityksessä esitetyillä muutoksilla onkin myönteisiä vaikutuksia lomittajien työllisyyteen ja työolosuhteisiin.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavien maatalousyrittäjien mukaantulo lomitussjärjestelmään, sivutoimisten maatalousyrittäjien täysimääräiset lomituspäalvelut ja maatalousyrittäjien uudet palvelut lisäävät lomittajien maatalousyrittäyksissä tekemän työn määrää.

Työn määrää puolestaan vähentäisi ravi- ja ratsuhevosten poisto sekä ehdotukset uudesta kotieläinyksiköstä, yhdeksän kotieläinyksikön alarajasta ja kolmen tunnin maatalousyrittäyksen kokonaistyöajasta. Ravi- ja ratsuhevosten poiston taustalla on EU:n maatalousalan valtioneukisäätely. Mainittujen muiden muutosten taustalla on sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyvät rajanvetokysymykset. Lomittajien osa-aikaisen työn vähentämisen näkökulmasta mainitut muutokset ovat kuitenkin myös myönteisiä muutoksia, joilla voidaan vähentää ainakin kaikkein lyhyimpiä lomittajan työkaksoja maatalousyrittäyksissä.

Lomittajien osa-aikaisen työn vähentämisen kannalta myönteisiä vaikutuksia on myös ehdotuksella, jonka mukaan entistä suurempien maatalousyrittäysten maatalousyrittäjien tulisi pitää vuosilomapäivänsä yhtä aikaa ja yhtä aikaa pidettävien päivien määrä nousisi 22 päivään. Kyseiseen ehdotukseen sisältyy myös mahdollisuus toteuttaa lomituspäalvelu tarvittaessa entisen yhden lomittajan sijasta kahden lomittajan työpanoksin, ottaen huomioon se, että joillakin ikään-tyvillä lomittajilla voi olla työkykyhaasteita.

Lomittajien työolosuhteiden kannalta myönteisiä muutoksia olisivat myös yötyönä toteutettavan lomituspäalvelun vähentäminen ja se, että vuosiloma- ja sijaisapulomituksessa lomittaja tekisi maatalousyrittäykseen vain kaksi käyntiä vuorokaudessa. Samoin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulakiin esitetty uusi 16 c § olisi lomittajille myönteinen muutos, kun kyseessä olisi maksullinen lomittaja-apu. Lomittaja voisi saada 16 c §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjän antamaa opastusta myös toteuttaessaan maksullista lomittaja-apua.

Yksityisten maatalouslomituspäalvelujen tuottajien näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia olisi esityksellä, jonka mukaan itse järjestetyn maatalouslomituspäalvelun aiheuttamista kustannuksista maksettavan korvauksen tasoa nostettaisiin. Korotus olisi kuitenkin vain maltillinen valtiotaloudellisten seikkojen vuoksi.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät käyttäisivät mahdollisesti nykyisiä maatalouslomitussasiakkaita useammin

yksityisiä lomituspalveluja. Oletus perustuu siihen, että heidän on aiemminkin täytynyt ostaa lomituspalvelut yksityisiltä palvelun tuottajilta. On siten mahdollista, että yksityisille palvelun tuottajille tarjolla olevan lomitustyön määrä lisääntyy esityksen myötä. Samoin yksityisille palvelun tuottajille tarjolla olevan lomitustyön määrä voi lisääntyä, kun esityksen johdosta osa maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmän asiakkaista jäisi järjestelmän ulkopuolelle. Moni heistä on käyttänyt kunnan lomituspalveluja.

Yksityisten lomituspalvelun tuottajien asemaa eri lomitustajärjestelmissä parannettaisiin myös joustavoittamalla kustannuskorvauksen hakemista koskevia säännöksiä. Tavoitteena olisi, että kustannuskorvaus voitaisiin maksaa nykyistä nopeammin.

4.2.6 Lomituspalvelulakien muutosten vaikutukset viranomaisiin

Kuten lakiuudistukset yleensä, esityksellä ehdotetut lakimuutokset lisäisivät viranomaisten hallinnollista työtä siirtymäaikana vuonna 2023. Esityksellä esitetään muutoksia useisiin säännöksiin, jotka koskevat muun muassa lomituspalvelujen hakemista ja lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksiä. Tästä seuraisi se, että lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleiden sääntöjen mukaan haettua tai myönnettyä lomituspalvelua ei voisi käyttää loputtomasti, vaan asiakkaiden olisi siirtymäsäännöksissä kuvatulla tavalla tehtävä joidenkin kuukausien aikana uudet lomituspalveluhakemukset vuodelle 2023. Esityksellä esitettävät uudet asiakkaat tulisi myös ottaa lomitustajärjestelmiin mukaan. Lisäksi esityksellä esitetyistä muutoksista aiheutuisi Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle hallinnollista työtä maatalouslomituksen tietojärjestelmämuutosten parissa.

Esitykseen sisältyy myös yksittäisiä säännöksiä, jotka voivat siirtymäajan jälkeen joko vähentää tai lisätä hallinnollista työtä. Esimerkki hallinnollisen työn vähentämisestä on maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 5 §:ssä olevan hankalan päätoimisuus –sääntelyn poistaminen, sijaisapumaksujen uudistus, 7 §:ssä tarkoitetun maatalousyrittäjän työkykyä koskevan lausunnon jättäminen historiaan ja sisällöllisesti laajasti vanhentuneen maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen jääminen historiaan. Viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon liittyen hallinnollinen taakka voi vähentyä tulotietojärjestelmän käytön aloittamisen johdosta, jos tietojenvaihtoa on tehty aiemmin.

Hallinnollista työtä voi puolestaan tulla lisää siitä, että jatkossa kunnissa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa tulee olla entistä paremmin tietoa muun muassa asiakkaiden yritysten oikeudellisesta muodosta, omistajista ja eläinten hallinto-oikeuden haltijoista. Esityksessä esitetään myös, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 5 §:ssä olevia yleisen tason sijaisavun myöntämisen erityisiä edellytyksiä muutettaisiin täsmentämällä erityisesti ”yrityksen sisäisiin järjestelyihin” –vaatimusta koskevaa sääntelyä. Jos kunnassa ei ole aiemmin aktiivisesti selvitelty asiakkaana olevan maatalousyrittäjien mahdollisuutta ”yrityksen sisäisiin järjestelyihin” sijaisavun myöntämisen yhteydessä, jatkossa selvittely voi viedä lisää työaikaa kunnassa.

Esityksessä esitetään myös maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 14 §:än lomituspalvelujen järjestämisvelvollisuuden ulottuvuutta koskevia säännöksiä. Tämä ehdotus olisi myönteinen kuntien kannalta tilanteissa, joissa he käyvät lomituspalvelujen rajanvetokeskusteluja asiakkaiden kanssa. Yhteisvastuu saatavista –säännöksen täsmentäminen voi puolestaan tehostaa säännöksen noudattamista, mikä voi heijastua myönteisesti lomitushallinnon luottotappioihin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelun aikana oli esillä erilaisia vaihtoehtoja useisiin voimassa olevaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin esitettäviin lakimuutoksiin liittyen. Kaikki esillä olleista vaihtoehdoista karsiutuivat pois valmistelun aikana sidosryhmien toiveesta. Sidosryhmät kokivat huolta siitä, että esityksillä olisi ollut negatiivisia vaikutuksia maatalousyrittäjiin. Esitykseen päätyneet lakimuutosehdotukset ovatkin kauttaaltaan myönteisempiä muutoksia maatalousyrittäjille kuin vaihtoehtoiset muutokset olisivat olleet.

Hevosten osalta esillä oli vaihtoehto, jonka mukaan ravi- ja ratsuhevosten ohella kaikki muutkin hevoset rajattaisiin maatalouslomituspalveluilla hoidettavien kotieläinten joukon ulkopuolelle. Tämä vaihtoehto perustui ajatukseen siitä, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin olisi haastavaa laatia helposti sovellettava hevosen määritelmä. Jos kaikki hevoset olisivat rajautuneet lomituspalveluilla hoidettavien kotieläinten joukon ulkopuolelle, tämä olisi säästänyt lomituskustannusten määrärahaa enemmän kuin esitykseen sisältyvä ehdotus säästäisi. Kuitenkin vaihtoehtoinen ehdotus olisi lisännyt maatalouslomitusjärjestelmän ulkopuolelle hevosmuutoksen vuoksi jäävien asiakkaiden määrää.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät tulisivat maatalouslomitusjärjestelmän uusiksi asiakkaiksi vuonna 2023. Heidän eläkevakuutuksensa perustuu yrittäjän eläkelakiin eikä maatalousyrittäjän eläkelakiin. Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelun aikana oli esillä vaihtoehto, että eläkevakuutusta ei enää jatkossa vaadittaisi lomituspalvelun myöntämisen edellytykseksi. Tämä vaihtoehto oli esillä uusien asiakkaiden vuoksi erityisesti valmistelun siinä vaiheessa, kun ei vielä ollut tiedossa, siirretäänkö maatalouslomituspalvelujen järjestämistehtävä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta ja kunnilta hyvinvointialueille (maakunnille) vai ei. Hyvinvointialueiden (maakuntien) työtä olisi haluttu yksinkertaistaa jättämällä vaatimus eläkevakuutuksesta pois. Sittenkin maatalouslomituksen nykyinen hallintomalli katsottiin kuitenkin tarkoituksenmukaisimmaksi hallintomalliksi (sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:14). Koska Maatalousyrittäjien eläkelaitos, eläkelainsäädännön asiantuntija, jatkoi mukana hallinnossa, eläkevakuutusta koskeva edellytys voitiin pitää mukana maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa. Kun maatalouslomitusjärjestelmässä yrittäjiltä edellytetään pakollista eläkevakuutusta, lomitusjärjestelmä tukee osaltaan muilla hallinnonaloilla asetettujen lakisäateisten velvoitteiden hoitamista.

Eläkevakuutusta koskevan edellytyksen ja uusien lomitusasiakkaiden osalta lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelun aikana keskusteltiin myös siitä, tulisiko maatalouslomituspalvelut suunnata vain taloudellisessa vastuussa eli yrittäjävastuussa oleville maatalousyrittäjille avio- tai avopuolisoineen. Tällöin lomitusasiakkaina nykyään olevat niin sanotut MYEL-perheenjäsenet olisivat jääneet maatalouslomitusjärjestelmän ulkopuolelle. Maatalousyrittäjän eläkelain 4 §:ssä säädetään siitä, ketkä henkilöt katsotaan kyseisen lain mukaisiksi maatalousyrittäjän perheenjäseniksi ja millä edellytyksillä. Maatalousyrittäjän perheenjäsenen määritelmä kattaa laajan joukon erilaisia sukulaisia. Melan tilastotietojen mukaan maatalouslomituspalvelujen asiakkaana on nykyään joitakin satoja pakollisella eläkevakuutuksella vakuutettuja MYEL-perheenjäseniä. Vuonna 2020 heitä oli yhteensä 342, eli 2,4 % kaikista vuonna 2020 vuosilomaan oikeutetuista lomituspalveluiden asiakkaista. Pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetut lomituspalvelujen asiakkaana olevat MYEL-perheenjäsenet ovat käytännössä useimmiten maatalousyrittäjän lapsia ja vanhempia.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen edustajat esitivät kuitenkin, että pakollisella eläkevakuutuksella vakuutettujen MYEL-perheenjäsenten tulisi saada jatkossakin lomituspalveluja. Perusteeksi todettiin, että sosiaalivakuutuslainsäädännössä MYEL-perheenjäseniä käsitellään yrittäjinä eikä työntekijöinä. Näin siitä huolimatta, vaikka MYEL-perheenjäsenellä voi olla työsopimus yrittäjävastuussa olevan maatalousyrittäjän kanssa ja MYEL-perheenjäsenelle maksetaan aina työstään palkkaa. Taustalla on historiallinen tapa harjoittaa maataloutta perheviljelmä -muodossa, eli koko perhe voi tehdä työtä yhteiseen lukuun maatilalla. Maataloudessa yritystoiminnan jatkaja tulee miltei aina samasta perheestä. Maatilojen sukupolvenvaihdosten kannalta on tärkeää, että maataloutta tulevaisuudessa harjoittava jatkaja pääsee lomituspalvelujen piiriin jo työskennellessään tilalla palkkaa saavana perheenjäsenenä. Näin tuetaan tulevan jatkajan työssäjaksamista. Vastaavasti jo tapahtuneen sukupolvenvaihdoksen jälkeen jo maatalousyrittäjästä luopuneella entisellä maatalousyrittäjällä voi olla vielä vuosia jäljellä varsinaiseen eläkeikänsä ja usein hän jatkaakin työskentelyä maatalousyrittäjä MYEL-perheenjäsenen roolissa. Jos pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetut MYEL-perheenjäsenet rajattaisiin pois lomituspalvelujen piiristä, he olisivat edelleen sosiaalivakuutuksen alalla statukseltaan yrittäjiä. He eivät olisi työntekijän eläkelaiassa (395/2006) (TyEL) tarkoitettuja työntekijöitä. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen mukaan on mahdollista, että kävisi niin, että työoikeudenkaan puolella heitä ei välttämättä katsottaisi työntekijöiksi, joilla olisi oikeus työlainsäädännön mukaiseen vuosilomaan. Huolena oli, että pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetut MYEL-perheenjäsenet eivät pääsisi ollenkaan irtautumaan tekemästään kotieläinten hoitotyöstä.

Eri oikeudenaloilla, kuten työoikeudessa, sosiaalivakuutuksen alalla ja verotuksessa, käsitteet yrittäjä ja työntekijä voidaan määritellä jossain määrin eri kriteerien mukaan. On mahdollista, että eri viranomaiset käsittelevät samaa henkilöä joissain tapauksissa eri statuksella. Suomessa lomituspalvelut nähtiin historiassa pitkään osana maatalousyrittäjän varsinaista sosiaaliturvaa. Nykyään lomituspalvelujen luonne on täsmentynyt EU:n valtioneuvoston kehittämissä joidenkin siltä, että lomituspalvelu on maatalousyrittäjälle suunnattu valtiontuki. Toisaalta se on kuitenkin myös maatalousyrittäjälle suunnattu hyvinvointipalvelu, joka muun muassa tukee maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista. Tästä näkökulmasta on luontevaa tarkastella lomituspalvelujärjestelmässä yrittäjän ja työntekijän käsitteitä unohtamatta sosiaalivakuuttamisen näkökulmaa. Yllä mainituista syistä esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain soveltamisala kattaisi jatkossakin pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetut MYEL-perheenjäsenet, jos he täyttävät lomituspalvelulakiin ehdotetun 3 pykälän mukaiset lain soveltamisen edellytykset.

Yrittäjän eläkelaiassa ei ole vastaavaa yrittäjän perheenjäsenen ("YEL-perheenjäsenen") määritelmää kuin maatalousyrittäjän eläkelaiassa. Erityisen tapauksen muodostavat kuitenkin yksityisen elinkeinonharjoittajan lapset ja yksityisen elinkeinonharjoittajan avio- tai avopuolison lapset, jotka asuvat samassa taloudessa varsinaisen yrittäjän kanssa, ja jotka työskentelevät varsinaisen yrittäjän elinkeinotoiminnassa. Yrittäjän eläkelain soveltamiskäytännön mukaan näissä tilanteissa lasten katsotaan työskentelevän yhteiseen lukuun yksityisen elinkeinonharjoittajan kanssa ja lapset voidaan eläkevakuuttaa varsinaisina YEL-yrittäjinä, vaikka heille maksettaisiin palkkaa. Muissa tapauksissa, jos yrittäjä maksaa perheenjäsenelle palkkaa yrityksessä tehdystä työstä, perheenjäseniä käsitellään yrittäjän eläkelain näkökulmasta yleensä työntekijänä ja perheenjäsen tulee eläkevakuuttaa yrittäjän eläkelain sijasta työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan. Tällöin myös työoikeuden puolella perheenjäsen täyttää todennäköisesti työntekijän määritelmän.

Maatalousyrittäjien sijaisapumaksujen uudistuksen osalta lomitussäädännön uudistuksen valmistelun aikana keskusteltiin siitä, tulisiko jatkossa olla vain yksi sijaisapumaksu kaikille asiakkaille. Tämä olisi ollut hallinnollisesti helposti sovellettava vaihtoehto. Yhden maksun ongelma koettiin kuitenkin, että sijaisapua haetaan monenlaisiin erilaisiin elämäntilanteisiin ja

liian korkea maksu voi joidenkin asiakkaiden kohdalla olla este palvelun käytölle eikä sijaisapu enää tällöin tukisi tavoitteensa mukaisesti maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista. Vaihtoehtona yhdelle maksulle esitettiin maatalousyrittäjän yhteenlaskettuihin veronalaisiin ansio- ja pääomatuloihin perustuvaa sijaisapumaksua. Tämän vaihtoehdon kehittämisessä keskusteltiin siitä, mitä käsitteellä ”veronalaiset tulot” oikeastaan tarkoitetaan ja olisiko summasta jo poistettu tulonhankinnasta aiheutuvat menot. Vaihtoehdon selvittely kuitenkin keskeytyi, koska sidosryhmät halusivat pidemmällä tähtäimellä kuin kalenterivuoden tähtäimellä ennakoitavan sijaisapumaksun perusteen. Vuositulot voivat nimittäin vaihdella eri vuosina. Ratkaisuksi tarjottiin mallia, jossa sijaisapumaksun perusteena on maatalousyrittäjän yhteenlasketut MYEL-työtulot ja YEL-työtulot. Ennakoitavuuden lisäksi etuna nähtiin, että eläketyötulo on tyypillisesti matalampi kuin todelliset tulot. Haittapuolena oli se, että MYEL-työtulo ja YEL-työtulo lasketaan eri perustein. Haittapuolta haluttiin hillitä valitsemalla 10 000 euron vaihteluväli sijaisapumaksun määrääntymisen taulukkoon maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 27 §:än. Keskusteluissa oli esillä myös se, että MYEL- ja YEL-työtulon lisäksi huomioon olisi otettu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteesta saama ennakonpidätyksen alainen palkka, mutta tämä haluttiin jättää pois. Se olisi korottanut maksua. Haluttiin korostaa lomituspalvelujen yritystuki -luonnetta ja myös linjata sijaisapumaksun peruste ottaen huomioon se, että sivutoimisille maatalousyrittäjille mahdollistetaan esityksellä täysimääräiset lomituspalvelut.

Sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyvien rajanvetokysymysten ja lomittajien osa-aikaisen työn vähentämisen osalta lomituslainsäädännön valmistelussa oli esillä lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksissä yhdeksän kotieläinyksikön sijasta yhdentoista kotieläinyksikön alaraja. Tämä jäi valmistelun aikana esityksestä pois, koska maatalouslomitusjärjestelmän ulkopuolelle olisi rajautunut enemmän asiakkaita kuin esityksen myötä rajautuisi. Rajaa voitiin laskea yhdeksään, kun arvioitiin, että tämä olisi mahdollista maatalouslomituksen lomituskustannusten määrärahan riittävyden kannalta.

Sivutoimiseen kotieläintuotantoon liittyvien rajanvetokysymysten ja lomittajien osa-aikaisen työn vähentämisen osalta lomituslainsäädännön valmistelussa oli esillä lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksissä kolmen tunnin maatalousyrittäjän kokonaistyöajan sijasta aluksi kolmen ja puolen tunnin maatalousyrittäjän henkilökohtainen työaika. Toisin sanoen lomituspalvelujen myöntäminen olisi edellyttänyt, että kukin maatalousyrittäjä hoitaa itse välttämättömiä kotieläinten hoitotoita vähintään kolme ja puoli tuntia päivittäin. Tämä vaihtoehto olisi vähentänyt lomittajien osa-aikaista työtä esitykseen sisältyvää kolmen tunnin maatalousyrittäjän kokonaistyöaikaa enemmän. Vaihtoehto ei kuitenkaan saanut kannatusta lomitusjärjestelmän pudokkaiden vuoksi. Toisaalta pudokkaiden suhteellinen osuus kaikista lomituspalvelujen piirissä olevista maatalousyrittäjistä olisi oletettavasti kuitenkin vähentynyt vuosi vuodelta, koska maatalousyrittäjien koko Suomessa kasvaa. Sittemmin valmistelussa oli esillä kolmen ja puolen tunnin maatalousyrittäjän kokonaistyöaikaa koskeva vaatimus ja lopulta kolmen tunnin maatalousyrittäjän kokonaistyöaikaa koskeva vaatimus. Vaatimusta oli mahdollista lieventää, kun arvioitiin, että tämä olisi mahdollista maatalouslomituksen lomituskustannusten määrärahan riittävyden kannalta.

Perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun arvon takaisinperintään liittyen lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelussa oli esillä vaihtoehto, jonka mukaan takaisinperittävää summaa ei voisi kohtuullistaa. Vaihtoehto olisi mukailnut EU:n valtioneuvoston päätöksessä noudatettua linjausta ja olisi ollut asiakkaiden välisen yhdenvertaisuuden kannalta kannatettava. Esitykseen nyt sisältyvä takaisinperittävään summaan kohtuullistamista koskeva esitys nimittäin johtaa siihen, että eräissä tapauksissa takaisinperittävää summaa voidaan kohtuullistaa ja toisissa ei. Ratkaisu riippuisi siitä, olisiko kyseessä olevassa tapauksessa rikottu lomituslainsäädännön selkeä säännöstä, joka perustuu tai liittyy EU:n valtioneuvoston päätöseen.

6 Lausuntopalautte

(Tekstiä täydennetään esitykseen jatkovalmistelun aikana.)

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki

2 §. Määritelmät. Voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 pykälässä määritellään eräitä keskeisiä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain käsitteitä. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan sisällöltään. Ehdotetun pykälän *1 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin hevosella edellisten 30 kuukauden aikana vähintään kerran siemennettyä, astutettua tai varsonutta tammaa, vastaavan jakson aikana vähintään kerran siitokseen käytettyä oria ja vastaavan jakson aikana syntynyttä varsaa. Ehdotettu määritelmä olisi uusi. Hevonen tulisi määritellä lomituspalvelulaissa, koska lomituspalveluilla hoidettavien hevosten piiri kaventuisi voimassa olevaan lomituspalvelulakiin verrattuna EU:n valtioneuvoston päätöksen johdosta. Euroopan komission vuosille 2023–2027 antamien maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivojen (20xx/C xxx/xx), jäljempänä maatalouden valtiontuen suuntaviivojen, mukaan maatilojen lomituspalveluihin voidaan myöntää tukea ainoastaan maatalouden alkutuotannossa toimiville yrityksille (suuntaviivojen kohta 282). Maatalouden alkutuotanto määritellään maatalouden valtiontuen suuntaviivojen kohdan 32 alakohdassa 47. Maatalouden alkutuotannolla tarkoitetaan perussopimuksen (sopimus Euroopan unionin toiminnasta) liitteessä I lueteltujen maaperän ja kotieläintuotannon tuotteiden tuotantoa toteuttamatta muita näiden tuotteiden luonnetta muuttavia toimia. Liitteessä I mainitaan muun muassa elävät eläimet sekä liha ja syötävät eläimen osat. Hevosten, kuten muidenkin eläinten, osalta maatalouden alkutuotanto tarkoittaa siten käytännössä vain ruoaksi tai tuotteiksi kasvatettavien eläinten tuotantoa. Alkutuotantoa seuraavat vaiheet eivät ole valtioneuvoston päätöksen mukaisia. Lomituspalvelulaissa on määriteltävä, mitä maatalouden alkutuotanto tarkoittaisi hevosten kohdalla, eli mitä ruoaksi tai tuotteiksi kasvatettavien hevosten tuotanto olisi käytännössä.

Koska Suomessa ei ole ainakaan merkittävää hevosenlihan tuotantoon keskittynyttä yritystoimintaa, lomituspalvelulaissa näkökulmana olisi jatkossa hevosten kasvatusta. Lomituspalveluilla voitaisiin hoitaa vain sellaisia hevosia, joita käytetään hevospalveluun. Ehdotetun pykälän 1 kohdan hevosmääritelmässä rajattaisiin näiden hevosten piiri. Lomituspalveluilla ei voitaisi jatkossa hoitaa esimerkiksi ravi- ja ratsuhevosia. Hevosen määritelmässä ei erikseen todettaisi, mitä kavioeläimiä hevosen määritelmä kattaisi. Käytännössä määritelmä kattaisi hevoset ja ponit, mutta ei esimerkiksi aaseja tai muuleja. Tämä vastaisi voimassa olevan lain tulkintakäytäntöä.

Tamman osalta hevosen määritelmässä edellytettäisiin, että tamma olisi varsonut tai ainakin astutettu tai siemennetty tarkastelujakson aikana. Riittäisi, että esimerkiksi siemennys olisi tehty, vaikka hedelmöityminen ei onnistuisikaan eikä tamma tulisi kantavaksi. Orin osalta edellytettäisiin, että oria olisi käytetty siitokseen vähintään kerran tarkastelujakson aikana. Jos orin spermaa olisi pakastettu myöhempää käyttöä varten, pelkän pakastetun sperman käyttöä tarkastelujakson aikana ei otettaisi huomioon. Eli pelkän pakastetun sperman käyttö ei täyttäisi määritelmässä olevaa vaatimusta ”siitokseen käytetystä orista”. Ehdotetun pykälän 1 kohdan hevosen määritelmää valmisteltaessa oli esillä vaihtoehto, jonka mukaan orin olisi tullut olla ”siitokseen hyväksytty ori”. Osa siitosoreista on Suomen Hippos ry:n hyväksymiä, mutta hyväksymismenettely ei koske kaikkia rotuja. Siksi määritelmässä ei käytettäisi termiä ”siitokseen hyväksytty ori”, vaan termiä ”siitokseen käytetty ori”. Varsojen osalta hevosen määritelmässä edellytettäisiin, että kyse olisi tarkastelujakson aikana syntyneestä varsasta. Varsan ei tarvitsisi olla

emänsä kanssa samassa maatalousyrittäjäyksessä. On tavanomaista, että varsa ja emä erotetaan esimerkiksi jommankumman myynnin vuoksi. Emä voi myös esimerkiksi kuolla synnytykseen.

Ehdotetun pykälän 1 kohdan hevosen määritelmässä olisi edellisten 30 kuukauden, eli kahden ja puolen vuoden, tarkastelujakso. Näin määriteltynä tarkastelujakso olisi joustavampi kuin esimerkiksi kalenterivuosiin perustuva tarkastelujakso. Tarkastelujakson määrittelytapa mahdollistaisi sen, että maatalousyrittäjä voisi suunnitella esimerkiksi vuosilomalomituspalvelun käyttämisaikakohdat itselleen edullisella tavalla. Sekä lomituspalvelua myönnettäessä että myöhemmin lomituspalvelua kulloinkin käytettäessä katsottaisiin taaksepäin 30 kuukauden aikajaksoa. Valtiontukia myönnettäessä tukipäätöksen tulisi perustua tuen myöntämishetken tietoihin. Kuitenkin lomituspalvelujen myöntämisessä tarvittavia kaikkia tietoja voi olla haastavaa saada reaaliaikaisina hallinnon työmäärän kasvamatta, esimerkkinä hevostiedot. Paikallisyksikön lomituspalvelua myöntäessään käyttämät tiedot ovat käytännössä yleensä asiakkaalta saatuja lomituspalveluhakemuksen ajankohdan tietoja. Tulevaisuudessa viranomaisten rekisterien kehittyminen saattaa kuitenkin helpottaa reaaliaikaisten tietojen saantia. Jos kyseessä olisi pitkään kestävä sijaisapujakso, hevostuotannon täyttävien hevosten määrä voisi muuttua sijaisapujakson kestäessä. Tästä syystä hevosten määrää tulisi tarkastella määrärajojen sijaisapua käytettäessä. Lomituspalveluissa myös joidenkin muidenkin kotieläinten kuin hevosten kohdalla on seurattava eläinten ikärajoja, kun tarkastellaan, muodostuuko kotieläimistä lomituksen myöntämisen kannalta riittävä määrä kotieläinyksikköjä. Ehdotettua 30 kuukauden tarkastelujaksoa valmisteltaessa on otettu huomioon valtiontaloudellisten seikkojen asettamat reunaehdot. Huomioon on otettu myös tammojen kiima-ajat, se, että tammojen siemennys ja astutus ei aina onnistu ja että tammoilla voi olla myös välivuotia. Lisäksi on otettu huomioon se, että saman orin kysyntä siitoksessa voi vaihdella. Käsitteellä ”varsa” voidaan tarkoittaa eri yhteyksissä hieman eri ikäisiä hevosia. Ehdotettu tarkastelujakso mahdollistaa, että lomituspalveluilla voitaisiin hoitaa ”varsoina” vielä kahden ja puolen vuoden ikäisiä nuoria hevosia.

Ehdotetun pykälän 2 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin kotieläintuotannolla maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan verotettua nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten ja siipikarjaan kuuluvien eläinten tuotantoa. Ehdotettu määritelmä olisi uusi. Lomituspalveluilla tuetaan ammattimaista kotieläintuotantoa. Siksi lomituspalvelulaissa kotieläintuotannolla tarkoitettaisiin vain sellaista kotieläinten tuotantoa, jota verotettaisiin joko maatilatalouden tuloverolain tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Esityksessä ehdotetaan, että elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettava kotieläintuotanto tulisi uutena lomituspalvelulain piiriin. Lomituspalvelujärjestelmään tulisi siten uusia asiakkaita, minkä myötä kotieläintuottajien keskinäinen yhdenvertaisuus lisääntyisi. Muutoksen taustalla vaikuttavat yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen lisäksi maatalousalan valtiontuen suuntaviivat, joissa todetaan, että kaikilla kyseisen alueen tukikelpoisilla toimijoilla on oltava mahdollisuus saada tätä tukea objektiivisesti määriteltyjen edellytysten perusteella (suuntaviivojen kohta 284).

Kotieläintuotannon määritelmässä rajattaisiin kotieläinten piiri yleisellä tasolla nautoihin, sikoihin, lampaisiin, vuohiin, hevosiin ja siipikarjaan kuuluihin eläimiin. Hevonen olisi määritelty ehdotetun pykälän 1 kohdassa. Muut kotieläimet kuvattaisiin tarkemmin maatalousyrittäjien lomituspalveluista annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, joka korvaisi sisällöllisesti laajasti vanhentuneen maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen (1333/1996), ja jossa säädettäisiin nykyiseen tapaan kotieläinyksikköiden muodostumisesta.

Eläinten hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä säädetään eläimistä, joita Suomessa saa pitää tuotantoeläimenä. Tuotantoeläinten joukko on melko laaja. Kuitenkin lomituspalvelulain kotieläintuotannon määritelmässä rajattaisiin lomituspalvelulaissa tarkoitettu kotieläinten piiri yleis-

sellä tasolla vain nautoihin, sikoihin, lampaisiin, vuohiin, hevosiin ja siipikarjaan kuuluviin eläimiin. Lomituspalvelulain perinteisen suppean soveltamiskäytännön mukaisesti tästäkin nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten ja siipikarjaan kuuluvien eläinten joukosta kotieläintuotannon määritelmässä rajattuun kotieläinten piiriin kuuluisivat käytännössä vain ne kotieläimet, joiden tuotantoa Suomessa on perinteisesti yleisemmin harjoitettu. Erikoisempia eläimiä, joiden tuotantoa on Suomessa vain vähän, ei laskettaisi mukaan.

Lomituspalvelulain kotieläintuotannon määritelmässä rajatun kotieläinten piirin ulkopuolelle jäisivät nykyiseen tapaan esimerkiksi nautaeläimistä muun muassa biisoni ja vesipuhveli (joita ei lueta niin sanottuihin kesynautoihin), sikaeläimistä mini-/mikrosika ja villisika, lammas- ja vuohieläimistä muun muassa mufloni sekä hevoseläimistä muun muassa aasi. Siipikarjasta kotieläinten piirissä mukana olisivat kana, broileri, kalkkuna, kesyhanhi ja ankka, mutta kotieläinten piirin ulkopuolelle jäisivät muun muassa strutsi, viiriäinen, helmikana, fasaani ja kyyhkyinen. Kotieläinten piirin ulkopuolelle jäisivät myös muun muassa turkiseläimet, kamelieläimet (kuten alpaka ja laama), hirvieläimet, hyönteiset, vesiviljelyeläimet ja jäniseläimet. Voimassa olevasta lomituspalvelulaista poiketen turkiseläinten tuotanto ei kuuluisi jatkossa lomituspalvelulain piiriin. Kaikkien turkistuottajien lomituspalveluista säädettäisiin turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa.

Ehdotetun pykälän 3 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin maatalousyrittäjällä kotieläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää. Ehdotettu määritelmä korvaisi aiemman maatalousyrittäjän määritelmän. Ehdotetun määritelmän taustalla on maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohta 22, jonka mukaan kotieläintuotannon tuki rajoittuu pk-yrityksiin, ja suuntaviivojen kohdan 32 alakohta 57, jonka mukaan ”pk-yrityksillä” tai ”mikroyrityksillä, pienillä ja keskisuurilla yrityksillä” tarkoitetaan yrityksiä, jotka täyttävät komission asetuksen (EU) N:o xx/20xx liitteen I mukaiset perusteet. (Komission asetus (EU) N:o xx/20xx on niin sanottu maatalouden ryhmäpoikkeusasetus, eli maa- ja metsätalouden maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettu komission asetus (EU) xx/20xx.) Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen I (pk-yrityksen määritelmä) 1 artiklan mukaan yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yrityksiksi katsotaan erityisesti yksiköt, jotka harjoittavat käsiteollista toimintaa tai muuta toimintaa yksin tai perheen voimin, henkilöyhtiöt taikka taloudellista toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset. Toisin sanoen yritys on taloudellista toimintaa harjoittava yksikkö yksikön oikeudellisesta muodosta riippumatta. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä I on lisäksi yritysluokkien määrittelyssä käytettävät henkilöstömäärät ja rahamääräiset kynnyksarvot. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettuun yrityksen määritelmään verrattuna lomituspalvelulakiin ehdotetussa 2 pykälän 3 kohdan maatalousyrittäjän määritelmässä maatalousyrittäjän harjoittama taloudellinen toiminta olisi rajattu tarkemmin kotieläintuotannoksi. Lisäksi erilaisia mahdollisia maatalousyrittäjän oikeudellisia muotoja olisi konkreettisesti listaamalla niitä esimerkinomaisesti.

Voimassa olevan lomituspalvelulain mukaan maatalousyrittäjällä tarkoitetaan kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisena yksikkönä. Voimassa olevaa lakia on mahdollista tulkita virheellisesti siten, että itsenäisessä taloudellisessa yksikössä ei saisi olla muuta toimintaa kotieläintuotannon lisäksi. Lomituspalvelulaissa tarkoitettu maatalousyrittäjä voi kuitenkin jo voimassa olevan lain mukaan ja ehdotetun uuden maatalousyrittäjän määritelmän mukaan harjoittaa kotieläintuotannon lisäksi muuta taloudellista toimintaa. Tämä onkin yleistävää ilmiö maatalousalalla. Muu taloudellinen toiminta voi olla maa- ja metsätaloustoimialojen toimintaa tai muiden toimialojen toimintaa.

Voimassa olevan lomituspalvelulain maatalousyrittäjien määritelmän tavoitteena on ollut, että maatalousyrittäjien kotieläintuotanto voitaisiin rajata maatalousyrittäjien mahdollisesta muusta taloudellisesta toiminnasta. Rajauksen tarve on liittynyt ainakin siihen, että voimassa olevassa lomituspalvelulaissa säädetään erikseen päätoimisen maatalousyrittäjän lomituspalveluista, joihin sivutoimisella maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta. Tässä esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että jatkossa pää- ja sivutoimisia maatalousyrittäjiä ei enää eroteltaisi lomituspalveluista, vaan oikeus lomituspalveluihin määräytyisi muilla perusteilla. Näin ollen maatalousyrittäjien määritelmän voitaisiin muuttaa vastaamaan paremmin EU:n valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksen määrittelyä.

Voimassa olevassa lomituspalvelulaissa tarkoitettuna maatalousyrittäjien määritelmän tavoitteena on myös ollut, että kaksi maatalousyrittäjää voitaisiin erottaa toisistaan. Jos jatkossa lomituspalvelulain soveltamisessa tulisi tilanteita, joissa olisi epäselvyyttä esimerkiksi siitä, onko perheen voimin harjoitettavassa kotieläintuotannossa kyse yhdestä vai useammasta maatalousyrittäjistä, asia tarkistettaisiin yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä voisi käydä esimerkiksi ilmi, että kyse olisi kahdesta yksityisestä elinkeinonharjoittajasta. Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, ei oikeushenkilöä. Vertailua voitaisiin hakea myös verotuksesta. Maatilatalouden tuloverolain mukaan maatilalla tarkoitetaan itsenäistä taloudellista yksikköä, jolla harjoitetaan maa- tai metsätaloutta. Verohallinto olisi siten mahdollisesti erotellut esimerkiksi kahden puolison erikseen omistamat maatilat erillisiksi itsenäisiksi taloudellisesti yksiköiksi. Verohallinto kutsuu maataloutta harjoittavia luonnollisia henkilöitä yleensä maataloudenharjoittajiksi. Lomituspalvelulakiin ehdotetussa maatalousyrittäjien määritelmässä käytettäisiin kuitenkin eri oikeudenalojen kannalta yleisempää käsitettä yksityinen elinkeinonharjoittaja.

Joissakin tapauksissa perheen voimin harjoitettavassa kotieläintuotannossa voisi olla kyse verotusyhtymästä. Verotusyhtymä on tuloverolaissa (1535/1992) verotustarkoituksiin käytetty käsite, joka tarkoittaa muun muassa sellaista kahden tai useamman henkilön muodostamaa yhteisliittymää, joka harjoittaa maatilatalouden tuloverolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua maatalon viljelyä tai hallintaa. Verotusyhtymä ei ole oikeushenkilö. Verotusyhtymä katsottaisiin lomituspalvelulaissa yhdeksi maatalousyrittäjäksi.

Ehdotetun 2 pykälän 3 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin maatalousyrittäjällä myös kotieläintuotantoa harjoittavaa kuolinpesää. Käytännössä kyse olisi tilanteesta, jossa omistus- ja hallintaoikeus kotieläintuotantoon olisi yksin kuolinpesällä. Jos esimerkiksi naimaton kotieläintuotantoa harjoittava yksityinen elinkeinonharjoittaja olisi kuollut ja hänen kuolinpesänsä omistaisi yksin kotieläintuotannon (elinkeino toiminnan) ja kuolinpesä olisi jakamaton ja kotieläintuotantoa harjoitettaisiin kuolinpesän lukuun, tällöin kyseessä olisi kuolemantapauksenkin jälkeen edelleen yksi maatalousyrittäjä. Henkilön kuollessa on kuitenkin aina erikseen selvítettävä, missä oikeudellisessa muodossa kotieläintuotantoa harjoitettiin ennen henkilön kuolemaa (eli millainen maatalousyrittäjä oli kyseessä) ja kenellä yhdellä tai useammalla henkilöllä tai muulla taholla oli omistus- ja hallintaoikeus maatalousyrittäjään. On selvítettävä myös, vaikuttaako henkilön kuolema maatalousyrittäjien omistus- ja hallintaoikeuteen ja kenelle omistus- ja hallintaoikeus mahdollisesti siirtyy (esimerkiksi avio-oikeuden tai perinnönjaon kautta). Tapauksessa voi olla esimerkiksi kotieläintuotantoa harjoittava verotusyhtymä, eli maatalousyrittäjä, jolla on useita omistajia mukaan lukien kuollut henkilö. Tällaisessa tapauksessa kuolleen henkilön kuolinpesä on yksi maatalousyrittäjien omistajista eikä kuolinpesä muodosta erillistä ehdotetun 2 pykälän 3 kohdassa tarkoitettua maatalousyrittäjää.

Käytännössä lomituspalvelulain soveltamisessa voi esiintyä myös tapauksia, joissa sama maatalousyrittäjä on mukana useamman kuin yhden maatalousyrittäjien toiminnassa. Esimerkiksi maatalousyrittäjien lehmät voivat olla osakeyhtiössä ja sen lisäksi sama maatalousyrittäjä voi

pitää yksityisenä elinkeinonharjoittajana maatilaa, jossa on esimerkiksi lampaita. Tällöin on kyseessä kaksi erillistä maatalousyrittäystä.

Ehdotetun pykälän *4 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin eläkkeen perusteena olevalla työansiolla työansiota, joka saataisiin laskemalla yhteen maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitetut työtulot. Käsitteellä olisi merkitystä maatalousyrittäjän sijaisapumaksuja määrättäessä.

3 §. Soveltamisala. Voimassa olevan lomituspäalvelulain 3 pykälässä säädetään lomituspäalvelulain soveltamisalasta. Lomituspäalvelulakia sovelletaan maatalousyrittäjään, joka täyttää 3 pykälässä tarkoitetut edellytykset. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi osin sisällöltään ja kokonaisuudessaan kirjoitusasultaan. Ehdotetun pykälän *1 momentin* johdantokappaleeseen ehdotetaan lisättäväksi selvyyden vuoksi ajankohdat, jolloin lain soveltamisen edellytysten tulisi täytyä. Soveltamisedellytysten tulisi täytyä lomituspäalvelun myöntämisaikana, kuten yleensä edellytetään valtiontukia myönnettäessä. Lomituspäalvelun myöntämisen ja käyttämisen välinen aika voi olla pitkä, joten tämän erityispiirteen johdosta ehdotetaan, että lain soveltamisen edellytysten tulisi täytyä myös lomituspäalvelun käyttämisaikana. Soveltamisedellytyksistä esimerkiksi kotieläinten määrä voi vaihdella, mutta sen on tärkeää olla riittävä jälleen lomituspäalvelun käyttämisaikana. Käytännössä lomituspäalvelulakia on sovellettu paikallisyksiköissä jo jonkin aikaa siten, että soveltamisedellytysten on tullut täytyä sekä lomituspäalvelun myöntämisaikana että käyttämisaikana. Jos kyseessä olisi pitkään kestävä sijaisapujakso, tilanne lain soveltamisen edellytysten täyttymisen suhteen voisi muuttua sijaisapujakson kestäessä. Tästä syystä lain soveltamisen edellytysten täyttymistä tulisi tarkastella määrärajojen sijaisapua käytettäessä. Tämä ei kuitenkaan olisi käytännössä tarpeen, jos asiakkaalle myönnettäisiin sijaisapua jakso kerrallaan, eli lain soveltamisen edellytysten täytyminen tulisi tarkistetuksi myöntöpäätöksiä tehtäessä.

Maatalousyrittäjän sukupolvenvaihdoksen yhteydessä voisi syntyä tilanne, jossa lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset täytyisivät kotieläintuotannosta pian luopuvien maatalousyrittäjien kohdalla ja he ehtisivät vielä käyttää lomituspäalveluja. Sukupolvenvaihdoksen tapahduttua lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset todennäköisesti täytyisivät kotieläintuotantoa jatkavien maatalousyrittäjien kohdalla. Siten saman maatalousyrittäjän maatalousyrittäjät voisivat saada näissä ja muissa maatalousyrittäjän omistajan vaihtumisen tilanteissa tavallista enemmän lomituspäalveluja. Esityksessä ehdotetaan jäljempänä, että voimassa olevan lain 4 § muutettaisiin, jolloin myös lähinnä sukupolvenvaihdoksiin liittyvä sääntely niin sanotusta vuosilomaoikeuden perimisestä jäisi historiaan.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* johdantokappaleeseen ehdotetaan lisättäväksi selvyyden vuoksi myös maininta siitä, että 3 pykälässä tarkoitetuista lain soveltamisen edellytyksistä voidaan poiketa joidenkin lomituspäalvelulain säännösten mukaan. Lisäksi 3 pykälässä tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset ehdotetaan muotoiltavan teknisesti siten, että osa soveltamisedellytyksistä koskisi maatalousyrittäjää ja osa maatalousyrittäystä. Lomituspäalveluja myönnetään tiettyyn maatalousyrittäjään tietulle maatalousyrittäjälle. Näin ollen lomituspäalvelulain soveltamisen edellytysten tulisi täytyä sekä maatalousyrittäjän osalta että sinne lomituspäalveluja hakevan maatalousyrittäjän osalta. Asiaan liittyy jäljempänä ehdotettu uusi 3 pykälän *2 momentti* niin sanotuista moniyrittäjistä.

Voimassa olevan lain 3 pykälän tapaan ehdotetun 3 pykälän *1 kohdassa* säädetäisiin maatalousyrittäjän eläkevakuuttamiseen liittyvästä edellytyksestä. Lomituspäalvelulain soveltaminen edellyttäisi, että henkilöllä olisi eläkelainsäädännössä tarkoitetun yrittäjän asema tai tietty yrittäjän perheenjäsenen asema. Eläkelainsäädännössä ”yrittäjiksi” voidaan katsoa myös muita kuin henkilöitä, joilla itsellään on omistus- tai hallintaoikeus yrittäjään. Näin ollen myös

lomituspalveluja voitaisiin lähtökohtaisesti myöntää myös henkilöille, joilla ei itsellään olisi taloudellista vastuuta kotieläintuotantoa harjoittavasta maatalousyrityksestä. 3 pykälän 1 momentin 1 kohdassa olisi vaihtoehtoisia edellytyksiä ja henkilön tulisi täyttää jokin niistä.

Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjä osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan ja olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella. Maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä säädetään siitä, ketkä henkilöt katsotaan kyseisen lain mukaisiksi yrittäjiksi, eli maatalousyrittäjiksi, ja millä edellytyksillä. Heihin lukeutuvat myös maatalousyrittäjän avio- ja avopuoliso, vaikka avio- tai avopuolisolla ei olisi itsellään omistus- tai hallintaoikeutta maatalousyritykseen. Riittää, että avio- tai avopuoliso osallistuu työhön maatalousyrityksessä. Palkanmaksulla ei ole merkitystä.

Voimassa olevaan lomituspalvelulakiin verrattuna lain 3 pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan laajennettavaksi yrittäjän eläkelain mukaan eläkevakuutettaviin maatalousyrittäjiin. Kyse olisi lomituspalvelujärjestelmään ehdotetuista uusista asiakkaista, joiden harjoittamaa kotieläintuotantoa verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Heidän pakollinen eläkevakuutuksensa perustuu maatalousyrittäjän eläkelain sijasta yrittäjän eläkelakiin. Yrittäjän eläkelain 3 §:ssä säädetään siitä, ketkä henkilöt katsotaan kyseisen lain mukaisiksi yrittäjiksi ja millä edellytyksillä. Yrittäjän eläkelain soveltamiskäytännön mukaan yrittäjän ollessa yksityinen elinkeinonharjoittaja, yrittäjänä pidetään myös yksityisen elinkeinonharjoittajan aviopuolisoa, joka työskentelee ilman palkkaa varsinaisen yrittäjän elinkeinotoiminnassa. Myös yksityisen elinkeinonharjoittajan avopuoliso katsotaan vastaavassa tilanteessa yrittäjäksi, vaikka avopuolisolle maksettaisiin työstään palkkaa. Näissä tilanteissa avio- ja avopuolisoina katsotaan työskentelevän yhteiseen lukuun yksityisen elinkeinonharjoittajan kanssa.

Eläkelainsäädännössä on ala- ja yläikärajat pakollisen eläkevakuutuksen myöntämiselle. Lomituspalvelulaissa hyvin nuoret ja hyvin iäkkäät yrittäjät otettaisiin huomioon säätämällä voimassa olevan lomituspalvelulain 3 pykälän 2 momentin tapaan, että lakia voitaisiin soveltaa myös, jos maatalousyrittäjä osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan ja täyttäisi muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset. Eli tämän vaihtoehdon mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjä osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan ja täyttäisi yrittäjälle myönnettävän maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisen pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset muilta osin, mutta ei ikävaatimusta.

Ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 1 kohdan kolmannen vaihtoehdon mukaan lomituspalvelulakia voitaisiin soveltaa myös, jos maatalousyrittäjä osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan ja olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta maatalousyrittäjän eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjän perheenjäsenenä maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella. Kyse olisi niin sanotuista MYEL-perheenjäsenistä. Heillä ei olisi ikään perustuvaa poikkeusta eläkevakuuttamista koskevasta vaatimuksesta. Ehdotetun säännöksen myötä pakollisella eläkevakuutuksella vakuutetut MYEL-perheenjäsenet voisivat edelleen saada lomituspalveluja. Maatalousyrittäjän eläkelain 4 §:ssä säädetään siitä, ketkä henkilöt katsotaan kyseisen lain mukaisiksi maatalousyrittäjän perheenjäseniksi ja millä edellytyksillä. Maatalousyrittäjän perheenjäsenen määritelmä kattaa laajan joukon erilaisia sukulaisia. Käytännössä he ovat useimmiten maatalousyrittäjän lapsia ja vanhempia.

Maatalousyrittäjän kuollessa Mela selvittää, ketkä henkilöt maatalousyrityksessä voidaan eläkevakuuttaa maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella joko yrittäjänä tai MYEL-perheenjäsenenä. Edellytyksenä on, että kukin täyttää omalta osaltaan maata-

lousyrittäjän eläkelaiissa säädetyt eläkevakuuttamisen edellytykset. Jos esimerkiksi kotieläintuotantoa yksin harjoittava maatalousyrittäjä kuolee ja yksinyrittäjän kuolinpesä omistaa koko maatalousyrittäjän ja kuolinpesä on jakamaton ja maataloutta harjoitetaan kuolinpesän lukuun, kuolinpesän osakkaat, jotka työskentelevät maatalousyrittäjän yrityksessä, voidaan eläkevakuuttaa yrittäjänä. Jos esimerkiksi aviopuolisot harjoittavat yhdessä kotieläintuotantoa ja molemmat heistä on eläkevakuutettu yrittäjinä ja esimerkiksi mies kuolee, vaimo eli leski on edelleen eläkevakuutettu yrittäjänä ja miehen kuolinpesän osakas voidaan myös eläkevakuuttaa yrittäjänä, jos maatalousyrittäjän osin tai kokonaan kuolinpesän hallinnassa. Jos esimerkiksi kotieläintuotantoa yksin harjoittava maatalousyrittäjä kuolee, mutta häneltä jää leski, jolla ei ole aiemmin ollut pakollista eläkevakuutusta, eläkevakuuttamaton leski ja maatalousyrittäjän kuolinpesän osakas voidaan molemmat eläkevakuuttaa yrittäjinä. Jos kuitenkin leskellä on yksin hallintaoikeus maatalousyrittäjän yritykseen, vain leski voidaan eläkevakuuttaa yrittäjänä ja kuolinpesän osakkaat eläkevakuutetaan MYEL-perheenjäsenenä.

Yrittäjän eläkelaiissa ei ole vastaavaa yrittäjän perheenjäsenen ("YEL-perheenjäsenen") määritelmää kuin maatalousyrittäjän eläkelaiissa. Erityisen tapauksen muodostavat kuitenkin yksityisen elinkeinonharjoittajan lapset ja yksityisen elinkeinonharjoittajan avio- tai avopuolison lapset, jotka asuvat samassa taloudessa varsinaisen yrittäjän kanssa, ja jotka työskentelevät varsinaisen yrittäjän elinkeinotoiminnassa. Yrittäjän eläkelain soveltamiskäytännön mukaan näissä tilanteissa lasten katsotaan työskentelevän yhteiseen lukuun yksityisen elinkeinonharjoittajan kanssa ja lapset voidaan eläkevakuuttaa varsinaisina YEL-yrittäjinä, vaikka heille maksettaisiin palkkaa. Muissa tapauksissa, jos yrittäjä maksaa perheenjäsenelle palkkaa yrityksessä tehdystä työstä, perheenjäsenä käsitellään yrittäjän eläkelain näkökulmasta yleensä työntekijänä ja perheenjäsen tulee eläkevakuuttaa yrittäjän eläkelain sijasta työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan. Tällöin myös työoikeuden puolella perheenjäsen täyttää todennäköisesti työntekijän määritelmän.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin niin sanotuista lomituspalvelujen myöntämisen estävistä etuuksista. Ehdotettu 2 kohta vastaisi muutoin voimassa olevan lomituspalvelulain 3 pykälän 1 momentin 3 kohtaa, mutta siihen olisi lisätty työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen vanhuuseläke. Käytännössä työeläkkeitä myöntävät tahot katsovat pakollista MYEL- tai YEL-eläkevakuutusta myöntäessään, että henkilö ei saa tässä tarkoitettua vanhuuseläkettä. Henkilön jäädessä vanhuuseläkkeelle hänen eläkevakuutuksensa päätetään. Siten paikallisyksikön ei olisi käytännössä välttämätöntä kiinnittää huomiota ehdotettuun uuteen estävään etuuteen. Kyse olisi lähinnä lomituspalvelulakia selventävästä säännöksestä. Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke ei kuitenkaan olisi lomituspalvelujen myöntämisen estävä etuus.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjän kotieläintuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus olisi maatalousyrittäjällä tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset täyttävällä maatalousyrittäjällä. Ehdotettu 3 kohta olisi uusi säännös. Eläinten hallintaoikeus voisi olla maatalousyrittäjällä, jos se on erillinen oikeushenkilö. Jos hallintaoikeus olisi maatalousyrittäjän sijasta maatalousyrittäjällä, tällä voitaisiin tarkoittaa erilaisia henkilöitä.

Hallintaoikeus voisi olla ensinnäkin maatalousyrittäjällä, joka osallistuisi maatalousyrittäjän toimintaan ja olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella. Hallintaoikeus voisi olla myös maatalousyrittäjällä, joka osallistuisi maatalousyrittäjän toimintaan ja täyttäisi muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset. Lisäksi hallintaoikeus voisi olla maatalousyrittäjällä, joka osallistuisi maatalousyrittäjän toimintaan ja

olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettuna yrittäjän perheenjäsenenä maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Hallintaoikeus tarkoittaa oikeutta käyttää omaisuutta ja saada itselleen sen tuotto. Hallintaoikeuden haltijalla ei ole oikeutta myydä tai muuten luovuttaa hallintaoikeuden kohteena olevaa omaisuutta eteenpäin tai hävittää sitä. Hallintaoikeuden haltija vastaa omaisuudesta aiheutuvista kustannuksista. Hallintaoikeus on siten eri asia kuin omistusoikeus, vaikka omaisuuden omistusoikeuden haltijalla on yleensä myös omaisuuden hallintaoikeus.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2021 annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (350/2021) 6 §:ssä säädetään, mitä tarkoitetaan ”tuenhakijan hallinnassa olevilla kotieläimillä”. Kyseistä asetusta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi lomituspalveluissa, mutta asetuksessa kuvataan hyvin, mitä kotieläinten hallinta käytännössä tarkoittaa. Kyseisen asetuksen 6 §:n mukaan tuenhakijan hallinnassa olevilla kotieläimillä tarkoitetaan hakijan omistuksessa olevia eläimiä, vuokra- tai leasingsopimuksella hakijan hallintaan siirtyneitä eläimiä sekä hakijan yhdessä perheenjäsenensä kanssa omistamia eläimiä. Kyseisen asetuksen 6 §:ssä edellytetään, että eläinten hallinnansiirto tuenhakijalta toiselle on pystyttävä osoittamaan osapuolten keskinäisellä kirjallisella sopimuksella ja asiaan liittyvillä kuiteilla.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2021 annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 6 §:ssä säädetään myös, että eläimet hallintaansa ottanut tuenhakija on taloudellisessa vastuussa sopimuksen piiriin kuuluvista eläimistä. Jos viljelijä ottaa toisen tuenhakijan hallinnassa olevia eläimiä (ainoastaan) hoitoon korvausta vastaan, eläinten hoidosta on tehtävä kirjallinen sopimus, joka osoittaa, että eläimet vastaanottanut viljelijä ainoastaan hoitaa eläimiä, mutta ei ole taloudellisessa vastuussa sopimuksen piiriin kuuluvista eläimistä (koska hallintaoikeutta ei ole siirretty ”hoitajalle”). (Tällainen järjestely voi olla kyseessä esimerkiksi, jos hevosen omistaja vuokraa maatalousyritykseltä hevostaan varten karsinan ja maksaa maatalousyritykselle karsinapaikan lisäksi myös hevosen päivittäisestä hoidosta.)

Maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2021 annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 6 §:ssä säädetään lisäksi, että eläinrekistereihin rekisteröitävät naudat, vuohet ja lampaat rekisteröidään sille tilalle, jonka viljelijän hallinnassa ne ovat. Sillä, joka omistaa tai muutoin hallitsee eläimiä, on vastuu pitää kirjaa hoidossa olevista eläimistä. Vaikka maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2021 annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi lomituspalveluissa, asetuksen sääntely käytännössä selventää lomituspalvelulakiin ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 3 kohdan merkitystä ja tukee sen soveltamista.

Ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 3 kohta rajaisi käytännössä ne kotieläimet, joita valtion tuella lomituspalveluilla voitaisiin hoitaa. Kotieläimet rajautuisivat ensinnäkin sen mukaan, kuuluvatko ne maatalousyrityksen kotieläintuotantoon, eli onko kyseessä naudat, siat, lampaat, vuohet, hevoset tai siipikarjaan kuuluvat eläimet, joiden tuotantoa verotetaan maatilatalouden tuloverolain tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Harraste-eläimet rajautuisivat pois tällä perusteella. Lisäksi kotieläinten tulisi olla sellaisia eläimiä, joiden haltija on maatalousyritys tai maatalousyrittäjä, joka täyttää 3 pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut (eläkevakuuttamista koskevat) edellytykset. Jatkossa paikallisyksiköillä tulisi olla lomituspalveluja myöntäessään käsitys eri kotieläinten haltijoista. Vaikka ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 3 kohta mahdollistaisi sen, että lomituspalveluilla hoidettavien kotieläinten hallintaoikeus voisi olla erilaisilla henkilöillä, joissakin tapauksissa paikallisyksiköt todennäköisesti erottelisivat jotkut kotieläimet muiden kuin lomittajan hoidettavaksi, koska kotieläinten hallintaoikeus olisi muulla kuin ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla taholla.

Lomituspalvelulain soveltamisen edellytysten kannalta maatalousyriksen kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten pitopaikalla ei olisi merkitystä, koska maatalousyriksellä voi olla useita kotieläinten pitopaikkoja, eli kotieläimet voivat olla fyysisesti sijoitettuina eri osoitteisiin. Kotieläimiä voidaan sijoittaa esimerkiksi sopimusjärjestelyjen perusteella naapurin navettaan. Lomituspalvelulain soveltamisen edellytysten suhteen olisi ratkaisevaa, kenellä on kotieläinten hallintaoikeus. Ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 3 kohta liittyisi ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 4 kohtaan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyriksen kotieläintuotantoon kuuluvista, maatalousyriksen hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset täyttävän maatalousyrittäjän hallinnassa olevista eläimistä muodostuisi vähintään yhdeksän kotieläinyksikköä. 4 kohta tarkentaisi voimassa olevan lain 3 pykälän 1 momentin 2 kohtaa. Lisäksi lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksenä olevaa kotieläinyksikköjen vähimmäismäärää, kuutta kotieläinyksikköä, nostettaisiin yhdeksään kotieläinyksikköön.

Taustalla on Työtehoseuran sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tilauksesta keväällä 2022 tekemä selvitystyö. Selvitystyön tavoitteena oli tarkentaa nykyistä maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmän eläinyksikkömäärittelmää ja määrittää eläinten lukumäärä yhtä kotieläinyksikköä kohti toimeksiannossa erikseen määritetyillä kotieläimillä. Lähtökohtana oli perinteisen, käsityövaltaisen navetan tuotantomenetelmin ja tuotanto-olosuhteissa hoidetun yhden poikineen lypsylehmän hoidon edellyttämä työaika, jonka mukaan määriteltiin yhden kotieläinyksikön vaatima päivittäinen työaika. Lypsylehmä on lomituspalveluilla perinteisesti tavanomaisimmin hoidettu kotieläin. Selvitystyössä päädyttiin siihen, että käsityövaltaisessa navetassa yhden lypsylehmän hoitoa keskimäärin 19 minuutissa vuorokaudessa. Muiden kotieläinten kohdalla määriteltiin, kuinka monen eläimen hoitaminen edellyttää vastaavan hoitoajan kuin yksi poikunut lypsylehmä ja täten muodostaa yhden eläinyksikön.

Voimassa olevan lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 1 §:ssä säädetään voimassa olevasta kotieläinyksiköstä. 90-luvulla arvioitiin, että yhden lypsylehmän hoitamiseen menisi noin 30 minuuttia. Koska Työtehoseuran selvityksessä hoitoajaksi 2020-luvulla arvioitiin 19 minuuttia, on myös lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksenä olevaa kotieläinyksikköjen vähimmäismäärää nostettava. Lomituspalveluilla tuetaan vain ammattimaista kotieläintuotantoa. Hyvin pienet eläinmäärät maatalousyriksessä voivat viitata harrastusmaiseen eläintenpitoon. Esityksessä ehdotetaan, että kotieläinyksikköjen vähimmäismääränä olisi jatkossa yhdeksän kotieläinyksikköä, eli esimerkiksi yhdeksän lypsylehmää. Se vastaisi noin kolmen tunnin päivittäistä hoitotyöaikaa. Kotieläinyksiköiden vähimmäismäärä olisi siten linjassa jäljempänä ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 5 kohdan kanssa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyriksen kokonaistyöaika päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä olisi keskimäärin vähintään kolme tuntia päivässä. Maatalousyriksen kokonaistyöajan vähimmäiskesto kolme tuntia olisi tarpeen lomituspalvelun myöntämisen yleisenä edellytyksenä, koska erittäin lyhytkestoiset lomituspäivät ovat ongelmallisia lomittajien työn ja lomittajien saatavuuden kannalta. Lomittajan työpäivä on yleensä kaksiosainen ja matkat maatalousyriksiin pitenevät maatalousyrittäjien verkoston harvenemisen myötä. Ehdotettu 5 kohta olisi yksi toimenpide, jolla voitaisiin joissakin tapauksissa vähentää kaikkein lyhyimpiä lomittajan työpäiviä maatalousyriksessä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 6 - 8 kohtien mukaan lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjä täyttäisi tietyt EU:n valtioneuvoston päätöksistä johtuvat edellytykset. (6 kohdan taustalla on maatalousalan valtioneuvoston suuntaviivojen kohta 22 ja kohdan 32

alakohta 57. 7 kohdan taustalla on maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohta 23 ja kohdan 32 alakohta 64. 8 kohdan taustalla on maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohta 25.) Ehdotetut 6–8 kohdat vastaisivat voimassa olevan lain 3 pykälän 1 momentin 4–6 kohtia. Kuitenkin voimassa olevan lain 3 pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua pk-yrityksen käsitettä olisi avattu aiempaa enemmän ehdotetussa 6 kohdassa. Ehdotetun 6 kohdan mukaan lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjä ei ylittäisi mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteuttamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) xx/20xx. Lisäksi ehdotetussa 7 kohdassa viitattaisiin maatalousalan valtiontuen suuntaviivoissa olevaan vaikeuksissa olevan yrityksen määrittelyyn ja korjattaisiin voimassa olevan lain 5 kohdassa oleva viittaus maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen.

Osa maatalousyrittäjistä on mukana yhtä useamman maatalousyrittäjän toiminnassa. Heitä voidaan kutsua moniyrittäjiksi. Ehdotetun 3 pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten 3 pykälässä tarkoitettuja lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksiä sovellettaisiin, kun lomituspäalveluasiakkaana olisi moniyrittäjä. Momentti olisi uusi selventävä säännös. *2 momentin* mukaan, jos maatalousyrittäjä osallistuisi yhtä useamman maatalousyrittäjän toimintaan, maatalousyrittäjälle myönnettäisiin lomituspäalveluja niihin maatalousyrittäjäsiin, joissa maatalousyrittäjään liittyvät lain soveltamisen edellytykset täyttyisivät ja joissa maatalousyrittäjä täyttäisi henkilön liittyvät lain soveltamisen edellytykset. Paikallisyksikkö selvittäisi maatalousyrittäjäsiin kerrallaan, täyttääkö maatalousyrittäjäsiin lomituspäalvelulain 3 pykälässä tarkoitettuja maatalousyrittäjään liittyvät lain soveltamisen edellytykset ja täyttääkö moniyrittäjäsiin lomituspäalvelulain 3 pykälässä tarkoitettuja henkilöön liittyvät lain soveltamisen edellytykset. Toisin sanoen sekä maatalousyrittäjäsiin että maatalousyrittäjäsiin koskevat 3 pykälässä tarkoitettuja lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset tulisi täyttää samaan aikaan ja jokaisessa maatalousyrittäjäsiin erikseen. Moniyrittäjälle ei myönnettäisi lomituspäalveluja esimerkiksi sellaiseen maatalousyrittäjäsiin, jossa ei olisi vähintään yhdeksää kotieläinyksikköä. Moniyrittäjäsiin ei vaikuttaisi esimerkiksi siihen, montako vuosilomapäivää maatalousyrittäjälle myönnettäisiin. Myös moniyrittäjäsiin olisi käytössään normaali vuosilomapäivien määrä. Ehdotetun 3 pykälän *3 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 3 pykälän 3 momenttia.

4 §. Oikeus vuosilomaan. Voimassa olevan lomituspäalvelulain 4 pykälässä säädetään niin sanotun päätoimisen maatalousyrittäjän oikeudesta vuosilomaan. Vuosiloman lisäksi päätoimisella maatalousyrittäjällä on myös joitakin muita lomituspäalveluita, joita sivutoimisilla maatalousyrittäjillä ei ole. Päätoimisena maatalousyrittäjänä pidetään maatalousyrittäjäsiin, jonka työpanos lomituspäajankohtana ja sitä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana on kohdistunut maatalouden harjoittamiseen vähintään samassa määrin kuin maatalousyrittäjäsiin ulkopuolella tapahtuvaan työskentelyyn. Voimassa olevan lain 4 pykälän mukaan päätoimisuuden määrittelyä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspäalveluasetuksessa on päätoimisen maatalousyrittäjän määrittelyä sijasta päätoimisen kotieläintuotannon harjoittajan määrittelyä. Asetuksen määrittelyä tuli voimaan vuonna 2011, eli joitakin vuosia ennen kuin voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaissa alettiin käyttää käsitettä päätoiminen maatalousyrittäjä. Asetuksen määrittelyä päätoimisesta kotieläintuotannon harjoittajasta joudutaan vielä soveltamaan yhdessä lain päätoimisen maatalousyrittäjän määrittelyä kanssa, siltä osin kuin asetuksen määrittelyä ei ole ristiriidassa lain määrittelyä kanssa. Päätoimisen maatalousyrittäjän määrittelyä on yksi monista tulkintaa ja hallinnollista työtä edellyttävistä maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain säännöksistä.

Nykyään etenkin maatalouden rakennemuutoksen ja maatalouden heikon kannattavuuden myötä on yhä yleisempää, että maatalousyrittäjät hankkivat lisäansioita maatalousyrittäjien ulkopuolelta, vaikka harjoittavat myös kotieläintuotantoa. Maatalousyrittäjien ulkopuolella tapahtuva työskentely saa tiettyjen edellytysten täytyessä aikaan sen, että maatalousyrittäjältä evätään laajemmat lomituspalvelut. Voi myös käydä niin, että päätoimisen maatalousyrittäjän määritelmän tulkinnassa päädytään erilaisiin ratkaisuihin eri puolilla Suomea. On myös mahdollista, että kahdella maatalousyrittäjällä on samanlaista ja yhtä laajaa kotieläintuotantoa, mutta toinen heistä työskentelee myös maatalousyrittäjien ulkopuolella. Tällöin voi käydä niin, että vain toinen maatalousyrittäjä saa laajat lomituspalvelut, koska hän ei työskentele maatalousyrittäjien ulkopuolella. Silti molemmilla on käytännössä samanlainen tarve päästä ajoittain irtautumaan välttämättömistä kotieläinten hoitotoista.

Voimassa olevan lain 4 pykälän päätoimisuuden määritelmään liittyy työttömyysetuuden maksamista koskevia rajoituksia. Jos maatalousyrittäjä jää maatalousyrittäjien ulkopuolella tehtävästä työstään työttömäksi ja saa (soviteltua) työttömyyskorvausta, hän ei voi täyttää lomituspäätöslain 4 pykälässä tarkoitettua päätoimisen maatalousyrittäjän määritelmää. Jos verrataan kahta maatalousyrittäjää, jolla on samanlaista ja yhtä laajaa kotieläintuotantoa, mutta vain toinen heistä työskentelee myös maatalousyrittäjien ulkopuolella, työttömyysetuutta koskeva lomituspäätöslain 4 pykälän sääntely voi johtaa maatalousyrittäjien erilaiseen kohteluun. Silti molemmilla on käytännössä samanlainen tarve päästä ajoittain irtautumaan välttämättömistä kotieläinten hoitotoista. Kaiken kaikkiaan laajempien lomituspäätöslain myöntämisen edellytyksenä oleva päätoimisuusvaatimus ei vaikuta enää tarkoituksenmukaiselta ratkaisulta. Esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja lomituspäätöslain selkeyden lisäämiseksi.

Voimassa olevan lain 4 pykälän 2 momentissa on säännös, joka pääsääntöisesti estää vuosilomalomituspäätöslain sellaisilta maatalousyrittäjiltä, joiden velvollisuus eläkevakuuttaa itsensä on vasta alkanut. Vuosiloma estyy sinä vuonna, jonka aikana eläkevakuuttamista koskeva velvollisuus alkaa. Pääsääntöön on niin sanottu vuosilomaoikeuden perimistä koskeva poikkeus, joka liittyy sukupolvenvaihdoksiin ja muihin maatalousyrittäjien omistajan vaihdoksiin tilanteisiin. Esityksessä ehdotetaan, että lomituspäätöslain yksinkertaisuuden lisäämiseksi tämäkin sääntelykokonaisuus jäisi historiaan. Voimassa oleva 4 pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Ehdotetun *pykälän* mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus vuosilomaan. Näin ollen 4 pykälän sisältö muuttuisi niin, että kaikilla maatalousyrittäjillä olisi oikeus vuosilomaan. Vuosiloman myöntämiseen ei liittyisi enää mitään lomituspäätöslain myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Riittäisi, että edellä 3 §:ssä tarkoitettujen lain soveltamisen edellytykset täyttyisivät. Vaikka ehdotetun 4 pykälän sisältö jäisi vähäiseksi, voimassa olevan lain systematiikasta johtuen 4 pykälää ei esitetä kumottavaksi.

5 §. Oikeus sijaisapuun. Voimassa olevan lomituspäätöslain 5 pykälässä säädetään maatalousyrittäjien oikeudesta sijaisapuun. Sijaisapuun on oikeutettu maatalousyrittäjä, joka sijaisavun tarpeen alkaessa on merkittäväällä työpanoksellaan huolehtinut ja vastannut maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoista ja jolla ei 7 tai 7 a–7 f §:ssä tarkoitettujen tilapäisten syyn vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia 8 §:ssä tarkoitettua tehtäväosuudestaan ilman sijaisapua. Sijaisavun tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon maatalousyrittäjien olosuhteet kokonaisuudessaan sekä mahdollisuudet huolehtia edellä mainituista tehtävistä yrityksen sisäisin järjestelyin. Voimassa olevan lain 5 pykälässä säädetään siten yleisellä tasolla erilaisten sijaisapulomituspäätöslain myöntämisen erityisistä edellytyksistä. Lisäksi jäljempänä lomituspäätöslain säädetään kussakin sijaisapusääntökäsä tarkemmat kunkin sijaisapulomituspäätöslain myöntämisen erityiset edellytykset. Sijaisavun myöntämiseen liittyy siten portaittaisuus.

Sijaisapulomituspalvelun myöntäminen edellyttää, että maatalousyrittäjä ja maatalousyrittäjä täyttävät edellä 3 §:ssä tarkoitetut lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset, 5 pykälässä tarkoitetut sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityiset edellytykset sekä ne sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset, joista säädetään kulloinkin kyseessä olevassa sijaisapuasäännöksessä.

Selkeyden lisäämiseksi 5 pykälään ehdotetaan lisättäväksi ajankohdat, jolloin pykälässä tarkoitettujen sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityisten edellytysten tulisi täytyä. Valtiontukisääntelyn näkökulmasta sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityisten edellytysten (5 pykälässä tarkoitettujen yleisen tason edellytysten ja jäljempänä ehdotettavien tarkempien edellytysten) tulisi täytyä lomituspalvelun myöntämisaikajakohtana, kuten yleensä edellytetään valtiontukia myönnettäessä. Toisaalta sijaisavun myöntämisen erityisenä edellytyksenä on tyypillisesti se, että maatalousyrittäjälle tai esimerkiksi hänen lapselleen on myönnetty jokin vakuutus- tai sosiaaliturvaetus. Sijaisapua myönnetään tällöin kokonaan tai osin samalle ajalle vakuutus- tai sosiaaliturvaetuuden kanssa. Tästä näkökulmasta olisi maatalousyrittäjän kannalta hyödyllistä, jos hän voisi saada tiedoksi sijaisavun myöntämistä koskevan päätöksen jo ennen kuin hänelle tai esimerkiksi hänen lapselleen olisi tosiasiallisesti myönnetty sijaisavun myöntämisen edellytyksenä olevaa vakuutus- tai sosiaaliturvaetuutta. Jotta voitaisiin sovittaa yhteen nämä kaksi erilaista näkökulmaa asiaan, olisi tarpeellista, että sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityisten edellytysten (5 pykälässä tarkoitettujen yleisen tason edellytysten ja jäljempänä ehdotettavien tarkempien edellytysten) tulisi täytyä lomituspalvelun myöntämisaikajakohtana tai viimeistään lomituspalvelun käyttämisaikajakohtana, eli sen ajanjakson keston ajan, jolle lomituspalvelua päätetään myöntää (esimerkiksi ajalle 2.1.-15.1.2024).

Lomituspalvelun käyttämisaikajakohta on myös siten merkityksellinen, että sijaisapua saavan maatalousyrittäjän tulisi olla sijaisavun käyttämisaikajakohtana estynyt hoitamasta päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoimia. Muuten sijaisavulle ei olisi tarvetta. Maatalousalan valtiontukien suuntaviivojen kohdassa 305 luetellaan syyt, joista johtuvan poissaolon vuoksi henkilö voi saada lomituspalvelua: loma, sairaus, lapsen sairaus, äitiys- tai vanhempainvapaa, asevelvollisuus ja kuolemantapaus. Sijainen, eli lomittaja, on siten tarpeen tietynä ajankohtana, koska poissaoleva henkilö on tällöin estynyt hoitamasta tehtäviään jonkin mainituista syistä johdosta. Lisäksi lomituspalvelulain 5 pykälässä on perinteisesti edellytetty sijaisavun myöntämisen erityisenä edellytyksenä, että maatalousyrittäjässä ei voida huolehtia sijaisavun saajan tehtävistä ”yrityksen sisäisin järjestelyin” (sijaisavun käyttämisaikajakohtana). Tämä edellytys olisi tarpeellista säilyttää jatkossakin. Ehdotetussa 5 pykälässä olisi otettu huomioon kaikki tässä mainitut näkökulmat, kun säädettäisiin siitä, milloin sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityisten edellytysten tulisi täytyä.

Jos kyseessä olisi pitkään kestävä sijaisapujakso, tilanne lomituspalvelun myöntämisen erityisten edellytysten täyttymisen suhteen voisi muuttua sijaisapujakson kestäessä. Tästä syystä lomituspalvelun myöntämisen erityisten edellytysten täyttymistä tulisi tarkastella määräajoin sijaisapua käytettäessä. Tämä ei kuitenkaan olisi käytännössä tarpeen, jos asiakkaalle myönnettäisiin sijaisapua jakso kerrallaan, eli lomituspalvelun myöntämisen erityisten edellytysten täyttyminen tulisi tarkistetuksi myöntöpäätöksiä tehtäessä.

Voimassa olevan lain 5 pykälän soveltaminen vaatii käytännössä lain soveltajalta tulkintaa ja kokonaisuuskäsitteitä ja voi johtaa eri lomitusasiakkaiden erilaiseen kohteluun. Tästä syystä ehdotetaan, että 5 pykälää uudistettaisiin ja täsmennettäisiin, jotta sen soveltaminen olisi yksinkertaisempaa, soveltamiskäytäntö olisi ennakoitavampaa ja eri maatalousyrittäjiä kohdeltaisiin nykyistä yhdenvertaisemmin. Kokonaan tulkinnanvaraisuudesta ja kokonaisuuskäsitteistä ei kuitenkaan voitaisi välttyä jatkossakaan.

Ehdotetun 5 pykälän *1 momentin* mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua, jos:

- lomituspalvelun myöntämisaikana tai viimeistään lomituspalvelun käyttämisaikana maatalousyrittäjä täyttäisi jäljempänä 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitetut (eli kulloinkin kyseessä olevassa sijaisapusäännöksessä tarkoitetut) sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset (*1 kohta*),
- lomituspalvelun käyttämisaikana maatalousyrittäjällä ei olisi 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitettua syy (eli kulloinkin kyseessä olevassa sijaisapusäännöksessä tarkoitettu syy) vuoksi mahdollisuutta suorittaa kaikkia 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteensa kuuluvia maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä (*2 kohta*), ja
- lomituspalvelun käyttämisaikana muut maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat maatalousyrittäjät ja muut maatalousyrittäjien työskentelevät henkilöt, joilla olisi maatalousyrittäjän tehtäväosuuden suorittamisessa tarvittava osaaminen ja työkyky, eivät voisi suorittaa maatalousyrittäjän tehtäväosuutta, koska heidän tulon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perhesyystä aiheutuva kokonaiskuormituksensa laajentuisi yli 9 tunniksi työpäivää kohti tai koska myönnettävä sijaisapulomituspalvelu kestäisi yli 14 päivää (*3 kohta*).

Paikallisyksikön tulisi siten nykyiseen tapaan selvittää aina ennen sijaisavun myöntämistä, täytyvätkö 5 pykälän 1 momentin 1–3 kohdissa tarkoitetut edellytykset. Tilanteesta riippuen maatalousyrittäjän tulisi ensinnäkin täyttää jäljempänä 7–7 f tai 7 i §:ssä säädetty (eli kulloinkin kyseessä olevassa sijaisapusäännöksessä tarkoitetut) sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset lomituspalvelun myöntämisaikana tai viimeistään lomituspalvelun käyttämisaikana (1 kohta).

Maatalousyrittäjällä ei myöskään tulisi olla mahdollisuutta suorittaa itse kaikkia tehtäväosuuteensa kuuluvia maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitettua syy (eli kulloinkin kyseessä olevassa sijaisapusäännöksessä tarkoitettu syy) vuoksi lomituspalvelun käyttämisaikana (2 kohta). Joissakin tapauksissa voisi olla niin, että maatalousyrittäjä pystyisi suorittamaan kaikki tehtäväosuuteensa kuuluvat hoitotyöt itse ilman sijaisapua. Arvioon vaikuttaisi muun muassa sijaisapuperusteen luonne sekä maatalousyrittäjälle kuuluvien päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden määrä ja laatu. Sijaisapua ei myönnettäisi esimerkiksi työkykyä ylläpitävään toimintaan osallistumista varten (jäljempänä säädetty 7 a §), jos maatalousyrittäjä osallistuisi työkykyä ylläpitävään toimintaan sellaisena kellaan aikana, jolloin hän ei tavallisesti tee päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä. Joissakin tapauksissa myös esimerkiksi äkillisesti sairastuneen alle 10-vuotiaan lapsen hoitamiseksi tarkoitettu sijaisapu (jäljempänä ehdotettu 7 b §:n 1 momentti) voitaisiin evätä. Esimerkkinä tapaus, jossa lapsella on tavanomainen nuhakuume ja lapsen hoitamisesta huolimatta maatalousyrittäjä voi suorittaa kaikki päivittäin välttämättömät kotieläinten hoitotyönsä, koska hänen tehtäväosuutensa maatalousyrittäjässä on hyvin vähäinen, eli nopeasti suoritettavissa aamulla ja illalla. Lomituspalvelun soveltamisen yksinkertaisuuden vuoksi sijaisavun myöntäminen estyisi vain, jos maatalousyrittäjällä olisi mahdollisuus suorittaa kaikki 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteensa kuuluvat maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt. Sijaisavun myöntäminen ei siis estyisi, jos maatalousyrittäjä kykenisi edelleen suorittamaan osan hoitotöistään itse. 2 kohdassa ei enää jatkossa olisi ilmaisua ”tilapäinen” syy, koska sijaisapua voi saada myös pitkiä jaksoja.

Lisäksi edellytettäisiin, että lomituspalvelun käyttämisaikana muut maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat maatalousyrittäjät ja muut maatalousyrittäjien työskentelevät henkilöt, joilla olisi maatalousyrittäjän tehtäväosuuden suorittamisessa tarvittava osaaminen ja työkyky, eivät voisi suorittaa maatalousyrittäjän tehtäväosuutta, koska heidän tulon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perhesyystä ai-

heutuva kokonaiskuormituksensa laajentuisi yli 9 tunniksi työpäivää kohti tai koska myönnettävä sijaisapulomituspalvelu kestäisi yli 14 päivää (3 kohta). Paikallisyksikön tulisi siten selvittää aina ennen sijaisavun myöntämistä, voidaanko maatalousyrittäjän koko tehtäväosuus jakaa lomituspalvelun käyttämisajankohtana muille maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuville maatalousyrittäjille ja muille maatalousyrittäjien työskenteleville henkilöille vai estäisikö sen joku 3 kohdassa tarkoitettu syy. Ehdotettu 3 kohta olisi samantapainen edellytys, kuin voimassa olevassa 5 pykälässä oleva edellytys siitä, että maatalousyrittäjien ei voida huolehtia sijaisavun saajan tehtävistä ”yrityksen sisäisin järjestelyin”. 3 kohdassa pyritäisiin kuitenkin vähentämään kyseiseen voimassa olevaan sääntelyyn liittyvää tulkinnanvaraisuutta ja kokonaisharkintaa, mutta kokonaan tulkinnanvaraisuudesta ja kokonaisharkinnasta ei voitaisi välttyä jatkossakaan, koska tilanteet kotieläintuotantoa harjoittavissa maatalousyrittäjien vaihtelevat käytännössä.

Maatalousyrittäjän tehtäväosuutta pyritäisiin jakamaan ensinnäkin vain sellaisille henkilöille ja muille tahoille, jotka tosiasiallisesti osallistuvat maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin ja joilla siten on jo oma 8 §:ssä tarkoitettu tehtäväosuus. 3 kohdan tavoitteena olisi pitää henkilöpiiri selvästi rajattuna ja lomituspalvelulain soveltamiskäytäntö ennakoitavana. Esimerkiksi alaikäisten lasten tai maatalousyrittäjien ulkopuolisten sukulaisten osallistumista hoitotöihin ei edellytettäisi. Maatalousyrittäjän tehtäväosuutta ei voitaisi kuitenkaan jakaa sellaisille henkilöille, joilta puuttuisi maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen kuuluvien päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden suorittamisessa tarvittava osaaminen tai työkyky. Osaamisen ja työkyvyn arviointi tulisi tehdä tapauskohtaisesti.

Lisäksi maatalousyrittäjän koko tehtäväosuuden jakaminen muille maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuville (osaaville ja työkykyisille) maatalousyrittäjille ja muille maatalousyrittäjien työskenteleville henkilöille voisi estyä, jos muiden tulon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perhesyystä aiheutuva kokonaiskuormitus laajentuisi liikaa. Maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden suorittamiseen osallistuvat voivat olla hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. Osa on yrittäjiä ja osa on työsuhteisia työntekijöitä. Lisäksi osa mahdollisesti opiskelee tai on esimerkiksi eläkeläinen tai omaishoitaja, vaikka osallistuukin maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden suorittamiseen. Myös henkilön työ/opiskelupäivien ja lepopäivien tavanomainen määrä kalenteriviikossa voi vaihdella henkilön omasta tilanteesta riippuen. Toiset tekevät esimerkiksi seitsemänpäiväistä työviikkoa jatkuvasti, mutta toiset vain viisipäiväistä tai tätäkin vähemmän. Tästä syystä ehdotetun 5 pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maatalousyrittäjän koko tehtäväosuuden jakaminen muille estyisi, jos muiden tulon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perhesyystä aiheutuva kokonaiskuormitus laajentuisi yli 9 tunniksi työpäivää kohti. Työpäivien määrä kalenteriviikossa katsottaisiin erikseen kunkin henkilön kohdalla.

Maatalousyrittäjän koko tehtäväosuuden jakaminen muille maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuville (osaaville ja työkykyisille) maatalousyrittäjille ja muille maatalousyrittäjien työskenteleville henkilöille estyisi myös, jos myönnettävä sijaisapulomituspalvelu kestäisi yli 14 päivää. 14 päivän rajauksen taustalla olisi se, että ei olisi kohtuullista edellyttää, että maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat korvaisivat poissaolevan maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä hyvin pitkän jakson. Tämä voisi aiheuttaa huonoimmassa tapauksessa uupumisriskin ja se ei olisi lomituspalvelulain yleisten tavoitteiden mukaista. Kuitenkin maatalousyrittäjien oma vastuu olisi tarpeen säilyttää valtiontaloudellisten seikkojen johdosta, kuten voimassa olevassa 5 pykälässäkin säädetään. Ehdotetun 5 pykälän 1 momentin 3 kohdassa maatalousyrittäjien oma vastuu rajautuisi 14 päivään.

Ehdotetun 5 pykälän 2 *momentissa* otettaisiin huomioon voimassa olevan lomituspalvelulain 11 a §, jossa säädetään niin sanotusta ehdollisesta päätöksestä. Ehdotetun 2 momentin mukaan, vaikka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset eivät täysin täytyisi, maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta siten kuin jäljempänä 11 a §:ssä säädetäisiin.

Ehdotetun 5 pykälän 3 *momentin* mukaan ehdotettua 5 pykälää ei sovellettaisi, kun maatalousyrittäjän kuolinpesälle myönnettäisiin maatalousyrittäjän kuoleman perusteella jäljempänä 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon järjestelyjä varten. Tätä kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuutta korvaavaa sijaisapua myönnettäessä ei siten tarvitsisi soveltaa pykälän 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettuja yleisen tason sijaisapulomituspalvelujen myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Tilanne olisi luonteeltaan hyvin erilainen kuin muut sijaisavun myöntötilanteet. Kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuutta korvaavaa sijaisapua myönnettäessä sovellettaisiin vain edellä 3 §:ssä tarkoitettuja lomituspalvelulain soveltamisen edellytyksiä ja 7 h §:ä.

6 §. Vuosiloma. Voimassa olevan lomituspalvelulain 6 pykälään ehdotetaan teknistä muutosta otsikkoon ja sisällöllistä muutosta säännöksen sisältöön. Otsikko edellyttää korjaamista, koska se on sama kuin edellä 4 §:n otsikko. Enää ei olisi myöskään tarpeen määritellä ja rajata, millaisella maatalousyrittäjällä olisi oikeus vuosilomaan. Tämä johtuu siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin. Näin ollen 6 pykälän sisältö muuttuisi niin, että kaikilla maatalousyrittäjillä olisi oikeus hakemuksesta saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 26 päivän ajaksi. Vuosiloman myöntämiseen ei liittyisi enää mitään lomituspalvelun myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Riittäisi, että edellä 3 §:ssä tarkoitettujen lain soveltamisen edellytykset täytyisivät.

7 §. Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella. Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 pykälässä säädetään työkyvyttömyyden perusteella myönnettävästä sijaisavusta. Pykälään ehdotetaan teknisiä muutoksia ja sisältömuutoksia. Pykälän 1 *momenttiin* ja 2 *momentin johdantokappaleeseen* ehdotetaan teknisiä muutoksia. Käsite sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä korvattaisiin käsitteellä maatalousyrittäjä. Ehdotettu muutos johtuisi siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin.

Pykälän 2 *momentin 2 ja 3 kohtiin* sekä 4 *momenttiin* esitetään sisältömuutoksia. Jatkossa maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella 2 momentin 2 kohdan mukaan myös siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa. Pykälän 2 momentin 3 kohtaan esitetään vastaavanlaista muutosta. Jatkossa maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella myös siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään vähintään 40 prosentin työkyvyn alentuman perusteella 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja ansionmenetykskorvauksia. Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 pykälän 4 momentin mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sekä täyttä kuntoutustukea että osittaisena myönnettyä kuntoutustukea (osakuntoutustukea). Näin ollen 2 momenttiin ehdotetuissa osittaisissa etuuksissa koskevissa muutoksissa olisi sama ajatus kuin voimassa olevassa 4 momentissa. 2 momentin 2 ja 3 kohtiin esitettyjen muutosten myötä aiempaa useampi maatalousyrittäjä pääsisi työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän sijaisavun piiriin.

Lomituspalvelulain muutosten valmistelussa katsottiin, että jos maatalousyrittäjälle on myönnetty osasairauspäiväraha, osakuntoutustuki tai 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus vähintään 40 prosentin työkyvyn heikentymän perusteella, tällöin maatalousyrittäjä on todennäköisesti kyvytön suorittamaan raskaita päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä. (Tapauksesta riippuen tosin joitakin kevyempiä hoitotöitä päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotöistä voi olla mahdollista suorittaa. Maatalousyrittäjän työkyky saattaa riittää näissä tapauksissa myös muihin tehtäviin, joita hänellä mahdollisesti on kotieläintuotantoa harjoittavassa maatalousyrityksessä tai sen ulkopuolella.) Jos maatalousyrittäjän työkyky on heikentynyt vain osittain ja jos maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua, näissäkin tapauksissa maatalousyrittäjän sijaisapupäivän kesto määräytyisi normaaliin tapaan lomituspalvelulain 8 §:n mukaisesti.

Voimassa olevan 7 pykälän 2 momentin 5 kohta mahdollistaa sen, että maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua siksi ajaksi, jona hänen työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaisen työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemuksensa on vireillä. Kyse on joko toistaiseksi jatkuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai määräaikaisen kuntoutustuen hakemisesta, sillä molempia haetaan samalla valtakunnallisesti käytössä olevalla hakulomakkeella. Sijaisavun edellytyksenä on, että hakemus on tehty 2 momentin 2-4 kohdassa tarkoitettuna aikana, eli sellaisena aikana, jolloin maatalousyrittäjä saa vielä jotain 2-4 kohdissa tarkoitetuista ansionmenetykskorvauksista. Voimassa oleva 7 pykälä ei mahdollista sijaisavun myöntämistä määräaikaista kuntoutustukea koskevan jatkohakemuksen vireillöaloajalle. Esityksessä ehdotetaan, että tämä mahdollisuus lisättäisiin 7 pykälän 4 momenttiin. Tällöinkin olisi olennaista, että kuntoutustuen jatkohakemus olisi tehty oikeaan aikaan. Ajankohtaa koskeva sääntely on omiaan varmistamaan, että maatalousyrittäjä on työkyvytön hakemuksen vireillöaloaikana. Se myös vähentää tapauksia, joissa maatalousyrittäjälle maksettavien ansionmenetykskorvausten maksaminen keskeytyisi pitkäksi aikaa. 7 pykälän 4 momenttiin ehdotettavan muutoksen mukaan, jos maatalousyrittäjä olisi tehnyt jatkohakemuksen kuntoutustuesta (tai osakuntoutustuesta) ennen kuin edellinen kuntoutustuki (tai osakuntoutustuki) olisi päättynyt, maatalousyrittäjällä olisi oikeus sijaisapuun myös, kun jatkohakemus olisi vireillä. Tällöinkin sijaisapuoikeus päättyisi viimeistään, kun (alkuperäisestä) eläketapahtumasta olisi kulunut kolme vuotta.

Voimassa olevan 7 pykälän 4 momentin mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireillöalo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Sijaisavun myöntämisen edellytyksenä on näissä tilanteissa muun muassa se, että maatalousyrittäjän arvioidaan todennäköisesti kykenevän myöhemmin jatkamaan työskentelyään niissä tehtävissä, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu. Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaa 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle sijaisavun antamista koskevan päätöksen tekoa varten lausunnon siitä, onko todennäköistä, että maatalousyrittäjä kykenee myöhemmin jatkamaan työskentelyään edellä tarkoitettuun tavoin. Lausunto sitoo paikallisyksikköä sen päättäessä maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun. Esityksessä ehdotetaan, että 7 pykälän 4 momentista poistettaisiin sijaisavun myöntämisen edellytyksenä oleva arviointi siitä, kykeneekö maatalousyrittäjä todennäköisesti myöhemmin jatkamaan työskentelyään tehtävissään. Samalla 7 pykälän 4 momentista poistuisi tätä asiaa koskeva Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen antama lausunto. Esitetyn muutoksen taustalla on se, että maatalouslomitusjärjestelmän piiriin ehdotetaan uusia asiakkaita, joiden harjoittamaa kotieläintuotantoa verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Heidän pakollinen eläkevakuutuksensa perustuu maatalousyrittäjän eläkelain sijasta yrittäjän eläkelakiin. Näin ollen olisi todennäköistä, että jatkossa Maatalousyrittäjien eläkelaitos ei olisi enää ainoa eläketurvaa hoitava taho, jonka tulisi kirjoittaa voimassa olevassa 7 pykälän 4 momentissa tarkoitettu maatalousyrittäjän työkykyä koskeva lausunto. Esitetty muutos vähentäisi nykyään koettua hallinnollista taakkaa ja estäisi hallinnollisen taakan kasvua jatkossa.

Voimassa olevan 7 pykälän 6 momentissa säädetään siitä, mistä lomituspalvelulain 3 §:ssä säädettyistä lain soveltamisen edellytyksistä voidaan kulloinkin poiketa, kun maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella. Poiketa voidaan eläkevakuuttamista koskevasta edellytyksestä ja lomituspalvelun myöntämisen estävistä etuuksista. Poikkeuksien taustalla on se, että kaikkia 3 §:ssä tarkoitettuja lain soveltamisen edellytyksiä ei tosiasiaa aina voida täyttää samaan aikaan, kun täytetään 7 pykälässä tarkoitettujen työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän sijaisavun edellytykset. Edellä ehdotetaan muutoksia 3 §:ssä tarkoitettuihin lain soveltamisen edellytyksiin ja lain soveltamisen edellytyksiä olisi jatkossa useampia kuin voimassa olevan lain 3 §:n mukaan. 3 §:än esitettyjen muutosten vuoksi esitetään, että myös 7 pykälän 6 momenttia muutettaisiin vastaavalla tavalla. Tapauksesta riippuen voisi olla tarpeen poiketa joistakin tai kaikista 7 pykälän 6 momentissa mainituista, 3 §:ssä tarkoitetuista lain soveltamisen edellytyksistä.

Ehdotetun 6 momentin 1 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella, vaikka maatalousyrittäjä ei voisi työkyvyttömyytensä vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä. On mahdollista, että työkyvyttömyyden takia henkilön työpanos maatalousyrityksessä on niin pieni, että se estää esimerkiksi maatalousyrittäjän eläkelaisa tarkoitettua pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen henkilölle. Näin voi tapahtua esimerkiksi, jos henkilölle on myönnetty työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen, täysi kuntoutustuki. Ehdotetun 6 momentin 2 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella, vaikka maatalousyrittäjä saisi 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, määrääjäksi myönnettyä lain soveltamisen estävää etuutta. On mahdollista, että maatalousyrittäjälle - määrääjäksi myönnetty - estävä etuus on joissakin tilanteissa itse asiassa edellytys sille, että maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella.

Ehdotetun 6 momentin 3 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella, vaikka edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 pykälän 6 momentin) 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsisi maatalousyrityksen kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrityksen kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus olisi sellaisella työkyvyttömyyssijaisapua hakeneella maatalousyrittäjällä, joka ei voisi työkyvyttömyytensä vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevaa edellytystä. Kotieläinten hallintaoikeus olisi henkilöllä, jolla ei olisi pakollista eläkevakuutusta. Tällöin 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lomituspalvelulain soveltamisen edellytys ei täytyisi. Ehdotetun 6 momentin 4 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella, vaikka edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 pykälän 6 momentin) 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsisi maatalousyrityksen kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrityksen kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus olisi sellaisella työkyvyttömyyssijaisapua hakeneella maatalousyrittäjällä, joka ei voisi työkyvyttömyytensä vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevaa edellytystä. Kotieläinten hallintaoikeus olisi henkilöllä, jolla ei olisi pakollista eläkevakuutusta. Tällöin voisi käydä niin, että 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lomituspalvelulain soveltamisen edellytys jäisi täyttymättä, jos vähintään yhdeksää kotieläinyksikköä ei saataisi muodostettua maatalousyrityksen tai muun, eläkevakuutetun henkilön hallinnassa olevista eläimistä.

Voimassa olevan lain 7 pykälä mahdollistaa sen, että maatalousyrittäjä saa sijaisapua kolme vuotta työkyvyttömyyden alkamisesta. Maatalousalan valtioneuvoston suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kolme kuukautta vuodessa (sairaustilanteessa). Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Suomi saikin komissiolta poikkeuksen vuonna 2015, jonka mukaisesti työkyvyttömyyssijaisavun kokonaiskesto voi olla kolme vuotta. Komissiolta on jälleen tarpeen pyytää kolmen vuoden poikkeusta voimassa olevan 7 pykälän mukaisen sääntelyn mahdollistamiseksi. Sijaisavun enimmäisajan pituus riippuu viime kädessä komission päätöksestä.

7 a §. *Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten.* Voimassa olevan lomituspäätöslain 7 a pykälään ehdotetaan teknistä muutosta pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen. Käsite sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä korvattaisiin käsitteellä maatalousyrittäjä. Ehdotettu muutos johtuisi siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin.

7 b §. *Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten.* Voimassa olevan lomituspäätöslain 7 b pykälän kirjoitusasu ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä tarkoitetuista kahdesta eri sijaisavusta säädettäisiin omissa momenteissaan. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahan maksamiseen sidottua sijaisapua koskevaan momenttiin lisättäisiin myös sääntelyä sijaisavun enimmäiskestosta. Lisäksi 7 b pykälään tehtäisiin tekninen muutos korvaamalla käsite sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä käsitteellä maatalousyrittäjä. Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua alle 10-vuotiaan äkillisesti sairastuneen lapsen hoitamiseksi tai hoidon järjestämiseksi enintään seitsemän päivää sairausjaksoa kohden. Sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että maatalousyrittäjä eläisi lapsen kanssa vakituisesti samassa taloudessa tai olisi lapsen muualla asuva vanhempi. Sijaisapua myönnettäisiin vain yhdelle maatalousyrittäjälle kerrallaan. Pykälän 1 momentti vastaisi siten voimassa olevan 7 b pykälän 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten sille ajalle, jolta hänelle maksettaisiin sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa. Pykälän 2 momentti vastaisi siten tältä osin voimassa olevan 7 b pykälän 1 momentin 2 kohtaa. Ehdotettua pykälän 2 momentin mukaan sijaisapua voitaisiin kuitenkin myöntää enintään 730 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti. Sijaisavun enimmäismäärä voisi kertyä yhdestä tai useammasta sijaisapujaksosta ja se voitaisiin jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla. Enimmäismäärän laskeminen alkaisi alusta, kun viimeisestä sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen perusteella myönnetystä sijaisapupäivästä olisi kulunut vähintään vuosi.

Maatalousalan valtioneuvoston suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kolme kuukautta vuodessa (sairaustilanteessa). Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Komission Suomen maatalouslomitussuunnitelmaa koskevassa hyväksymispäätöksessä vuodelta 2015 ei ole otettu kantaa siihen, sallisiko komissio tavallista pidemmän lomitusjakson, kun maatalousyrittäjä käyttää sijaisapua sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten sinä aikana, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa. Suomi pyrkii jatkossa neuvottelemaan komission kanssa siitä, että myös näihin tapauksiin saataisiin tavanomaista pidempi lomitusjakso. Sairaiden ja vammaisten lasten kannalta olisi tärkeää, että maatalousyrittäjä voisi osallistua lapsen hoitoon ja kuntoutukseen mahdollisimman usein.

Erytyishoitoraha on lähtökohtaisesti tarkoitettu lapsen sairauden akuuttivaiheen etuudeksi lapsen vanhemmalle ajalle, jolloin lapsen sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa. (Sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään siitä, keillä eri henkilöillä on oikeus erityishoitorahaan. Henkilöpiiri ei rajoitu vain vanhempiin tai huoltajiin.) Erytyishoitorahaa maksetaan pääsääntöisesti saman sairauden poliklinikka- tai sairaalahoidosta tai kuntoutukselta enintään 60 arkipäivän ajan. Näiden lisäksi erityishoitorahaa voidaan myöntää kotihoidon ajalle: erityishoitorahaa maksetaan kotihoidon ja varallaolon (vanhempi on varalla, kun lapsi on koulu- tai päivähoitokokeilussa) ajalta saman sairauden perusteella enintään 60 arkipäivän ajan. Lisäksi erityisestä hoidollisesta syystä kotihoitoon ja varallaoloon voidaan myöntää 30 lisäarkipäivää. Enimmäisajat on mahdollista ylittää painavasta lääketieteellisestä syystä. Lapsen pitkittyneissä sairaustilanteissa erityishoitorahaa voidaan myöntää enimmäisajat ylittävälle ajalle niin kauan, kun painavat lääketieteelliset syyt täyttyvät. Lapsen pitkittyneitä sairauksia ovat esimerkiksi vaikeat syöpäsairaudet, elinsiirrot, vaikeat sydänviat ja vaikeat palovammat.

Erytyishoitorahaa koskevista Kelan tiedoista voidaan poimia (sairausvakuutuslain tulouudistukseen 1.1.2020 asti) ne erityishoitorahan saajat, joilla oli MYEL-työtuloa. Se ei ole tiedossa, kuinka moni näistä MYEL-työtulon saajista oli lomitussasiakas tai olisi voinut halutessaan täyttää lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset. Kelan tietojen mukaan vuosina 2018 ja 2019 vain yhdestä lapsesta oli näiden kahden vuoden aikana korvattu yhteensä 646 päivärahapäivää vanhemmalle, jolla oli MYEL-työtuloa. (Samasta lapsesta voidaan maksaa erityishoitorahaa yhdelle tai useammalle henkilölle.) Kuudesta lapsesta oli korvattu vuosien 2018 ja 2019 aikana yli 240 päivärahapäivää vanhemmalle, jolla oli MYEL-työtuloa. Kelan tilaston mukaan vuonna 2020 erityishoitorahaa maksettiin kaiken kaikkiaan 4 079 lapsesta, joista 69 lapsella erityishoitorahapäivien määrä oli yli 240 päivää. (Tässä tilastossa on mukana kaikki lapset eikä ainoastaan lapset, joilla erityishoitorahan saajalla on MYEL-työtuloa.)

Poikkeuksellisen pitkään maksettua erityishoitorahaa koskevien Kelan tietojen perusteella komissiolta voidaan näin ollen pyytää lomituksen enimmäiskeston kolmen kuukauden pääsääntöön 730 sijaisapupäivän enimmäismäärää koskevaa poikkeusta. Päivien enimmäismäärä voisi täytyä käytännössä pidemmän kuin kahden vuoden jakson aikana. Sijaisavun enimmäismäärä voisi kertyä yhdestä tai useammasta sijaisapujaksosta ja se voitaisiin jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla. Enimmäismäärän laskeminen alkaisi alusta, kun viimeisestä sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen perusteella myönnetystä sijaisapupäivästä olisi kulunut vähintään vuosi. Sijaisapupäivien enimmäismäärä riippuu viime kädessä komission päätöksestä. Koska sijaisapupäivien enimmäismäärä perustuisi viime kädessä komission hyväksyntään, olisi tärkeää, että enimmäismäärän tullessa täyteen, tätä seuraisi selkeä tauko. Tauon jälkeen sijaisapupäivien enimmäismäärää alettaisiin jälleen kerryttää uudelleen.

7 c §. *Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 c pykälään tehtäisiin tekninen muutos korvaamalla käsite sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä käsitteellä maatalousyrittäjä. Lisäksi pykälässä tuotaisiin aiempaa selvemmin esiin, että erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisen enintään kolmen päivän keskeytyksillä tarkoitettaisiin nimenomaan sunnuntai-, pyhä- ja arkipyhäpäivistä johtuvia keskeytyksiä. Muuten ehdotettu 7 c pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan lain 7 c pykälää. Siinä käytettäisiin vuoden 2022 perhevapaaudistuksen (HE 129/2021 vp.) mukaisia uusia sairausvakuutuslain 9 luvussa tarkoitettujen vanhempainpäivärahojen nimityksiä.

Pykälän mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään sille ajalle, jolta hänelle maksettaisiin sairausvakuutuslaissa tarkoi-

tettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Sunnuntai-, pyhä- ja arkipyhäpäivistä johtuvat enintään kolmen päivän keskeytykset erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisessa eivät keskeyttäisi sijaisapujaksoa.

Erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa maksetaan arkipäiviltä. Sairausvakuutuslain 1 luvun 4 §:n 5 kohdan mukaan arkipäivillä tarkoitetaan muita päiviä kuin sunnuntai-, pyhä- tai arkipyhäpäiviä. Erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa ei siten makseta sunnuntailta ja muilta pyhäpäiviltä. Ehdotetulla 7 c pykälällä pyritään turvaamaan sijaisavun yhdenjaksoinen jatkuminen, vaikka erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainpäivärahan maksu katkeaisi sunnuntaipäivien tai muiden pyhäpäivien johdosta.

Vuoden 2022 perhevapaaudistuksen myötä vanhempainpäivärahaa olisi mahdollista hakea lyhyissä ja useissa jaksoissa esimerkiksi siten, että maksujaksojen väliin jää lyhyitä katkoksia. Tällaiset katkokset johtuisivat asiakkaan omista valinnoista. Näissä tapauksissa myös sijaisapuun tulisi vastaava, asiakkaan omasta valinnasta johtuva katko, koska sijaisapua myönnettäisiin enintään sille ajalle, jolta maatalousyrittäjälle maksettaisiin sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Näin hillittäisiin lomitusjärjestelmän määrärahojen käyttöä.

Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kuusi kuukautta vuodessa äitiys- ja vanhempainvapaan tilanteissa. Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson. Komissiolta on jälleen tarpeen pyytää Suomelle poikkeusta suuntaviivojen kohtaan 306 perhevapaiden keston osalta.

7 d §. *Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten.* Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan lomituspalvelulain 7 d pykälän 1 momenttia muutettaisiin. Muista sijaisavuista poiketen, voimassa olevan lomituspalvelulain 7 d pykälässä tarkoitettua sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten voidaan myöntää vain maatalousyrittäjälle, jolla on oikeus vuosilomaan, eli joka täyttää voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetyn päätoimisuusmääritelmän. Voimassa olevan lain 7 d pykälän käsite vuosilomaan ja sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä maatalousyrittäjä. Enää ei olisi tarpeen määritellä ja rajata sitä, millaisella maatalousyrittäjällä olisi oikeus sijaisapuun alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten. Tämä johtuu siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin. Näin ollen 7 d pykälän sisältö muuttuisi niin, että kaikilla maatalousyrittäjillä olisi oikeus sijaisapuun alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten. Muilta osin 7 d pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan lain 7 d pykälää. Pykälän kirjoitusasu (eli pykälän jakaantuminen 1 ja 2 momentteihin) ja perustelut vastaisivat vuoden 2022 perhevapaaudistuksen (HE 129/2021 vp.) yhteydessä uudistuvan 7 d pykälän kirjoitusasua ja perusteluja.

7 f §. *Sijaisapu muilla perusteilla.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 f pykälässä säädetään maatalousyrittäjän oikeudesta saada sijaisapua maanpuolustukseen liittyvien syiden johdosta. Lisäksi sijaisapua on oikeus saada lähiomaisen kuoleman ja lähiomaisen hautajaisten vuoksi. Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 f pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a kohta, jonka nojalla maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua Puolustusvoimien järjestämän vapaaehtoisen harjoituksen suorittamista varten. Lisäksi 7 f pykälän johdantokappaleeseen tehtäisiin tekninen muutos korvaamalla käsite sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä käsitteellä maatalousyrittäjä.

Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 f pykälän 1 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista varten enintään asevelvollisuuslaissa (1438/2007) tai siviilipalveluslaissa (1446/2007) säädetyksi ajaksi. 7 f pykälän 2 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua kertausharjoituksen tai täydennyspalveluksen suorittamista varten enintään palveluksen osoitetun keston ajaksi. 7 f pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *2 a kohta*, jonka mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 18 §:ssä tarkoitettua Puolustusvoimien järjestämän vapaaehtoisen harjoituksen suorittamista varten enintään harjoituksen keston ajaksi.

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 18 §:n mukaan asevelvollisuuslaissa (1438/2007) tarkoitettujen kertausharjoitusten ja ylimääräisen palveluksen lisäksi reserviin kuuluvat asevelvolliset ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisesti asepalveluksen suorittaneet naiset voivat osallistua puolustusvoimien järjestämiin vapaaehtoisiin harjoituksiin. Heihin sovelletaan palveluksen aikana muualla laissa annettuja sotilasta koskevia säännöksiä. Vapaaehtoisissa harjoituksissa pidetään yllä varusmiespalveluksen aikana saatuja sotilaallisia tietoja ja taitoja, koulutetaan asevelvollisia vaativampiin tehtäviin, perehdytetään asevelvolliset sotilaallisessa maanpuolustuksessa tapahtuneisiin muutoksiin sekä harjoitetaan joukkokokonaisuuksia niille suunnitelluissa kokoonpanoissa.

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu Puolustusvoimien järjestämä vapaaehtoinen harjoitus on Puolustusvoimien tarpeeseen perustuva harjoitus, josta lähetetään osallistujalle virallinen kutsu. Harjoitusta ei kuitenkaan voida toteuttaa asevelvollisuuslaissa tarkoitettuna, järjestämiskustannuksiltaan suurempana kertausharjoituksena Puolustusvoimien taloudellisista syistä. Puolustusvoimien järjestämät vapaaehtoiset harjoitukset järjestetään pääsääntöisesti perjantain ja sunnuntain välisenä aikana, jolloin harjoitukseen osallistuminen ei yleensä edellytä osallistujalta työnantajan lupaa. Kotieläintuotantoa harjoittavan maatalousyrittäjän maatalousyrittäjä on ympäri vuoden vastuussa päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoistään. Puolustusvoimien tarpeiden kannalta olisi tärkeää, että myös kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät voisivat osallistua Puolustusvoimien järjestämään vapaaehtoiseen harjoitukseen. Tästä syystä ehdotetaan, että lomituspalvelulain 7 f pykälään lisätäisiin uusi sijaisapuperuste, joka mahdollistaisi sijaisavun myöntämisen Puolustusvoimien järjestämään vapaaehtoiseen harjoitukseen osallistumisen ajaksi.

Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdassa 305 luetellaan syyt, joista johtuvan poissaolon vuoksi henkilö voi saada lomituspalvelua. Syihin kuuluu muun muassa asevelvollisuus. Koska Suomessa naisten asepalvelus sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu Puolustusvoimien järjestämä vapaaehtoinen harjoitus perustuvat vapaaehtoisuuteen, komissiolta on tarpeen pyytää Suomelle poikkeusta suuntaviivojen kohtaan 305 asevelvollisuuden osalta. Sen sijaan sijaisavun kesto ei tarvita poikkeusta, koska maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdan 306 mukaan tukea saavan lomituksen kokonaiskesto olisi asevelvollisuuden osalta rajattava asepalveluksen kestoajan.

7 h §. *Sijaisapu maatalousyrittäjän kuoleman perusteella.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 i §:n 1 momentissa säädetään maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. 7 i §:n 2 momentissa säädetään puolestaan maatalousyrittäjän kuolinpesän oikeudesta sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. Lisäksi 7 i §:n 3 momentissa on molempiin mainittuihin sijaisapuihin liittyvää sääntelyä. Lomituspalvelulain selkeyden lisäämiseksi maatalousyrittäjän kuolinpesän sijaisapuoikeutta koskeva sääntely ehdotetaan erotettavaksi 7 h pykälään.

Ehdotetussa 7 h pykälässä säädettäisiin erityiset edellytykset, jotka maatalousyrityksessä tulisi täyttää, jotta maatalousyrittäjän kuolinpesälle (kuolinpesän osakkaille, mukaan lukien leskelle) voitaisiin myöntää sijaisapua maatalousyrittäjän kuoleman perusteella kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen. Vaikka ehdotettu 7 h pykälä olisi teknisesti uusi säännös, sisällöllisesti se vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 7 i §:n 2 momenttia. Sijaisapu kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen olisi tarkoitettu vain niihin tilanteisiin, joissa lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset täyttävässä maatalousyrityksessä olisi kuollut maatalousyrittäjä, joka eläessään täytti henkilöön liittyvät lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset. Kuitenkin, jos kuollut maatalousyrittäjä sai eläessään sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella tai yritystoiminnan järjestelyyn tarkoitettua sijaisapua, tällöin ei kuitenkaan edellytetä, että kuollut maatalousyrittäjä olisi täyttänyt kaikkia henkilöön liittyviä lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksiä. Pykälässä tarkoitettu sijaisapu olisi suunnattu lähinnä ”vanhojen”, ennestään lomituspäalvelujen piirissä olleiden asiakkaiden kuolemantapauksia varten.

Ehdotetun 7 h pykälän *1 momentissa* todettaisiin ensin yleisellä tasolla lähtökohta, eli maatalousyrittäjän kuoleman perusteella maatalousyrittäjän kuolinpesällä olisi oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteen maatalousyrityksen kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. Ajatuksena on, että lomittaja korvaisi kuolleen maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoidotöissä sinä aikana, jolloin maatalousyrityksessä tehtäisiin järjestelyjä kotieläintuotannon jatkamiseksi tai siitä luopumiseksi.

Ehdotetun 7 h pykälän *2 momentissa* säädettäisiin varsinaiset sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset. Kaikkien edellytysten tulisi täytyä yhtä aikaa. Sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että:

- kuollut maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevat lain soveltamisen edellytykset, ellei eläkevakuuttamista koskevista edellytyksistä voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla (*1 kohta*),
- kuollut maatalousyrittäjä ei saanut välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta, ellei estävistä etuuksista voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla (*2 kohta*), ja
- maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen maatalousyrittäjän kuolemaa ja täyttää edelleen 3 §:n 1 momentin 5–8 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen edellytykset (*3 kohta*).

Kuten yllä on todettu, 7 h pykälässä tarkoitettu sijaisapu olisi tarkoitettu vain niihin tilanteisiin, joissa lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset täyttävässä maatalousyrityksessä olisi kuollut maatalousyrittäjä, joka eläessään täytti henkilöön liittyvät lomituspäalvelulain soveltamisen edellytykset. Kuitenkin, jos kuollut maatalousyrittäjä sai eläessään poikkeuksellisesti sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella (7 §) tai yritystoiminnan järjestelyyn tarkoitettua sijaisapua (7 i §), tällöin ei kuitenkaan edellytetä, että kuollut maatalousyrittäjä olisi täyttänyt kaikkia henkilöön liittyviä lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksiä. Poikkeustilanteet olisi otettu huomioon 2 momentin 1 ja 2 kohdissa.

Ehdotetun pykälän *3 momentissa* todettaisiin puolestaan, mistä 3 §:ssä tarkoitetuista lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksistä sijaisavun saaja, eli kuolinpesä, voisi tarvittaessa poiketa. Poikkeamisen tarve johtuisi siitä, että kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, eivät välttämättä olisi ennestään mukana maatalousyrityksen toiminnassa. Tällöin heidän voisi olla vaikeaa ainakaan heti täyttää normaaliin tapaan kaikkia 3 §:ssä tarkoitettuja lomituspäalvelulain soveltamisen edellytyksiä. Tapauksesta riippuen voisi olla tarpeen poiketa joistakin tai kaikista 7 h pykälän 3 momentissa mainituista, 3 §:ssä tarkoitetuista lain soveltamisen edellytyksistä.

Ehdotetun pykälän 3 momentin *1 kohdan* mukaan maatalousyrittäjän kuolinpesällä olisi oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka kukaan maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaista, mukaan lukien leski, ei täyttäisi 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä. Kuolinpesän osakkaita voivat olla erilaiset henkilöt, joten ei olisi tarkoituksenmukaista edellyttää heiltä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen eläkevakuuttamista koskevien lain soveltamisen edellytysten täyttämistä. Käytännössä kuitenkin ainakin leski on usein ennestään mukana maatalousyrittäjän toiminnassa ja hänellä on jo 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu pakollinen eläkevakuutus, mutta kaikissa tapauksissa näin ei ole. Jos esimerkiksi leski olisi jo valmiiksi mukana maatalousyrittäjän toiminnassa, hänellä olisi todennäköisesti myös itsellään itsenäinen mahdollisuus saada lomituspalveluja normaaliin tapaan ilman kuolinpesää. Ehdotetun pykälän 3 momentin *2 kohdan* mukaan maatalousyrittäjän kuolinpesällä olisi oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, saisivat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta. Kuolinpesän osakkaita voivat olla erilaiset henkilöt, joten ei olisi tarkoituksenmukaista edellyttää heiltä lomituspalvelulain soveltamisen estäviä etuuksia koskevan vaatimuksen täyttämistä.

Ehdotetun pykälän 3 momentin *3 kohdan* mukaan maatalousyrittäjän kuolinpesällä olisi oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 h pykälän 3 momentin) 1 kohdassa tarkoitettujen kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsisivat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrittäjän kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus saattaisi olla kuolleen maatalousyrittäjän jälkeen hänen kuolinpesänsä osakkailla, mukaan lukien leskellä, joilla ei välttämättä olisi ainakaan ennestään 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuutusta. Tällöin 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lomituspalvelulain soveltamisen edellytys ei täytyisi. Pykälän 3 momentin *4 kohdan* mukaan maatalousyrittäjän kuolinpesällä olisi oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 h pykälän 3 momentin) 1 kohdassa tarkoitettujen kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsisivat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrittäjän kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus saattaisi olla kuolleen maatalousyrittäjän jälkeen hänen kuolinpesänsä osakkailla, mukaan lukien leskellä, joilla ei välttämättä olisi ainakaan ennestään 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuutusta. Tällöin voisi käydä niin, että 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lomituspalvelulain soveltamisen edellytys jäisi täyttymättä, jos vähintään yhdeksää kotieläinyksikköä ei saataisi muodostettua maatalousyrittäjän tai muun, eläkevakuutetun henkilön hallinnassa olevista eläimistä.

Ehdotetun pykälän *4 momentin* mukaan sijaisapua järjestettäisiin maatalousyrittäjän kuolinpäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää. Jakso, jonka aikana 60 sijaisapupäivää tulisi käyttää, on kuusi kuukautta voimassa olevan 7 i pykälän 3 momentin mukaan. 7 h pykälän ajatuksena olisi se, että kuolinpesä tarvitsee sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotoihin. Näin ollen kuolinpesä ei selviäsi päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoista omin voimin, vaan kuolinpesä tarvitsisi heti sijaisavun ja voisi keskittyä kotieläintuotannon järjestelyyn. Tästä näkökulmasta tarkastellen 4 momentista olisi mahdollista poistaa kokonaan aikajakso, jonka aikana 60 sijaisapupäivää tulisi käyttää. Koska paikallisyksiköillä voi kuitenkin olla vaikeuksia lomittajien saatuudessa eikä sijaisapua voida aina käytännössä järjestää heti, aikajaksoa ei esitetä poistettavaksi kokonaan, mutta sitä lyhennettäisiin neljään kuukauteen.

7 i §. *Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyä varten.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 7 i pykälän 1 momentissa säädetään maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. 7 i pykälän 2 momentissa säädetään puolestaan maatalousyrittäjän kuolinpesän oikeudesta sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. Lisäksi 7 i pykälän 3 momentissa on molempiin mainittuihin sijaisapuihin liittyvää sääntelyä. Lomituspalvelulain selkeyden lisäämiseksi edellä ehdotetaan, että maatalousyrittäjän kuolinpesän sijaisapuoikeutta koskeva sääntely erotettaisiin 7 h §:än. Tällöin 7 i pykälään jäisi enää sääntely maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun yritystoiminnan järjestelyä varten. 7 i pykälä ehdotetaan uudistettavaksi osittain.

Osittain uudistettavassa 7 i pykälässä säädettäisiin erityiset edellytykset, jotka maatalousyrittäjän tulisi täyttää, jotta hänelle voitaisiin myöntää sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. Vaikka 7 i pykälä ehdotetaan uudistettavaksi osittain, sen sisältö vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 7 i pykälän 1 momenttia. Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyyn olisi tarkoitettu vain niille maatalousyrittäjille, jotka eivät voisi suorittaa päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoimia maatalousyrittäjässä kotieläintuotannon järjestelyn aikana sairaudesta tai tapaturmasta johtuvan, pysyvän työkyvyttömyytensä johdosta. Muut maatalousyrittäjät eivät olisi pykälässä tarkoitettujen sijaisavun kohderyhmää.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* johdantokappaleessa todettaisiin ensin yleisellä tasolla lähtökohta, eli sairauden tai tapaturman johdosta maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotoimiin pysyvästi työkyvyttömällä maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten.

Ehdotetun pykälän 1 momentin *1 - 3 kohdissa* säädettäisiin varsinaiset sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset. Kaikkien edellytysten tulisi täytyä yhtä aikaa. Maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua, jos:

- maatalousyrittäjälle olisi myönnetty toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke tai vanhuuseläke työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan (1 kohta),
- välittömästi ennen toistaiseksi jatkuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen myöntämistä maatalousyrittäjä olisi jo ollut työkyvyttömyyden sairauden tai tapaturman johdosta (2 kohta), ja
- maatalousyrittäjän työkyvyttömyys osoitettaisiin 7 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tai 4 momentissa tarkoitettulla etuudella taikka toissijaisesti, etuuden jo päättyttyä, lääkärin todistuksella (3 kohta).

3 kohdassa tarkoitettu toissijainen mahdollisuus osoittaa työkyvyttömyys lääkärin todistuksella koskisi vain niitä tapauksia, joissa maatalousyrittäjä ei jostain syystä enää saisi 7 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tai 4 momentissa tarkoitettua etuutta välittömästi ennen toistaiseksi jatkuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen myöntämistä.

Voimassa olevan lain 7 i pykälää sovellettaessa on olemassa riski siitä, että osalle 7 i pykälän kohderyhmään sinänsä kuuluvista maatalousyrittäjistä ei voida myöntää sijaisapua 7 i pykälän nojalla. Kyse on tapauksista, joissa maatalousyrittäjän oikeus 7 §:ssä tarkoitettuun, (pääsääntöisesti vain tilapäisen) työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn sijaisapuun on jo päättynyt ja vasta tauon jälkeen maatalousyrittäjälle myönnetään toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke tai vanhuuseläke. Näissä tilanteissa on epäselvää, voidaanko maatalousyrittäjälle myöntää sijaisapua yritystoiminnan järjestelyyn voimassa olevan 7 i pykälän nojalla, koska on mahdollista esittää, että maatalousyrittäjä oli tauon aikana jälleen työkykyinen päivittäin välttämättömiin

kotieläinten hoitotöihinsä. Toissijainen mahdollisuus osoittaa työkyvyttömyys lääkärin todistuksella olisi tarkoitettu näiden epäselvyyksien poistamiseksi. Kuten nykyisinkin, myös jatkossa ehdotetun 7 i pykälän kantava ajatus olisi se, että sijaisapua myönnettäisiin vain sellaisille maatalousyrittäjille, jotka olisivat jo olleet työkyvyttömiä sairauden tai tapaturman johdosta ja työkyvyttömyys on jatkunut ja muuttunut lopulta pysyväksi tilaksi. Ja tämä kehityskulku voitaisiin osoittaa paikallisyksikölle 7 i pykälän 1 momentissa tarkoitetuilla tavoilla.

Voimassa olevan 7 i pykälän 1 momentin mukaan lomituspalvelulain 5 § ei tule sovellettavaksi, kun maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua yritystoiminnan järjestelyyn. 5 §:ssä säädetään yleisen tason sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset. Edellä ehdotetaan, että 5 § uudistettaisiin ja täsmennettäisiin. Tämän johdosta ja lain selkeyden lisäämiseksi jatkossa lomituspalvelulain 5 § tulisi sovellettavaksi myös silloin, kun maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua yritystoiminnan järjestelyyn.

Voimassa olevan 7 i pykälän 1 momentissa säädetään myös siitä, mistä lomituspalvelulain 3 §:ssä säädettyistä lain soveltamisen edellytyksistä voidaan poiketa, kun maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapua yritystoiminnan järjestelyyn. Poikkeuksien taustalla on se, että kaikkia 3 §:ssä tarkoitettuja lain soveltamisen edellytyksiä ei aina ole tosiasiallisesti mahdollista täyttää samaan aikaan, kun täytetään 7 i pykälässä tarkoitettujen yritystoiminnan järjestelyyn myönnettävän sijaisavun edellytykset. Edellä ehdotetaan muutoksia 3 §:ssä tarkoitettuihin lain soveltamisen edellytyksiin ja lain soveltamisen edellytyksiä olisi jatkossa useampia kuin voimassa olevan lain 3 §:n mukaan. 3 §:än esitettyjen muutosten vuoksi esitetään, että myös 7 i pykälää muutettaisiin vastaavalla tavalla. Tapauksesta riippuen voisi olla tarpeen poiketa joistakin tai kaikista 7 i pykälässä mainituista, 3 §:ssä tarkoitetuista lain soveltamisen edellytyksistä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, vaikka maatalousyrittäjä ei voisi saamansa etuuden vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä. Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan myönnetty toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke ja vanhuuseläke estävät pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen henkilölle. Ehdotetun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua, vaikka maatalousyrittäjä saisi 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, toistaiseksi jatkuvaa, lain soveltamisen estävää etuutta. Yritystoiminnan järjestelyyn tarkoitettua sijaisavun myöntämisen erityisenä edellytyksenä oleva työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan myönnetty toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke - jos se on täysi työkyvyttömyyseläke - sekä vanhuuseläke ovat lomituspalvelun myöntämisen estäviä etuuksia.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua, vaikka edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 i pykälän 2 momentin) 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsisi maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrittäjän kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus olisi sellaisella yritystoiminnan järjestelyyn tarkoitettua sijaisapua hakeneella maatalousyrittäjällä, joka ei voisi saamansa etuuden vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevaa edellytystä. Kotieläinten hallintaoikeus olisi henkilöllä, jolla ei olisi pakollista eläkevakuutusta. Tällöin 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lomituspalvelulain soveltamisen edellytys ei täytyisi. Ehdotetun pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua, vaikka 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täytyisi, koska (7 i pykälän 2 momentin) 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsisi

maatalousyrittäjien kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä. Toisin sanoen maatalousyrittäjien kaikkien tai osan kotieläimistä hallintaoikeus olisi sellaisella yritystoiminnan järjestelyyn tarkoitettua sijaisapua hakeneella maatalousyrittäjällä, joka ei voisi saamansa etuuden vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevaa edellytystä. Kotieläinten hallintaoikeus olisi henkilöllä, jolla ei olisi pakollista eläkevakuutusta. Tällöin voisi käydä niin, että 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lomituspäätös soveltamisen edellytys jäisi täyttymättä, jos vähintään yhdeksää kotieläinyksikköä ei saataisi muodostettua maatalousyrittäjien tai muun, eläkevakuutetun henkilön hallinnassa olevista eläimistä.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan sijaisapua järjestettäisiin toistaiseksi jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä koskevan päätöksen tiedoksisaantipäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää. Jakso, jonka aikana 60 sijaisapupäivää tulisi käyttää, on kuusi kuukautta voimassa olevan 7 i pykälän 3 momentin mukaan. 7 i pykälän kantava ajatus olisi se, että sijaisapua myönnettäisiin vain sellaisille maatalousyrittäjille, jotka olisivat jo olleet työkyvyttömiä sairauden tai tapaturman johdosta ja työkyvyttömyys on jatkunut ja muuttunut lopulta pysyväksi tilaksi. Näin ollen maatalousyrittäjä ei selviäisi päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoistaan itse, vaan hän tarvitsisi heti sijaisavun ja voisi keskittyä yritystoiminnan järjestelyyn. Tästä näkökulmasta tarkastellen 3 momentista olisi mahdollista poistaa kokonaan aikajakso, jonka aikana 60 sijaisapupäivää tulisi käyttää. Koska paikallisyksiköillä voi kuitenkin olla vaikeuksia lomittajien saatavuudessa eikä sijaisapua voida aina käytännössä järjestää heti, aikajaksoa ei esitetä poistettavaksi kokonaan, mutta sitä lyhennettäisiin neljään kuukauteen.

9 §. Yleinen johto, ohjaus ja valvonta sekä toimeenpano. Voimassa olevan lomituspäätöslain 9 §:n 2 momentissa säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen lomituspäätöslain mukaisista tehtävistä yleisellä tasolla. Käytännössä eläkelaitoksen tehtäviin on jo pitkään kuulunut muun muassa se, että eläkelaitos omistaa, ylläpitää ja tarjoaa myös paikallisyksiköiden käyttöön maatalousyrittäjien lomituspäätösten tietojärjestelmän ("Lomitusetin"). Lisäksi eläkelaitoksen ja paikallisyksikön välisessä toimeksiantosopimuksessa paikallisyksikkö veloitetaan käyttämään lomituspäätösten järjestämistehtävässään eläkelaitoksen tietojärjestelmää.

Eläkelaitoksella ja paikallisyksiköllä on oikeus saada tehtäviensä toimeenpanossa välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja toisiltaan sekä muilta viranomaisilta voimassa olevan lomituspäätöslain 45 §:n nojalla. Koska paikallisyksiköillä on lukuisia ja ne käyttävät lomituspäätösten tietojärjestelmässään eläkelaitoksen omistamaa tietojärjestelmää, muun viranomaisen paikallisyksiköille (kaikille tai monille niistä) luovuttamat tiedot olisi toisinaan tarkoituksenmukaisesti luovuttaa suoraan eläkelaitoksen omistamaan tietojärjestelmään sen sijasta, että tiedot luovutettaisiin ensin paikallisyksiköille esimerkiksi turvasähköpostilla ja sitten paikallisyksiköiden edellytettäisiin tallentavan tiedot eläkelaitoksen omistamaan tietojärjestelmään. Kun muun viranomaisen paikallisyksiköille luovuttamat tiedot luovutettaisiin tarkoituksenmukaisuussyistä suoraan eläkelaitoksen omistamaan tietojärjestelmään, on mahdollista herättää kysymys, saisiko eläkelaitos näin toimittaessa tietoa, joka ei olisi sen omissa tehtävissä "välttämätöntä". Jotta tämä epäselvyys voitaisiin välttää, esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan lomituspäätöslain 9 §:n 2 momentti muutettaisiin ja eläkelaitoksen tietojärjestelmää koskeva tehtävä tuotaisiin esille.

Ehdotetun 9 pykälän 2 momentin mukaan lomitustoiminnan toimeenpanosta vastaisi maatalousyrittäjien eläkelaitos tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos, jäljempänä eläkelaitos. Toimeenpanoon sisältyisi myös vastuu eläkelaitoksen ja paikallisyksiköiden tehtävissään käyttämästä maatalousyrittäjien lomituspäätösten tietojärjestelmästä, jossa käsiteltäisiin myös eläkelaitoksen tai paikallisyksikön 45 §:n nojalla saamia tietoja.

Ehdotetussa 2 momentissa tuotaisiin siis esiin eläkelaitoksen tehtäviin jo pitkään käytännössä kuulunut vastuu maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tietojärjestelmästä ja se, että tietojärjestelmää käyttävät sekä eläkelaitos että paikallisyksiköt. Lisäksi ehdotetussa 2 momentissa tuotaisiin esiin, että tietojärjestelmässä käsiteltäisiin myös eläkelaitoksen tai paikallisyksikön voimassa olevan lomituspalvelulain 45 §:n nojalla muulta viranomaiselta saamia tietoja. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (EU:n yleinen tietosuojasetus) 4 artiklan 2 kohdan mukaan käsitellä ”käsitellä” tarkoitetaan muun muassa tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville. Vastaavasti ehdotetun 2 momentin mukaan eläkelaitoksella olisi tietojärjestelmän omistamista, ylläpitoa ja paikallisyksiköiden käyttöön tarjoamista koskevan tehtävänsä vuoksi oikeus saada lomituspalvelulain 45 §:ssä tarkoitettut, muulta viranomaiselta saadut, paikallisyksikön käyttöön tarkoitettut välttämättömät tiedot ja käsitellä niitä omistamassaan tietojärjestelmässä ja luovuttaa tiedot tietojen varsinaiselle tarvitsijalle eli paikallisyksikölle. (Sosiaali- ja terveysministeriössä on suunniteltu, että lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa esitettävässä kotieläintuottajan lomituspalveluista annettavassa laissa eläkelaitoksen tehtäviä koskeva sääntely sekä erilaiset tietoon ja tietojärjestelmiin liittyvät säännökset uudistettaisiin laajemmin.)

11 §. Päätöksenteko. Voimassa olevan lomituspalvelulain 11 pykälässä säädetään yleisellä tasolla niistä asioista, jotka ovat paikallisyksikön päätösvallassa maatalouslomituspalvelujen hallinnossa. 11 pykälään esitetään terminologiaan liittyviä teknisiä muutoksia, jotka johtuvat jäljempänä ehdotetusta uudistetusta takaisinperintäsääntelystä. Ehdotetun pykälän mukaan paikallisyksikkö päättäisi lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta sekä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnästä, kun lomituspalvelua olisi annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia olisi korvattu perusteettomasti.

Lisäksi 11 pykälään ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus allekirjoittaa paikallisyksikön lomituspalvelulain nojalla antama päätös koneellisesti. Koneellisella allekirjoituksella tarkoitetaan lähtökohtaisesti sitä, että fyysisen allekirjoituksen sijasta asiakirjaan on kirjoitettu asianomaisen henkilön nimi tekstinkäsittelyohjelmalla. Hallintolaissa ei säädetä päätösten allekirjoittamisesta, mutta hyvään hallintoon on katsottu kuuluvan, että päätökset allekirjoitetaan. Mahdollisesta allekirjoittamatta jättämisestä ja päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta on edellytetty säädettävän erikseen.

11 a §. Ehdollinen päätös oikeudesta sijaisapuun. Voimassa olevan lomituspalvelulain 11 a pykälässä säädetään niin sanotusta ehdollisesta päätöksestä, jolla maatalousyrittäjälle voidaan myöntää oikeus lomituspalveluihin. 11 a pykälän avulla maatalousyrittäjälle voidaan myöntää tietyissä tilanteissa lomituspalveluja tavallista nopeammin, ehdollisesti, jo ennen kuin maatalousyrittäjä täyttää lomituspalvelun myöntämiseksi tavallisesti vaadittavat edellytykset. Ehdollisuus tarkoittaa sitä, että edellytykset tulee kuitenkin lopulta täyttää.

Voimassa oleva 11 a pykälä sisältää mahdollisuuden poiketa voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkevakuuttamista koskevasta lain soveltamisen edellytyksestä. Tämä mahdollistaa kaikkien lomituspalvelujen myöntämisen tavallista nopeammin jo ennen eläkevakuutuksen voimaantuloa. Esityksessä ehdotetaan, että tämä säännös kumottaisiin. Säännös on osoittautunut käytännössä tarpeettomaksi, koska eläkevakuutusta koskevan hakeuksen käsittelyajat ovat lyhyitä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ja käsittely on nopeaa

myös muilla eläketurvaa hoitavilla tahoilla. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia lomituspäalvelulain 3 §:än. Tästä voisi aiheutua lisäsääntelyn tarvetta myös 11 a pykälän eläkevakuu-
tusta koskevaan sääntelyyn, mikä voisi monimutkaistaa sääntelyä.

Voimassa oleva 11 a pykälä sisältää myös mahdollisuuden poiketa eräiden sijaisapujen myön-
tämisessä vaadittavista erityisistä edellytyksistä. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdolli-
nen päätös sijaisavusta, jos hän täyttää sijaisavun saamisen edellytykset muutoin, mutta ei ole
vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee esimerkiksi 7 b §:ssä tarkoi-
tettua erityishoitorahaa. 11 a pykälä mahdollistaa siten eräiden sijaisapujen myöntämisen taval-
lista nopeammin, ehdollisesti, jo ennen tavallisesti vaadittavien etuuksien myöntämistä. 11 a
pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknistä muutosta. Viittaus voimassa olevan lain 7 b §:n 1
momentin 2 kohtaan, joka koskee erityishoitorahaa, korjattaisiin viittaukseksi 7 b §:n 2 mo-
menttiin, koska 7 b §:n kirjoitusasua muutettaisiin esityksellä. Koska 11 a pykälään jäisi jatkossa
vain sijaisapuja koskevaa sääntelyä, myös 11 a pykälän otsikko esitetään muutettavaksi.

12 §. *Kunta paikallisyksikkönä.* Voimassa olevan lomituspäalvelulain 12 pykälän 1 momenttiin
ehdotetaan teknistä muutosta. Momentissa oleva viittaus kumotun kuntalain säännökseen kor-
jattaisiin viittaukseksi voimassa olevan kuntalain vastaavaan sisältöiseen säännökseen.

14 §. *Paikallisyksikön velvollisuus järjestää lomituspäalveluja.* Voimassa olevan lomituspäalve-
lulain 14 pykälässä säädetään paikallisyksikön velvollisuudesta järjestää lomituspäalveluja niille
maatalousyrittäjille, jotka eivät ole ilmoittaneet järjestävänsä lomituksiaan itse. 14 pykälään eh-
dotetaan lisättäväksi uudet 3–6 momentit, joilla selvennettäisiin paikallisyksikön järjestämis-
velvollisuuden ulottuvuutta. Ehdotetut uudet 3–6 momentit vastaisivat osin jo olemassa olevaa
paikallisyksikköjen noudattamaa käytäntöä.

Paikallisyksiköllä on 14 pykälän mukaan lomituspäalvelujen järjestämisvelvollisuus ja paikallis-
yksikkö pyrkii aina palvelemaan asiakkaita hyvin. Lisäksi voimassa olevan lomituspäalvelulain
15 §:n mukaan paikallisyksikön on järjestettävä lomituspäalvelut joustavasti ja taloudellisesti.
Paikallisyksiköltä ei kuitenkaan voitaisi edellyttää, että paikallisyksikkö järjestäisi lomituspäal-
veluja valtion varoin milloin tahansa ja miten tahansa. Asiaan vaikuttaa lomituspäajärjestelmän
kustannusten hillinnän lisäksi vahvasti lomittajien työn näkökulma, eli millaista lomittajan työ
on ja löytyykö lomitusalalle tulevaisuudessa työntekijöitä. Lomittajan työpäivä on yleensä kak-
siosainen ja matkat kotieläintuotantoa harjoittaviin maatalousyrittäisiin pitenevät maatalousyri-
tysverkoston harvenemisen myötä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan paikallisyksikkö järjestäisi maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja
sijaisapulomituspäalvelua siten rajoitetusti, että maatalousyrittäykseen tehtäisiin korkeintaan kaksi
käyntiä vuorokaudessa. Ehdotetun 4 momentin mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta
järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspäalvelua siltä osin, kuin lomitustehtä-
vät:

- tulisi suorittaa työaikalaisissa (872/2019) tarkoitettuna yötyönä (1 kohta),
- olisivat normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia (2 kohta).

Lomittajan työn ja lomittajien saatavuuden sekä lomituspäajärjestelmän kustannusten hillinnän nä-
kökulmasta paikallisyksikön asiakkaalle järjestämää lomituspäalvelua olisi tarpeen rajata 3 ja 4
momentissa tarkoitettuun rajaukseen. Lähtökohtaisesti lomittajilta ei voitaisi edellyttää, että he
suorittaisivat kotieläintuotantoa harjoittavaan maatalousyrittäykseen useita käyntejä saman vuo-
rokauden aikana tai että he työskentelisivät mihin vuorokauden aikaan tahansa tai suorittaisivat
mitä tahansa tehtäviä lomitustehtävinä. Jo tavanomainen kaksiosainen lomittajan työpäivä ta-
vanomaisten lomitustehtävien parissa (muuna kuin yötyönä tehtynä) yhä pidentyneine matkoi-
neen on monelle lomittajalle raskas ja työhön sidonnaista aikaa on vuorokaudessa paljon.

Koska kolmas tai neljäs käynti maatalousyrittäjänsä saman vuorokauden aikana lisäisi merkittävästi työn raskautta ja työhön sidonnaisuutta, pykälän 3 momentissa esitetään, että paikallisyksikkö järjestäisi maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siten rajoitetusti, että yritykseen tehtäisiin korkeintaan kaksi käyntiä vuorokaudessa. Sääntelyllä pyrittäisiin myös hillitsemään kustannuksia. Jos asiakas kuitenkin välttämättä tarvitsisi vuorokaudessa kolmannen tai neljännen käynnin, asiakkaalle olisi tarjolla lomituspalvelulain 8 c §:ssä tarkoitettuja valvontakäyntejä erillisenä palveluna valvontakäyntien palvelumaksua vastaan. Esityksessä esitetään, että palvelumaksun tasoa laskettaisiin nykyisestä. Valvontakäynnillä lomittaja voisi esimerkiksi juottaa vasikat, ruokkia eläimiä tai tarkistaa yleisesti eläinten hyvinvoinnin tilanteen, jotta eläimet voitaisiin jättää yksin yön ajaksi. Näitä tarkoituksia varten valvontakäynti palveluna on olemassa.

Työaikalaki mahdollistaa lomitustyön teettämisen yötyönä eri säännösten kautta. Työaikalain 8 §:n 1 momentin mukaan työ, jota tehdään kello 23:n ja 6:n välisenä aikana, on yötyötä. Työaikalain 8 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaan yötyötä saa teettää säännöllisesti muun muassa työntekijän suostumuksella kiireellisessä kylvö- ja sadonkorjuutyössä, välittömästi kotieläinten poikimiseen ja sairauden hoitoon liittyvässä työssä sekä muussa sellaisessa maataloustyössä, jonka tekemistä ei sen luonteen vuoksi voida siirtää myöhemmäksi. Työaikalain 8 §:n 2 momentin 9 kohdan historia on kumotussa työaikalaisissa (605/1996) ja kumotussa maatalouden työaikalaisissa (407/1989). 9 kohdan säännöksessä ei nimenomaisesti oteta kantaa siihen, sisältävätkö lomitustyöt 9 kohdan mukaisiin töihin. Työaikalakia koskevan oikeuskirjallisuuden (Tiitinen–Kröger–Lonka–Paanetoja: Työaikalaki 1996. Jyväskylä 1996.) mukaan muuta sellaista maataloustyötä, jonka tekemistä ei sen luonteen vuoksi voida siirtää myöhemmäksi voisi olla maatalouslomittajan työ lehmien poikimisen, sikojen porsimisen ja kotieläinten sairauksien yhteydessä. Oikeuskirjallisuuden perusteella voidaan päätellä, että kaikki lomittajan hoitamat päivittäin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt eivät olisi työaikalain 8 §:n 2 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja säännöllisenä yötyönä teetettäviä töitä.

Työaikalain 34 §:n mukaan valtakunnalliset työnantajien ja työntekijöiden yhdistykset saavat kuitenkin (valtakunnallisessa) työehtosopimuksessa sopia toisin siitä, mitä työaikalaisissa säädetään muun muassa 8 §:ssä tehtävistä, joissa yötyötä saadaan teettää ja muun muassa yötyöajan sijoittumisesta. Kunta-alalla onkin sovittu (valtakunnallisella) työehtosopimuksella lomittajien yötyöstä työaikalain yötyösäännöksestä poiketen. Yötyö edellyttää työnantajan ja lomittajan sopimusta. Lomitustyötä voidaan siten teettää yötyönä ainakin työehtosopimusmääräysten nojalla. Lisäksi työaikalain 8 § koskee vain säännöllistä yötyötä. Työaikalakia koskevan hallituksen esityksen HE 158/2018 vp. mukaan yötyön rajoitukset eivät koske enää tilapäisesti teetettävää yötyötä. Tilapäinen yötyö olisi siten mahdollista tilanteessa, jossa työnantajan tavanomainen toiminta sinänsä sijoittuu päiväsaikaan, mutta työnantajalle syntyy luonteeltaan satunnainen tarve teettää työtä yöaikana. Työaikalain 39 §:ssä mahdollistetaan myös se, että aluehallintovirasto voi myöntää poikkeusluvan muun muassa tehdä yötyötä työssä, joka on toiminnan luonteen vuoksi välttämätöntä tehdä yöllä ja jota ei voida vaikeuksista tehdä pelkästään päiväsaikaan.

Lomituspalvelulain 14 pykälään ehdotetun 4 momentin 1 kohdan mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siltä osin, kuin lomitustehtävät tulisi suorittaa työaikalaisissa (872/2019) tarkoitettuna yötyönä. 14 pykälän 4 momentin 1 kohdassa ei siten olisi kyse erityisestä työaikasäännöksestä, vaan siinä rajoitettaisiin paikallisyksikön lomituspalvelun järjestämisvelvollisuutta. Jos asiakas kuitenkin välttämättä tarvitsisi lomituspalvelua esimerkiksi klo 05 alkaen, paikallisyksiköllä olisi halutesaan mahdollisuus poiketa 1 kohdan rajoituksesta, koska 4 momentissa ei olisi kyse paikallisyksikköä ehdottomasti sitovista rajoituksista. Asiakkaan välttämätön tarve saada lomituspalvelua esimerkiksi klo 05 alkaen voisi johtua esimerkiksi maitoauton aikataulusta.

Lomituspalvelulain 14 pykälään ehdotetun 4 momentin 2 kohdan mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siltä osin, kuin lomitustehtävät olisivat normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia. Lomitustehtävistä säädetään yleisellä tasolla lomituspalvelulain 8 b §:ssä (lomituspalvelutehtävät). Paikallisyksikön lomittajat työskentelevät monissa maatalousyrityksissä eikä heillä välttämättä ole juuri tietyssä maatalousyrityksessä tarvittavia erikoistaitoja. 2 kohdan rajoitus olisi tarpeen, koska paikallisyksikön on vaikea etukäteen varata osaavia lomittajia kaikenlaisiin mahdollisiin erilaisiin tehtäviin. Lomittajien riittävä osaaminen on haaste jo nykyisin, kun kotieläintuotantoa harjoittavissa maatalousyrityksissä käytettävät tuotantomenetelmät ja teknologia kehittyvät nopeasti ja lomittajien vaihtuvuus voi olla suurta paikallisyksiköissä. Jos paikallisyksiköllä kuitenkin olisi käytettävissään lomittaja, jolla olisi jossakin asiakkaana olevassa maatalousyrityksessä tarvittavaa erikoisosaamista, paikallisyksikkö voisi halutessaan poiketa 2 kohdan rajoituksesta.

Ehdotetun 5 momentin mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle pätevyydenluonteista lomituspalvelua. 5 momentissa olisi kyse lomituspalvelusta eli käytännön lomitustyön toteutuksesta. Paikallisyksiköllä on lomituspalvelujen järjestämisvelvollisuus ja paikallisyksikkö pyrkii aina palvelemaan asiakkaita hyvin. Lomitusjärjestelmä ei kuitenkaan olisi 24/7 -pätevyydenluonteinen palvelujärjestelmä eikä ensisijainen kotieläintuotantoa harjoittavan maatalousyrityksen kotieläinten hoidon varajärjestelmä. Maatalousyrityksen tulisi huolehtia siitä, että sillä olisi jokin oma varajärjestelmä tai varahenkilö akutteja hätätilanteita varten. Muun muassa Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto on tehnyt pitkäjänteistä työtä maatalousyrittäjien oman varautumisen kehittämiseksi.

Kiireellisesti tarvittavassa lomituspalvelussa on yleensä kyse sijaisavusta. Kuitenkin myös sijaisavun tapauksessa hakemusmenettely, hakemuksen käsittely (lomituspalvelun myöntämisen eri edellytysten täyttymisen tutkinta) ja sopivan vapaana olevan lomittajan osoittaminen asiakkaan lomittajaksi vie oman aikansa. Sopivaa lomittajaa ei aina ole välittömästi vapaana edes tavanomaisena virka-aikana tai sopiva lomittaja jouduttaisiin siirtämään esimerkiksi vuosilomaasiakkaan lomituksesta sijaisapuasiakkaan kiireellisempään lomitukseen. Lomittaja saattaisi myös tarvita perehdytystä maatalousyrityksessä paikan päällä tai vähintään työhön opastusta asiakkaan toimesta. Näin ollen lomitusjärjestelmä ei kykene toteuttamaan lomituspalvelua pätevyydenluonteisesti, eli hyvin nopeasti, esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksen palvelujen tyyppisesti.

Eri asia on, että tulevaisuudessa paikallisyksiköt saattavat niin päättäessään kehittää valtakunnallisesti sähköisesti saapuvien sijaispuhakemusten käsittelyä siten, että sijaispuhakemusten käsittelyä voitaisiin tehdä myös tavanomaisen virka-ajan ulkopuolella. Tällainen hallinnon työn kehittäminen poistaisi jonkin verran sijaisavun järjestämisen viivettä ja olisi lomitusjärjestelmän kustannusten hillinnän kannalta vähemmän ongelmallista kuin laajan lomittajajoukon pitäminen pätevyydenluonteisissa koko Manner-Suomen alueella virka-ajan ulkopuolella.

Hakemusten käsittelyn nopeuttaminen ei kuitenkaan poistaisi sopivan lomittajan etsimiseen ja lomittajan mahdolliseen perehdyttämiseen ja opastamiseen liittyvää viivettä. Sopivan lomittajan löytyminen vaihtelee tapauskohtaisesti ja siksi ei voida myöskään säätää lomituspalvelulakiin ehdotonta määräaikaakaan, mihin mennessä paikallisyksikön tulisi viimeistään järjestää asiakkaalle esimerkiksi sijaisapulomituspalvelu. Paikallisyksiköt voisivat kuitenkin halutessaan kehittää valtakunnallisesti osana hyvää lomituspalvelukäytäntöä ”palvelulupaus” -tyyppisen tavoiteaikataulun, jossa paikallisyksiköt pyrkisivät pysymään.

Ehdotetun 6 momentin mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle lomituspalvelua, jos paikallisyksiköstä riippumaton, muista olosuhteista johtuva painava

syy estäisi lomituspalvelun järjestämisen. Paikallisyksiköllä on palvelujen järjestämisvelvollisuus ja paikallisyksikkö pyrkii aina palvelemaan asiakkaita hyvin. Joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa palvelun järjestäminen voisi kuitenkin estyä paikallisyksiköstä riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä. Todennäköisin painava syy olisi alueellinen työvoimapula. Koronapandemian myötä on tullut esiin, että työvoimapula voisi johtua myös pandemiasta. Lomituspalvelulain 13 §:n mukaan, niissä kunnissa, joissa paikallishallinnon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista kuntien paikallisyksikköjen avulla, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen on järjestettävä paikallishallinto omien paikallisyksikköjensä avulla. Käytännössä Maatalousyrittäjien eläkelaitos voisi järjestää lomituspalvelut kuitenkin vain käyttäen ostopalveluja. Eläkelaitos ei voisi ottaa lomittajia työsuhteeseen, koska se olisi ristiriidassa eläkelaitoksen toimintaa koskevan periaatteen kanssa (olisi keskityttävä sosiaalivaikuttamiseen). Tilanteessa, jossa jossain päin Suomea ei enää löytyisi vapaaehtoista kuntaa lomituspalvelujen järjestäjäksi ja järjestämisvastuu olisi tällä alueella Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella, voisi tapahtua niin, että eläkelaitos ei löytäisi riittävästi yksityisiä lomituspalvelun tarjoajia suorittamaan kaikkien asiakkaiden lomituksia. Myös tällöin olisi kyseessä työvoimapula. Muita esimerkkejä painavista syistä voisivat olla polttoaineen jakeluhäiriö (lomittajat käyttävät autoa työssään), pitkäkestoinen tietojärjestelmien kaatuminen tai sähkökatkos (muun muassa lomituspäätösten tekeminen estyy). Harvinaisempia laajemmin yhteiskunnan toimintoja estäviä tai häiritseviä syitä voisivat olla esimerkiksi talouskriisi, ympäristökatastrofi tai sota.

16 b §. *Maksullinen lomittaja-apu.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 16 b pykälän 1 momentissa säädetään paikallisyksikön mahdollisuudesta järjestää vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua lomituspalvelulain 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan. Kyse on niin sanotusta tuetusta maksullisesta lomittaja-avusta. Voimassa olevan lain mukaan tuettua maksullista lomittaja-apua voidaan siis myöntää vain maatalousyrittäjälle, jolla on oikeus vuosilomaan, eli joka täyttää voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetyn päätoimisuusmääritelmän. Voimassa olevan lain 16 b pykälän 1 momentin käsite vuosilomaan oikeutettu maatalousyrittäjä ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä maatalousyrittäjä. Enää ei olisi tarpeen määritellä ja rajata sitä, millaisella maatalousyrittäjällä olisi oikeus tuettuun maksulliseen lomittaja-apuun. Tämä johtuu siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin. Näin ollen 16 b pykälän 1 momentin sisältö muuttuisi niin, että paikallisyksiköllä olisi mahdollisuus järjestää kaikille maatalousyrittäjille tuettua maksullista lomittaja-apua lomituspalvelulain 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan. Tuetun maksullisen lomittaja-avun myöntämiseen ei liittyisi enää mitään lomituspalvelun myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Riittäisi, että edellä 3 §:ssä tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset täytyisivät.

Voimassa olevan lain 16 b pykälän 2 momentissa säädetään paikallisyksikön mahdollisuudesta järjestää 3 §:ssä tarkoitettulle maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 2 momentissa säädettyä maksua vastaan. Kyse on niin sanotusta täysin maksullisesta lomittaja-avusta, jossa ei ole tarkoitus olla mukana lainkaan valtiontukea maatalousyrittäjälle. Voimassa olevan lain mukaan täysin maksullista lomittaja-apua voidaan siis myöntää vain 3 §:ssä tarkoitettulle maatalousyrittäjälle, eli maatalousyrittäjän tulee täyttää kaikki voimassa olevassa 3 §:ssä tarkoitettujen lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset. Esityksessä ehdotetaan, että 3 § muutettaisiin osin sisällöltään ja kokonaisuudessaan kirjoitusasultaan. 3 §:ssä tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset ehdotetaan muotoiltavan teknisesti siten, että osa soveltamisedellytyksistä koskisi maatalousyrittäjää ja osa maatalousyritystä. Lomituspalvelulain soveltamisen edellytysten tulisi täyttyä sekä maatalousyrityksen osalta että sinne lomituspalveluja hakevan maatalousyrittäjän osalta. Tästä syystä ehdotetaan, että 16 b pykälän 2 momentin käsite 3 §:ssä tarkoitettu maatalousyrittäjä korvattaisiin käsitteellä maatalousyrittäjä. Voimassa olevan 16 b pykälän 2 momentin viittauksella 3 §:än on haluttu selvittää sitä, että paikallisyksikkö ei voi järjestää

täysin maksullista lomittaja-apua kenelle henkilölle tahansa. Tämä oikeustila ei muuttuisi, vaikka viittaus 3 §:än poistettaisiin. Lomituspalvelulain, ja siten lain 16 b pykälän 2 momentin, soveltaminen edellyttäisi edelleen, että 3 §:ssä tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset täyttyisivät.

16 c §. *Lomitusta edeltävät maatalousyrittäjän toimenpiteet.* Voimassa olevan lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 9 §:ssä säädetään lomitusta edeltävistä maatalousyrittäjän toimenpiteistä. Asetuksen 9 §:n mukaan maatalousyrittäjän tulee ennen vuosiloman alkamista tarvittaessa opastaa lomittajaa lomitukseen kuuluvien tehtävien suorittamisessa sekä antaa hänelle ohjeet kotieläinten käsittelyyn liittyvistä erityiskysymyksistä. Lisäksi maatalousyrittäjän tulee huolehtia siitä, että maatila lomitustyössä tarvittavine koneineen ja laitteineen täyttää työturvallisuudelle asetettavat vaatimukset sekä antaa lomittajalle ohjeet koneiden ja laitteiden käyttämisessä. Maatalousyrittäjän tulee myös hankkia maatalousyrittäjän tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet vuosiloman ajaksi sekä ilmoittaa lomittajalle, mistä tämä voi tavoittaa hänet tai hänen edustajansa vuosiloman aikana. Sääntely koskee vuosilomaa, mutta asetuksen 9 §:n mukaan samaa sääntelyä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan myös sijaisapuun. Asetuksen 9 § tuli voimaan vuoden 1997 alussa. Sitten lomituspäätöslakiin on lisätty erillinen 16 § lomittajan työturvallisuudesta ja työnjohdosta. Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 9 §:n sääntely lomitusta edeltävistä maatalousyrittäjän toimenpiteistä nostettaisiin lakitasolle lomituspäätöslain uudeksi 16 c pykäläksi ja sääntelyä muutettaisiin osittain siten, että se sopisi yhteen lomituspäätöslain 16 §:n kanssa ja tukisi 16 §:n soveltamista.

Ehdotetun *pykälän* mukaan paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän olisi ennen lomituspalvelun alkamista:

- opastettava lomittaja lomituspalvelutehtäviin antamalla lomittajalle ohjeet 8 b §:ssä tarkoitettuista lomituspalvelutehtävistä, kertomalla, jos lomituspalvelutehtävien suorittamisessa on jotain poikkeavaa ja tarvittaessa näyttämällä esimerkkiä lomituspalvelutehtävien suorittamisesta (*1 kohta*),
- opastettava lomittaja työturvallisuuteen antamalla lomittajalle ohjeet työturvallisuuteen liittyvistä seikoista (*2 kohta*),
- varmistettava, että maatalousyrittäjässä on maatalousyrittäjän tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi (*3 kohta*),
- ilmoitettava paikallisyksikölle, lomittajan työnantajalle ja lomittajalle, mistä maatalousyrittäjän tai hänen edustajansa tavoittaa lomituspalvelun käyttämisen aikana (*4 kohta*).

Ehdotettu 16 c pykälä koskisi kaikkia eri lomituspalveluja, eli ei vain vuosilomaa ja sijaisapua. Siten maatalousyrittäjän tulisi opastaa esimerkiksi niin sanottua tuettua maksullista lomittaja-apua suorittava lomittaja työhön (1 kohta) ja lomittajan työturvallisuuteen (2 kohta). Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän tulisi myös varmistaa, että maatalousyrittäjässä olisi maatalousyrittäjän tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi (3 kohta). Jos lomituspalveluja käyttävä maatalousyrittäjä ei itse olisi taloudellisessa vastuussa maatalousyrittäjän, vaan olisi esimerkiksi varsinaisen yrittäjän maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu perheenjäsen (MYEL-perheenjäsen) hänen täytyisi mahdollisesti tehdä yhteistyötä varsinaisten yrittäjien kanssa 3 kohdassa tarkoitettua velvoitteen noudattamiseksi. Lisäksi lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän olisi noudatettava 4 kohtaa.

Pykälän 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu opastus lomituspalvelutehtäviin ja opastus lomittajan työturvallisuuteen olisi käytännössä perehdytystä, mutta ei välttämättä niin perusteellista perehdytystä kuin vuosiloma- ja sijaisapulomittajille annetaan lomituspäätöslain 16 a §:n nojalla. 16 a §

koskee vuosiloma- ja sijaisapulomitukseen osoitettujen lomittajien maatalousyrityskohtaista perehdytystä. Opastus ei myöskään tapahtuisi välttämättä paikan päällä maatalousyrityksessä, kuten perehdytys tapahtuu. Opastuksen voisi hoitaa lähtökohtaisesti esimerkiksi puhelimesta ja sähköpostilla. 1 ja 2 kohdissa tarkoitetut lomittajalle annettavat ohjeet olisivat pääsääntöisesti kirjallisesti, esimerkiksi sähköpostilla, annettuja ohjeita ja tulevaisuudessa mahdollisesti esimerkiksi video-ohjeita. Ohjeiden muoto ja sisältö olisivat vapaamuotoisia ja maatalousyrittäjän päätettävissä. Tarvittaessa opastus lomituspalvelutehtäviin voisi pitää sisällään myös sen, että lomituspalveluja käyttävä maatalousyrittäjä näyttäisi lomittajalle ”kädestä pitäen” esimerkkiä lomituspalvelutehtävien suorittamisessa, esimerkiksi jonkin koneen käyttämisessä. Tätä tehtäisiin vain ”tarvittaessa”, eli vain jos lomittaja tarvitsisi tällaista käytännöllistä opastusta jossain asiassa. Opastuksen aikana lomittaja ei tekisi itsenäistä, varsinaista lomitustyötä. Opastukseen käytettävä aika olisi suhteutettava siihen, että opastusta perusteellisempaan perehdytykseenkin olisi lähtökohtaisesti käytettävissä aikaa vain rajallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen antamien ohjeiden mukaisesti.

17 a §. *Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 17 a pykälässä säädetään pieniä maatalousyrityksiä koskevasta velvoitteesta pitää vuosilomapäiviä samaan aikaan. Voimassa olevan lain 17 a pykälän 1 momentin mukaan vuosilomapäiviä on pidettävä samanaikaisesti, jos yrityksen olosuhteet huomioon ottaen yritystoiminnan jatkuvuus voidaan turvata yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan työpanoksella. Yritystoiminnan jatkuvuus katsotaan tulevan turvatuksi edellä tarkoitettulla tavalla, jos maatalousyrityksessä on enintään 20 kotieläinyksikköä tai yrityksen hoitoon kuuluvien välttämättömien tehtävien tekemiseen kuluva, maatalousyrittäjien yhteenlaskettuja tehtäväosuuksia vastaava aika on 8 §:n mukaisesti arvioitu enintään yhdeksäksi tunniksi. Voimassa olevan lain 17 a pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos maatalousyrityksen erityisistä olosuhteista johtuu, että yrityksessä toimivat maatalousyrittäjät eivät voi pitää osaakaan vuosilomastaan samanaikaisesti. 17 a pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi ja se muotoiltaisiin kirjoitusasultaan selvemäksi. Lisäksi 17 a pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelussa katsottiin, että lomituspalvelulaissa tulisi olla lähtökohtana se, että lomittajat ovat ammattitaitoisia ja selviytyvät yhtä aikaa vuosilomalla olevien maatalousyrittäjien tehtävistä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan samassa maatalousyrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien olisi pidettävä vähintään 22 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos maatalousyrityksessä olisi enintään 30 kotieläinyksikköä (1 kohta), tai maatalousyrityksen päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden tekemiseen kuluva maatalousyrityksen kokonaistyöaika olisi 8 §:n mukaisesti arvioitu enintään kymmeneksi tunniksi (2 kohta). Ehdotetun 1 momentin myötä entistä useammassa maatalousyrityksessä kaikki maatalousyrittäjät pitäisivät vuosilomapäiviään samoina päivinä.

Lomituspalvelulaissa on ollut jo vuosikymmeniä sääntelyä samanaikaisesti pidettävistä vuosilomapäivistä. Sääntelyllä on pyritty lisäämään osa-aikaisten lomittajien työtunteja maatalousyrityksissä lomittajien toimeentulomahdollisuuksien parantamiseksi ja lomittajien työn houkuttelevuuden lisäämiseksi. Sääntelyllä on myös vähennetty lomittajien matkustusta ja samaan aikaan saatu valtiolle säästöjä lomitusjärjestelmän määrärahoista. Velvoite samaan aikaan pidettävistä vuosilomapäivistä on yksi harvoista mahdollisista tehokkaista keinoista säästää lomitusjärjestelmän kustannuksissa, jos palvelujen supistaminen ja niistä perittävien maksujen korottaminen jätetään huomiotta.

Samaan aikaan pidettäviä vuosilomapäiviä koskevalla sääntelyllä on edelleen samat tavoitteet. Yhä edelleen moni lomittaja tarvitsee lisää työtunteja maatalousyrityksissä, jotta he voisivat

saada kokoaikaisen lomittajan säännöllisen viikkotyöajan täyteen (ilman työnantajan mahdollisesti tarjoamaa muuta työtä). Ehdotetun 17 a pykälän 1 momentin mukaan samaan aikaan pidettäviä vuosilomapäiviä koskeva velvoite koskisi jatkossa maatalousyrittäjiä, joissa olisi enintään 30 kotieläinyksikköä, tai joissa kokonaistyöaika päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä olisi enintään kymmenen tuntia. 1 momentissa tarkoitettujen rajojen nostaminen aiemmista rajoista (20 kotieläinyksikköä tai yhdeksän tuntia) olisi yksi keinoista, joilla pyrittäisiin mahdollistamaan lomittajille riittävästi työtunteja (maatalousyrittäjissä). Rajoja on nostettu viimeksi vuonna 2012. Tämän jälkeen monessa maatalousyrittäjässä kotieläintuotannossa hyödynnettävä teknologia on uudistunut ja päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin käytettävä työaika on vähentynyt. Siten rajoja on mahdollista nostaa. Jälkimmäinen raja muuttuisi tuntimäärän lisäksi myös siten, että jatkossa katsottaisiin maatalousyrittäjien kokonaistyöaika. Voimassa olevan 17 a pykälän 1 momentin sanamuodon mukaan katsotaan ainoastaan maatalousyrittäjien yhteenlaskettuja tehtäväosuuksia vastaavaa aikaa. Toisin sanoen katsotaan, montako tuntia lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset täyttävät maatalousyrittäjät itse tekevät päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä eikä oteta huomioon esimerkiksi työsuhteisten työntekijöiden tehtäväosuuksia. Ehdotettu 17 a pykälän 1 momentin muutos lisäisi maatalousyrittäjien yhdenvertaista kohtelua.

Ehdotetun 1 momentin myötä entistä useammassa maatalousyrittäjässä yksi lomittaja voisi suorittaa yhden työpäivän aikana kaikkien lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset täyttävien maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt, eli tehtäväosuudet. Näin lomittaja saisi pidemmän työpäivän maatalousyrittäjässä, lomittajien matkustamista vähennettäisiin ja siten valtio säästäisi lomittajien matkakustannuksissa. Sen sijaan muut mahdolliset henkilöt ja tahot, jotka osallistuvat maatalousyrittäjässä päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin, mutta joita ei lomiteta, kuten työsuhteiset työntekijät, hoitaisivat lomituspäivän aikana omat tehtäväosuutensa normaaliin tapaan. Esityksessä ehdotetaan, että luovuttaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja lomituspalvelulain selkeyden lisäämiseksi. Näin ollen kaikki lomitussasiakkaat, myös sivutoimiset maatalousyrittäjät, voisivat saada vuosilomaa. Siten ehdotetun 17 a pykälän 1 momentti olisi jatkossa hyvin merkityksellinen lomittajien (maatalousyrittäjissä suoritettavien) riittävien työtuntien määrän, lomittajien matkustuksen hillitsemisen ja lomitussjärjestelmän määrärahojen säästämisen kannalta.

Voimassa olevan lain 17 a pykälän 3 momentissa, jota ei esitetä muutettavaksi, viitataan tilanteisiin, joissa maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat muut henkilöt ja muut tahot kuin kulloinkin lomitettava maatalousyrittäjä irrottautuvat perusteettomasti tehtäväosuudestaan lomittajan avulla. Yksi ehdotetun 17 a pykälän 1 momentin tavoitteista olisi hillitä myös tätä ilmiötä. Tällöin ehkäistäisiin tilanteita, joissa maatalousyrittäjä saa perusteetonta valtiontukea, ja säästettäisiin lomitussjärjestelmän määrärahoja.

Ehdotetun 17 a pykälän 1 momentin johdantokappaleessa ei enää jatkossa nimenomaisesti todettaisi, että vuosilomapäiviä olisi pidettävä samanaikaisesti, jos yrityksen olosuhteet huomioon ottaen yritystoiminnan jatkuvuus voitaisiin turvata yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan työpanoksella. Voimassa olevan 1 momentin soveltamiskäytäntönä on ollut, että lähtökohtaisesti yksi lomittaja korvaa kaikkien lomitettavien maatalousyrittäjien tehtäväosuudet, mutta vaatimus ei ole ollut ehdoton. Voimassa olevan 1 momentin soveltamiskäytännön mukaisesti ehdotettua 17 a pykälän 1 momenttia sovellettaisiin lähtökohtaisesti niin, että vain yksi lomittaja suorittaisi kaikki lomitettavien maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt. Vain yhden lomittajan käyttäminen olisi tarpeen, jotta 1 momentin tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Toisaalta ehdotetun 17 a pykälän 1 momentin soveltamisessa on otettava huomioon

se tosiasia, että kaikki lomittajat eivät välttämättä työkykyhaasteidensa johdosta jaksakaan tehdä pitkiä raskaita työpäiviä. Työpäivien raskauteen vaikuttavat myös lomittajien pidentyvät työmatkat, jotka johtuvat maatalousyriytysten määrän vähentymisestä ja maatalousyriytysten verkoston harvenemisestä. Näin ollen ehdotettua 17 a pykälän 1 momenttia voitaisiin tarvittaessa soveltaa myös niin, että esimerkiksi yksi kalenteriviikko lomitettavassa maatalousyriytksessä jaettaisiin kahden lomittajan kesken tarkoituksenmukaisella tavalla. Näin sovitettaisiin yhteen tavoitteet tarjota lomittajille mahdollisimman paljon työtunteja (maatalousyriytksissä), vähentää lomittajien matkustusta ja säästää valtion matkakustannuksia sekä toisaalta mahdollistettaisiin lomittajille osin kevyempi työviikko ja aikaa työstä palautumiseen. Paikallisyksiköillä on asiantuntemus lomittajien työvuorosunnittelusta, mutta alla esitetään esimerkin vuoksi yksi mahdollinen kahden lomittajan kesken jaettu kalenteriviikko yhdessä lomitettavassa maatalousyriytksessä A, jossa vuosilomapäiviä pidettäisiin yhtä aikaa.

Esimerkki:

Lomitettavan maatalousyriytksen A kokonaistyöaika päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä on 10 h/pv. Maatalousyriytksen päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä tekevät vain lomituspäalvelujen piirissä olevat maatalousyriytäjät itse eivätkä esimerkiksi työsuhteiset työntekijät, joita ei lomiteta. Näin ollen lomituspäalvelun tarve maatalousyriytksessä A samaan aikaan pidettävien vuosilomapäivien johdosta kalenteriviikossa on: 10 h/pv x 7 pv/vko = 4 200 min/vko.

Lomittajan säännöllinen viikkotyöaika KVTES:n mukaan on 38 h 15 min = 2 295 min/vko. Kahden lomittajan säännöllinen viikkotyöaika on yhteensä 4 590 min/vko.

Esimerkin tapauksessa toinen lomittajista on siten käytettävissä säännöllisen viikkotyöaikansa puolesta kalenteriviikon aikana maatalousyriytksen A lisäksi myös jonkin muun maatalousyriytksen B lomitukseen 6,5 h eli 390 min. (Aika vastaa tavanomaista yhden maatalousyriytäjän yhden päivän vuosiloma- ja sijaisapulumituspäalvelun kestoa.)

	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU	YHT.
Lomittaja 1	600 min = 10 h	600 min = 10 h	600 min = 10 h	255 min = 4 h 15 min	240 min = 4 h	-	-	2 295 min = 38 h 15 min
Lomittaja 2	-	-	Maatalousyriytksessä B 390 min = 6 h 30 min	345 min = 5 h 45 min	360 min = 6 h	600 min = 10 h	600 min = 10 h	2 295 min = 38 h 15 min

Ehdotetun 17 a pykälän 1 momentin mukaan maatalousyriytäjät pitäisivät 22 vuosilomapäivää yhtä aikaa. Lomituspäalvelulain uudistusta valmisteltiin aluksi siten, että uudistuksessa olisi toteutettu yritysکوhtainen vuosiloma kaikille lomituspäalveluasiakkaille. Tämä uudistus olisi ollut myönteinen erityisesti lomittajien kokoaikaisen työn lisäämiseksi, lomittajien toimeentulomahdollisuuksien parantamiseksi ja lomittajien työn houkuttelevuuden lisäämiseksi. Uudistuksella olisi myös saavutettu merkittävät säästöt käytettäväksi muun muassa lomituspäalvelujen lisäämiseen ja lisäksi lomituspäalvelulakia olisi voitu yksinkertaistaa. Lomituspäasiakkaat kuitenkin kokivat yritysکوhtaisen vuosiloman heille epäedulliseksi, muun muassa koska heidän valinnanmahdollisuutensa vuosiloman käyttämisessä olisi kaventunut. Esitettiin myös huoli lomittajien osaamisesta, kun maatalousyriytksen maatalousyriytäjistä ei olisi kukaan työskentelemässä yhtä

aikaa lomittajan kanssa. Ehdotetun 17 a pykälän 1 momentilla pyrittäisiin saavuttamaan ainakin osa samoista tavoitteista, mitä torjutulla yrityskohtaisella vuosilomalla olisi saavutettu. Ehdotettu momentti olisi kuitenkin lomituspalveluasiakkaiden kannalta joustavampi ehdotus kuin kategorinen yrityskohtainen vuosiloma olisi ollut. Lomitusasiakkailta olisi edelleen henkilökohtainen vuosiloma ja lähtökohtaisesti valinnanmahdollisuuksia vuosiloman ajankohdan suhteen. Tosin jo nykyään valinnanmahdollisuudet ovat käytännössä rajatut muun muassa siksi, että paikallisyksiköillä on ajoittain pulaa lomittajatyövoimasta. Jos ehdotetun 17 a pykälän 1 momentilla tavoitellut tavoitteet saavutettaisiin, se vahvistaisi käytettävissä olevaa lomittajaresurssia ja siten asiakkaatkin saisivat vuosiloman useammin toivomanaan ajankohtana.

Käytännössä samanaikaiset vuosilomapäivät estyvät osittain sellaisissa tilanteissa, joissa maatalousyrityksessä on yhtä useampi maatalousyrittäjä, joka täyttää lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset, mutta joku heistä käyttääkin sijaisapua etukäteen suunnitellun yhtäaikaisen vuosilomapäivän ajankohtana. Tällöin suunnitellun vuosilomapäivän aikana yksi maatalousyrittäjä käyttää sijaisapupäivän ja muut maatalousyrittäjät vuosilomapäivän. Sijaisapua käyttäneen maatalousyrittäjän vuosilomapäivä siirtyy myöhempään ajankohtaan ja hän voi pitää sen vuosilomapäivän ilman vaatimusta samanaikaisista vuosilomapäivistä.

18 §. Paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen hakeminen. Voimassa olevan lomituspalvelulain 18 pykälässä säädetään paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen hakemisesta. 18 pykälän 3 momentin mukaan sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä on saanut tiedon sijaisavun perusteesta ja palvelun tarpeen alkamisajankohdasta. Esityksessä ehdotetaan, että 3 momentin sanamuotoa muutettaisiin. Ehdotetun 3 momentin mukaan sijaisapua koskeva hakemus olisi tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvittaisiin. Lomitusasiakkaalla on usein äkillinen tarve sijaisavulle. 3 momentin muutoksella pyrittäisiin siihen, että asiakas toimisi itse mahdollisimman nopeasti, jolloin paikallisyksikölle jäisi mahdollisimman paljon aikaa käsitellä hakemus ja etsiä sopiva lomittaja. Lomittaja saattaa myös tarvita perehdytystä maatalousyrityksessä paikan päällä tai vähintään työhön opastusta asiakkaan toimesta. Toisaalta 18 pykälän 3 momenttiin liittyisi edellä ehdotettu 14 §:n 5 momentti, jonka mukaan paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle pätevystysluonteista lomituspalvelua.

21 §. Seuraukset maatalouslomittajan tehtävien lisääntymisestä. Voimassa olevan lomituspalvelulain 21 pykälässä säädetään seurauksista, joita aiheutuu, jos maatalouslomittajan tehtävät lisääntyvät vuosilomalomituksen aikana sen vuoksi, että muu kuin vuosilomalla oleva henkilö irrottautuu lomituksen avulla oman tehtäväosuutensa hoitamisesta. 21 pykälään esitetään terminologiaan liittyvää teknistä muutosta, joka johtuu jäljempänä ehdotetusta uudistetusta takaisinperintäsääntelystä.

22 §. Sijaisapulomituksen keskeyttäminen. Voimassa olevan lomituspalvelulain 22 pykälässä säädetään sijaisapulomituksen keskeyttämisestä eräissä tapauksissa. 22 pykälän 2 momenttiin esitetään terminologiaan liittyvää teknistä muutosta, joka johtuu jäljempänä ehdotetusta uudistetusta takaisinperintäsääntelystä.

23 §. Ennakkoilmoitus. Voimassa olevan lomituspalvelulain 23 pykälässä säädetään lomituspalvelunsa itse järjestävän maatalousyrittäjän velvollisuudesta tehdä paikallisyksikölle ennakkoilmoitus. Voimassa olevan lain 23 pykälän mukaan maatalousyrittäjän, joka itse järjestää lomituksensa, on tehtävä sitä koskeva ennakkoilmoitus sille paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti harjoittaa maataloutta. Ennakkoilmoitus on tehtävä vastaavasti myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaa palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen pii-

riin. Ennakoilmoituksen tekemisestä säädetään tarkemmin asetuksella. Voimassa olevan lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 10 §:ssä on tarkempi sääntely ennakoilmoituksesta.

Esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain 23 pykälä muutettaisiin. 23 pykälästä poistettaisiin asetuksenantovaltuus vanhentuneena. Valtuudesta puuttuu tieto asetuksenantajasta. Samalla asetuksessa oleva sääntely nostettaisiin lakitasolle lomituspalvelulain 23 pykälän uudeksi 2 momentiksi.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan maatalousyrittäjän, joka itse järjestäisi lomituksensa, olisi tehtävä sitä koskeva ennakoilmoitus sille paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiassa harjoittaa maataloutta. Ennakoilmoitus olisi tehtävä vastaavasti myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaisi palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan ennakoilmoitus olisi tehtävä maatalousyrittäjän kirjallisesti kesäkuun loppuun mennessä sitä kalenterivuotta edeltävänä vuonna, jonka alusta maatalousyrittäjien maatalousyrittäjät haluaisivat järjestää lomituksensa itse tai haluaisivat palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen käyttäjäksi. Paikallisyksikön suostumuksella määräajasta voitaisiin poiketa.

23 a. §. *Lomituspalvelujen hakeminen itse järjestetyssä lomituksessa.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 23 a pykälässä säädetään maatalousyrittäjän itse järjestämien lomituspalvelujen hakemisesta. Esityksessä ehdotetaan, että 23 a pykälän 1 ja 3 momenttia muutettaisiin osin ja pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti.

Voimassa olevan 23 a pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ennen lomituspalveluun kuuluvien töiden aloittamista. Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Voimassa olevan 23 a pykälän 3 momentin mukaan paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut vuosilomahakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä vuosilomalomituksen tai maksulliseen lomittaja-apuun kuuluvia töitä ole vielä aloitettu. Esityksessä ehdotetaan, että 1 ja 3 momenttia muutettaisiin osin siten, että ne vastaisivat nykyistä täsmällisemmin EU:n valtioneuvoston sääntelyä.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, olisi tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ennen kuin maatalousyrittäjä hankkisi lomituspalvelun palvelujen tuottajalta. Hakemuksesta ja sen liitteistä olisi käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Ehdotetun *3 momentin* mukaan paikallisyksikön olisi otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut vuosilomahakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle olisi ollut painavia syitä eikä maatalousyrittäjä olisi vielä hankkinut lomituspalveluja palvelujen tuottajalta vuosilomaa tai maksullista lomittaja-apua varten.

1 ja 3 momentteihin sisältyvät säännökset siitä, että lomituspalveluja koskeva hakemus paikallisyksikölle olisi tehtävä ennen kuin maatalousyrittäjä hankkisi lomituspalvelun palvelujen tuottajalta, perustuu EU:n valtioneuvoston sääntelyyn sisältyvään edellytykseen, jonka mukaan valtiontuella on oltava niin sanottu kannustava vaikutus. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen luvussa 3.1.2 käsitellään valtiontuen kannustavaa vaikutusta. Suuntaviivojen kohdassa 45 todetaan muun muassa, että: ”Kannustava vaikutus on kyseessä silloin, kun tuki muuttaa yrityksen toimintaa siten, että yritys harjoittaa sellaista alan kehitystä edistävää ylimääräistä toimintaa, jota se ei olisi ryhtynyt harjoittamaan ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla.” Suuntaviivojen kohdassa 48 todetaan, että: ”...komissio katsoo, että tuella ei ole kannustavaa

vaikutusta tuensaajaan sellaisissa tapauksissa, joissa asianomaiseen hankkeeseen tai toimintaan liittyvät työt on aloitettu jo ennen kuin tuensaaja jättää tukihakemuksen kansallisille viranomaisille.” Määritelmiä sisältävän suuntaviivojen kohdan 32 alakohdassa 58 todetaan seuraavaa: ”Näissä suuntaviivoissa tarkoitetaan ’hankkeeseen tai toimintaan liittyvien töiden aloittamisella’ joko toiminnan tai investointiin liittyvien rakennustöiden aloittamista tai ensimmäistä laillisesti velvoittavaa sitoumusta tilata laitteita tai käyttää palveluja taikka muuta sitoumusta, joka tekee hankkeesta tai toiminnasta peruuttamattoman; maan ostoa ja valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja alustavien toteutettavuustutkimusten tekemistä, ei katsota töiden tai toiminnan alkamiseksi.” Englanninkielisessä alkuperäisessä tekstiversiossa korostetaan vielä erikseen sitä, että ’hankkeeseen tai toimintaan liittyvien töiden aloittamisella’ tarkoitetaan nimenomaan mainituista vaiheista aikaisinta vaihetta.

Suuntaviivojen kohdassa 48 mainittu vaihe ”toimintaan liittyvät työt on aloitettu” voi siis tarkoittaa eri asioita. Maatalousyrittäjän itse järjestämään, paikallisyksikön korvaamaan lomituspalveluun sovelletuna ”toimintaan liittyvien töiden aloittamisella” voitaisiin siten tarkoittaa ”toiminnan aloittamista” (käytännössä lomitustyön aloittaminen) tai ”ensimmäistä laillisesti velvoittavaa sitoumusta käyttää palveluja” (käytännössä lomituspalvelun tilaaminen palvelujen tuottajalta). Ajallisesti ensimmäinen vaihe näistä on lomituspalvelun tilaaminen palvelujen tuottajalta. Näin ollen maatalousyrittäjän itse järjestämässä, paikallisyksikön korvaamissa lomituspalveluissa tuella ei ole kannustavaa vaikutusta maatalousyrittäjään sellaisissa tapauksissa, joissa maatalousyrittäjä tilaa lomituspalvelun palvelujen tuottajalta jo ennen kuin maatalousyrittäjä jättää lomituspalveluhakemuksen paikallisyksikölle. Jotta kannustava vaikutus syntyisi, lomituspalveluhakemus on tehtävä ensin ja sitten vasta voidaan tehdä sitova lomituspalvelun tilaus palvelujen tuottajalta. EU-tuomioistuin käsitteli niin sanotun yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista valtiontuen ”kannustavaa vaikutusta” ja tukihakemuksen oikeaa ajankohtaa asiassa C-349/17 Eesti Pagar. Tapauksessa ei ollut kyse palvelun, vaan laitteen tilaamisesta, mutta tapaus havainnollistaa, mikä on oikea etenemisjärjestys.

Esityksessä ehdotetaan myös, että 23 a pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan sijaisapua koskeva hakemus olisi tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvittaisiin. Ehdotettu 4 momentti vastaisi edellä ehdotettua 18 §:n 3 momenttia. Lomitusasiakkaalla on usein äkillinen tarve sijaisavulle. 4 momentilla pyritäisiin siihen, että asiakas toimisi itse mahdollisimman nopeasti, jolloin paikallisyksikölle jäisi mahdollisimman paljon aikaa käsitellä hakemus.

24 §. *Maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa.* Voimassa olevan lomituspäätöslain 24 pykälässä säädetään maatalousyrittäjän velvollisuudesta järjestää itse lomituksensa. 24 pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu (eli itse lomituspäätöslain 24 pykälän 1 momentissa tarkoitetun) palvelua vastaavaa maksullista lomittaja-apua (eli käytännössä niin sanottua tuettua maksullista lomittaja-apua). Toisin sanoen voimassa olevan 24 pykälän mukaan paikallisyksikkö voi myöntää tuettua maksullista lomittaja-apua vain maatalousyrittäjälle, jolla on oikeus vuosilomaan, eli joka täyttää voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetyn päätoimisuusmääritelmän. Voimassa olevan 24 pykälän 2 momentissa oleva raja vuosilomaan oikeutetusta maatalousyrittäjästä ehdotetaan poistettavaksi. Enää ei olisi tarpeen rajata sitä, millaisella maatalousyrittäjällä olisi oikeus tuettuun maksulliseen lomittaja-apuun. Tämä johtuu siitä, että esityksessä ehdotetaan, että luovutettaisiin maatalousyrittäjien erottelusta päätoimisiin (niin sanottuihin vuosilomaan oikeutettuihin maatalousyrittäjiin) ja sivutoimisiin (niin sanottuihin sijaisapuun oikeutettuihin) maatalousyrittäjiin. Näin ollen 24 pykälän 2 momentin sisältö muuttuisi niin, että kaikkien itse palvelunsa järjestävien maatalousyrittäjien olisi mahdollista järjestää itselleen myös tuettua maksullista lomittaja-apua. Tuetun maksullisen lomittaja-apun myöntämiseen ei

liittyisi enää mitään lomituspalvelun myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Riittäisi, että edellä 3 §:ssä tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset täytyisivät.

26 §. *Korvaus itse järjestetystä lomituksesta.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 26 pykälässä säädetään maatalousyrittäjän itse järjestämästä lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten korvauksesta, jonka paikallisyksikkö maksaa lomituspalvelujen tuottajalle. Esityksessä ehdotetaan, että 26 pykälän 2 momentissa säädettyyn euromääräiseen enimmäiskorvaukseen tehtäisiin 1 euron korotus. Korotus olisi vain maltillinen ottaen huomioon valtionaloudelliset seikat.

Nykyistä enimmäiskorvauksen tasoa on pidetty alhaisena. Enimmäiskorvauksen tasoa on hattu korottaa, jotta yhä useampi yksityinen palvelujen tuottaja alkaisi tarjota lomituspalveluja maatalousyrittäjille eri puolilla Suomea ja jotta yhä useampi asiakas voisi tosiasiallisesti valita itse järjestetyt lomituspalvelut. Viime vuosina vain noin 10 prosenttia asiakkaista on järjestänyt lomituspalvelunsa itse. Suurin osa heistä on ostanut lomituspalvelunsa yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta ja vain harvemmin muulta, suuremmalta lomituspalveluyritykseltä. Suuremmat lomituspalveluyritykset ovat menestyneet nykyisen valtion korvauksen tason vallitessa ainakin, jos yritys on tarjonnut määrällisesti paljon lomituspalvelua tai tarjonnut myös muita palveluja kuin lomituspalveluja. Maatalousyrittäjän itse järjestämässä lomituksessa yksityisten palvelujen tuottajien lomituspalvelun tarjonnan volyymi on hyvin pieni. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietojen mukaan noin puolella yksityisistä lomituspalvelujen tuottajista oli vain yksi lomituspalvelun asiakas vuonna 2020 ja lähes kaikilla korkeintaan kaksi lomituspalvelun asiakasta. Vain yhdellä prosentilla yksityisistä lomituspalvelujen tuottajista oli ollut vähintään 10 lomituspalvelun asiakasta. Osa yksityisistä lomituspalvelujen tuottajista on käytännössä laskutuspalveluyrityksiä. Lomituspalveluyritysten toimintaedellytyksiä tulisi parantaa erilaisilla, lomituspalvelujärjestelmässä käytettävissä olevilla keinoilla. Enimmäiskorvauksen tason korottaminen olisi yksi näistä keinoista.

Alun perin lomitussääntöjen valmistelun aikana tavoiteltiin suurempaa kuin 1 euron korotusta. Enimmäiskorvauksen tason korotuksella olisi saatu myös säästöjä lomituspalvelujärjestelmän kustannuksista pidemmällä aikavälillä. Säästövaikutus olisi syntynyt vuosien aikana siitä, että enimmäiskorvauksen tason korotuksen myötä yhä useampi asiakas olisi siirtynyt paikallisyksikön järjestämistä lomituspalveluista maatalousyrittäjän itse järjestämien lomituspalvelujen käyttäjäksi. Perinteisesti maatalousyrittäjän itse järjestämät palvelut ovat olleet lomituspalvelujärjestelmän määrärahojen käytön kannalta edullisempi palvelujen järjestämistapa kuin paikallisyksikön järjestämät palvelut. Pidemmällä aikavälillä saavutettava säästövaikutus olisi ollut mahdollinen niin kauan, kunnes itse järjestetyn palvelun kustannustaso olisi saavuttanut paikallisyksikön järjestämien palvelujen kustannustason.

26 a §. *Korvauksen hakeminen ja maksaminen.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 26 a pykälässä säädetään maatalousyrittäjän itse järjestämästä lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten korvauksen hakemisesta ja korvauksen maksamisesta. Voimassa olevan lomituspalvelulain 26 a pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjän on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomituspalvelun alkamisen seuraavien kahden kalenterikuukauden kuluessa. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. 26 a pykälän 2 momentin 1–7 kohdissa luetellaan hakemuksessa ilmoitettavat tiedot ja 26 a pykälän 3 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1–6 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta. Voimassa olevan lomituspalvelulain 26 a pykälän mukaan korvaushakemuksen tekee siten lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä ja palvelujen tuottaja vahvistaa hakemuksessa, että eräät hakemuksessa ilmoitettavat tiedot ovat oikeita.

Voimassa olevan lomituspäätöslain 26 a pykälää sovellettaessa yksityinen palvelujen tuottaja on joutunut odottamaan paikallisyksikön maksamaa kustannuskorvausta lomitukseen toteuttamiskauden ajan, mahdollisesti kahden seuraavan kuukauden ajan, mahdollisesti hakemuksen toimittamisen lisäksi viiveen ajan, paikallisyksikön korvaushakemuksen käsittelyajan ja korvauksen maksatuksen ajan. Aikaa on voinut kulua esimerkiksi neljä kuukautta ennen kuin palvelujen tuottaja on saanut kustannuskorvauksen paikallisyksiköltä. Voimassa oleva sääntely on hidastanut yksityisen lomituspäätöksen tarjonnan kehittymistä, koska se on johtanut usein palvelujen tuottajan hyvin heikkoon kassatilanteeseen.

Yllä mainitusta syystä voimassa olevan 26 a pykälän 1 ja 3 momentteja ehdotetaan muutettaviksi, mutta kokonaan yllä kuvattua viivettä on kuitenkin haastavaa poistaa. Jatkossa korvaushakemuksen toimittamisen määräaika olisi kuukautta lyhyempi kuin lomituspäätöslain on perinteisesti säädetty. Tällainen lyhyempi määräaika vastaisi turkistuottajien ja poronhoitajien lomitujärjestelmissä olemassa olevaa, vastaavaa määräaikaa. Lisäksi korvaushakemuksen voisi jatkossa laatia yksityinen palvelujen tuottaja tai lomituspäätösta saanut maatalousyrittäjä. Jos palvelujen tuottaja olisi laittanut hakemuksen vireille, lomituspäätösta saaneen maatalousyrittäjän olisi vahvistettava, olisivatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos lomituspäätösta saanut maatalousyrittäjä olisi laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan olisi vahvistettava, olisivatko lomituspäätösta saaneen maatalousyrittäjän ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

Molempien osallistumista edellytettäisiin siten jatkossakin, mutta on oletettavaa, että päävastuu korvaushakemuksen laadinnasta siirtyisi useimmissa tapauksissa sille, jolla olisi suurempi intressi hakemuksen toimittamiseen nopeasti, eli palvelujen tuottajalle. Osa suuremmista lomituspäätöksistä tarjoavista yrityksistä menettelee käytännössä jo nykyään siten, että he tekevät korvaushakemuksen valmiiksi ja pyytävät siihen palvelua käyttäneen maatalousyrittäjän allekirjoituksen. Ehdotettu 26 a pykälän 1 ja 3 momenttien muutos mahdollistaisi vastaavan käytännön. 26 a pykälän 1 ja 3 momenttien muutoksella pyrittäisiin nopeuttamaan korvaushakemusprosesseja.

Pykälän 1 momentin mukaan palvelujen tuottajan tai lomituspäätösta saaneen maatalousyrittäjän olisi haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikajaksolla seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsiteltäisiin vain, jos myöhästyminen johtuisi palvelujen tuottajasta ja lomituspäätösta saaneesta maatalousyrittäjästä riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä. Ehdotetun 1 momentin ajatuksena olisi pyrkiä hillitsemään viivettä, mikä yksityiselle palvelujen tuottajalle aiheutuu, kun paikallisyksikön kustannuskorvausta odotetaan. Lisäksi paikallisyksikön taloushallinto tarvitsee ajallaan tiedon paikallisyksikön maksettaviksi tulevista kustannuskorvauksista. Erityisesti joulukuussa käytetyistä lomituspäätöksistä aiheutuneiden kustannusten korvaushakemusten oikea-aikaisuus olisi tärkeää paikallisyksikön talouden seurannan kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos palvelujen tuottaja olisi laittanut hakemuksen vireille, lomituspäätösta saaneen maatalousyrittäjän olisi vahvistettava, olisivatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos lomituspäätösta saanut maatalousyrittäjä olisi laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan olisi vahvistettava, olisivatko lomituspäätösta saaneen maatalousyrittäjän ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

27 §. Sijaisapumaksu. Voimassa olevan lomituspalvelulain 27 pykälässä säädetään sijaisavusta perittävistä maksuista. Maksuja peritään paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttäviltä maatalousyrittäjiltä ja myös itse palvelunsa järjestäviltä maatalousyrittäjiltä. Voimassa olevan 27 pykälän mukaan sijaisavusta peritään palvelun saajalta tuntimaksu, joka ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Tuntimaksu on 3 euroa lomitustunnilta lisätyn määrällä, joka saadaan jakamalla sijaisavun saajan maatalousyrittäjän eläkelain 14 §:n mukainen työtulo euroina 5 400:lla, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä. Maksu määrätään sen työtulon mukaan, joka sijaisavun saajalla oli voimassa sijaisavun alkamisvuoden ensimmäisenä päivänä. Jollei tällaista työtuloa ole, maksu määrätään sijaisavun saajan viimeksi voimassa olleen indeksillä korotetun työtulon mukaan. Jos sijaisavun saajalla ei ole ollut maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:n mukaista vakuutusta, maksun perusteena on mainitussa laissa säädettyjä perusteita noudattaen arvioitu alkavan yrittäjän vuotuinen työtulo.

Esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain piiriin tulisi uusia asiakkaita. Heidän harjoittamaansa kotieläintuotantoa verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan ja heidän pakollinen eläkevakuutuksensa perustuu maatalousyrittäjän eläkelain sijasta yrittäjän eläkelakiin. Heillä ei siten ole maatalousyrittäjän eläkelain 14 §:n mukaista työtuloa. Sijaisapumaksun määräytymisen peruste tulisi uudistaa, jotta se soveltuisi kaikille lomituspalveluasiakkaille.

Sijaisapumaksun määräytymisen perustetta uudistettaessa on otettava huomioon voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 27 a §. Voimassa olevan 27 a §:n mukaan sijaisavusta peritään 27 §:n mukainen maksu 50 prosentilla korotettuna muun muassa, kun sijaisavun saaja on sijaisavun alkaessa oikeutettu palkkaetuksiin työ- tai virkasuhteen perusteella tai kun hänellä on voimassa yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitettu vakuutus. 27 a §:ssä oleva sääntely vaikuttaa siten korottavasti maatalousyrittäjän sijaisapumaksuun ja lomitustulomäärän lisäksi asiakkailta kertyvään tulomäärään. Melan tietojen mukaan nykyisistä sijaisapuasiakkaista kuitenkin vain noin 2,5 prosentilla on ollut korotettu sijaisapumaksu työ- tai virkasuhteen johdosta tai yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettua YEL-eläkevakuutuksen johdosta. (Korotettu maksu on tosin voinut olla myös este sijaisavun laajemmalle hyödyntämiselle tässä joukossa asiakkaita.) Esityksen myötä lomituspalvelulain piiriin tulevien uusien YEL-asiakkaiden osalta ei ole käytettävissä tilastoa heidän työ- tai virkasuhteistaan. Nykyään kuitenkin etenkin maatalouden rakennemuutoksen ja maatalouden heikon kannattavuuden myötä ennakoidaan, että maatalousyrittäjät alkavat hankkia yhä useammin lisäansioita maatalousyrittäjien ulkopuolelta, vaikka harjoittavat myös kotieläintuotantoa. Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelussa pohdittiin, tulisiko jatkossakin työ- ja virkasuhteen vaikuttaa korottavasti maatalousyrittäjän sijaisapumaksun tasoon. Tästä kuitenkin luovuttiin. Perusteena esitettiin muun muassa se, että hallituksen esityksen tavoitteena on mahdollistaa kaikki eri lomituspalvelut myös sivutoimisille maatalousyrittäjille. Näin ollen heidän sijaisavun käyttöönsäkään ei ole enää syytä rajoittaa korkeammalla maksun tasolla. Korostettiin myös lomituspalvelun yritystukiluonnetta.

Esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain 27 pykälä muutettaisiin sisällöltään. Lisäksi 27 pykälän otsikkoon tehtäisiin tekninen muutos. Jatkossa sijaisapumaksun määräytymisen peruste olisi maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä oleva työansio. Eläkkeen perusteena oleva työansio olisi määritelty edellä ehdotetussa 2 §:ssä. Sillä tarkoitettaisiin työansiota, joka saataisiin laskemalla yhteen maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitettut työtulot.

Paikallisyksikkö saisi työansion laskemiseksi tarvittavat kaksi eurosummaa lomitusaasiakkaalta sekä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 45 §:ssä säädetyn tiedonsaantioikeuden nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Eläketurvakeskuksesta tai YEL-eläkevakuutetun maatalousyrittäjän eläkeyhtiöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määritettäisiin kalenterivuodeksi kerrallaan, kun käsiteltäisiin maatalousyrittäjän ensimmäistä kyseiseen kalenterivuoteen kohdistuvaa sijaisapuhakemusta.

Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määräytyisi maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä olevan työansion mukaan. Ehdotetun 27 pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös työansion perusteella määräytyvät euromääräiset sijaisapumaksut.

Pykälän 3 momentin mukaan maatalousyrittäjän sijaisapumaksu olisi kuitenkin 8,70 euroa, jos:
- maatalousyrittäjä osallistuisi maatalousyrittäjän toimintaan ja olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella (1 kohta),
- maatalousyrittäjälle myönnettäisiin sijaisapulomituspalvelua maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti, vaikka maatalousyrittäjä ei täyttäisi 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä (2 kohta).

Pykälän 3 momentti olisi tarpeellinen, koska 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa maatalousyrittäjällä ei olisi pakollista eläkevakuutusta eikä siten eläkkeen perusteena olevaa työansiota.

Pykälän 4 momentin mukaan edellä 7 h §:ssä tarkoitettujen sijaisavun tapauksessa sijaisapumaksu määräytyisi kuolleen maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena viimeksi olleen työansion mukaan.

27 a §. Korotettu sijaisapumaksu. Voimassa olevan lomituspalvelulain 27 a pykälässä säädetään maatalousyrittäjältä perittävästä korotetusta sijaisapumaksusta. Voimassa olevan 27 a pykälän mukaan sijaisavusta peritään 27 §:n mukainen maksu 50 prosentilla korotettuna:
- kun sijaisavun saaja on sijaisavun alkaessa oikeutettu palkkaetuuksiin työ- tai virkasuhteen perusteella tai kun hänellä on voimassa yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitettu vakuutus (1 kohta),
- kun sijaisapua annetaan 7 d §:n nojalla (2 kohta).

Esityksessä ehdotetaan, että 27 a pykälä kumottaisiin, koska esityksen tavoitteena olisi uudistaa ja yksinkertaistaa sijaisapumaksuja koskevaa sääntelyä.

27 b §. Yritystoiminnan järjestelyjä varten annettavasta sijaisavusta perittävä maksu. Voimassa olevan lomituspalvelulain 27 b pykälässä säädetään maksusta, joka peritään maatalousyrittäjältä yritystoiminnan järjestelyjä varten annetusta sijaisavusta. Voimassa olevan 27 b pykälän mukaan sijaisavun saajalta peritään 7 i §:n perusteella annetusta sijaisavusta 13,50 euroa tunnilta. Esityksessä ehdotetaan, että 27 b pykälä kumottaisiin, koska esityksen tavoitteena olisi uudistaa ja yksinkertaistaa sijaisapumaksuja koskevaa sääntelyä.

27 c §. Alennettu sijaisapumaksu. Voimassa olevan lomituspalvelulain 27 c pykälässä säädetään sijaisavuista perittävien maksujen alentamisesta eräissä tapauksissa. Voimassa olevan 27 c pykälän 1 momenttia muutettiin vuoden 2022 perhevapaaudistuksen (HE 129/2021 vp.) yhteydessä. Muutetun 1 momentin mukaan, jos sijaisavun perusteena on raskaus ja synnytys, sijaisavusta peritään sairausvakuutuslaissa tarkoitettua raskausrahakauden ajalta edellä tässä laissa tarkoitettu maksu 50 prosentilla alennettuna. Voimassa olevan 27 c pykälän 2 momentin mukaan sijaisavusta määrättyä maksua voidaan alentaa, jos sijaisavun saajan ja hänen perheensä toimeentuloedellytykset huomioon ottaen siihen on syytä.

Esityksen tavoitteena olisi uudistaa ja yksinkertaistaa sijaisapumaksuja koskevaa sääntelyä. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että 27 c pykälä jäisi voimaan, mutta sitä uudistettaisiin. Ehdotetun 27 c pykälän *1 momentin* mukaan paikallisyksikkö voisi kokonaisharkinnan perusteella sijoittaa maatalousyrittäjän yhtä matalampaan 27 §:ssä tarkoitettuun eläkkeen perusteena olevan työansion luokkaan, jos maatalousyrittäjä osoittaisi paikallisyksikölle, että sijaisapulomituspalvelun käyttämisvuonna hänen taloudellinen asemansa olisi poikkeuksellisen heikko.

Ehdotetun 27 c pykälän *2 momentin* mukaan kokonaisharkinnassa otettaisiin huomioon maatalousyrittäjän tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset. Kokonaisharkinnassa tarkastelussa olisi siten vain maatalousyrittäjä ja hänen tulon ansaintatoimintansa (yritystoiminta (sisältäen myös esimerkiksi sijoittamisen), työsuhte ja virkasuhde). Yksityiselämän piirissä olevat seikat, kuten tulon ansaintaan liittymätön varallisuus ja menot, jäisivät kokonaisharkinnan ulkopuolelle. Esimerkiksi kokonaisharkinnassa ei otettaisiin huomioon maatalousyrittäjän kesämökkiä (ellei sitä käytettäisi tulon ansainnassa, kuten kesämökin vuokraamisessa), kesämökin piharemontin menoja, jääkiekkoharrastuksesta johtuvia menoja eikä maatalousyrittäjän lääkemenoja (lääkemenoihin on Kela-korvausjärjestelmä).

Kokonaisharkinnassa ei otettaisiin huomioon maatalousyrittäjän perheen tuloja, mukaan lukien lasten tuloja (esimerkiksi lapsilisiä ja elatusapua), perheen menoja, perheen varallisuutta (esimerkiksi puolison omistamaa venettä) eikä perheen velkojen lyhennyksiä. Esimerkiksi maatalousyrittäjän puoliso saattaisi kuitenkin olla lomitusasiakas ja häneen voitaisiin tarvittaessa soveltaa erikseen ehdotettua 27 c pykälää.

Alennettua sijaisapumaksua koskevaa säännöstä olisi tarkoitus soveltaa erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa kotieläintuotantoa harjoittavan maatalousyrittäjän taloudellinen asema olisi äkillisesti selvästi heikentynyt ja se olisi selvästi heijastunut tai tulisi kuluvan kalenterivuoden aikana selvästi heijastumaan myös maatalousyrittäjän toiminnassa mukana olevien henkilöiden taloudelliseen asemaan. Lomituspalvelua saava maatalousyrittäjä on useimmiten luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus kotieläintuotantoa harjoittavaan maatalousyrittäjään (varsinainen taloudellisessa vastuussa oleva yrittäjä). Maatalousyrittäjä voisi kuitenkin olla myös henkilö, jolla itsellään ei olisi taloudellista vastuuta kotieläintuotantoa harjoittavasta maatalousyrittäjään. Tällöin maatalousyrittäjä saisi kuitenkin usein palkkaa maatalousyrittäjään. Olisi mahdollista, että maatalousyrittäjän heikentynyt taloudellinen asema heijastuisi joissakin tapauksissa myös palkkaa saavien taloudelliseen asemaan. Uudistetulla 27 c pykälällä voitaisiin jatkossakin turvata voimassa olevan 27 c pykälän mukaisten tavoitteiden toteutuminen – myös niiden raskaana olevien ja synnyttäneiden naisten osalta, joiden taloudellinen asema on heikko.

28 §. *Maksullisesta lomittaja-avusta perittävät maksut.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 28 pykälässä säädetään maksuista, joita maatalousyrittäjältä peritään niin sanotusta tuetusta maksullisesta lomittaja-avusta ja täysin maksullisesta lomittaja-avusta. Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan lomituspalvelulain 28 pykälässä tarkoitettujen maksujen taso tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakkoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen taso. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua.

28 a §. *Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 28 a pykälässä säädetään maksuista, joita maatalousyrittäjältä peritään valvontakäynneistä, varallaolosta ja varallaolosta johtuvasta käynnistä. Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan lomituspalvelulain 28 a pykälässä tarkoitettujen maksujen taso tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakkoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen

tasoa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua. Lisäksi valvontakäynnin palvelumaksua laskettaisiin, jotta maksun taso ei muodostuisi esteeksi niille asiakkaille, joille valvontakäynti olisi välttämättömästi tarvittava palvelu. Maksu olisi vuonna 2023 17,00 euroa.

29 §. *Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 29 pykälässä säädetään perusteettomasti annetun palvelun korvaamisesta ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttamisesta. Pykälän otsikko ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi koskemaan takaisinperintää, josta 29 pykälässä on jo nykyään asiallisesti kyse. Lisäksi voimassa olevan lain 29 pykälässä oleva sääntely takaisinperinnän kohtuullistamisesta ja takaisinperinnässä sovellettavasta vanhentumisajasta siirrettäisiin jäljempänä ehdotettuihin omiin pykäliinsä.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan, jos vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, valvontakäyntejä tai varallaoloa olisi annettu perusteettomasti sitovaan päätökseen tai rauenneeseen ehdolliseen päätökseen perustuen tai itse järjestystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia olisi korvattu perusteettomasti, paikallisyksikön olisi perittävä takaisin lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Maatalousyrittäjälle järjestetään lomituspalveluja joko paikallisyksikön järjestäminä lomituspalveluina tai maatalousyrittäjän itse järjestäminä lomituspalveluina, jolloin paikallisyksikkö korvaa kustannuksia. Palveluja myönnetään yleensä sitovalla päätöksellä ja joissakin tapauksissa lomituspalvelulain 11 a §:ssä tarkoitettulla ehdollisella päätöksellä. Toisinaan palvelun järjestäminen saattaa olla kokonaan tai osin perusteetonta. Esimerkiksi lomituspalvelulain soveltamisen edellytykset tai lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten korvaamisen edellytykset eivät välttämättä ole täyttyneet. Samoin palvelua on saatettu antaa liikaa tai kustannuksia on saatettu korvata liikaa.

Paikallisyksiköt saattavat järjestää lomituspalvelua perusteettomasti erilaisten syiden ja tapahtumaketjujen johdosta. Yleensä tämä johtuu joko paikallisyksikön tai maatalousyrittäjien menettelyistä. Takaisinperintään johtaneeseen menettelyyn ei välttämättä liity mitään vilpillistä tarkoitusta. Kyse voi olla esimerkiksi lain soveltamista koskevasta erehdyksestä. Kuitenkin myös poikkeuksellisempia tapauksia esiintyy. Jotkut maatalousyrittäjät saattavat esimerkiksi ilmoittaa paikallisyksikölle vääriä tietoja, eli tiedot eivät vastaa maatalousyrittäjien tosiasiallisia olosuhteita. Tämä voi johtaa esimerkiksi siihen, että lomituspalvelun päivittäisestä kestosta tulee perusteettoman pitkä.

Ehdotetussa 29 pykälässä tarkoitettu takaisinperintävelvoite perustuisi aina lomituspalvelulain rikkomiseen ja eräissä tapauksissa myös EU:n valtioneuvoston päätöksen rikkomiseen. Se, kummasta tapauksesta olisi kulloinkin kyse, riippuisi siitä, mitä lomituspalvelulain säännöstä olisi käytännössä rikottu.

Maatalouslomituspalvelut ovat luonteeltaan valtioneuvoston maatalousyrittäjien (kotieläintuotannon) toimintaan. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT), VII osaston, 1 luvun, 2 jakson 107 artikla sisältää valtioneuvoston tunnusmerkit ja yleisen valtioneuvoston unionin sisämarkkinoilla. Tarkoituksena on turvata yritysten tasapuolinen kohtelu sisämarkkinoilla. Artikla sisältää myös poikkeukset, joiden mukaan yrityksille suunnattu valtioneuvoston tuki voi kuitenkin olla unionin sisämarkkinoille soveltuva. Jotta maatalousyrittäjien lomituspalvelujärjestelmä voisi olla unionin sisämarkkinoille soveltuva valtioneuvoston päätöksen, Suomen on haettava sille hyväksyntä

määräajoin Euroopan komissiolta. Hyväksyntää haetaan notifioimalla (ilmoittamalla) lomitussjärjestelmä komissiolle. Maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmä perustuu lomitusspalvelulakiin. Lomitusspalvelulaki toimitetaan komissiolle tiedoksi notifioinnin yhteydessä.

Komissio hyväksyy maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmän unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiosukijärjestelmäksi, jos se täyttää tietyt EU:n valtiosukisääntelyyn liittyvät ehdot. Vaikka laki, johon valtiosukijärjestelmä perustuu, toimitetaan tiedoksi komissiolle, komissio ei välttämättä pidä olennaisena koko lakia, kun se arvioi valtiosukijärjestelmän sisämarkkinoille soveltuvuutta ja hyväksyy valtiosukijärjestelmän. (Katso asiasta EU-tuomioistuimen ratkaisu: yhdistetyt asiat C-915/19–C-917/19, erityisesti kohdat 49 -51.) Komissio laatii hyväksynnästä päätöksen, joka on voimassa määräajan. Hyväksymispäätöksestä käyvät ilmi ne EU:n valtiosukisääntelyyn liittyvät ehdot, joiden täyttymistä komissio on arvioinut ja joiden täytyttyä komissio on katsonut valtiosukijärjestelmän unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Muu tuki, kuin komission hyväksymispäätöksessään sisämarkkinoille soveltuvaksi hyväksymä tuki, on valtiosukisääntelyn näkökulmasta uutta, komissiolle ilmoittamatonta valtiosukia. Tällaisen uudeksi valtiosukiksi katsottavan yksittäisen valtiosukan myöntäjää sitoo SEUT 108 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu vaatimus pidättäytyä toimenpiteen toteuttamisesta (käytännössä valtiosukan myöntämisestä), ennen kuin menettelyssä on annettu komission päätös.

Kuten yllä todettiin, myös komission maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmää koskevasta hyväksymispäätöksestä käyvät ilmi ne EU:n valtiosukisääntelyyn liittyvät ehdot, joiden täytyttyessä lomitussjärjestelmä on katsottu unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi. Osa lomitusspalvelulain säännöksistä perustuu tai liittyy kyseisiin ehtoihin. Jos lomitusspalvelua järjestettäessä rikottaan jotakin näistä lomitusspalvelulain säännöksistä, valtiosukisääntelyn näkökulmasta järjestettävästä lomitusspalvelusta voi muodostua uusi, komissiolle ilmoittamaton valtiosuki ja sitä kautta sisämarkkinoille soveltumaton valtiosuki. (Esimerkki: komission päätöksessä ja lomitusspalvelulaissa edellytettäisiin, että (itse järjestetyissä lomitusspalveluissa) tuki tulee maksaa lomitusspalvelun tarjoajalle. Jos lomitusspalvelua järjestettäessä tuki maksettaisiinkin maatalousyrittäjälle, rikottaisiin sellaista lomitusspalvelulain säännöstä, joka perustuu tai liittyy EU:n valtiosukisääntelyyn liittyviin ehtoihin.) Sisämarkkinoille soveltumaton valtiosuki on perittävä takaisin sen saajalta. Takaisinperintävelvollisuus perustuu suoraan SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan.

Valtiosukioikeudessa valtiosukan takaisinperintä ei ole rangaistus. Sillä korjataan sisämarkkinoille soveltumattoman valtiosukan aiheuttama markkinahäiriö muiden taloudellista toimintaa harjoittavien tahojen hyväksi. Valtiosukioikeudessa sisämarkkinoille soveltumattoman valtiosukan myöntämisen tilannetta katsotaan – ei valtiosukan saajan vaan – markkinoilla toimivan kilpailevan yrityksen näkökulmasta. Kilpailija ei ole saanut, tai hänellä ei ole ollut mahdollisuutta saada, vastaavaa, samoin perustein myönnettyä valtiosukia. Myös lomitussjärjestelmässä voi esiintyä tapauksia, joissa asiakkaalta on perittävä lomitusspalvelun arvo takaisin, koska lomitusspalvelua järjestettäessä on rikottu sellaista lomitusspalvelulain säännöstä, joka perustuu tai liittyy EU:n valtiosukisääntelyyn. Muilla asiakkailla ei ole ollut mahdollisuutta saada valtiosukia samoin perustein. Maatalousyrittäjän lomitusspalveluna saaman perusteettoman valtiosukan arvo muodostuu lomitusspalvelun järjestämiseen käytetystä euromäärästä (pois lukien mahdollinen palvelumaksu). Tämä euromäärä on käytetty lomitusspalvelun saajan harjoittaman kotieläintuotannon hyväksi perusteetta ja toiset maatalousyrietykset eivät ole saaneet vastaavaa tukea samoin perustein oman kotieläintuotantonsa hyväksi.

EU-tuomioistuimen ratkaisu C-349/17 Eesti Pagar vuodelta 2019 selvensi ja vahvisti kansallisen tukiviranomaisen velvollisuuden periä oma-aloitteisesti takaisin sisämarkkinoille soveltu-

maton valtiontuki SEUT 108 artiklan 3 kohdan nojalla. EU-tuomioistuin totesi myös, että kansalliset viranomaiset, jotka myöntävät tuen virheellisesti eivät voi synnyttää tuensaajassa tämän tuen sääntöjenmukaisuutta koskevaa perusteltua luottamusta. Tuen saaja on itse vastuussa siitä, että tuki myönnetään oikein. Valtiontukioikeudessa luottamuksensuoja -periaate ei siten ole saanut jalansijaa, toisin kuin muilla oikeudenoilla usein katsotaan.

Jos puolestaan lomituspalvelua järjestettäessä olisi rikottu ”vain” kansallisista lähtökohdista laadittua lomituspalvelulain säännöstä eikä säännöstä, joka perustuu tai liittyy EU:n valtiontukisääntelyyn, paikallisyksikön tulisi tässäkin tapauksessa tehdä oma-aloitteinen takaisinperintä lomituspalvelun saajalle ehdotetun 29 pykälän mukaisesti. Takaisinperintävelvoite perustuisi lomituspalvelulain rikkomiseen.

Ehdotetun pykälän 2 *momentin* mukaan paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidettäisiin 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla. Varallaolosta aiheutuneena kustannuksena pidettäisiin kuitenkin 5,68 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla. Ehdotettu 2 momentti vastaisi voimassa olevan lomituspalvelulain 29 pykälässä olevaa vastaavaa sääntelyä, mutta säännöksessä tarkoitetut euromäärät vastaisivat Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakkoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua.

Ehdotetun pykälän 3 *momentin* mukaan, jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset olisivat enintään 100 euroa, paikallisyksikkö voisi jättää takaisinperinnän suorittamatta. 3 momentissa tarkoitettu rajausta johtuisi siitä, että takaisinperintä prosessina aiheuttaa paikallisyksikölle hallinnollisia kustannuksia. Näin ollen ei olisi perusteltua ryhtyä takaisinperintään, jos paikallisyksikön saama euromäärä alittaisi takaisinperintäprosessista paikallisyksikölle aiheutuvat kustannukset. Esimerkki: jos takaisinperittävä summa olisi 95 euroa, paikallisyksikkö voisi jättää takaisinperinnän suorittamatta. Jos takaisinperittävä summa olisi 105 euroa, koko 105 euroa tulisi periä takaisin.

Ehdotetussa 29 pykälässä tarkoitettuun takaisinperintään johtavia tapauksia voi tulla ilmi erilaisissa yhteyksissä, esimerkiksi paikallisyksikköjen omassa päivittäisessä toiminnassa ja Melan suorittamassa valvonnassa. Lisäksi takaisinperintään johtavia tapauksia voisi tulla ilmi komission suorittamassa valvonnassa. Komissio tekee säännöllisesti valtiontukien valvontaa Euroopassa. SEUT 108 artikla sisältää komission toimivallan valvoa valtiontukia. Komissio voi antaa päätöksen jollekin jäsenvaltiolle, jonka mukaan jäsenvaltion tulee periä takaisin jokin perusteton valtiontuki sen saajalta. Valvonta voi kohdistua myös Suomen lomitusjärjestelmästä myönnettyihin valtiontukiin. Ehdotetun 29 pykälän 4 *momentissa* olisi otettu huomioon komission suorittama valvonta. 4 momentin mukaan paikallisyksikön suorittama takaisinperintä voisi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovellettaisiin myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

Sellaisia tilanteita varten, joissa komission valvonnan johdosta tuki peritään takaisin tai tuen maksaminen keskeytetään, on Suomessa säädetty erityinen laki: laki eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta. Lain mukaan takaisinperinnän täytäntöönpanon on ensisijaisesti velvollinen suorittamaan se viranomainen, joka on myöntänyt kyseisen tuen. Komission takaisinperintäpäätös pannaan täytäntöön takaisinperinnästä vastuussa olevan viranomaisen päätöksellä. Päätöksessä on yksilöitävä tuen takaisinmaksuun velvolliset yritykset, takaisinperittävä määrä ja sille maksettava korko sekä muut tarpeelliset seikat siten kuin

komission päätöksessä määrätään. Takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva kansallisen viranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetyssä järjestyksessä.

Perusteettomasti järjestettyjen lomituspalvelujen takaisinperintää voidaan siten tehdä erilaisissa tilanteissa. Komission takaisinperintäpäätös voi olla paikallisyksikön takaisinperintäpäätöksen taustalla. Yleensä kyseessä on kuitenkin paikallisyksikön oma-aloitteinen päätös. Takaisinperintää koskeva sääntely on erilaista riippuen siitä, kumpi tilanne on kyseessä. Lisäksi paikallisyksikön oma-aloitteista takaisinperintää koskeva sääntely voi olla erilaista riippuen siitä, millaisen lomituspalvelulain säännöksen rikkomisesta on kyse:

- lomituspalvelulain säännöksen, joka perustuu tai liittyy EU:n valtioneuvoston sääntelyyn, vai
- ”vain” kansallisista lähtökohdista säädetyin lomituspalvelulain säännöksen.

Jos takaisinperinnän taustalla on komission päätös, velvollisuus periä takaisin komissiolle ilmoittamaton, sisämarkkinoille soveltumaton valtiontuki perustuu suoraan SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. Samoin koron maksuvelvollisuus perustuu lähtökohtaisesti suoraan SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. Lisäksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetussa neuvoston asetuksessa (EU) 2015/1589 säädetään tarkemmin komission toimenpiteistä. Neuvoston asetuksessa säädetään muun muassa komission päätöksestä, joka koskee sitä, että jäsenvaltion on perittävä tuki takaisin tuensaajalta. Neuvoston asetuksessa säädetään myös koron maksuvelvollisuudesta eli takaisinperittäväin tukeen lisättävästä korosta, mistä alkaen ja mihin asti korkoa maksetaan sekä tuen takaisinperintään sovellettavasta vanhentumisajasta.

Jos takaisinperinnän taustalla on komission päätös, sovelletaan myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 täytäntöönpanosta annettua komission asetusta (EY) N:o 794/2004. Takaisinperittäväin sääntöjen vastaisen tuen korko määräytyy tarkemmin komission asetuksen mukaan. Komission asetuksen mukaan korolle on laskettava myös korkoa tuen takaisinperintään saakka. Lisäksi, kuten yllä todettiin, komission päätökseen perustuvassa takaisinperinnässä Suomessa noudatettava prosessi määräytyy eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain mukaan.

Jos takaisinperintä perustuu vain tukiviranomaisen omaan päätökseen, tällöin sovelletaan erilaista takaisinperintäsääntelyä. Jos takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse EU:n valtioneuvoston sääntelyyn perustuvan tai liittyvän, valtioneuvoston tukijärjestelmää koskevan lain säännöksen rikkomisesta (jolloin voi muodostua uusi, komissiolle ilmoittamaton valtiontuki ja sisämarkkinoille soveltumaton valtiontuki), tällöin velvollisuus periä takaisin kyseinen valtiontuki perustuu suoraan SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. Samoin koron maksuvelvollisuus sekä sen aika (mistä alkaen ja mihin asti korkoa maksetaan) perustuvat SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. Tätä käsiteltiin EU-tuomioistuimen ratkaisussa C-349/17 Eesti Pagar. Sen sijaan tuen takaisinperintään sovellettavasta vanhentumisajasta, koron määrästä ja velvollisuudesta maksaa korkoa korolle voidaan säätää kansallisella lailla.

Jos takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse ”vain” kansallisiin lähtökohtiin perustuvan, valtioneuvoston tukijärjestelmää koskevan lain säännöksen rikkomisesta, tällöin velvollisuus periä takaisin kyseinen valtiontuki perustuu valtioneuvoston tukijärjestelmää koskevaan kansalliseen lakiin. Samoin kansallisella lailla voidaan säätää koron maksuvelvollisuudesta sekä sen ajasta (mistä alkaen ja mihin asti korkoa maksetaan). Myös tuen takaisinperintään sovellettavasta vanhentumisajasta, koron määrästä ja velvollisuudesta maksaa korkoa korolle voidaan säätää kansallisella lailla.

29 a §. *Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa.* Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös. Takaisinperintään liittyisi velvollisuus maksaa korkoa eräissä tapauksissa. Pykälässä säädetäisiin tästä velvollisuudesta ja siitä, mistä alkaen ja mihin asti korkoa tulisi maksaa, sekä koron määrästä. Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan paikallisyksikön olisi määrättävä lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa olisi rikottu ehtoja, joiden täyttyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.

Kuten edellä ehdotetun 29 §:n perusteluissa todettiin, komission maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmää koskevasta hyväksymispäätöksestä käyvät ilmi ne EU:n valtiontukisääntelyyn liittyvät ehdot, joiden täyttymistä komissio on arvioinut ja joiden täytyttyä komissio on katsonut lomitustajärjestelmän unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi. Osa lomituspäätöslain säännöksistä perustuu tai liittyy kyseisiin ehtoihin. Jos lomituspäätöslain järjestetäessä rikotaan jotakin näistä lomituspäätöslain säännöksistä, lomituspäätöslain voi muodostua uusi, komissiolle ilmoittamaton valtiontuki ja sitä kautta sisämarkkinoille soveltumaton valtiontuki. Sisämarkkinoille soveltumaton valtiontuki on perittävä takaisin sen saajalta.

Jos takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse EU:n valtiontukisääntelyyn perustuvan tai liittyvän, valtiontukijärjestelmää koskevan lain säännöksen rikkomisesta, tällöin takaisinperintävelvollisuus, koron maksuvelvollisuus sekä sen aika (mistä alkaen ja mihin asti korkoa maksetaan) perustuvat SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. (Katso C-349/17 Eesti Pagar.) Sen sijaan muun muassa koron määrästä voidaan säätää kansallisella lailla.

Jos takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse ”vain” kansallisiin lähtökohtiin perustuvan, valtiontukijärjestelmää koskevan lain säännöksen rikkomisesta, tällöin takaisinperintävelvollisuus perustuu valtiontukijärjestelmää koskevaan kansalliseen lakiin. Samoin kansallisella lailla voidaan säätää koron maksuvelvollisuudesta, sen ajasta ja muun muassa koron määrästä. Ehdotetussa lomituspäätöslain ei esitetä koronmaksuvelvollisuutta näihin tapauksiin. Perusteena olisi se, että vaikka lomituspäätöslain on valtiontukea, se on myös yrittäjän hyvinvointipalvelu.

Pykälän *2 momentin* mukaan korkoa olisi maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä olisi kokonaisuudessaan ollut lomituspäätöslain saaneen maatalousyrittäjän käytössä. Korkoa olisi maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä olisi maksettu. Päivä, jolloin takaisinperittävä määrä olisi kokonaisuudessaan ollut lomituspäätöslain saajan käytössä, olisi lomitustajärjestelmään sovellettuna se päivä, jolloin paikallisyksikön järjestämä lomituspäätöslain olisi kokonaan järjestetty lomituspäätöslain saajalle, eli lomitustajaksen viimeinen päivä. Maatalousyrittäjän itse järjestämissä lomituspäätöslain vastaava päivä olisi se päivä, jolloin lomituspäätöslain kustannuskorvaus olisi maksettu.

Pykälän *3 momentin* mukaan korko olisi korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkolaissa säädetään rahavelalle maksettavasta korosta. Korkolain 3 §:n 2 momentin mukaan, jos velasta on sovittu maksettavaksi korkoa korkokantaa kuitenkin määräämättä, velallisen on maksettava vuotuista korkoa kulloinkin voimassa olevan 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron mukaisesti. Korkolain 12 §:n mukaan korkolaissa tarkoitettu viitekorko on Euroopan keskuspankin viimeisimpään perusrahoitusoperaatioon ennen kunkin puolivuotiskauden ensimmäistä kalenteripäivää soveltama korko pyöristettynä ylöspäin lähimpään seuraavaan puoleen prosenttiyksikköön. Kyseisen puolivuotiskauden ensimmäisenä kalenteripäivänä voimassa olevaa viitekorkoa sovelletaan seuraavien kuuden kuukauden ajan. Suomen Pankin internetsivuilla on tietoa viitekorosta. Viitekorko on ollut 0 %

usean vuoden ajan. Näin ollen ehdotetun 29 a pykälän 3 momentissa tarkoitettu korko olisi hyvin todennäköisesti 0 % lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä, eli 3 %. Lomituspalvelulakiin ehdotettu koron määrä vastaa valtionavustuslain (688/2001) 24 §:ssä säädettyä koron määrää. Koron laskukaava on saatavilla esimerkiksi internetissä.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan, jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuisi Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyisivät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan. Tältä osin viitataan edellä ehdotetun 29 §:n perustelujen loppuosaan.

30 §. Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano. Voimassa olevan lomituspalvelulain 30 pykälässä säädetään viivästyskorosta ja maksu- ja takaisinperintäpäätösten ulosottokelpoisuudesta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi osin sisällöltään ja kokonaan kirjoitusasultaan. Pykälästä poistettaisiin viittaus korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkokantaan. Korkolain 4 a §:n 1 momentissa viitataan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annettuun lakiin (30/2013). Kyseisen lain 1 §:n 1 momentin mukaan kyseistä lakia sovelletaan maksuihin, jotka elinkeinonharjoittajan tai hankintayksikön on suoritettava elinkeinonharjoittajalle vastikkeena tavarasta tai palvelusta. Kuitenkin lomituspalvelulain 30 pykälässä on kyse siitä, että lomituspalvelun saaja ei ole maksanut lomituspalvelumaksua paikallisyksikölle, eli kunnalle. Näin ollen kyse ei ole tilanteesta, jota kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetussa laissa tarkoitetaan. Kyseisen lain tarkoituksena on suojata velkojana olevaa (pien)yritystä velallisenä olevan (suur)yrityksen tai julkisvelallisen (hankintayksikön) ”sanelemilta” epäedullisilta maksuehdoilta. Laki ei koske tilannetta, jossa hankintayksikkö on velkojana (tavarana tai palvelun toimittajana).

Lomituspalvelulakiin ehdotetun 30 pykälän 1 momentin mukaan, jos lomituspalveluista, valvontakäynneistä tai varallaolosta määrättyä maksua, paikallisyksikön takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei maksettaisi viimeistään eräpäivänä, niille olisi maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan. Korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetään korkokannasta seuraavaa: ”Velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.”. Jos kyseessä olisi takaisinperintätilanne, viivästyskorko laskettaisiin takaisinperittävälle määrälle ja mahdolliselle takaisinperittävän määrän korolle. Korkoa korolle -laskukaava on saatavilla esimerkiksi internetissä. Ehdotetun 1 momentin mukaan viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voisi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain sääntelyä. Kaksi viikkoa on tavallinen, riittäväksi katsottu maksuaika.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettujen maksut, takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko olisivat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovellettaisiin, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädettäisiin. Lomituspalvelut ovat valtion varoista myönnettävää valtiontukea maatalousyrittäjien toimintaan. Samalla ne ovat maatalousyrittäjälle henkilönä tarkoitettuja hyvinvointipalveluita, joita järjestää ensisijaisesti kunta (tai toissijaisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitos). Myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain mukaan takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva kansallisen viranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädettyssä järjestyksessä (tilanne, jossa takaisinperinnän taustalla on komission päätös). Näin ollen ei ole syytä muuttaa lomituspalvelulain perinteistä sääntelyä suorasta ulosottokelpoisuudesta.

30 a §. Yhteisvastuu saatavista. Voimassa olevan lomituspalvelulain 30 a pykälässä säädetään yrittäjän vastuusta maksuista ja korvauksista. Kyse on maatalousyrittäjien ja sen varsinaisten, taloudellisessa vastuussa olevien yrittäjien yhteisvastuusta lomituspalvelujen maksujen ja takaisinperittävän määrän maksamisessa. Pykälän otsikkoon ehdotetaan teknistä muutosta. Lisäksi pykälän sisältöä tarkennettaisiin ja supistettaisiin sekä pykälän kirjoitusasu uudistettaisiin. Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan lomituspalvelulain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaisi maatalousyrittäjässä lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä. *1 momentissa* todettaisiin siten selvyuden vuoksi lähtökohta: palvelua saanut vastaisi palvelusta aiheutuvista kustannuksista.

Ehdotetun pykälän *2 momentin* mukaan, jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä ei maksaisi saatavaa viimeistään eräpäivänä, lomituspalvelulain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaisi yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- maatalousyrittäjä sen ollessa oikeushenkilö (*1 kohta*),
- jokainen oikeushenkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään (*2 kohta*),
- jokainen luonnollinen henkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään ja joka olisi eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrittäjän toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella (*3 kohta*).

2 momentissa säädettäisiin siten maatalousyrittäjien ja sen varsinaisten, taloudellisessa vastuussa olevien yrittäjien yhteisvastuusta. Ajatus yhteisvastuusta on, että lomituspalveluilla tuetaan maatalousyrittäjien toimintaa (kotieläintuotantoa). Myös Verohallinto käsittelee lomituspalvelusta aiheutuneita menoja yritystoiminnan tuloista vähennettävänä menoina. Lisäksi eri oikeudellisissa muodoissa harjoitettava kotieläintuotanto on vähitellen yleistymässä. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista, että yhteisvastuun lomituspalveluista aiheutuneista saatavista kantaisi mahdollisimman usein ensisijaisesti maatalousyrittäjä (oikeushenkilö). Paikallisyrittäjien tulisi ehdotettua 30 a pykälää soveltaessaan aluksi selvittää, onko tapauksessa olemassa oikeushenkilöä, joka voitaisiin saada yhteisvastuuseen lomituspalvelusaatavista.

Edellä ehdotetun 2 §:n 3 kohdan mukaan lomituspalvelulaissa tarkoitettaisiin ”maatalousyrittäjällä” kotieläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää. Lomituspalvelulaissa olisi siten hyvin laaja maatalousyrittäjien määritelmä, joka perustuisi EU:n valtioneuvoston päätöksen nojalla. Laaja maatalousyrittäjien määritelmä on tarpeen myös käytännössä, koska kotieläintuotantoa harjoitetaan tai voidaan harjoittaa hyvin erilaisissa oikeudellisissa muodoissa. Kaikki lomituspalvelulaissa tarkoitettuista ”maatalousyrittäjistä” eivät kuitenkaan ole omistajistaan erillisiä oikeushenkilöitä, esimerkkinä yksityinen elinkeinotoiminta (yksityinen elinkeinonharjoittaja), kuolinpesä ja (tuloverolaissa tarkoitettu) verotusyhtymä. Tästä syystä ehdotetun 30 a pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan yhteisvastuu lomituspalveluista aiheutuneista saatavista olisi maatalousyrittäjällä vain, jos se olisi oikeushenkilö. Yhteisvastuu olisi lomituspalvelulaissa tarkoitettuna ”maatalousyrittäjällä”, jos se olisi esimerkiksi osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osuuskunta, säätiö, (rekisteröity) yhdistys, kuntayhtymä, valtio tai muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Voimassa olevan lomituspalvelulain 30 a pykälän mukaan maatalousyrittäjien yhteisvastuu on yhtymällä, avoimella yhtiöllä, kommandiittiyhtiöllä, osakeyhtiöllä ja osuuskunnalla. Ottaen huomioon eri oikeudellisten muotojen kirjo, jossa kotieläintuotantoa tosiasiaansa nykyään harjoitetaan, on tarpeen laajentaa yritysten yhteisvastuu koskemaan erilaisia oikeushenkilöitä.

Ehdotetun 30 a pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan yhteisvastuu lomituspalveluista aiheutuneista saatavista olisi myös jokaisella oikeushenkilöllä, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen. Lisäksi 2 momentin 3 kohdan mukaan yhteisvastuu lomituspalveluista aiheutuneista saatavista olisi jokaisella luonnollisella henkilöllä, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen ja joka olisi eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrityksen toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Voimassa olevan lomituspalvelulain 30 a pykälän mukaan yhteisvastuu on kaikilla yrittäjillä, joilla on omistus- tai vuokraoikeus yritykseen. Ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan yhteisvastuussa olevien luonnollisten henkilöiden piiri olisi kuitenkin jatkossa suppeampi. Yhteisvastuu olisi siten vain sellaisilla luonnollisilla henkilöillä, joilla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen ja joilla olisi maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukainen pakollinen yrittäjän eläkevakuutus maatalousyrityksen toimintaan osallistumisesta. Yhteisvastuu olisi myös sellaisilla luonnollisilla henkilöillä, joilla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen ja joilla olisi muutoin kuin ikänsä puolesta maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukainen pakollinen yrittäjän eläkevakuutus maatalousyrityksen toimintaan osallistumisesta. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on, että yhteisvastuuseen eivät joutuisi sellaiset luonnolliset henkilöt, jotka olisivat vain sijoittaneet maatalousyritykseen jonkin verran pääomaa, mutta eivät varsinaisesti osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan. Ehdotetun säännöksen myötä yhteisvastuuta ei olisi esimerkiksi sellaisella osakeyhtiön osakkaalla, jota ei eläkevakuuteta maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaan yrittäjänä pakollisella eläkevakuutuksella, koska hän ei omista eläkelainsäädännössä määriteltyä riittävää osuutta osakeyhtiön osakepääomasta.

30 a pykälässä tarkoitettu yhteisvastuussa oleva maksuvelvollinen olisi velvollinen maksamaan myös asiassa jo kertyneen viivästyskoron. Tämä velvoite koskisi myös sellaista viivästyskoron kertymisen aikaa, jolloin yhteisvastuussa oleva maksuvelvollinen ei välttämättä vielä tiennyt, että jollakin maatalousyrityksen lomituspalvelun saajista oli lomituspalveluvelkaa paikallisyksikölle. Tämä olisi muutos voimassa olevan lain 30 a pykälän soveltamiskäytäntöön. Perittävä lomituspalvelusaatava mahdollisine korkoineen olisi aikanaan syntynyt ja sen maksaminen olisi jostain syystä viivästynyt yli eräpäivän. Viivästyskoron tarkoituksena on hyvittää maksun saajalle maksun viivästymistä. Yhteisvastuun johdosta myös vastuu kertyneestä viivästyskorosta olisi yhteinen.

Ehdotetun 30 a pykälän 3 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, jolloin yhteisvastuussa olevien joukko määräytyisi. 3 momentin mukaan, yhteisvastuussa olevien joukko määritettäisiin sen päivän mukaan, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu olisi kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän käytössä. Lomituspalvelumaksu tai takaisinperittävä määrä johtuvat paikallisyksikön järjestämästä tai maatalousyrittäjän itse järjestämästä, paikallisyksikön korvaamasta lomituspalvelusta. Päivä, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu olisi kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän käytössä, olisi se päivä, jolloin paikallisyksikön järjestämä lomituspalvelu olisi kokonaan järjestetty lomituspalvelun saajalle, eli lomituskakson viimeinen päivä. Maatalousyrittäjän itse järjestämissä lomituspalveluissa vastaava päivä olisi se päivä, jolloin lomituspalvelun kustannuskorvaus olisi maksettu. Jos esimerkiksi maatalousyrityksen omistajat olisivat myöhemmin vaihtuneet, velkavastuun mahdollinen siirtyminen uusille omistajille ratkeaisi yrittäjänsä sääntöjen mukaan.

Voimassa olevan lomituspalvelulain 30 a pykälässä maatalousyrityksen ja sen yrittäjien yhteisvastuu jää epäselväksi kuolinpesän tapauksessa. Ehdotetun 30 a pykälän 4 momentissa vastuu

selvennettäisiin. 4 momentin mukaan, jos maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävistä määristä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastuussa oleva henkilö kuolisi, kuolinpesä vastaisi mainituista saatavista vain kuolinpesän varoilla. Tämä olisi normaali kuolinpesiin liittyvä rajaus. Lähtökohtaisesti kuolinpesän osakas ei vastaa henkilökohtaisesti vainajan velasta. Samoin kuolinpesä vastaisi vain kuolinpesän varoilla 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisavusta ja 8 c §:ssä tarkoitetuista sijaisapuun liittyvistä valvontakäynneistä ja varallaolosta aiheutuvista maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävistä määristä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta. Perintökaaren (40/1965) 21 luvun 4 §:n mukaan osakkaat vastaavat henkilökohtaisesti velasta, jonka he ovat tehneet pesän lukuun, jollei toisin ole sovittu tai katsottava tarkoitettuna taikka muualla toisin säädetä. Jos kuolinpesä hakee 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisapua, tästä aiheutuu kuolinpesälle kustannuksena ainakin sijaisapumaksuja. Osakkaat siis tekevät velkaa pesän lukuun. 7 h §:ssä ehdotettu maatalousyrittäjän kuoleman perusteella myönnettävä sijaisapu olisi kuitenkin tarkoitettu korvaamaan kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuutta tilanteessa, jossa maatalousyrityksessä tehdään järjestelyjä kotieläintuotannon jatkamista tai siitä luopumista varten. Näin ollen sijaisavun käyttö voidaan nähdä kuolinpesän välttämättömien asioiden hoitamisenä ja vastuu voi rajoittua kuolinpesän varoihin. Sama koskee 8 c §:ssä tarkoitettuja sijaisapulomituspalveluun liittyviä valvontakäyntejä ja varallaoloa.

30 b §. Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa. Takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa voitaisiin kohtuullistaa eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin kohtuullistamisen edellytyksistä. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös, jolla korvattaisiin voimassa olevan lomituspalvelulain 29 §:n 3 ja 4 momentin sääntely kohtuullistamisesta ja sen rajoituksista. Kuten edellä ehdotetun 29 §:n perusteluissa on todettu, takaisinperintävelvoite perustuisi aina lomituspalvelulain rikkomiseen ja eräissä tapauksissa myös EU:n valtioneukisääntelyn rikkomiseen. Se, kummasta tapauksesta olisi kulloinkin kyse, riippuisi siitä, mitä lomituspalvelulain säännöstä olisi käytännössä rikottu.

Komission maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmää koskevasta hyväksymispäätöksestä käyvät ilmi ne EU:n valtioneukisääntelyyn liittyvät ehdot, joiden täyttyessä lomitusjärjestelmä on katsottu unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi. Osa lomituspalvelulain säännöksistä perustuu tai liittyy kyseisiin ehtoihin. Jos lomituspalvelua järjestettäessä rikotaan jotakin näistä lomituspalvelulain säännöksistä, lomituspalvelusta voi muodostua uusi, komissiolle ilmoittamaton valtioneukki ja sitä kautta sisämarkkinoille soveltumaton valtioneukki. Sisämarkkinoille soveltumaton valtioneukki on perittävä takaisin sen saajalta.

Jos takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse EU:n valtioneukisääntelyyn perustuvan tai liittyvän, valtioneukijärjestelmää koskevan lain säännöksen rikkomisesta, tällöin takaisinperintävelvollisuus perustuu SEUT:n 108 artiklan 3 kohtaan. (Katso C-349/17 Eesti Pagar.) Valtioneukioikeudessa ei ole yleensä pidetty mahdollisena kohtuullistaa takaisinperintää. Takaisinperintä on tehty täysimääräisenä myös maksuvaikeuksissa oleville yrityksille. Täydellinen maksukyvyttömyys on mahdollinen poikkeus, mutta sen osoittaminen on hyvin haastavaa. (Ks. Komission tiedonanto sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtioneukin takaisinperinnästä (2019/C 247/01), luku 2.4.1.4 Takaisinperinnän täydellinen mahdottomuus, mm. kohdat 50–54.)

EU:n yleisiin oikeusperiaatteisiin kuuluu suhteellisuusperiaate. Sillä tarkoitetaan oikeudellista punnintanormia, jonka mukaan valittujen keinojen tai toimenpiteiden tulee olla oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin nähden. Suhteellisuusperiaatekaan ei ole saanut valtioneukien takaisinperinnässä suurta merkitystä EU:ssa. Esimerkiksi asiassa C-298/00 P tuensajaryitykset vetosivat muun muassa suhteellisuusperiaatteeseen ja luottamuksensuojaperiaatteeseen.

seen muun muassa niillä perusteilla, että tuen takaisinperinnällä olisi vakavia seuraamuksia asianomaisille yrityksille ja että kyseessä olivat pienyritykset. EU-tuomioistuin hylkäsi valituksen. Takaisinperintää koskeva ratkaisu C-349/17 Eesti Pagar ei tuonut uutta tietoa asiaan, koska siinä ei nimenomaisesti noussut esiin kysymys takaisinperinnän kohtuullistamisen mahdollisuudesta. Oikeuskirjallisuuden (Törhönen-Sirviö: Vipuvoimaa EU:lta: Yritystukiprosessi ja tuen takaisinperintä Euroopan unionin oikeuden ja kansallisen sääntelyn nojalla. Rovaniemi 2019. s. 287) mukaan ainoastaan korkojen kohtuullistaminen on EU-tuomioistuimen mukaan mahdollista.

Yllä mainittujen seikkojen johdosta ehdotetun 30 b pykälän 4 momentissa säädettäisiin kohtuullistamisen estävä säännös tapauksiin, joissa takaisinperintä perustuisi paikallisyksikön omaan päätökseen ja tapauksessa olisi kyse EU:n valtioneuvoston päätöksen perustuvan tai liittyvän, lomituspäätöksen rikkomisesta. Ehdotetun 4 momentin mukaan kohtuullistaminen ei olisi mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa olisi rikottu ehtoja, joiden täyttyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitustapauksissa hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Jos taas takaisinperintä perustuu tukiviranomaisen omaan päätökseen ja jos tapauksessa on kyse ”vain” kansallisiin lähtökohtiin perustuvan, valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädettävää koskevan lain säännökseen rikkomisesta, tällöin takaisinperintävelvollisuus perustuu valtioneuvoston päätöksen mukaisesti kansalliseen lakiin. Ehdotetun 30 b pykälän 1 momentin mukaan takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa voitaisiin kohtuullistaa tietyin edellytyksin tällaisessa tapauksessa.

Jos lomituspäätös olisi järjestetty perusteettomasti ja paikallisyksikkö ryhtyisi perimään takaisinperintää perusteettomasti aiheutuneita kustannuksia, takaisinperittävän summan suuruus voisi aiheuttaa maksuvaikeuksia, jos maatalousyrittäjällä olisi jo valmiiksi taloudellisia vaikeuksia. Lomituspäätösten sidosryhmät katsovat, että vaikka järjestetty lomituspäätös osoittautuu perusteettomaksi, takaisinperintää tulisi voida poikkeuksellisesti kohtuullistaa joissakin tapauksissa siitä huolimatta, että se johtaisi lomituspäätöksen erilliseen kohteluun.

Sidosryhmät antaisivat painoarvoa lomituspäätöksen hyvinvointipäätöksen luonteelle ja suhteellisuusperiaatteelle. Lomituspäätöksillä tuetaan maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työuran pidentymistä. Viime kädessä lomituspäätöksillä tuetaan osaltaan suomalaisen kotieläintuotannon jatkuvuutta ja huoltovarmuutta. Sidosryhmät muistuttavat, että lomituspäätös on useimmiten haettu tosiasialliseen sosiaaliseen tarpeeseen, vaikka lopulta lomituspäätös osoittautuisi perusteettomaksi. Sidosryhmät mahdollistaisivat takaisinperinnän kohtuullistamisen, jos maatalousyrittäjän, (jäljempänä tarkemmin määriteltävien) maatalousyrittäjän omistajien tai haltijoiden sekä lomituspäätöksen saajan taloudelliset vaikeudet olisivat riittävän vakavia ja jos heidän omassa menettelyssään ei olisi korjattavaa. Sidosryhmät pitävät ei-toivottavana ja suhteellisuusperiaatteen vastaisena, jos suomalaisen kotieläintuotannon jatkuvuus ja huoltovarmuus vaarantuisivat jonkin maatalousyrittäjän kohdalla maatalousyrittäjän itsestään riippumattomista syistä hyvinvointipäätöksen johdosta. Mahdollisuus kohtuullistamiseen riippuu viime kädessä komission Suomen maatalousyrittäjien lomitustapauksista koskevasta hyväksymispäätöksestä.

Ehdotetun 30 b pykälän 1 momentin mukaan paikallisyksikkö voisi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johtuisi seuraavien tahojen omasta menettelystä ja jos heidän taloudellinen asemansa olisi poikkeuksellisen heikko:

- maatalousyrittäjä sen ollessa oikeushenkilö (1 kohta),
- jokainen oikeushenkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään (2 kohta),

- jokainen luonnollinen henkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen ja joka olisi eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrityksen toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella (3 kohta),
- lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä (4 kohta).

Takaisinperinnän kohtuullistamisen tarve johtuu viime kädessä siitä, että maatalousyrityksellä on taloudellisia vaikeuksia ja takaisinperittävän summan suuruus aiheuttaa maksuvaikeuksia. Tästä syystä takaisinperinnän kohtuullistamisen edellytykseksi ehdotetaan, että 1 momentissa tarkoitettujen kaikkien tahojen taloudellisen aseman tulisi olla poikkeuksellisen heikko.

Taloudellista asemaa koskevan edellytyksen taustalla on edellä ehdotettu 30 a §, joka koskee yhteisvastuuta lomituspalveluista aiheutuvista saatavista. Sen mukaan, jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä ei maksaisi saatavaa viimeistään eräpäivänä, lomituspalvelulain nojalla perittävästä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaisi yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- maatalousyritys sen ollessa oikeushenkilö,
- jokainen oikeushenkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen,
- jokainen luonnollinen henkilö, jolla olisi omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen ja joka olisi eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrityksen toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Ajatus yhteisvastuussa on, että lomituspalveluilla tuetaan maatalousyrityksen toimintaa (kotieläintuotantoa). Myös Verohallinto käsittelee lomituspalvelusta aiheutuneita menoja yritystoiminnan tuloista vähennettävänä menoina. Näin ollen vastuu maksuista ja takaisinperinnästä on maatalousyrityksen ja sen varsinaisten, taloudellisessa vastuussa olevien yrittäjien yhteisvastuuta. (Yhteisvastuuta ei kuitenkaan olisi sellaisilla luonnollisilla henkilöillä, jotka olisivat vain sijoittaneet maatalousyritykseen jonkin verran pääomaa, mutta eivät varsinaisesti osallistuisi maatalousyrityksen toimintaan.) Takaisinperinnän kohtuullistamisen tarve realisoituu, jos takaisinperittävä määrä ei kyetä maksamaan edes yhteisvastuun avulla.

Paikallisyksikkö harkitsisi kokonaisharkinnalla, onko maatalousyrityksen, ehdotetun 30 b pykälän 1 momentissa tarkoitettujen omistajien tai haltijoiden sekä lomituspalvelun saajan taloudellinen asema poikkeuksellisen heikko. Ehdotetun 30 b pykälän 2 momentin mukaan kokonaisharkinnassa otettaisiin huomioon oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kokonaisharkinnassa tarkastelussa olisi siis oikeushenkilön tulon ansaintatoiminta: oikeushenkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset. Paikallisyksikkö voisi ottaa harkinnassa huomioon esimerkiksi asiakirjat, jotka osoittavat oikeushenkilön taloudellisen aseman (tuloslaskelma, tase, kirjanpito) sekä Verohallinnosta, muilta viranomaisilta, oikeushenkilöltä ja lomituspalvelun saajalta saatavat tiedot.

Kokonaisharkinnassa tarkastelussa olisi myös luonnollisen henkilön tulon ansaintatoiminta (yritystoiminta (sisältäen myös esimerkiksi sijoittamisen), työsuhde ja virkasuhde): luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan

liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset. Paikallisyksikkö voisi ottaa harkinnassa huomioon Verohallinnosta, muilta viranomaisilta, luonnolliselta henkilöltä ja lomituspalvelun saajalta saatavat tiedot.

Luonnollisen henkilön yksityiselämän piirissä olevat seikat, kuten tulon ansaintaan liittymätön varallisuus ja menot, jäisivät kokonaisharkinnan ulkopuolelle. Esimerkiksi kokonaisharkinnassa ei otettaisi huomioon luonnollisen henkilön kesämökkiä (ellei sitä käytettäisi tulon ansainnassa, kuten kesämökin vuokraamisessa), kesämökin piharemontin menoja, jääkiekkoharastuksesta johtuvia menoja eikä luonnollisen henkilön lääkemenoja (lääkemenoihin on Kela-korvausjärjestelmä).

Kokonaisharkinnassa ei otettaisi huomioon luonnollisen henkilön perheen tuloja, mukaan lukien lasten tuloja (esimerkiksi lapsilisiä ja elatusapua), perheen menoja, perheen varallisuutta (esimerkiksi puolison omistamaa venettä) eikä perheen velkojen lyhennyksiä. Esimerkiksi lomituspalvelun saajan puoliso saattaisi kuitenkin olla yksi ehdotetussa 30 b pykälän 1 momentissa tarkoitetuista tahoista ja tällöin hänen taloudellinen asemansa tulisi erikseen tarkasteluun.

Maatalousyrityksen, ehdotetun 30 b pykälän 1 momentissa tarkoitettujen omistajien tai haltijoiden sekä lomituspalvelun saajan edun mukaista olisi toimittaa paikallisyksikölle monipuolisesti asiassa tarvittavaa tietoa. Suomessa kotieläintuotanto alana ei ole kannattavimpien toimialojen joukossa ja vuosittain määräosa maatalousyrityksistä kärsii kannattavuusongelmista. Koska taloudellisten haasteiden kanssa painivien maatalousyritysten määrä on kohtuullisen suuri, lomituspalvelujen takaisinperinnän kohtuullistaminen tulisi suunnata kokonaisharkinnalla vain sitä eniten tarvitseville.

Jos järjestetty lomituspalvelu osoittautuu perusteettomaksi ja sen arvo peritään takaisin, vaikka asiakkaiden omassa menettelyssä ei ole ollut mitään korjattavaa, tämä aiheuttaa asiakkaissa yleensä tunteen epäreilusta kohtelusta. Tästä syystä ehdotetun 30 b pykälän 1 momentissa ehdotetaan takaisinperinnän kohtuullistamisen toiseksi edellytykseksi, että takaisinperintään johdaneet seikat eivät johtuisi ehdotetun 30 b pykälän 1 momentissa tarkoitettujen tahojen omasta menettelystä. Takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa voisi kohtuullistaa, jos ehdotetun 30 b pykälän 1 momentissa tarkoitettut molemmat edellytykset täytyisivät.

Pykälän 3 momentin mukaan kohtuullistaminen ei olisi mahdollista, jos takaisinperintään johdaneessa tapauksessa olisi kyse siitä, että 11 a §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on rauennut. 3 momentti vastaisi voimassa olevan lomituspalvelulain 29 §:n 4 momentissa säädettyä. Pykälän 5 momentin mukaan, jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuisi Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyisivät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan. Takaisinperintää koskeva sääntely on erilaista, jos takaisinperinnän taustalla on komission päätös. Tältä osin viitataan edellä ehdotetun 29 §:n perustelujen loppuosaan. Komissio päättäisi, olisiko kohtuullistaminen mahdollista (ja millä edellytyksillä).

30 c §. Vanhentumisaika takaisinperinnässä. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, milloin paikallisyksikön takaisinperimä saatava perusteettoman lomituspalvelun saajalta vanhenisi. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös, jolla korvattaisiin voimassa olevan lomituspalvelulain 29 §:n 5 momentin sääntely vanhentumisajasta. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaisi päivästä, jona lomituspalvelua olisi myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia olisi päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annettun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädettäisiin.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan, jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuisi Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyisi Euroopan unionin lainsäädännön mukaan. Edellä ehdotetun 29 §:n perustelujen loppuosassa mainitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettu neuvoston asetus (EU) 2015/1589. Sen 17 artiklan mukaan komission toimivaltuuksiin periä tuki takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuen saajalle joko yksittäisenä tukena tai tukiohjelmaan kuuluvana tukena. Sääntöjenvastaista tukea koskevat komission toimet tai jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttamat toimet keskeyttävät vanhentumisajan. Vanhentumisaika alkaa uudelleen kunkin keskeytyksen jälkeen. Vanhentumisaikaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jona komission päätös on Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltävänä.

Suomessa 10 vuoden vanhentumisajasta säädetään ainakin valtionavustuslain (688/2001) 29 §:n 2 momentissa. Samoin velkojen vanhentumista koskevassa suomalaisessa yleislainsäädännössä oli pitkään 10 vuoden yleinen vanhentumisaika ennen kuin yleislainsäädäntöä uudistettiin. Voimassa olevan velkojen vanhentumista koskevan yleislain, eli velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 4 §:n mukaan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta.

Velan vanhentumisesta annettua lakia ei sovelleta niin sanottuihin julkisiin saataviin. Velan vanhentumisesta annetun lain 1 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan lakia velan vanhentumisesta ei sovelleta veroon, julkiseen maksuun tai muuhun rahasaamiseen, joka saadaan periä ulosotto-toimin ilman tuomiota tai päätöstä. Samoin lakia velan vanhentumisesta ei sovelleta muun muassa julkisista varoista suoritettavaan tukeen (lain 1 §:n 2 momentin 3 kohta). Kuitenkin etuuksien takaisinperinnästä johtuvat velat voivat olla velan vanhentumisesta annetun lain soveltamisen piirissä. Tämä käy ilmi velan vanhentumisesta annettua lakia koskevasta hallituksen esityksestä HE 187/2002 vp., sivut 37-39:

”Pykälän 2 momentissa on lain soveltamisalaa rajoittavia säännöksiä. Tässä momentissa tarkoitettuihin velkasuhteisiin ei sovelleta yleisiä vanhentumista koskevia säännöksiä, vaan yksinomaan niitä koskevien erityislakien omia vanhentumissäännöksiä...Momentin 1 kohdan mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät verot, julkiset maksut tai muut rahasaamiset, jotka saadaan periä ulosotto-toimin ilman tuomiota tai päätöstä. Säännös viittaa veroulosottolakiin, jonka mukaan kyseisessä laissa tarkoitettujen saamisten vanhentuvat lopullisesti viiden vuoden kuluessa laskettuna veron määräämistä tai maksuunpanoa seuraavan kalenterivuoden alusta. Veroulosottolain mukaista vanhentumisaikaa ei voida lainkaan katkaista...Veroulosottolakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan paitsi veroihin ja julkisiin maksuihin myös muihin julkisoikeudellisiin tai siihen rinnastuviin rahasaamisiin, jos siitä on muussa laissa tai asetuksessa erityinen säännös.... Momentin 3 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi silloin, kun kysymys on...julkisista varoista suoritettavista etuuksista. Etuuksilla tarkoitetaan...erilaisia tiettyä...toimintaa varten myönnettyjä... suorituksia... Julkisista varoista suoritettavien etuuksien saajina voi olla...myös elinkeinonharjoittajia...Sitä vastoin etuuksien takaisinperinnästä johtuvia velkoja ei ehdoteta rajattaviksi soveltamisalan ulkopuolelle.”

Velan vanhentumisesta annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä HE 187/2002 vp. mainittu veroulosottolaki oli verojen ja maksujen perimisestä ulosotto-toimin annettu laki (367/1961), joka kumottiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetulla lailla (706/2007). Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitettujen, suoraan ulosottokelpoiset julkiset saatavat vanhentuvat viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona saatavat on määrätty tai maksuunpantu (mainitun lain 1 ja 20 §:t).

Lomituspalvelulaissa on perinteisesti ollut sääntelyä siitä, että lomitusmaksut ja takaisinperittävät summat viivästyskorkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia ja niiden perimiseen sovelletaan verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua lakia. Lomituspalvelulaissa on myös ollut sääntelyä siitä, että päätös (lomituspalvelun saajaan kohdistuvasta) takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomituspalvelun antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta. Viiden vuoden raja pohjautunee siihen, että myös verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään viiden vuoden vanhentumisajasta. Raja pohjautunee osin myös historiaan, jossa maatalouslomitusjärjestelmä miellettiin Suomessa sosiaaliturvan kaltaiseksi palvelujärjestelmäksi. Mm. maatalousyrittäjien eläkelain 101 §:n mukaan päätös aiheuttomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Sen sijaan lomituspalvelulaissa ei ole perinteisesti ollut nimenomaista säännöstä lomituspalvelun saajaan kohdistettavan takaisinperinnän vanhentumisajan katkaisemisesta. Ilmeisesti ajatus on ollut, että vanhentumisaikaa ei voida lainkaan katkaista, kuten asia on verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain piirissä olevissa saatavissa.

Perinteiseen tapaan esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain 30 c pykälän 1 momentissa tarkoitettu vanhentumisaika olisi jatkossakin viisi vuotta, vaikka komission suorittaessa valvontaa sovelletaan 10 vuoden vanhentumisaikaa. Viiden vuoden vanhentumisaika olisi sama kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitettu vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika olisi myös lomituspalveluasiakkaille edullisempi kuin 10 vuotta ja useimmiten käytännössä riittävä.

30 c pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että vanhentumisaika alkaisi päivästä, jona lomituspalvelua olisi myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia olisi päätetty korvata perusteettomasti. Jälkimmäinen vanhentumisen alkamisaika koskisi vain maatalousyrittäjän itse järjestämiä lomituspalveluja, joissa lomituspalvelun (valtiontuen) myöntöpäätöksen jälkeen tehdään erikseen hallintopäätös kustannusten korvaamisesta. Jos lomituspalvelun saajalle olisi päätetty korvata lomituspalvelun kustannuksia kokonaan tai osin perusteettomasti, vanhentuminen alkaisi kustannusten korvaamispäätöksestä.

Kuten yllä on todettu, jos komissio suorittaisi lomituspalvelujen valvontaa, 10 vuoden vanhentumisajan kulumisen voitaisiin keskeyttää ja keskeytyksen jälkeen vanhentumisaika alkaisi uudelleen. Lisäksi maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen kohdassa 630 todetaan seuraavaa tietojen säilyttämisestä: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikista tuen myöntämiseen liittyvistä toimenpiteistä pidetään yksityiskohtaista kirjanpitoa. Tällaisen kirjanpidon on sisällettävä kaikki tarvittavat tiedot sen osoittamiseksi, että kaikkia näiden suuntaviivojen edellytyksiä, jotka koskevat tukikelpoisia kustannuksia ja tuen sallittua enimmäisintensiteettiä, on noudatettu soveltuvin osin. Tiedot on säilytettävä 10 vuoden ajan tuen myöntämispäivästä ja toimitettava pyynnöstä komissiolle.”

Koska saatavan vanhentumisaika voidaan katkaista komission suorittaessa valvontaa ja koska tiedot on joka tapauksessa säilytettävä 10 vuotta, ehdotetaan, että myös 30 c pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatavan viiden vuoden vanhentumisaika voitaisiin katkaista siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädettäisiin. Yllä todettiin, että etuuksien takaisinperinnästä johtuvia velkoja ei ole rajattu velan vanhentumisesta annetun lain soveltamisalan ulkopuolelle. Käytännössä paikallisyksikkö ehtisi tehdä takaisinperintäpäätöksen yleensä ilman tarvetta vanhentumisajan katkaisuun. Kuitenkin joissakin tapauksissa vanhentumisaika olisi tarpeen katkaista. Esimerkiksi Melan valvoessa paikallisyksikköjen lomituspalvelujen järjestämistä voi ilmetä syy suorittaa myös lomituspalvelun saajaan kohdistuva takaisinperintä (paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden lomituskustannusten takaisinperintä). Mela voi tarkastaa paikallisyksikköjen toimintaa takautuvasti useamman vuoden ajalta.

31 §. Eläkelaitoksen hallintokustannukset. Voimassa olevan lomituspalvelulain 31 pykälässä säädetään korvauksesta, joka maksetaan valtion varoista Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle lomituspalvelulain mukaisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvien hallintokustannusten kattamiseksi. Lisäksi lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 18 §:ssä on sääntelyä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavan korvauksen maksuaikataulusta. Asetuksen 18 § on annettu lomituspalvelulain 48 §:n nojalla, jonka mukaan tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lomituspalvelulain 48 §:ssä tarkoitettu asetuksenantovaltuus ei ole enää nykyään riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 18 §:n sääntely maksuaikataulusta nostettaisiin lakitasolle lomituspalvelulain 31 pykälän uudeksi 3 momentiksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö suorittaisi valtion varoista eläkelaitokselle eläkelaitoksen hallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta neljänä yhtä suurena eränä viimeistään tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuun 10 päivänä. Lisäksi 31 pykälän 2 momenttiin ehdotetaan teknistä korjausta, eli ”asianomainen ministeriö” vaihdettaisiin ”sosiaali- ja terveysministeriöksi”.

32 §. Paikallishallintokustannukset. Voimassa olevan lomituspalvelulain 32 pykälässä säädetään korvauksesta, joka maksetaan valtion varoista toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ja Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle lomituspalvelulain mukaisten paikallishallintotehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Korvaus maksetaan ensivaiheessa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, joka maksaa korvauksen edelleen kunnille. Lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 18 §:ssä on lisäksi sääntelyä paikallishallintokustannuksiin maksettavan korvauksen maksuaikataulusta.

Asetuksen 18 § on annettu lomituspalvelulain 48 §:n nojalla, jonka mukaan tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lomituspalvelulain 48 §:ssä tarkoitettu asetuksenantovaltuus ei ole enää nykyään riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Kuitenkin 2010-luvun alkupuolella lomituspalvelulain 32 pykälän 2 momenttiin säädettiin tarkempi asetuksenantovaltuus. Voimassa olevan 32 pykälän 2 momentin mukaan korvauksen maksamisesta, jaksottamisesta ja maksamisajankohdasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuus on siten kunnossa. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin lomituspalvelulain sisäisen loogisuuden vuoksi, että voimassa olevan 32 pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuus poistettaisiin ja asetuksen 18 §:n sääntely maksuaikataulusta nostettaisiin lakitasolle lomituspalvelulain 32 pykälän uudeksi 2 momentiksi. Ehdotetun 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö suorittaisi valtion varoista eläkelaitokselle toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ja eläkelaitokselle aiheutuvia paikallishallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä.

36 §. Lomituskustannusten vähennykset. Voimassa olevan lomituspalvelulain 35 §:ssä säädetään (kuntien ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen paikallisyksiköille aiheutuvista) lomituskustannuksista, jotka oikeuttavat valtion korvaukseen. Tähän liittyen voimassa olevan lomituspalvelulain 36 pykälässä säädetään (kuntien ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen paikallisyksiköiden saamista) tuloista, jotka vähennetään 35 §:ssä tarkoitetuista lomituskustannuksista. 36 pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtien sekä 2 momentin sanamuotoihin esitetään täsmennyksiä, jotka vastaavat pykälän soveltamiskäytäntöä, ja jotka johtuvat osin myös edellä ehdotetusta uudistuksesta takaisinperintäsääntelystä.

Ehdotetun 36 pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennettäisiin lomituspalveluista sekä valvontakäynneistä ja varallaolosta

saadut maksut. Ehdotetun 36 pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennettäisiin perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnän sekä itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneista kustannuksista perusteettomasti maksettujen korvausten takaisinperinnän perusteella saadut takaisinperityt määrät, takaisinperittyjen määrien korot ja viivästyskorot. Ehdotetun 36 pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tuloja ei kuitenkaan vähennettäisi lomituskustannuksista siltä osin kuin niitä vastaavat määrät olisi palautettu valtiolle 40 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

40 a §. *Kunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 40 a pykälässä säädetään kunnan velvollisuudesta palauttaa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle aiemmin eläkelaitokselta saatu valtion korvaus sellaisissa tapauksissa, joissa valtion korvaus osoittautuu perusteettomaksi 40 a pykälän 1 momentissa tarkemmin määriteltyjen syiden johdosta. 40 a pykälän 1 momentin 2 kohdan, 2 momentin ja 3 momentin sanamuotoihin esitetään täsmennyksiä, jotka vastaavat pykälän soveltamiskäytäntöä, ja jotka johtuvat myös edellä ehdotetusta uudistetusta takaisinperintäsääntelystä. Esityksessä ehdotetaan myös, että 40 a pykälän 2 momentissa tarkoitettut euromäärät tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakkoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan 40 a pykälän 5 momentissa olevaa sääntelyä muutettaisiin. Ehdotetun 40 a pykälän 5 momentin mukaan palautettava määrä voitaisiin jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus olisi yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voitaisiin jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä olisi pidettävä kohtuuttomana.

Valtion korvauksen palauttaminen aiheuttaa prosessina Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja myös kunnalle hallinnollisia kustannuksia. Näin ollen ei olisi perusteltua ryhtyä palautusprosessiin, jos kunnan saama perusteeton valtion korvaus alittaisi palautusprosessista aiheutuvat kustannukset. Esimerkki: jos palautettava valtion korvaus olisi yhteensä 95 euroa, kunnan ei tarvitsisi palauttaa korvausta. Jos palautettava valtion korvaus olisi yhteensä 105 euroa, kunnan tulisi palauttaa koko 105 euroa.

Esityksessä ehdotetaan, että 40 a pykälän 5 momentista poistettaisiin tarpeettomana viittaukset EU:n valtioneuvoston päätöksiin. EU:n valtioneuvoston päätöksiin liittyvät relevantit säännökset sisältyvät jo edellä ehdotettuun lomituspalvelulain 29 ja 30 b §:än, jotka koskevat paikallisyksikön asiakkaalle tekemää takaisinperintää ja takaisinperinnän mahdollista kohtuullistamista. Lomitusjärjestelmässä voi joskus tapahtua niin, että kunta antaa asiakkaalle perusteetonta lomituspalvelua tai korvaa perusteettomasti asiakkaan itse järjestämän lomituspalvelun kustannuksia. Jos Maatalousyrittäjien eläkelaitos on jo ehtinyt maksaa kunnalle tällaista asiakkaan perusteetonta lomituspalvelua tai perusteetonta kustannuskorvausta vastaavan valtion korvauksen, kunnan tulee palauttaa perusteettomasti saamansa valtion korvaus eläkelaitokselle 40 a pykälän nojalla. Tällöin kunnalle syntyy käytännössä kassavaje asiakkaalle perusteettomasti annetun lomituspalvelun tai perusteettomasti korvattujen kustannusten osalta. Edellä ehdotetun lomituspalvelulain 29 §:n nojalla kunnan olisi tehtävä asiakkaalle takaisinperintä. Jos tapauksessa olisi rikottu ehtoja, joiden täytyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, tällöin asiakkaalle tehtävää takaisinperintää ei voitaisi kohtuullistaa edellä ehdotetun 30 b §:n nojalla. Kunnan tulisi siten saada näissä tapauksissa asiakkaalta maksusuoritus, jolla 40 a pykälässä tarkoitettu valtion korvauksen palautusvelvollisuudesta aiheutuva kunnan kassavaje tasapainottuisi. Jos asiakas ei jostain syystä maksaisi takaisinperittävä

summaa, kunnalle syntyisi luottotappio. Luottotappioita syntyy ajoittain lomitussjärjestelmässä erilaisten syiden johdosta ja niistä kunta voi myöhemmin saada erikseen eläkelaitokselta valtion korvausta.

43 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan lomitusspalvelulain 43 pykälässä säädetään oikeudesta vaatia oikaisua paikallisyksikön päätökseen, oikeudesta hakea muutosta oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen ja oikeudesta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen. Esityksessä ehdotetaan, että lomitusspalvelulain 43 pykälän 2 momenttia muutettaisiin ja 43 pykälän 3 momentti kumottaisiin, koska laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) tuli voimaan vuoden 2020 alussa. Lomitusspalvelulain 43 pykälän 3 momentti voitaisiin kumota tarpeettomana, koska oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään oikeudesta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen.

45 a §. Tietojen salassapito ja luovuttaminen. Voimassa olevan lomitusspalvelulain 45 a pykälässä säädetään paikallisyksikön oikeudesta päättää tiedon antamisesta hallussaan olevasta lomitusspalveluihin liittyvästä asiakirjasta, maatalousyrittäjän taloudellista asemaa koskevien tietojen salassa pitämisestä ja lisäksi salassapidon murtamisesta sellaisten tietojen osalta, jotka tulisi julkaista EU:n valtioneuvoston sisältyvän valtioneuvoston avoimuusvelvoitteen johdosta. Voimassa olevan 45 a pykälän 3 momentin mukaan, sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtioneuvoston vuosina 2014–2020 annettujen Euroopan unionin suuntaviivojen 2014/C 204/01 perusteella. Esityksessä ehdotetaan, että 45 a pykälän 3 momentti salassapidon murtamisesta kumottaisiin, koska valtioneuvoston avoimuusvelvoitetta ei ole käytännössä mahdollista noudattaa lomitussjärjestelmässä yksityisyyden suojan ja henkilötietojen suojan vuoksi.

Maatalouden valtioneuvoston suuntaviivojen 3 luvussa komissio vahvistaa yleiset valtioneuvoston sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat yhteiset arviointiperiaatteet. Valtioneuvoston läpinäkyvyyttä käsittelevässä luvussa 3.2.4. käsitellään valtioneuvoston avoimuusvelvoitetta. Avoimuusvelvoitteen tavoitteena on lisätä valtioneuvostoa koskevaa tietoisuutta ja siten edesauttaa parempaa tukikontrollia läpinäkyvyyden avulla.

Suuntaviivojen kohdan 107 mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että seuraavat tiedot julkaitaan Euroopan komission avoimuusmoduulissa tai kattavalla valtioneuvoston sivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla:

- (a) tukijärjestelmän ja sen täytäntöönpanosäännösten koko teksti tai yksittäisen tuen oikeusperusta tai linkki siihen;
- (b) tuen myöntävän viranomaisen / myöntävien viranomaisten nimi/nimet;
- (c) yksittäisten tuensaajien nimet, kullekin tuensaajalle myönnetyn tuen muoto ja määrä, myöntämispäivä, yrityslaji (pk-yritys, suuri yritys), alue, jolla tuensaaja sijaitsee (NUTS II -tasolla) ja yrityksen harjoittaman toiminnan pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla). Tästä vaatimuksesta voidaan luopua, kun kyseessä on yksittäinen tuki, joka ei ylitä seuraavia kynnysarvoja:
 - i) [10 000] euroa, kun kyseessä ovat maatalouden alkutuotannon tuensaajat.

Suuntaviivojen kohdan 109 mukaan nämä tiedot on julkaistava tuen myöntämispäätöksen tekemisen jälkeen, ne on säilytettävä vähintään 10 vuoden ajan ja niiden on oltava rajoituksetta yleisön saatavissa. Lisäksi kohtaan 109 liittyvän alaviitteen mukaan nämä tiedot on julkaistava kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä. Jos on kyse sääntöjenvastaisesta tuesta, jäsenvaltioiden on huolehdittava näiden tietojen julkaisemisesta jälkikäteen viimeistään kuuden

kuukauden kuluessa komission päätöksen päivämäärästä. Tietojen on oltava saatavilla sellaisessa muodossa, joka mahdollistaa hakujen tekemisen, tietojen poiminnan ja julkaisemisen internetissä, esimerkiksi CSV- tai XML-muodossa.

Lomitusjärjestelmästä myönnetyn yksittäisen valtiontuen eli lomituspalvelun osalta internetissä tulisi siten julkaista käytännössä seuraavat tiedot:

- esimerkiksi linkki maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin
- lomituspalvelun myöntäneen kunnan nimi, esimerkiksi Sastamalan lomituspalvelut
- lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän nimi ja maatalousyrittäjän nimi, esimerkiksi Matti Maatalousyrittäjä, Maatalousyhtymä Matti Maatalousyrittäjä ja Maija Maatalousyrittäjä
- tuen muoto eli lomituspalvelu
- tuen määrä eli lomituspalvelun euromääräinen arvo, esimerkiksi 60 000 euroa
- lomituspalvelun myöntämispäivä, esimerkiksi 1.1.2024
- pk-yritys
- alue, jolla tuensaaja sijaitsee (NUTS II -tasolla), esimerkiksi Länsi-Suomi
- yrityksen pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla), esimerkiksi 014 Kotieläintalous

Internetissä kerrottaisiin siten vähintään 10 vuoden ajan rajoittamattomalle internetin käyttäjäjoukkoille, että Länsi-Suomessa Sastamalan lomituspalvelujen hallintoalueella sijaitsevassa Matti Maatalousyrittäjän ja Maija Maatalousyrittäjän Maatalousyhtymässä, jonka toimiala on kotieläintalous, toimivalle Matti Maatalousyrittäjälle on myönnetty 1.1.2024 lomituspalvelua 60 000 euron arvosta.

Valtiontukien avoimuusvelvoite on luotu ajatellen sen koskevan yrityksiä, mutta lomituspalveluissa avoimuusvelvoite on ongelmallinen. Lomituspalvelut ovat yritystukea, mutta samalla ne ovat luonnollisen henkilön hyvinvointipalveluja. Jos avoimuusvelvoitetta sovellettaisiin lomituspalveluissa, internetissä julkaistaisiin vähintään 10 vuoden ajan rajoittamattomalle internetin käyttäjäjoukkoille lomituspalvelun saajien henkilötietoja. Internetissä tiedot voisivat myös lähteä leviämään eikä niitä voitaisi välttämättä täysin poistaa 10 vuoden jälkeen.

Koska Suomen lomitusjärjestelmässä lomituspalvelua myönnetään muun muassa sairauksien ja tapaturmien johdosta, perhevapaiden johdosta sekä varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen johdosta, internetissä julkaistavat tiedot voisivat välillisesti paljastaa lomituspalvelujen saajista myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Erityisesti lomituspalvelun saajan ennestään tuntevat ja Suomen lomitusjärjestelmän tuntevat henkilöt, kuten lomituspalvelun saajan naapurit, voisivat päätellä internetissä olevia tietoja ja heillä naapureina olevia tietoja yhdistelemällä esimerkiksi, että lomituspalvelujen saajan terveydentila on heikko tai lomituspalvelun saaja on saanut lapsen tai suorittanut varusmiespalveluksen.

Koska lomituspalveluista julkaistavat tiedot olisivat luonteeltaan lomituspalvelun saajien henkilötietoja, avoimuusvelvoitetta koskeva sääntely on käytännössä henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä. Sääntely on myös internetissä tapahtuvaa henkilötietojen luovutusta koskevaa sääntelyä.

Vaikka EU:n valtiontukisääntelyyn sisältyvällä avoimuusvelvoitteella on hyväksyttävä yhteiskunnallinen tavoite, eli valtiontukien läpinäkyvyys, sääntelyä laadittaessa ei ole kuitenkaan otettu huomioon yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa riittävällä tavalla. On huomattava, että

henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn tulee täyttää tietyt vaatimukset. Vaatimukset perustuvat viime kädessä perus- ja ihmisoikeusinstrumentteihin, mutta tarkempia vaatimuksia on asetettu EU:n ja kansallisessa henkilötietolainsäädännössä sekä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä. On mahdollista argumentoida, että avoimuusvelvoitetta koskeva sääntely ei täytä henkilötietojen käsittelyä koskevalle erityissääntelylle perus- ja ihmisoikeusinstrumenteissa, EU:n ja kansallisessa henkilötietolainsäädännössä sekä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä asetettuja vaatimuksia.

Lomitusjärjestelmässä ei sen vuoksi voida noudattaa avoimuusvelvoitetta. Lisäksi avoimuusvelvoitteen noudattamisessa olisi muun muassa lomituspalvelujen suureen asiakasmäärään ja tukipäätösten määrään sekä tietojen keräämiseen liittyviä haasteita, jolloin aiheutuva hallinnollinen taakka vaatisi lisäresursseja lomitushallintoon.

45 b §. Asiakirjojen säilyttäminen. Voimassa olevan lomituspalvelulain 45 b pykälässä säädetään siitä, kuinka kauan paikallisyksiköiden on säilytettävä lomituspalveluihin liittyvät asiakirjat. Voimassa olevan 45 b pykälän mukaan lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä kymmenen kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. Esityksessä ehdotetaan, että 45 b pykälään lisättäisiin selventävä säännös, jonka mukaan säilytysaika laskettaisiin päivästä, jona lomituspalvelu on myönnetty tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata.

Jälkimmäinen säilytysajan laskemisen aloittamispäivä koskisi vain maatalousyrittäjän itse järjestämiä lomituspalveluja, joissa lomituspalvelun (valtioneuvoston) myöntöpäätöksen jälkeen tehdään erikseen hallintopäätös kustannusten korvaamisesta (valtioneuvoston tuki voi jäädä vielä tässä vaiheessa maksamatta). Jos lomituspalvelun saajalle olisi päätetty korvata lomituspalvelun kustannuksia, säilytysajan laskeminen alkaisi kustannusten korvauspäätöksen päivästä. (Jos lomituspalvelua ei myönnettäisi tai kustannuksia ei korvattaisi, myös tällaiset tiedot säilytettäisiin 10 kalenterivuoden ajan.)

45 b pykälän taustalla on maatalousalan valtioneuvoston suuntaviivojen kohta 630, jossa todetaan seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikista tuen myöntämiseen liittyvistä toimenpiteistä pidetään yksityiskohtaista kirjanpitoa. Tällaisen kirjanpidon on sisällettävä kaikki tarvittavat tiedot sen osoittamiseksi, että kaikkia näiden suuntaviivojen edellytyksiä, jotka koskevat tukikelpoisia kustannuksia ja tuen sallittua enimmäisintensiteettiä, on noudatettu soveltuvin osin. Tiedot on säilytettävä 10 vuoden ajan tuen myöntämispäivästä ja toimitettava pyynnöstä komissiolle.”

45 b pykälän taustalla on myös henkilötietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön liittyvä velvoite säätää tietojen hävittämisestä. Säilytysajan tullessa täyteen asiakirjat ja tiedot hävitettäisiin, ellei olisi kyse asiakirjoista ja tiedoista, jotka arkistolaitos olisi määrännyt pysyvästi säilytettäväksi. Hallinnollisen työn keventämiseksi pykälä mahdollistaa sen, että asiakirjat ja tiedot voisi hävittää ”kalenterivuosittain”, eli esimerkiksi vuoden vaihteessa. Tällöin asiakirjojen ja tietojen säilytysaika olisi käytännössä yleensä vajaat 11 vuotta.

45 c §. Lomituskustannusten korvaaminen eläkelaitokselle. Voimassa olevan lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 19 §:ssä säädetään lomituskustannusten korvaamisesta Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Asetuksen 19 §:n 1 momentin mukaan asianomainen ministeriö suorittaa eläkelaitokselle lomituspalvelulain 38 §:ssä tarkoitettuja ennakkoja vastaavan korvauksen kuukausittaisina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä sekä lomituspalvelulain 40 §:ssä tarkoitettujen loppuerien maksamista varten

tarvittavat korvaukset eläkelaitoksen esitysten perusteella. Asetuksen 19 §:n 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, noudatetaan soveltuvin osin myös eläkelaitoksen paikallisyksikköjen järjestämistä lomituspalveluista aiheutuviin kustannuksiin.

Asetuksen 19 § on annettu lomituspalvelulain 48 §:n nojalla, jonka mukaan tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lomituspalvelulain 48 §:ssä tarkoitettu asetuksenantovaltuus ei ole enää nykyään riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 19 §:n sääntely lomituskustannusten korvaamisesta nostettaisiin lakitasolle lomituspalvelulain uudeksi 45 c pykäläksi.

Ehdotetun 45 c pykälän *1 momentin* mukaan sosiaali- ja terveysministeriö suorittaisi valtion varoista eläkelaitokselle 38 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten ennakoita vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä eläkelaitoksen esityksen perusteella. Ehdotetun 45 c pykälän *2 momentin* mukaan sosiaali- ja terveysministeriö suorittaisi valtion varoista eläkelaitokselle 40 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten loppueriä vastaavat korvaukset eläkelaitoksen esityksen perusteella. Ehdotetun 45 c pykälän *3 momentin* mukaan, mitä tässä pykälässä säädetäisiin, sovellettaisiin vastaavasti eläkelaitoksen 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla järjestämän paikallishallinnon lomituskustannusten ennakoita ja loppueriä vastaavien korvausten suorittamiseen eläkelaitokselle.

46 §. *Lomituskustannuksia koskevat eläkelaitoksen selvitykset.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 46 pykälässä säädetään selvityksistä, joita Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen on tehtävä sosiaali- ja terveysministeriölle. Voimassa olevan 46 pykälän 1 kohdan mukaan eläkelaitoksen tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle kuukausittain selvitys toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ennakkona maksamastaan määrästä ja 13 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa lomituspalvelujen järjestämiseen itse käyttämästään määrästä. Lisäksi voimassa olevan 46 pykälän 2 kohdan mukaan eläkelaitoksen tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle varainhoitovuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä kokonaistilitys 35 §:ssä tarkoitetuista lomituskustannuksista ja niitä varten maksetun valtion korvauksen käytöstä. Voimassa oleva 46 pykälä säädettiin lomituspalvelulakiin 2010-luvun alussa.

Lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetun maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen 20 §:ssä on lähes vastaavaa sääntelyä kuin lomituspalvelulain 46 pykälässä, mutta asetuksen 20 §:ssä säädetään lisäksi, että eläkelaitoksen tulee esittää arvionsa määrärahan kokonaistarpeesta asianomaisena kalenterivuonna. Asetuksen 20 § on annettu lomituspalvelulain 48 §:n nojalla, jonka mukaan tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lomituspalvelulain 48 §:ssä tarkoitettu asetuksenantovaltuus ei ole enää nykyään riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Lisäksi asetuksen 20 § jäi pitkälti tarpeettomaksi, kun lomituspalvelulakiin säädettiin 46 pykälä. Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 20 §:n sääntely, siltä osin kuin se täydentää lomituspalvelulain 46 pykälän sääntelyä, nostettaisiin lakitasolle lomituspalvelulain 46 pykälän uudeksi 1 a kohdaksi. Ehdotetun 46 pykälän *1 a kohdan* mukaan eläkelaitoksen tulisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle arvio kalenterivuoden lomituskustannuksia koskevan määrärahan kokonaistarpeesta 1 kohdassa tarkoitettujen kuukausittaisen selvityksen yhteydessä. Lisäksi 46 pykälän *1 kohtaan* tehtäisiin kirjoitusasua koskevia teknisiä muutoksia.

47 §. *Eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus.* Voimassa olevan lomituspalvelulain 47 pykälässä säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen velvollisuudesta palauttaa aiemmin sosiaali- ja terveysministeriöltä saamansa valtion korvaus sellaisissa tapauksissa, joissa valtion korvaus osoittautuu perusteettomaksi. Esityksessä ehdotetaan,

että 47 pykälän 3 momenttia muutettaisiin vastaamaan edellä 40 a §:n 5 momenttiin ehdotettua sääntelyä.

Ehdotetun 47 pykälän 3 momentin mukaan palautettava määrä voitaisiin jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus olisi yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voitaisiin jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä olisi pidettävä kohtuuttomana.

Valtion korvauksen palauttaminen aiheuttaa prosessina sosiaali- ja terveysministeriölle ja myös Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle hallinnollisia kustannuksia. Näin ollen ei olisi perusteltua ryhtyä palautusprosessiin, jos eläkelaitoksen saama perusteeton valtion korvaus alittaisi palautusprosessista aiheutuvat kustannukset. Esimerkki: jos palautettava valtion korvaus olisi yhteensä 95 euroa, eläkelaitoksen ei tarvitsisi palauttaa korvausta. Jos palautettava valtion korvaus olisi yhteensä 105 euroa, eläkelaitoksen tulisi palauttaa koko 105 euroa.

47 a §. Suoritusvelvollisuuden vanhentumisaika. Voimassa olevan lomituspalvelulain 47 a pykälässä säädetään siitä, milloin eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus raukeaa. 47 a pykälän 1 momentin mukaan eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus raukeaa viiden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, johon valtion korvauksen oikeuttavat kustannukset kohdistuvat. Lisäksi voimassa olevassa 47 a pykälässä säädetään siitä, milloin kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus raukeaa. 47 a pykälän 2 momentin mukaan kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus raukeaa viiden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, jonka aikana valtion korvaus on maksettu, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Voimassa oleva 47 a pykälä säädettiin lomituspalvelulakiin 2010-luvun alussa ja sitä täydennettiin viittauksella EU-lainsäädäntöön vuoden 2016 alussa. Lomituspalvelulain 47 a pykälässä olevan raukeamissääntelyn esikuva on kuntien valtionosuuksia koskevaan lainsäädäntöön sisältyvä raukeamissääntely. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 50 §:n mukaan velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021) edelsi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettu laki (1704/2009) ja tätä edelsi kuntien valtionosuuslaki (1147/1996). Kuntien valtionosuuksia koskevaan sääntelyyn sisältyvä raukeamissääntely merkitsee käytännössä vanhentumissääntelyä. Korkein oikeus vahvisti tämän ratkaisussa KKO:2021:23. Korkein oikeus katsoi, että kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 20 §:ssä säädetyllä suoritusvelvollisuuden raukeamisella tarkoitettiin asiallisesti velan vanhentumista. Kyse oli velan vanhentumista koskevasta erityissäännöksestä.

Historiassa kunnilla on ollut lakisääteinen tehtävä järjestää maatalouslomituspalvelut. Sääntely kuitenkin muuttui 90-luvulla siirryttäessä nykyiseen Mela ja kunnat –hallintomalliin. Muutoksen ajureina olivat tuolloin muun muassa asiakasmäärän lasku kunnissa ja halu irrottaa lomituspalvelujen hallinnon rahoitus kuntien yleisestä valtionosuudesta. Lisäksi historiassa maatalouslomitusjärjestelmä miellettiin sosiaaliturvan kaltaiseksi palvelujärjestelmäksi, mutta noin kuluksen viimeisen vuosikymmenen aikana maatalouslomitusjärjestelmän luonne ja sen taustalla vaikuttava ajattelu on muuttunut EU:n valtioneuvoston kehittäessä. Sosiaaliturvan kaltaisesta palvelujärjestelmästä järjestelmän luonne on muuttunut valtioneuvoston kehittäessä. Oikeusjärjestelmässä lomituspalvelu kuuluu maatalouden valtioneuvostoon. Näin ollen lomituspalvelulain voimassa olevaa 47 a pykälää voidaan uudistaa.

Esityksessä ehdotetaan, että lomituspalvelulain 47 a pykälän otsikko ja sisältö muutettaisiin raukeamissääntelystä suoritusvelvollisuuden vanhentumisaikaa koskevaksi sääntelyksi. Säännökset, jotka koskevat kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuutta palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus, tulisi sovittaa yhteen edellä ehdotetun lomituspalvelulain 30 c §:n kanssa. 30 c §:ssä säädettäisiin viiden vuoden vanhentumisajasta, jota sovellettaisiin, kun kunta kohdistaisi takaisinperinnän maatalousyrittäjään. 30 c §:n mukaan vanhentumisaika voitaisiin katkaista siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. 47 a pykälää uudistettaessa olisi otettava huomioon myös se, että kunnan maatalousyrittäjään kohdistama takaisinperintä voisi perustua Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Näissä tapauksissa takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyisi Euroopan unionin lainsäädännön mukaan ja olisi kymmenen vuotta. Jos maatalousyrittäjä palauttaisi takaisinperinnässä rahaa kuntaan tavallista pidemmän ajan kuluttua, tulisi myös kunnan ja eläkelaitoksen palauttaa vastaava valtion korvaus valtiolle.

Ehdotetun 47 a pykälän *1 momentin* mukaan eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuuteen suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaisi sen varainhoitovuoden päättymisestä, johon valtion korvaukseen oikeuttavat kustannukset kohdistuisivat. Saatavan vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Ehdotetun 47 a pykälän *2 momentin* mukaan kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuuteen palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaisi sen varainhoitovuoden päättymisestä, jonka aikana valtion korvaus olisi maksettu. Saatavan vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Ehdotetun 47 a pykälän *3 momentin* mukaan, jos kunta olisi suorittanut lomituspalvelua saaneelle maatalousyrittäjälle takaisinperinnän perustuen Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, kunnan ja eläkelaitoksen perusteetta saaman valtion korvauksen palautusvelvollisuuteen sovellettava vanhentumisaika olisi sama kuin takaisinperinnässä sovellettava, Euroopan unionin lainsäädännön mukaan määräytyvä vanhentumisaika.

47 b §. Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella. Voimassa olevan lomituspalvelulain 47 b pykälässä säädetään siitä, että lomituspalvelulaisissa mainitut euromääräiset rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Voimassa olevassa lomituspalvelulaisissa olevat rahamäärät vastaavat vuoden 2016 palkkakertoimen tasoa. Esityksessä ehdotetaan, että 47 b pykälän *1 momenttiin* sisältyvät pykäläviittaukset korjattaisiin vastaamaan esityksessä ehdotettua sääntelyä. Lisäksi 47 b pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että ensimmäinen tarkistus tehtäisiin vuonna 2024.

1 momentissa mainituissa pykälissä tarkoitettujen rahamäärien on esityksessä pyritty arvioimaan ennakkoon Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa pykäliin niin, että ne vastaisivat vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Rahamäärät on jouduttu arvioimaan, koska sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua. Vuonna 2024 tammikuussa (ja myös tulevina vuosina) tehtävä tarkistus tehtäisiin kuitenkin käyttämällä laskukaavassa vuodelle 2024 ja vuodelle 2023 virallisesti vahvistettuja palkkakertoimia.

Esityksessä ei ehdoteta, että 29 §:n 3 momentissa, 40 a §:n 3 momentissa ja 47 §:n 3 momentissa tarkoitettua 100 euron enimmäismäärää, joka voitaisiin jättää takaisinperimättä tai palauttamatta, tarkistettaisiin vuosittain palkkakertoimella. Näiden euromääräisten summien nostotarvetta harkittaisiin tulevaisuudessa tarvittaessa erikseen.

48 §. Tarkemmat säännökset. Voimassa olevan lomituspalvelulain 48 pykälän mukaan tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Vanhemmassa lainsäädäntökäytännössä, kuten 90-luvulla säädetyssä lomituspalvelulaissa, asetuksenantovaltuus puettiin muotoon ”Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella.” Perustuslakivaliokunta on kuitenkin toistuvasti torjunut käsityksen, jonka mukaan tällaisen täytäntöönpanovaltuuden nojalla olisi mahdollista antaa asetuksella säännöksiä mistä tahansa lain sääntelyalaan kuuluvasta asiasta, ja todennut perustuslain 80 §:stä johtuvan, että täytäntöönpanosäännösten antamiseen oikeuttavaa valtuutusta on tulkittava supistavasti. Tällaisen valtuuden nojalla voidaan valiokunnan kannan mukaan antaa esimerkiksi lain voimaan tullessa välttämättömiä säännöksiä viranomaistoiminnan ohjaamisesta. Täytäntöönpanovaltuuden käyttöala jää siten verraten vähäiseksi. Koska valtuutusta ei ole käytännössä kyetty käyttämään asetuksentasoisten säännösten antamiseen, sen asemesta on kirjoitettava tarkkarajaiset ja täsmälliset asetuksenantovaltuudet. Näin ollen lomituspalvelulain 48 pykälässä tarkoitettu asetuksenantovaltuus ei ole enää nykyään riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että 48 pykälä kumottaisiin.

Lomituspalvelulain nojalla 90-luvulla annetussa maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksessa on edelleen säännöksiä, jotka on aikanaan annettu lomituspalvelulain 48 pykälän nojalla. Esityksen johdosta on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien lomituspalveluista, joka korvaisi 90-luvulla annetun, sisällöllisesti laajasti vanhentuneen maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen. Osa 90-luvun asetuksessa säädetyistä edelleen relevanteista säännöksistä nostettaisiin tällä esityksellä lomituspalvelulakiin ja osa relevanteista säännöksistä säädettäisiin jatkossa maatalousyrittäjien lomituspalveluista annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Tarpeettomat 90-luvun asetuksen säännökset kumoutuisivat, kun 90-luvun asetus kumottaisiin.

7.2 Laki turkistuottajien lomituspalveluista

1 §. Lain soveltamisala ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 1 pykälässä säädetään lain soveltamisalasta ja kuvataan turkistuottajalle järjestettävät lomituspalvelut. Lisäksi 1 pykälän 3 momentissa on informatiivinen säännös, jonka mukaan tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus). Voimassa oleva maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus tullaan korvaamaan Euroopan unionissa uudella maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksella vuoden 2023 aikana. Esityksessä ehdotetaan, että tämä muutos huomioitaisiin voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 1 pykälän 3 momentissa. (Turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ehdotettavien muutosten perusteluissa tarkoitettaisiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksella tästä eteenpäin uutta maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.)

1 pykälän 3 momentin informatiivinen säännös on tarpeen, koska turkistuottajien lomitujärjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston tukijärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella. Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 3 artiklan mukaan tukijärjestelmät, tukijärjestelmistä myönnetty yksittäinen tuki ja tapauskohtainen tuki ovat perussopimuksen 107 artiklan 2 tai 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille soveltuvia, ja ne vapautetaan perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta edellyttäen, että tuki täyttää kaikki tämän asetuksen I luvussa säädetyt edellytykset ja tämän asetuksen III luvussa asianomaisen tukimuodon osalta säädetyt erityisedellytykset.

1 pykälän 3 momentin informatiivinen säännös täyttäisi osittain, mutta ei kokonaan, myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut edellytykset. 9 artiklan 4 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitetun tukijärjestelmän tai tapauskohtaisen tuen koko tekstissä on oltava erityisesti nimenomainen viittaus tähän asetukseen siten, että siinä mainitaan tämän asetuksen nimi ja tiedot asetuksen julkaisemisesta *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, sekä viittaus kyseistä tukijärjestelmää tai tapauskohtaista tukea koskeviin III luvun säännöksiin tai tapauksen mukaan kansalliseen lainsäädäntöön, jolla varmistetaan tämän asetuksen asiaan liittyvien säännösten noudattaminen. Tukijärjestelmään tai tapauskohtaiseen tukeen on liitettävä sen täytäntöönpanosäännökset ja muutokset. 9 artiklan 4 kohdan edellytykset täytettäisiin kattavasti, kun esityksellä ehdotettavat lakimuutokset julkaistaisiin aikanaan Finlexissä. Finlexissä olisi maininta lain esitöistä ja 9 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista seikoista.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 3 artiklaan ja 9 artiklan 4 kohtaan liittyy myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 8 johdantokappale. Sen mukaan tuki, joka täyttää kaikki tässä asetuksessa asetetut yleiset edellytykset ja tiettyjä tukimuotoja koskevat erityiset edellytykset, olisi vapautettava perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa asetetusta ilmoitusvelvollisuudesta. Tehokkaan valvonnan varmistamiseksi ja hallinnon yksinkertaistamiseksi heikentämättä kuitenkin komission harjoittamaa seurantaa poikkeuksen saaneeseen tukeen (tukijärjestelmät ja yksittäinen tuki) olisi liitettävä nimenomainen viittaus tähän asetukseen.

2 §. Määritelmät. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 2 pykälässä määritellään eräitä keskeisiä lain käsitteitä. Esityksessä ehdotetaan, että 2 pykälän 1 ja 3 kohdat muutettaisiin. Lisäksi 2 pykälän 2 kohta, jossa on turkistuottajan määritelmä, kumottaisiin jäljempänä ehdotettavien 3 §:n muutosten johdosta. Jatkossa ”turkistuottaja” olisi vain laissa käytettävä yleiskäsite, jota ei erikseen määriteltäisi.

Ehdotetun 2 pykälän 1 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin turkiseläintuotannolla elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) tai maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan verotettavaa kettujen, suomensupien, minkkien, soopeleiden ja muiden turkiseläinten tuotantoa. Voimassa olevan lain 2 pykälän 1 kohtaan verrattuna 1 kohtaan lisättäisiin mukaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan verotettava turkiseläinten tuotanto. Muutos johtuisi siitä, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulain soveltamisalan piirissä nykyään olevat muutama turkistuottajat siirrettäisiin esityksellä turkistuottajien lomituspalvelulaista annetun lain soveltamisalan piiriin. Lisäksi 1 kohdassa olisi jatkossa esimerkinomainen luettelo erilaisista turkiseläimistä. (Katso vertailun vuoksi ehdotettu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 §:n 2 kohta kotieläintuotannosta.)

Ehdotetun 2 pykälän 3 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin turkistilalla turkiseläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää. Ehdotettu määritelmä korvaisi voimassa olevan lain 2 pykälän 3 kohdassa tarkoitetun turkistilan määritelmän. Ehdotetun määritelmän taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa koskeva 1 artikla, jonka mukaan lomituspalveluja koskevaa 22 artiklaa sovelletaan vain maatalouden alkutuotannossa toimiviin pk-yrityksiin, määritelmiä koskevan 2 artiklan 51 kohta, jonka mukaan asetuksessa tarkoitetaan ’pk-yrityksillä’ tai ’mikroyrityksillä, pienillä ja keskisuurilla yrityksillä’ yrityksiä, jotka täyttävät liitteen I mukaiset perusteet, sekä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 37 johdantokappale.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen I (pk-yrityksen määritelmä) 1 artiklan mukaan yrityksiä katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yrityksiksi katsotaan erityisesti yksiköt, jotka harjoittavat käsiteollista toimintaa tai muuta toimintaa yksin tai perheen voimin, henkilöyhtiöt taikka taloudellista

toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset. Toisin sanoen yritys on taloudellista toimintaa harjoittava yksikkö yksikön oikeudellisesta muodosta riippumatta. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä I on lisäksi yritysluokkien määrittelyssä käytettävät henkilöstömäärät ja rahamääräiset kynnysarvot. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettuun yrityksen määritelmään verrattuna turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ehdotetussa 2 pykälän 3 kohdan yrityksen määritelmässä yrityksen harjoittama taloudellinen toiminta olisi rajattu tarkemmin turkiseläintuotannoksi. Lisäksi erilaisia mahdollisia yrityksen oikeudellisia muotoja olisi konkretisoitu listaamalla niitä esimerkinomaisesti. Turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa tarkoitettu yritys voisi harjoittaa turkiseläintuotannon lisäksi muutakin taloudellista toimintaa. (Katso ehdotettu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 2 §:n 3 kohta maatalousyrityksestä ja sen perustelut soveltuvin osin.)

3 §. *Lomituspalvelujen myöntämisen yleiset edellytykset.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 3 pykälässä säädetään lomituspalvelujen saamisen edellytyksistä eli lomituspalvelujen myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi osin sisällöltään ja kokonaisuudessaan kirjoitusasultaan. Samoin pykälän otsikkoa muutettaisiin.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* johdantokappaleeseen ehdotetaan lisättäväksi selvyiden vuoksi ajankohdat, jolloin lomituspalvelun myöntämisen yleisten edellytysten tulisi täytyä. Edellytysten tulisi täytyä lomituspalvelun myöntämisaikana, kuten yleensä edellytetään valtioneutkia myönnettäessä. Lomituspalvelun myöntämisen ja käyttämisen välinen aika voi olla pitkä, joten tämän erityispiirteen johdosta ehdotetaan, että lomituspalvelun myöntämisen edellytysten tulisi täytyä myös lomituspalvelun käyttämisaikana. Soveltamisedellytyksistä esimerkiksi turkiseläinten määrä voi vaihdella, mutta sen on tärkeää olla riittävä jälleen lomituspalvelun käyttämisaikana. Käytännössä turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia on sovellettu paikallisyksiköissä siten, että soveltamisedellytysten on tullut täytyä sekä lomituspalvelun myöntämisaikana että käyttämisaikana.

Turkistilan sukupolvenvaihdoksen yhteydessä voisi syntyä tilanne, jossa lomituspalvelun myöntämisen yleiset edellytykset täytyisivät turkiseläintuotannosta pian luopuvien turkistuottajien kohdalla ja he ehtisivät vielä käyttää lomituspalveluja. Sukupolvenvaihdoksen tapahduttua lomituspalvelun myöntämisen yleiset edellytykset todennäköisesti täytyisivät turkiseläintuotantoa jatkavien turkistuottajien kohdalla. Siten saman turkistilan turkistuottajat voisivat saada näissä ja muissa turkistilan omistajan vaihtumisen tilanteissa tavallista enemmän lomituspalveluja.

Ehdotetussa 3 pykälässä tarkoitetut lomituspalvelun myöntämisen yleiset edellytykset ehdotetaan muotoiltavan teknisesti siten, että osa edellytyksistä koskisi turkistuottajaa ja osa turkistilaa. Lomituspalveluja myönnetään tietyille turkistilalle tietyille turkistuottajalle. Näin ollen lomituspalvelun myöntämisen yleisten edellytysten tulisi täytyä sekä turkistilan osalta että sinne lomituspalveluja hakevan turkistuottajan osalta. Asiaan liittyy jäljempänä ehdotettu uusi 3 pykälän 2 momentti niin sanotuista moniyrittäjistä.

Ehdotetun 3 pykälän 1 momentin *1 kohdassa* säädettäisiin turkistuottajan eläkevakuuttamiseen liittyvästä edellytyksestä. Lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että turkistuottaja osallistuisi turkistilan toimintaan ja olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttäisi muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset. Voimassa olevan lain 3 pykälän 2 momentin 1 kohtaan verrattuna ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin mukaan maatalousyrittäjän eläkelain mukainen pakollinen eläkevakuutus. Muutos johtuisi siitä, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulain

soveltamisalan piirissä nykyään olevat muutamat turkistuottajat siirrettäisiin esityksellä turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain soveltamisalan piiriin. Lisäksi enää ei edellytettäisi, että turkistuottajalla olisi ollut eläkevakuutus voimassa yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Muutos johtuisi tavoitteesta yhdenmukaistaa eri lomituspalvelulakeja. (Katso lisää eläkevakuutusta koskevasta edellytyksestä ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteluista.)

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin niin sanotuista lomituspalvelujen myöntämisen estävistä etuuksista. Ehdotettu 2 kohta vastaisi muutoin voimassa olevan lain 3 pykälän 2 momentin 2 kohtaa, mutta siihen olisi lisätty työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen vanhuuseläke. Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke ei kuitenkaan olisi lomituspalvelujen myöntämisen estävä etuus. (Katso lisää estävistä etuuksista ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteluista.)

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että turkistilan turkiseläintuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus olisi turkistilalla tai 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävällä turkistuottajalla. Ehdotettu 3 kohta olisi uusi säännös. Eläinten hallintaoikeus voisi olla turkistilalla, jos se on erillinen oikeushenkilö. Jos hallintaoikeus olisi turkistilan sijasta turkistuottajalla, tällä voitaisiin tarkoittaa erilaisia henkilöitä. Hallintaoikeus voisi olla ensinnäkin turkistuottajalla, joka osallistuisi turkistilan toimintaan ja olisi eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella. Hallintaoikeus voisi olla myös turkistuottajalla, joka osallistuisi turkistilan toimintaan ja täyttäisi muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset. (Katso lisää hallintaoikeutta koskevasta edellytyksestä ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteluista.)

Ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että turkistilan turkiseläintuotantoon kuuluvista, turkistilan hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävän turkistuottajan hallinnassa olevista eläimistä muodostuisi vähintään kuusi eläinyksikköä. 4 kohta vastaisi ja tarkentaisi voimassa olevan lain 3 pykälän 1 momentissa säädettyä. Lomituspalvelujen myöntämisen yleisenä edellytyksenä oleva eläinyksikköjen vähimmäismäärä, kuusi eläinyksikköä, säilyisi ennallaan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että turkistilan kokonaistyöaika päivittäisissä turkiseläinten hoitotöissä olisi keskimäärin vähintään neljä tuntia 30 minuuttia päivässä. Turkistilan kokonaistyöajan vähimmäiskesto neljä tuntia 30 minuuttia olisi sama kokonaistyöaika, mikä kertyy jo voimassa olevan lain mukaisten kuuden eläinyksikön turkiseläinten hoidosta. Kokonaistyöajan vähimmäiskesto voitaisiin siten todeta myös lomituspalvelun myöntämisen yleisenä edellytyksenä. Erittäin lyhytkestoiset lomituspäivät ovat ongelmallisia lomittajien työn ja lomittajien saatavuuden kannalta.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 6–8 kohtien mukaan lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että turkistila täyttäisi tietyt EU:n valtioneuvoston päätöksen johtuvat edellytykset. (6 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artikla ja 2 artiklan 51 kohta sekä 37 johdantokappale. 7 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohta ja 2 artiklan 58 kohta sekä 13 johdantokappale. 8 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohta ja 12 johdantokappale.) Ehdotetut 6–8 kohdat vastaisivat voimassa olevan lain 3 pykälän 2 momentin 3–5 kohtia. Kuitenkin voimassa olevan lain 3 pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua pk-yrityksen käsitettä olisi avattu aiempaa enemmän ehdotetussa 6 kohdassa. Ehdotetun 6 kohdan mukaan lomituspalvelun myöntäminen edellyttäisi, että

turkistila ei ylittäisi mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnyksarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa.

Osa turkistuottajista on mukana yhtä useamman turkistilan toiminnassa. Heitä voidaan kutsua moniyrittäjiksi. Ehdotetun 3 pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten 3 pykälässä tarkoitettuja lomituspalvelun myöntämisen edellytyksiä sovellettaisiin, kun lomituspalveluasiakkaana olisi moniyrittäjä. Momentti olisi uusi selventävä säännös. *2 momentin* mukaan, jos turkistuottaja osallistuisi yhtä useamman turkistilan toimintaan, turkistuottajalle myönnettäisiin lomituspalveluja niille turkistiloille, joissa turkistilaan liittyvät lomituspalvelun myöntämisen yleiset edellytykset täyttyisivät ja joissa turkistuottaja täyttäisi henkilöön liittyvät lomituspalvelun myöntämisen yleiset edellytykset. (Katso lisää moniyrittäjistä ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:n 2 momentin perusteluista.)

6 §. *Lisävapaasta perittävä maksu.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 6 pykälässä säädetään lisävapaasta perittävästä maksusta. Esityksessä ehdotetaan, että maksun taso tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua.

7 §. *Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 7 pykälässä säädetään itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta. Esityksessä ehdotetaan, että 7 pykälän 2 momentissa säädettävää enimmäiskorvauksen tasoa tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua.

8 §. *Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 8 pykälässä säädetään perusteettomasti annetun palvelun korvaamisesta ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttamisesta. Pykälän otsikko ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi koskemaan takaisinperintää, josta 8 pykälässä on jo nykyään asiallisesti kyse. Lisäksi voimassa olevan lain 8 pykälässä oleva sääntely takaisinperinnän kohtuullistamisesta ja takaisinperinnässä sovellettavasta vanhentumisajasta siirrettäisiin jäljempänä ehdotettaviin omiin pykäliinsä. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 29 §:n perustelut soveltuvien osin.) Turkistuottajien lomituserjestelmä eroaisi kuitenkin maatalousyrittäjien lomituserjestelmästä siten, että turkistuottajien lomituserjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneukijärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella, ei komission hyväksymispäätöksellä. Osa turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain säännöksistä perustuu tai liittyy maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiin. Näin ollen turkistuottajien lomituspalveluja järjestettäessä saatettaisiin joskus rikkoa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, ei komission hyväksymispäätöksen ehtoja.

8 a §. *Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa.* Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös. Takaisinperintään liittyisi velvollisuus maksaa korkoa eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin tästä velvollisuudesta ja siitä, mistä alkaen ja mihin asti korkoa tulisi maksaa, sekä koron määrästä. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 29 a §:n perustelut soveltuvien osin.) Turkistuottajien lomituserjestelmä eroaisi kuitenkin maatalousyrittäjien lomituserjestelmästä siten, että turkistuottajien lomituserjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneukijärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella, ei komission hyväksymispäätöksellä. Osa turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain säännöksistä perustuu tai liittyy maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiin.

Näin ollen turkistuottajien lomituspalveluja järjestettäessä saatettaisiin joskus rikkoa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, ei komission hyväksymispäätöksen ehtoja.

9 §. *Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 9 pykälässä säädetään viivästyskorosta ja maksu- ja takaisinperintäpäätösten ulosottokelpoisuudesta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi osin sisällöltään ja kokonaan kirjoitusasultaan. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 30 §:n perustelut soveltuvin osin.)

9 a §. *Yhteisvastuu saatavista.* Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös. Pykälässä säädettäisiin turkistilan ja sen varsinaisten, taloudellisessa vastuussa olevien yrittäjien yhteisvastuusta lomituspalvelumaksun ja takaisinperittävän määrän maksamisessa. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 30 a §:n perustelut soveltuvin osin.)

9 b §. *Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa.* Takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa voitaisiin kohtuullistaa eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin kohtuullistamisen edellytyksistä. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös, jolla korvattaisiin voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 8 §:n 2 ja 3 momentin sääntely kohtuullistamisesta ja sen rajoituksista. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 30 b §:n perustelut soveltuvin osin.) Turkistuottajien lomitujärjestelmä eroaisi kuitenkin maatalousyrittäjien lomitujärjestelmästä siten, että turkistuottajien lomitujärjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvostojärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella, ei komission hyväksymispäätöksellä. Osa turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain säännöksistä perustuu tai liittyy maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiin. Näin ollen turkistuottajien lomituspalveluja järjestettäessä saatettaisiin joskus rikkoa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, ei komission hyväksymispäätöksen ehtoja.

9 c §. *Vanhentumisaika takaisinperinnässä.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, milloin paikallisyksikön takaisinperimä saatava perusteettoman lomituspalvelun saajalta vanhenisi. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös, jolla korvattaisiin voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 8 §:n 4 momentin sääntely vanhentumisajasta. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 30 c §:n perustelut soveltuvin osin.) Kuten maatalousalan valtiontuen suuntaviivoissa, myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa säädetään tietojen säilyttämismäärästä. Tietojen säilytysaika on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan käytännössä vielä maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen edellyttämääkin säilytysaika pidempi. (10 vuotta siitä päivästä alkaen, jolloin tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin.)

12 §. *Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 12 pykälässä säädetään lomitusta edeltävistä turkistuottajan toimenpiteistä. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi, jotta se olisi samanlainen kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettava 16 c §. Ehdotettu 12 pykälä koskisi vuosilomaa sekä lisävaapaata. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 16 c §:n perustelut soveltuvin osin.)

12 a §. *Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 12 a pykälässä säädetään lomittajan työturvallisuudesta ja työnjohdosta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi, jotta se vastaisi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 16 §:n 1 momenttia. Jatkossa paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan 12 a §:ssä tarkoitettu huolehtimisvelvollisuus lomitustyön työturvallisuudesta olisi voimassa jo ennen lomituspalvelun alkamista.

13 §. Lomituspalvelujen hakeminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 13 pykälässä säädetään lomituspalvelujen hakemisesta. Pykälän 1 momentin loppuosa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin, että turkistuottajan itse järjestämissä lomituspalveluissa edellytettäisiin lisäksi, että lomituspalveluja koskeva hakemus olisi tehtävä paikallisyksikölle ennen kuin turkistuottaja hankkisi lomituspalvelun palvelujen tuottajalta. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 23 a §:n perustelut soveltuvin osin.) Kuten maatalousalan valtiontuen suuntaviivoissa, myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään valtiontuen kannustavasta vaikutuksesta (6 artiklassa, määritelmiä koskevan 2 artiklan 52 kohdassa ja 20 johdantokappaleessa).

17 §. Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 17 pykälässä säädetään itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakemisesta ja maksamisesta. Voimassa olevan 17 pykälän 1 ja 3 momentit ehdotetaan muutettaviksi, jotta ne olisivat samanlaiset kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettavat 26 a §:n 1 ja 3 momentit. Jatkossa korvaushakemuksen voisi tehdä yksityinen palvelujen tuottaja tai lomituspalvelua saanut turkistuottaja. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 26 a §:n perustelut soveltuvin osin.)

18 §. Päätöksenteko. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 18 pykälässä säädetään yleisellä tasolla niistä asioista, jotka ovat paikallisyksikön päätösvallassa turkistuottajien lomituspalvelujen hallinnossa. 18 pykälään esitetään terminologiaan liittyviä teknisiä muutoksia, jotka johtuvat edellä ehdotetusta uudistetusta takaisinperintäsääntelystä. Lisäksi 18 pykälään ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus allekirjoittaa paikallisyksikön turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain nojalla antama päätös koneellisesti. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 11 §:n perustelut soveltuvin osin.)

20 §. Toimeenpano. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 20 pykälän 2 momenttiin ehdotetaan teknistä muutosta. Momentissa oleva viittaus kumotun kuntalain säännökseen korjattaisiin viittaukseksi voimassa olevan kuntalain vastaavan sisältöiseen säännökseen.

25 §. Valtion korvaukseen oikeuttavat lomituskustannukset ja niistä tehtävät vähennykset. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 25 pykälässä säädetään valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista. Esityksessä ehdotetaan, että pykälää ja sen otsikkoa muutettaisiin. Jatkossa pykälän otsikosta kävisi ilmi, että pykälässä säädetään myös valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista tehtävistä vähennyksistä. Pykälän muuttaminen olisi osa laajempaa, ehdotettua pykälämuutosten kokonaisuutta, jonka taustalla olisi se, että voimassa olevasta turkistuottajien lomituspalveluista annetusta laista puuttuu sääntely toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle.

2010-luvun alussa voimassa olevaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin lisättiin sääntelykokonaisuus, joka liittyy toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuuteen palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle (katso voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 40 a § ja siihen liittyvät muut pykälät hallituksen esityksestä HE 134/2010 vp.). Tiedossa ei ole, miksi 2010-luvun alussa ei lisätty vastaavaa sääntelykokonaisuutta voimassa olevaan turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin. Käytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa kuntien on tullut palauttaa saamiaan valtion korvauksia Melalle. Tähän asti palautukset on tehty vapaaehtoisesti Melan ja kunnan välisten neuvottelujen tuloksena.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevaan turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin lisättäisiin sääntelykokonaisuus, joka liittyisi toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuuteen palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle. Esityksessä esitetään kuitenkin erilaista ja yksinkertaisempaa sääntelyä asiasta, kuin mitä voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspävelulain 40 a § ja siihen liittyvät muut pykälät ovat. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on suunniteltu, että lomitussäädännön kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa valmisteltaisiin vastaavaa yksinkertaisempaa sääntelyä myös suunnitteilla olevaan kotieläintuottajan lomituspäveluista annettavaan lakiin.)

Voimassa olevan turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain 25 pykälän 1 momentin mukaan valtion varoista maksetaan ”tämän lain mukaisista lomituspäveluista” aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina pidettävät kustannukset. Pääsäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan paikallisyksikölle ei siten korvata esimerkiksi turkistuottajalle perusteettomasti järjestetystä lomituspävelusta aiheutuneita kustannuksia. Paikallisyksikön tulisi sen sijaan kohdistaa lomituspävelun saajaan edellä ehdotetussa 8 §:ssä tarkoitettu takaisinperintä ja kattaa kassavajeensa sitä kautta.

Jäljempänä ehdotettava 29 § liittyisi 25 pykälään. Jäljempänä ehdotettavan 29 §:n 1 momentin mukaan Mela voisi jättää turkistuottajan lomituspävelujen järjestämisestä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta suorittamatta toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle, siltä osin kuin kunnan paikallisyksikölle aiheutuneet lomituskustannukset eivät olisi turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia tai lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät olisi kattavia taikka kunnan paikallisyksikkö ei olisi muuten noudattanut turkistuottajien lomituspäveluista annettua lakia. Jäljempänä ehdotettavassa 29 §:n 1 momentissa todettaisiin siten Melan tavanomaisten, turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain mukaisten, valtion korvauksiin liittyvien tehtävien hoitamiseen automaattisesti sisältyvät Melan toimintamahdollisuudet. Lisäksi jäljempänä ehdotettavassa 29 §:n 1 momentissa olisi vastaavan kaltaista sääntelyä kuin voimassa olevassa turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain 29 §:ssä.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain 25 pykälän 2 momenttiin valtion varoista korvattavien kustannusten luetteloon lisättäisiin uusi 3 a kohta. Ehdotetun 2 momentin 3 a kohdan mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettuina kustannuksina korvattaisiin kalenterivuoden aikana paikallisyksikön perusteettomasti järjestämistä lomituspäveluista aiheutuneet kustannukset, joita paikallisyksikkö ei olisi ennen kalenterivuoden tilitystä perinyt takaisin lomituspävelun saajilta 9 b §:ssä tarkoitettuna takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi, jos Mela olisi 26 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi. Uusi 3 a kohta ei merkitsisi käytännössä muutosta oikeustilaan. Mela korvaa nykyäänkin paikallisyksiköille vastaavat kustannukset. 3 a kohdassa tuotaisiin kuitenkin selvästi esiin, että 3 a kohtaa voitaisiin soveltaa, jos paikallisyksikkö ei olisi vielä ehtinyt antaa Melalle kalenterivuoden tilitystä.

Ehdotettu 2 momentin 3 a kohta olisi poikkeus 25 pykälän 1 momentissa tarkoitettuun lomituskustannusten korvaamista koskevaan pääsääntöön. Pääsäännön mukaan lomituskustannukset oikeuttaisivat valtion korvaukseen vain siltä osin kuin paikallisyksikkö olisi järjestänyt lomituspävelut ”tämän lain mukaisesti”.

Kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetty lomituspävelu voidaan havaita ja siihen käytetyt kustannukset takaisinperitä lomituspävelun saajalta ennen paikallisyksikön kalenterivuoden tilityksen antamista tai myöhemmin tilityksen antamisen jälkeen, esimerkiksi Melan suorittaessa valvontaa. Jos perusteeton lomituspävelu havaitaan ja sen kustannukset peritään

takaisin vasta tilityksen antamisen jälkeen, tässä vaiheessa Mela on jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen lomituspalvelun kustannuksista.

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja takaisinperintä ehdittäisiin suorittaa ennen kalenterivuoden tilityksen antamista, 25 pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan Mela ei korvaisi paikallisyksikölle perusteettoman lomituspalvelun kustannuksia, vaan paikallisyksikkö kattaisi kassavajeensa lomituspalvelun saajan takaisinperinnän kautta. Paikallisyksikön tulisi kuitenkin tilittää Melalle takaisinperinnän myötä lomituspalvelun saajalta mahdollisesti saatavat korot ja viivästyskorot. Korkojen tilityselvollisuudesta säädetäisiin jäljempänä ehdotettavassa 25 pykälän 3 momentissa (vähennykset valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista).

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja takaisinperintä tapahtuisi vasta kalenterivuoden tilityksen antamisen jälkeen, Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Tilityksen jälkeen realisoituvaa tilannetta säänneltäisiin jäljempänä ehdotettavassa 28 a §:ssä. 28 a §:n 1 momentin pääsäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla olisi velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden tilityksen jälkeen lomituspalvelun saajilta takaisinperityt määrät korkoineen ja viivästyskorkoineen.

Taulukossa 1. kuvataan lomituskustannusten korvaamista koskevan pääsäännön soveltamista.

ENNEN TILITYSTÄ	TILITYKSEN JÄLKEEN
Paikallisyksiköllä on perusteettomasta lomituspalvelusta aiheutunut kassavaje.	Paikallisyksikkö sai perusteettoman valtion korvauksen perusteettomasta lomituspalvelusta.
8 §: Takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine korkoineen ja viivästyskorkoineen.	8 §: Takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine korkoineen ja viivästyskorkoineen.
25.1 §: Mela ei korvaa kustannuksia.	25.1 §: Mela ei korvaa kustannuksia.
25.3 §: Mahdolliset korot ja viivästyskorot tilitetään Melalle lomituskustannusten vähennyksinä.	28 a.1 §: Takaisinperityt määrät mahdollisine korkoineen ja viivästyskorkoineen on palautettava Melalle.

Edellä ehdotetun 9 b §:n mukaan paikallisyksikkö voisi eräissä tapauksissa poikkeuksellisesti kohtuullistaa lomituspalvelun saajaan kohdistettavaa takaisinperintää (takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa). Jos lomituspalvelun saajaan kohdistettavaa takaisinperintää kohtuullistettaisiin, tällöin paikallisyksikkö ei saisi perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun kustannuksista johtuvaa kassavajettaan täysimääräisesti katettua lomituspalvelun saajaan kohdistettavan takaisinperinnän kautta. Tällöin paikallisyksikkö voisi pyrkiä saamaan Melalta myönteisen ratkaisun siitä, että Mela korvaisi puuttuvat kustannukset paikallisyksikölle valtion varoista. Kyse olisi poikkeuksesta lomituskustannusten korvaamista koskevaan pääsääntöön.

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja kohtuullistettu takaisinperintä ehdittäisiin suorittaa ennen kalenterivuoden tilityksen antamista ja jos 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu Melan ratkaisu olisi myönteinen, tällöin 25 pykälän 2 momentin

3 a kohdan mukaan valtion korvaukseen oikeuttaisivat myös kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, joita ei olisi ennen kalenterivuoden tilitystä peritty takaisin lomituspalvelun saajilta 9 b §:ssä tarkoitettun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi. Paikallisyksikön tulisi kuitenkin tilittää Melalle kohtuullistetun takaisinperinnän myötä lomituspalvelun saajalta mahdollisesti saadut, mahdollisesti kohtuullistetut viivästyskorot. Korkojen tilitysvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 25 pykälän 3 momentissa (vähennykset valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista).

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja kohtuullistettu takaisinperintä tapahtuisi vasta kalenterivuoden tilityksen antamisen jälkeen, Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Tilityksen jälkeen realisoituvaa tilannetta säänneltäisiin jäljempänä ehdotettavassa 28 a §:ssä. 28 a §:n 1 momentin pääsäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla olisi velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden tilityksen jälkeen lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät korkoineen ja viivästyskorkoineen. 28 a §:n 2 momentin poikkeussäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla ei olisi velvollisuutta palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia ja viivästyskorkoja, joita kunnan paikallisyksikkö ei olisi perinyt lomituspalvelun saajilta takaisin kalenterivuoden tilityksen jälkeen 9 b §:ssä tarkoitettun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi. Poikkeaminen palautusvelvollisuudesta edellyttäisi, että Mela olisi 26 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi.

Taulukossa 2. kuvataan lomituskustannusten korvaamista koskevan poikkeuksen soveltamista. Poikkeus koskee tapauksia, joissa Mela hyväksyy lomituskustannusten korvaamisen.

ENNEN TILITYSTÄ	TILITYKSEN JÄLKEEN
Paikallisyksiköllä on perusteettomasta lomituspalvelusta aiheutunut kassavaje.	Paikallisyksikkö sai perusteettoman valtion korvauksen perusteettomasta lomituspalvelusta.
9 b §: Kohtuullistettu takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen.	9 b §: Kohtuullistettu takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen.
25.2 § 3 a kohta: Melan myönteinen ratkaisu, korvataan osa kustannuksista (valtio menettäisi myös osan mahdollisesta viivästyskorosta).	28 a.2 §: Melan myönteinen ratkaisu, vain kohtuullistetut takaisinperityt määrät mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen on palautettava Melalle.
25.3 §: Mahdollinen, lomituspalvelun saajalta saatu viivästyskoron osa tilitetään Melalle lomituskustannusten vähennyksinä.	

Joissakin tapauksissa voisi tapahtua niin, että paikallisyksikkö ei saisi Melalta myönteistä ratkaisua kustannusten valtion korvattavuudesta. Paikallisyksikkö voisi myös muuten päättää kantaa lomituspalvelun saajaan kohdistuvan takaisinperinnän kohtuullistamisesta aiheutuvan taloudellisen tappion itse, omista varoistaan.

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja kohtuullistettu takaisinperintä ehdittäisiin suorittaa ennen kalenterivuoden tilityksen antamista ja jos 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu Melan ratkaisu olisi kielteinen tai paikallisyksikkö muuten päättäisi kantaa kohtuullistamisesta aiheutuvan osittaisen kassavajeensa itse, tällöin 25 pykälän 1 momentin pääsäännön mukaisesti Mela ei korvaisi paikallisyksikölle perusteettoman lomituspalvelun kustannuksia. Paikallisyksikkö kattaisi kuitenkin osan kassavajeestaan lomituspalvelun saajaan kohdistetun kohtuullistetun takaisinperinnän kautta. Lisäksi paikallisyksikön tulisi tilittää Melalle kohtuullistetun takaisinperinnän myötä lomituspalvelun saajalta mahdollisesti saatu viivästyskoron osuus. Korkojen tilitysvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 25 pykälän 3 momentissa (vähennykset valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista).

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja kohtuullistettu takaisinperintä tapahtuisi vasta kalenterivuoden tilityksen antamisen jälkeen, Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Tilityksen jälkeen realisoituvaa tilannetta säänneltäisiin jäljempänä ehdotettavassa 28 a §:ssä. 28 a §:n 1 momentin pääsäännön mukaan paikallisyksiköllä olisi velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden tilityksen jälkeen lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät korkoineen ja viivästyskorkoineen. Koska takaisinperintää olisi kohtuullistettu, Melalle palautettava määrä ei todennäköisesti riittäisi kattamaan paikallisyksikön Melalta aiemmin perusteetta saamaa valtion korvausta täysimääräisesti. Tästä syystä paikallisyksikön tulisi palauttaa myös osa aiemmin saamastaan valtion korvauksesta Melalle perusteettomana etuna. Perusteettoman edun palautusvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 31 a §:ssä.

Taulukossa 3. kuvataan lomituskustannusten korvaamista koskevan poikkeuksen soveltamista. Poikkeus koskee tapauksia, joissa Mela ei hyväksy lomituskustannusten korvaamista tai joissa paikallisyksikkö muuten päättää kantaa taloudellisen tappion itse.

ENNEN TILITYSTÄ	TILITYKSEN JÄLKEEN
Paikallisyksiköllä on perusteettomasta lomituspalvelusta aiheutunut kassavaje.	Paikallisyksikkö sai perusteettoman valtion korvauksen perusteettomasta lomituspalvelusta.
9 b §: Kohtuullistettu takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen.	9 b §: Kohtuullistettu takaisinperintä lomituspalvelun saajalta mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen.
25.1 §: Mela ei korvaa kustannuksia.	25.1 §: Mela ei korvaa kustannuksia.
25.3 §: Mahdollinen, lomituspalvelun saajalta saatu viivästyskoron osa tilitetään Melalle lomituskustannusten vähennyksinä.	28 a.1 §: Kohtuullistetut takaisinperityt määrät mahdollisine kohtuullistettuine viivästyskorkoineen on palautettava Melalle. 31 a §: Osa aiemmin saadusta valtion korvauksesta on palautettava Melalle perusteettomana etuna.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 25 pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta lisävapaasta perittävistä maksuista. Sen sijaan 25

pykälään ehdotetaan uutta *3 momenttia*, josta kävisi jatkossa ilmi kaikki valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eli tulot. Ehdotetun 25 pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettuja tuloja olisivat:

- lisävapaasta perittävä maksu ja siihen liittyvä viivästyskorko (*1 kohta*),
- paikallisyksikön lomituspalvelun saajilta ennen kalenterivuoden tilitystä perimät korot ja viivästyskorot, jotka aiheutuivat, kun paikallisyksikkö peri takaisin kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia lomituspalvelun saajilta (*2 kohta*),
- muut mahdolliset voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvät tulot (*3 kohta*).

Ehdotetun 25 pykälän 3 momentin 2 kohdassa ei velvoitettaisi kuntia vähentämään valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista perusteettomista lomituspalveluista lomituspalvelun saajilta takaisinperittyjä määriä, vaan ainoastaan takaisinperittyyn määrään mahdollisesti liittyvät korot ja viivästyskorot.

Tämä johtuisi siitä, että 25 pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan Mela ei korvaisi paikallisyksiköille turkistuottajalle perusteettomasti järjestetystä lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia. Paikallisyksikön tulisi sen sijaan kohdistaa lomituspalvelun saajaan takaisinperintä ja kattaa kassavajeensa sitä kautta. Jos paikallisyksikön valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennettäisiin paikallisyksikön perusteettomista lomituspalveluista lomituspalvelun saajilta takaisinperimät määrät, paikallisyksikkö ei saisi kassavajettaan katetuksi. Sen sijaan mahdolliset korot ja viivästyskorot olisivat ylimääräistä, perusteettomasta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset ylittävää tuloa ja ne tulisi tilittää Melalle.

Ehdotetun 25 pykälän 3 momentin 2 kohta voisi tulla sovellettavaksi siinä vaiheessa, kun kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja takaisinperintä ehdittäisiin suorittaa ennen kuin paikallisyksikkö antaisi kalenterivuoden tilityksen Melalle. Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja takaisinperintä tapahtuisi vasta kalenterivuoden tilityksen antamisen jälkeen, Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Tilityksen jälkeen realisoituvaa tilannetta säänneltäisiin – myös mahdollisten korkojen ja viivästyskoron osalta – jäljempänä ehdotettavassa 28 a §:ssä. (Katso tältä osin 25 pykälän 2 momentin 3 a kohdan perustelut.)

28 a §. *Takaisinperittyjen määrien palautusvelvollisuus tilityksen jälkeen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, jotka kunnan paikallisyksikkö olisi perinyt takaisin lomituspalvelun saajilta kalenterivuoden tilityksen jälkeen. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös.

Pykälä olisi osa laajempaa, ehdotettua pykälämuutosten kokonaisuutta, jonka taustalla olisi se, että voimassa olevasta turkistuottajien lomituspalveluista annetusta laista puuttuu sääntely toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle. Ehdotettu 28 a pykälä liittyisi siis edellä muutettavaksi ehdotettuun 25 §:än. (Katso 25 §:n perustelut edellä.) 28 a pykälä tulisi sovellettavaksi vasta, kun paikallisyksikkö olisi jo antanut kalenterivuoden tilityksen Melalle. Tällöin Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta.

Ehdotetun 28 a pykälän *1 momentin* pääsäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla olisi velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, jotka kunnan paikallisyksikkö olisi perinyt

takaisin lomituspalvelun saajilta kalenterivuoden tilityksen jälkeen. Myös kustannusten takaisinperinnästä aiheutuvat, lomituspalvelun saajilta perityt korot ja viivästyskorot olisi palautettava.

Jos kalenterivuonna perusteettomasti järjestetyn lomituspalvelun havaitseminen ja takaisinperintä tapahtuisi vasta kalenterivuoden tilityksen antamisen jälkeen, Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Tällöin paikallisyksikkö ei voisi pitää itsellään Melalta saatua valtion korvausta ja lomituspalvelun saajalta takaisinperittyä määrää mahdollisine korkoineen ja viivästyskorkoineen. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan takaisinperitty määrä mahdollisine korkoineen ja viivästyskorkoineen olisi palautettava Melalle.

Jos lomituspalvelun saajaan kohdistuva takaisinperintä ei jostain syystä onnistuisi, tällöin paikallisyksikkö ei voisi palauttaa mahdollisesti mitään takaisinperittävästä määrästä Melalle 28 a pykälän 1 momentin nojalla. Järjestetty lomituspalvelu olisi kuitenkin ollut perusteeton ja Mela olisi jo maksanut paikallisyksikölle siitä perusteettoman valtion korvauksen. Tästä syystä paikallisyksikön tulisi palauttaa takaisinperittävän määrän sijasta aiemmin saamansa valtion korvaus Melalle perusteettomana etuna. Perusteettoman edun palautusvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 31 a §:ssä. Asiassa olisi kuitenkin huomattava, että paikallisyksikölle syntyisi luottotappio lomituspalvelun saajalta sen määrän osalta, jonka takaisinperintä olisi epäonnistunut. Luottotappion Mela olisi erikseen velvollinen korvaamaan paikallisyksikölle 25 §:n nojalla. Käytännössä saattaisi olla turhaa, että paikallisyksikkö ensin palauttaisi Melalle valtion korvauksen perusteettomana etuna 31 a §:n nojalla, koska Mela kuitenkin korvaisi luottotappion paikallisyksikölle 25 §:n nojalla. Lopputuloksena paikallisyksikölle ei kuitenkaan syntyisi kassavajetta ja Mela vastaisi perusteettoman lomituspalvelun kustannuksista valtion varoin.

Ehdotetun 28 a pykälän 2 momentin poikkeussäännön mukaan toimeksiantosopimuksen tekneellä kunnalla ei olisi velvollisuutta palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia ja viivästyskorkoja, joita kunnan paikallisyksikkö ei olisi perinyt lomituspalvelun saajilta takaisin kalenterivuoden tilityksen jälkeen 9 b §:ssä tarkoitetun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi. Poikkeaminen palautusvelvollisuudesta edellyttäisi, että Mela olisi 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi.

28 a pykälän 2 momentin soveltaminen tulisi siis ajankohtaiseksi tapauksissa, joissa paikallisyksikkö olisi järjestänyt kalenterivuoden aikana perusteettomasti lomituspalvelun ja vasta kalenterivuoden tilityksen jälkeen paikallisyksikkö perisi lomituspalvelun saajalta takaisin 9 b §:n nojalla kohtuullistetun määrän lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia ja mahdollisesti kohtuullistetun viivästyskoron. Tässä vaiheessa Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. Lisäksi paikallisyksikkö olisi pyytänyt Melalta 28 a pykälän 2 momentissa tarkoitetun ratkaisun siitä, korvaisiko Mela valtion varoista ne kustannukset, joita ei perittäisi takaisin lomituspalvelun saajalta. Jos Melan ratkaisu olisi myönteinen, 28 a pykälän 2 momentin mukaisesti paikallisyksikkö palauttaisi Melalle vain lomituspalvelun saajalta takaisinperityn kohtuullistetun määrän ja mahdollisesti kohtuullistetun viivästyskoron. Paikallisyksikölle jäisi aiemmin perusteetta saatu valtion korvaus kokonaisuudessaan eikä paikallisyksikölle syntyisi kassavajetta. Mela vastaisi perusteettoman lomituspalvelun kustannuksista valtion varoin takaisinperinnän kohtuullistamisen osalta.

Jos lomituspalvelun saajaan kohdistuva kohtuullistettu takaisinperintä ei jostain syystä onnistuisi, tällöin paikallisyksikkö ei voisi palauttaa mahdollisesti mitään kohtuullistetusta takaisinperittävästä määrästä Melalle 28 a pykälän 2 momentin nojalla. Järjestetty lomituspalvelu olisi kuitenkin ollut perusteeton ja Mela olisi jo maksanut paikallisyksikölle siitä perusteettoman valtion korvauksen. Tästä syystä paikallisyksikön tulisi palauttaa kohtuullistetun takaisinperittävän määrän sijasta aiemmin saamansa valtion korvaus osittain Melalle perusteettomana etuna. Perusteettoman edun palautusvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 31 a §:ssä. Asiassa olisi kuitenkin huomattava, että paikallisyksikölle syntyisi luottotappio lomituspalvelun saajalta sen kohtuullistetun määrän osalta, jonka takaisinperintä olisi epäonnistunut. Luottotappion Mela olisi erikseen velvollinen korvaamaan paikallisyksikölle 25 §:n nojalla. Käytännössä saattaisi olla turhaa, että paikallisyksikkö ensin palauttaisi Melalle osan valtion korvauksesta perusteettomana etuna 31 a §:n nojalla, koska Mela kuitenkin korvaisi luottotappion paikallisyksikölle 25 §:n nojalla. Lopputuloksena paikallisyksikölle ei kuitenkaan syntyisi kassavajetta ja Mela vastaisi perusteettoman lomituspalvelun kustannuksista valtion varoin.

Joissakin tapauksissa voisi tapahtua niin, että paikallisyksikkö ei saisi Melalta myönteistä ratkaisua kustannusten valtion korvattavuudesta. Paikallisyksikkö voisi myös muuten päättää kantaa lomituspalvelun saajaan kohdistuvan takaisinperinnän kohtuullistamisesta aiheutuvan taloudellisen tappion itse, omista varoistaan. Tällaisessa tapauksessa sovellettaisiin 28 a §:n 1 momentin pääsääntöä, jonka mukaan paikallisyksiköllä olisi velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden tilityksen jälkeen lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät korkoineen ja viivästyskorkoineen. Koska takaisinperintää olisi kohtuullistettu, Melalle palautettava määrä ei todennäköisesti riittäisi kattamaan paikallisyksikön Melalta aiemmin perusteetta saamaa valtion korvausta täysimääräisesti. Tästä syystä paikallisyksikön tulisi palauttaa myös osa aiemmin saamastaan valtion korvauksesta Melalle perusteettomana etuna. Perusteettoman edun palautusvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 31 a §:ssä. Tässä tapauksessa paikallisyksikölle syntyisi kassavaje perusteettoman lomituspalvelun kustannuksista takaisinperinnän kohtuullistamisen osalta ja kassavaje jäisi paikallisyksikön taloudelliseksi tappioksi. Melalle ei syntyisi taloudellista tappiota. Melalle syntyisi taloudellinen tappio vain, jos lomituspalvelun saajaan kohdistuva kohtuullistettu takaisinperintä ei jostain syystä onnistuisi. Tällöin paikallisyksikön tulisi palauttaa koko aiemmin saamansa valtion korvaus Melalle perusteettomana etuna. Perusteettoman edun palautusvelvollisuudesta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa 31 a §:ssä. Asiassa olisi kuitenkin huomattava, että paikallisyksikölle syntyisi luottotappio lomituspalvelun saajalta sen kohtuullistetun määrän osalta, jonka takaisinperintä olisi epäonnistunut. Mela joutuisi korvaamaan paikallisyksikön luottotappion 25 §:n nojalla.

Ehdotetun 28 a pykälän 1 ja 2 momentteihin ei esitetä paikallisyksikköä koskevaa korkosääntelyä, koska perusteettoman lomituspalvelun takaisinperintään mahdollisesti liittyvät korot olisi jo alun perin peritty lomituspalvelun saajalta. Lomituspalvelun saaja olisi se taho, joka olisi alun perin saanut perusteettoman edun. Paikallisyksikkö vain palauttaisi Melalle perusteettoman lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät mahdollisine korkoineen. Jäljempänä ehdotettavaan 31 a §:än liittyisi kuitenkin palautettavasta perusteettomasta edusta maksettava korko.

Ehdotetun 28 a pykälän 1 ja 2 momentteihin ei esitetä erillistä vanhentumisaikaa koskevaa sääntelyä, koska niissä olisi kyse siitä, että paikallisyksikkö vain palauttaisi Melalle perusteettoman lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät. Edellä ehdotetussa 9 c §:ssä säädettäisiin lomituspalvelun saajaan kohdistuvan takaisinperinnän vanhentumisajasta. Vanhentumisaika olisi yleensä viisi vuotta ja eräissä tapauksissa mahdollisesti pidempi ja vanhentumisaika voitaisiin myös katkaista. Takaisinperittyjä määriä voisi käytännössä palautua lomituspalvelun saajalta paikallisyksikköön hyvin vaihtelevien aikojen sisällä. Tästä syystä paikallisyksiköllä olisi aina velvollisuus palauttaa Melalle lomituspalvelun saajalta takaisinperityt määrät, riippumatta siitä,

missä vaiheessa kalenterivuoden tilityksen jälkeen rahaa palautuisi paikallisyksikköön. Jäljempänä ehdotettavaan 31 a §:än liittyisi kuitenkin palautettavan perusteettoman edun vanhentumisaika.

Ehdotetun 28 a pykälän 3 *momentin* mukaan Mela voisi käyttää palautukset kuluvana kalenterivuonna turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä paikallisyksiköissä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen. 28 a pykälän mukaisia palautuksia arvioidaan palautuvan usein Melalle. Ehdotettu 3 momentti mahdollistaisi sen, että palautunutta määrää ei olisi tarpeen siirtää turhaan Melan ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön välillä.

29 §. Suorittamatta jäänyt valtion korvaus. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 29 pykälässä säädetään valtion korvausten maksatuksen keskeyttämisestä. Esityksessä ehdotetaan, että pykälää ja sen otsikkoa muutettaisiin. Jatkossa 29 pykälän uusi otsikko olisi ”suorittamatta jäänyt valtion korvaus”. Jatkossa pykälässä säädettäisiin Melan mahdollisuudesta jättää suorittamatta lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle eräissä poikkeustapauksissa.

Pykälän muuttaminen olisi osa laajempaa, ehdotettua pykälämuutosten kokonaisuutta, jonka taustalla olisi se, että voimassa olevasta turkistuottajien lomituspalveluista annetusta laista puuttuu sääntely toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle. Ehdotettu 29 pykälä liittyisi siis edellä muutettavaksi ehdotettuun 25 §:än. (Katso 25 §:n perustelut edellä.)

Ehdotetussa 29 pykälässä olisi jatkossakin osin saman tyyppistä sääntelyä kuin on voimassa olevassa 29 pykälässä. Voimassa olevan 29 pykälän mukaan, jos toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan toiminnassa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos siinä muutoin ilmenee epäkohtia eikä korjausta saada aikaan kunnan ja Melan välisten neuvottelujen tuloksena, Mela voi maksaa ennakot alennettuina tai keskeyttää ennakon maksamisen taikka pidättäytyä loppuerän maksamisesta. Lomituskustannusten valtion korvausten maksamatta jättäminen on keino, jolla pyritäisiin saamaan jatkossa muutos kunnan menettelyyn. Asiassa on kuitenkin huomattava, että voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 34 §:n mukaan erimielisyydet, jotka koskevat toimeksiantosopimusta tai kustannusten korvaamista toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle ja joita ei voida sopia Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan välillä, ratkaistaan hallintoriitana Vaasan hallinto-oikeudessa. Näin ollen voimassa olevassa 29 pykälässä tarkoitettu menettely ei välttämättä johtaisi siihen, että valtion korvaus jäisi pysyvästi maksamatta kunnalle, vaan tämän jälkeen voisi alkaa prosessi, jossa kunta vaatisi valtion korvausta maksettavaksi. Ehdotetussa 29 pykälässä olisi otettu huomioon tämä seikka.

Ehdotetun 29 pykälän 1 *momentin* mukaan Mela voisi jättää turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta suorittamatta toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle, siltä osin kuin kunnan paikallisyksikölle aiheutuneet lomituskustannukset eivät olisi turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia tai lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät olisi kattavia taikka kunnan paikallisyksikkö ei olisi muuten noudattanut turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia.

Ehdotetussa 1 momentissa todettaisiin siten Melan tavanomaisten, turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisten, valtion korvauksiin liittyvien tehtävien hoitamiseen automaattisesti sisältyvät Melan toimintamahdollisuudet. Toisaalta 1 momentissa olisi vastaavan kaltaista sääntelyä kuin on voimassa olevassa 29 pykälässä. Eli lomituskustannusten valtion korvausten maksamatta jättäminen olisi myös keino, jolla pyritäisiin saamaan jatkossa muutos

kunnan paikallisyksikön menettelyyn sellaisissa tapauksissa, joissa paikallisyksikkö ei olisi noudattanut turkistuottajien lomituspalveluista annettua lakia. Tällaisia tapauksia voisi tulla tyyppillisesti ilmi kalenterivuoden jälkeen Melan suorittamassa valvonnassa. Tällöin esimerkiksi valvontavuoden valtion korvauksista voitaisiin jättää jokin osa maksamatta paikallisyksikölle ja tavoitteena olisi, että paikallisyksikkö muuttaisi menettelyään jatkossa.

Ehdotetun 29 pykälän 2 *momentin* mukaan Melan suorittamatta jättämän valtion korvauksen maksuvelvollisuuteen sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaisi sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Suorittamatta jääneen valtion korvauksen vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Ehdotetussa 2 momentissa olisi siten vanhentumisajan osalta vastaavan kaltaista sääntelyä kuin esityksellä esitetään voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 47 a §:n 1 momenttiin. 2 momentissa säädettäisiin paikallisyksikköjen eduksi mahdollisuudesta katkaista vanhentumisajan kulumisen tarvittaessa.

Ehdotetun 29 pykälän 3 *momentin* mukaan suorittamatta jääneestä valtion korvauksesta olisi maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Korkoa olisi maksettava, kunnes suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi maksettu. Korko olisi korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos Melan ja kunnan paikallisyksikön välisten neuvottelujen päätteeksi tai esimerkiksi Melan ja kunnan välisen hallintoriidan ratkettua Mela olisi velvollinen maksamaan paikallisyksikölle turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta, tällöin Melan olisi maksettava paikallisyksikölle myös 3 momentissa tarkoitettua korkoa.

Ehdotetun 29 pykälän 4 *momentin* mukaan kunta voisi saattaa suorittamatta jäänyttä valtion korvausta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädettäisiin. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan olisi ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä suorittamatta jääneen valtion korvauksen perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla. Ehdotettu 4 momentti olisi selventävä säännös. Siinä vahvistettaisiin Melan ja kuntien jo nykyään erimielisyystilanteissa noudattama käytäntö. Tarkoituksena olisi minimoida hallinto-oikeuksissa käsiteltävät turkistuottajien lomituskustannuksista johtuvat hallintoriidat. Neuvottelumenettelyn muoto ja kesto olisivat Melan ja kuntien vapaasti valittavissa.

31 §. *Lomituskustannuksia koskevat Melan selvitykset.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 31 pykälässä säädetään selvityksistä, joita Melan on tehtävä sosiaali- ja terveysministeriölle. Voimassa olevan 31 pykälän 1 kohdan mukaan Melan tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle kuukausittain selvitys toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ennakkona maksamastaan määrästä ja 20 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa lomituspalvelujen järjestämiseen itse käyttämästään määrästä. Voimassa olevan 31 pykälän 2 kohdan mukaan Melan tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle kalenterivuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä kokonaistilitys 25 §:ssä tarkoitetuista lomituskustannuksista ja niitä varten maksetun valtion korvauksen käytöstä. Voimassa olevaan 31 pykälään ehdotetaan uutta 1 a kohtaa.

Ehdotetun 31 pykälän 1 a *kohdan* mukaan Melan tulisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle kalenterivuoden aikana viipymättä ilmoitus, jos Mela arvioisi, että valtion talousarviossa lomituskustannuksiin osoitettu määräraha ei riittäisi kalenterivuonna. Ehdotettu 31 pykälän 1 a kohta olisi tärkeä, koska voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 1 pykälän

mukaan turkistuottajalle järjestetään lomituspalveluja valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa. Ehdotetun 31 pykälän 1 a kohta liittyisi myös turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 b §:än, jossa säädetään lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttämisestä.

31 a §. Perusteeton etu. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan ja Melan velvollisuudesta palauttaa perusteeton etu, jonka ne olisivat saaneet turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisen yhteydessä. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös. Pykälä olisi osa laajempaa, ehdotettua pykälämuutosten kokonaisuutta, jonka taustalla olisi se, että voimassa olevasta turkistuottajien lomituspalveluista annetusta laista puuttuu sääntely toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan velvollisuudesta palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus Melalle. Ehdotettu 31 a pykälä liittyisi siis edellä muutettavaksi ehdotettuun 25 §:än. (Katso 25 §:n perustelut edellä.)

Ehdotetun 31 a pykälän *1 momentin* mukaan, sen lisäksi, mitä 28 a §:ssä säädettäisiin, toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla olisi velvollisuus palauttaa Melalle ja Melalla olisi velvollisuus palauttaa sosiaali- ja terveysministeriölle turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa, yli 100 euron arvoiset, muut perusteettomat edut.

Ehdotettu 31 a pykälä tulisi useimmiten sovellettavaksi vasta, kun paikallisyksikkö olisi jo antanut kalenterivuoden tilityksen Melalle tai Mela sosiaali- ja terveysministeriölle. Tällöin Mela olisi jo todennäköisesti ehtinyt maksaa paikallisyksikölle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta tai vastaavasti sosiaali- ja terveysministeriö olisi jo ehtinyt maksaa Melalle perusteettoman valtion korvauksen kalenterivuodelta. 31 a pykälän soveltaminen tätä aiemmin ei kuitenkaan olisi poissuljettua, koska olisi mahdollista, että käytännössä voisi esiintyä erilaisia tilanteita.

Kunnan paikallisyksikön osalta 31 a pykälä täydentäisi edellä 28 a §:ssä ehdotettua, ainoastaan perusteettoman lomituspalvelun saajalta takaisinperittyjen määrien palautusvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. 31 a pykälässä tarkoitettu perusteeton etu voisi olla jokin muu perusteeton taloudellinen etu, jonka paikallisyksikkö olisi saanut. Tavanomaisesti kyse olisi perusteetta myönnetystä kalenterivuoden lomituskustannusten valtion korvauksesta. Näissä tapauksissa paikallisyksikölle aiheutuneet lomituskustannukset eivät olisi olleet turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia taikka lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät olisi olleet kattavia.

On mahdollista, että myös Mela voisi saada perusteettoman valtion korvauksen tai muun taloudellisen edun. Edellä ehdotetun 28 a §:n mukaan paikallisyksiköt palauttaisivat Melalle lomituspalvelun saajilta takaisinperittyjä määriä. Mela voisi pyrkiä käyttämään esimerkiksi nämä palautukset esimerkiksi turkistuottajien lomitujärjestelmän ulkopuolisiin tarkoituksiin, jolloin Mela olisi saanut perusteetonta etua, jota koskisi 31 a pykälässä tarkoitettu palautusvelvollisuus.

Perusteettoman edun palautusvelvollisuutta koskevaa 31 a pykälää voitaisiin soveltaa erilaisiin perusteettomiin etuihin. On mahdollista, että tulevaisuudessa myös 24 §:ssä tarkoitettujen kuntien ja Melan hallintokustannusten valtion korvauksia saatetaan joutua palauttamaan, jos ilmenee, että niitä olisi saatu osin perusteettomasti. Ehdotetun 31 a pykälän 1 momentin mukaan palautusvelvollisuus koskisi vain yli 100 euron arvoisia perusteettomia etuja. Rajausta johtuisi siitä, että palautus prosessina aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia.

Ehdotetun 31 a pykälän *2 momentin* mukaan perusteettoman edun palautusvelvollisuuteen sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaisi sen kalenterivuoden

alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu olisi maksettu. Perusteettoman edun vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Ehdotetussa 2 momentissa olisi siten vanhentumisajan osalta vastaavan kaltaista sääntelyä kuin esityksellä esitetään voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 47 a §:n 2 momenttiin. Mahdollisuus katkaista tarvittaessa vanhentumisajan kulumisen turvaisi sen, että perusteeton etu saataisiin palautettua mahdollisimman monessa tapauksessa.

Ehdotetun 31 a pykälän 3 momentin mukaan perusteettomasta edusta olisi maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu olisi maksettu. Korkoa olisi maksettava, kunnes perusteeton etu olisi maksettu. Korko olisi korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä. Myös voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 40 a §:ssä (kunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus) ja 47 §:ssä (eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus) on korkosääntelyä. Koronmaksuvelvollisuus koskisi kunnan paikallisyksikköä sekä Melaa.

Ehdotetun 31 a pykälän 4 momentin mukaan palautettavan perusteettoman edun määrää voitaisiin kohtuullistaa siltä osin kuin edun perusteettomuus ei olisi selvää, edellyttäen, että turkistuottajien lomituspäalveluista annettua lakia ja muuta sovellettavaksi tulevaa lainsäädäntöä olisi noudatettu. 4 momentin taustalla vaikuttaisi 25 §:n 1 momentti, jonka mukaan valtion varoista maksetaan turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain mukaisista lomituspäalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina pidettävät kustannukset.

Kuten yllä on todettu, 31 a pykälässä tarkoitettu paikallisyksikön saama perusteeton etu olisi tavanomaisesti perusteetta myönnetty kalenterivuoden lomituskustannusten valtion korvaus. Lomituskustannukset eivät olisi olleet turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia taikka lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät olisi olleet kattavia. Edellytys, ovatko lomituskustannukset ”toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia”, aiheuttaa toisinaan tulkinnanvaraisia tilanteita. Melalla ja paikallisyksiköllä voi olla eriävä näkemys, onko jokin lomituskustannuksiin kuuluva euromäärä jo ylittänyt ”toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta” ”tarpeellisuuden” rajat. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että lomittajia on pidetty liian usein työssä ilman työkohtetta tai herää kysymys esimerkiksi koulutuskustannusten hyväksyttävistä tasosta. Tällaisissa tilanteissa kustannusten ”tarpeellisuus” ”toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta” voi jäädä joiltain osin tulkinnanvaraiseksi. Sen sijaan tulkinnanvaraa jää harvemmin sellaisissa tilanteissa, joissa paikallisyksikkö olisi menetellyt joltain osin lainsäädännön vastaisesti. Ehdotetun 4 momentin tavoitteena olisi tukea Melan ja paikallisyksikön mahdollisuuksia löytää sovintoratkaisu epäselvimmässä tulkintaa edellyttävissä tapauksissa ilman, että (kunnan paikallisyksikön ja Melan välillä) erimielisyyttä olisi tarpeen saattaa ratkaistavaksi hallinto-oikeudessa hallintoriitana. 4 momenttia voitaisiin tarvittaessa soveltaa muissakin perusteettoman edun palautusta koskeissa tapauksissa kuin paikallisyksikön lomituskustannusten valtion korvauksiin liittyvissä tapauksissa. 4 momentti voisi tulla sovellettavaksi myös Melan ja sosiaali- ja terveysministeriön välisessä suhteessa.

Ehdotetun 31 a pykälän 5 momentin mukaan kunta voisi saattaa perusteettoman edun palautusta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädettäisiin. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan olisi ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä perusteettoman edun perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla. Ehdotettu 5 momentti olisi selventävä säännös. Siinä vahvistettaisiin Melan ja kuntien jo nykyään erimielisyystilanteissa noudattama käytäntö. Tarkoituksena olisi minimoida hallinto-oikeuksissa käsiteltävät turkistuottajien lomituspäajärjestelmästä johtuvat hallintoriidat. Neuvottelumenettelyn muoto ja kesto olisivat Melan ja kuntien vapaasti valittavissa.

33 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 33 pykälässä säädetään oikeudesta vaatia oikaisua paikallisyksikön päätökseen, oikeudesta hakea muutosta oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen ja oikeudesta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen. Esityksessä ehdotetaan, että lain 33 pykälän 2 momenttia muutettaisiin ja 33 pykälän 3 momentti kumottaisiin, koska laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa tuli voimaan vuoden 2020 alussa. Turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 33 pykälän 3 momentti voitaisiin kumota tarpeettomana, koska oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään oikeudesta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen.

34 §. Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 34 pykälässä säädetään toimeksiantosopimuksesta ja kustannusten korvaamisesta johtuvien Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan välisten erimielisyyksien ratkaisemisesta. Erimielisyydet, joita ei voida sopia Melan ja kunnan välillä, ratkaistaan hallintoriitana Vaasan hallinto-oikeudessa. Esityksessä ehdotetaan, että 34 pykälästä poistettaisiin hallintoriidan vireillepanon määräaika koskeva sääntely. Myöskään voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa ei ole säädetty määräaika hallintoriidan vireillepanolle.

Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 34 pykälän mukaan paikallis-hallintokustannusten korvaamista koskeva hallintoriita on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun paikallisyksikkö on saanut Melalta tiedon korvauksen suuruudesta. Lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskeva hallintoriita on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun paikallisyksikkö on saanut Melalta tilityksen tarkistamiseen perustuvan tiedon valtion korvaukseen oikeuttavien lomituskustannusten suuruudesta. Kuuden kuukauden määräaika on kireä, kun otetaan huomioon esityksessä edellä 29 ja 31 a §:ssä ehdotetut vanhentumisajat sekä se, että vanhentumisaika olisi mahdollista myös katkaista. Käytännössä olisi kuitenkin edelleen turkistuottajien lomituserjestelmän määrärahan käytön kannalta tarpeen, että Mela ja kunnat pyrkisivät hakemaan ratkaisua mahdollisiin erimielisyyksiinsä mahdollisimman joutuisassa aikataulussa.

36 §. Tietojen salassapito ja luovuttaminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 36 pykälässä säädetään paikallisyksikön oikeudesta päättää tiedon antamisesta hallussaan olevasta turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisiin lomituspalveluihin liittyvästä asiakirjasta, turkistuottajan taloudellista asemaa koskevien tietojen salassa pitämisestä ja lisäksi salassapidon murtamisesta sellaisten tietojen osalta, jotka tulisi julkaista EU:n valtioneuvoston sääntelyyn sisältyvän valtioneuvoston avoimuusveloitteen johdosta. Voimassa olevan 36 pykälän 3 momentin mukaan, sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella. Esityksessä ehdotetaan, että 36 pykälän 3 momentti salassapidon murtamisesta kumottaisiin, koska valtioneuvoston avoimuusveloitteita ei ole käytännössä mahdollista noudattaa turkistuottajien lomituserjestelmässä yksityisyyden suojan ja henkilötietojen suojan vuoksi.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklassa käsitellään valtioneuvoston avoimuusveloitteita. Avoimuusveloitteen tavoitteena on lisätä valtioneuvoston avoimuutta ja siten edesauttaa parempaa tukikontrollia läpinäkyvyyden avulla. Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava seuraavien tietojen julkaiseminen komission avoimuusmoduulissa tai kattavalla valtioneuvoston avoimuusveloitteella kansallisella tai alueellisella tasolla:

(a) 11 artiklassa tarkoitettu yhteenveto tai linkki siihen (11 artiklassa tarkoitettu yhteenveto on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä II olevan mallin mukainen vakiomuotoinen

yhteenveto maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla poikkeuksen saaneesta tukitoimenpiteestä);

(b) kaikkien 11 artiklassa tarkoitettujen tukien koko teksti, mukaan lukien muutokset, tai linkki koko tekstiin;

(c) liitteessä III tarkoitettut tiedot kustakin yksittäisestä tuesta, jonka suuruus ylittää

i) 10 000 euroa, kun kyseessä ovat maatalouden alkutuotannon tuensaajat.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä III tarkoitettuja, jokaista yksittäistä tukea koskevia tietoja ovat:

(a) tuen tunnistenumero (komission antama);

(b) tuensaajan tunniste;

(c) yritystyyppi (pk-yritys / suuri yritys) tuen myöntämispäivänä;

(d) alue, jolle tuensaaja on sijoittautunut (NUTS-taso II);

(e) toimiala NACE:n kolminumerotasolla;

(f) tukiväline, täytenä määränä kansallisessa valuutassa (bruttoavustusekvivalentti, jolla tarkoitetaan 2 artiklan 28 kohdan mukaan tuen määrää, jos se olisi myönnetty tuensaajalle avustuksena, ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä);

(g) tukiväline (avustus/korkotuki, laina/takaisinmaksettava ennakko/takaisinmaksettava avustus, takaus, veroetuus tai verovapautus, riskirahoitus, muu (täsmennettävä));

(h) tuen myöntämispäivä;

(i) tuen tarkoitus;

(j) myöntävä viranomainen.

Tiedot on julkaistava kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä ja tietojen on oltava saatavilla vähintään 10 vuoden ajan tuen myöntämispäivästä. Tiedot on järjestettävä ja tarjottava käyttöön liitteessä III kuvatussa vakiomuodossa ja sivustolla on oltava tehokkaat haku- ja lataustoiminnot. Liitteen III mukaan tiedot on julkaistava taulukkotatamuodossa, joka mahdollistaa hakujen tekemisen, tietojen poiminnan ja julkaisemisen internetissä, esimerkiksi csv- tai xml-muodossa. Kaikilla asiasta kiinnostuneilla osapuolilla on oltava rajoitukseton pääsy valtioneuvoston sivustolle. Käyttäjän ei pidä joutua rekisteröitymään päästäkseen verkkosivustolle. Avoimuusvelvoitetta käsitellään myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 30 ja 31 johdantokappaleissa.

Turkistuottajien lomituserjestelmästä myönnetyn yksittäisen valtioneuvoston eli lomituserjestelmän osalta internetissä tulisi siten julkaista käytännössä seuraavat tiedot:

- 11 artiklassa tarkoitettu yhteenveto tukijärjestelmästä eli turkistuottajien lomituserjestelmästä

- esimerkiksi linkki turkistuottajien lomituserjestelmästä annettuun lakiin

- komission antama tuen tunnistenumero

- lomituserjestelmän saaneen turkistuottajan nimi ja turkistilan nimi, esimerkiksi Tuukka Turkistuottaja, Turkistarha Tuukka ja Tuula Turkistuottaja Avoim yhtiö

- pk-yritys

- alue, jolle tuensaaja on sijoittautunut (NUTS II -tasolla), esimerkiksi Länsi-Suomi

- yrityksen pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla), esimerkiksi 014 Kotieläintalous

- tukiväline ja tuen tarkoitus: lomituserjestelmä, vuosiloma

- tukiväline, bruttoavustusekvivalentti: esimerkiksi 3 500 euroa

- lomituserjestelmän myöntämispäivä, esimerkiksi 1.1.2024

- lomituserjestelmän myöntäneen viranomaisen nimi, esimerkiksi Pedersören lomituserjestelmä

Internetissä kerrottaisiin siten vähintään 10 vuoden ajan rajoittamattomalle internetin käyttäjäjoukkoille, että Länsi-Suomessa Pedersören lomituserjestelmien hallintoalueella sijaitsevassa Turkistarha Tuukka ja Tuula Turkistuottaja Avoimessa yhtiössä, jonka toimiala on kotieläintalous,

toimivalle Tuukka Turkistuottajalle on myönnetty 1.1.2024 vuosilomaa varten lomituspalvelua 3 500 euron arvosta. Esimerkin 3 500 euron arvoinen lomituspalvelu ei kuitenkaan tosiasiaa ylittäisi vielä julkaisuvelvoitteen rajaa (10 000 euroa). Mutta julkaisuvelvoitteen raja voisi ylittyä tulevaisuudessa, jos Suomessa päätettäisiin laajentaa turkistuottajien lomituspalveluja esimerkiksi perhevapaan tai varusmiespalveluksen perusteella myönnettäviin sijaisapulomituspalveluihin.

Valtiontukien avoimuusvelvoite on luotu ajatellen sen koskevan yrityksiä, mutta lomituspalveluissa avoimuusvelvoite on ongelmallinen. Lomituspalvelut ovat yritystukea, mutta samalla ne ovat luonnollisen henkilön hyvinvointipalveluja. Jos avoimuusvelvoitetta sovellettaisiin lomituspalveluissa, internetissä julkaistaisiin vähintään 10 vuoden ajan rajoittamattomalle internetin käyttäjäjoukkoille lomituspalvelun saajien henkilötietoja. Internetissä tiedot voisivat myös lähteä leviämään eikä niitä voitaisi välttämättä täysin poistaa 10 vuoden jälkeen.

Jos Suomessa päätettäisiin laajentaa tulevaisuudessa turkistuottajien lomituspalveluja esimerkiksi sairauksien ja tapaturmien perusteella, perhevapaiden perusteella taikka varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen perusteella myönnettäviin sijaisapulomituspalveluihin, internetissä julkaistavat tiedot voisivat välillisesti paljastaa lomituspalvelujen saajista myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Erityisesti lomituspalvelun saajan ennestään tuntevat ja Suomen turkistuottajien lomituserjestelmän tuntevat henkilöt, kuten lomituspalvelun saajan naapurit, voisivat päätellä internetissä olevia tietoja ja heillä naapureina olevia tietoja yhdistelemällä esimerkiksi, että lomituspalvelujen saajan terveydentila on heikko tai lomituspalvelun saaja on saanut lapsen tai suorittanut varusmiespalveluksen.

Koska lomituspalveluista julkaistavat tiedot olisivat luonteeltaan lomituspalvelun saajien henkilötietoja, avoimuusvelvoitetta koskeva sääntely on käytännössä henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä. Sääntely on myös internetissä tapahtuvaa henkilötietojen luovutusta koskevaa sääntelyä.

Vaikka EU:n valtiontukisääntelyyn sisältyvällä avoimuusvelvoitteella on hyväksyttävä yhteiskunnallinen tavoite, eli valtiontukien läpinäkyvyys, sääntelyä laadittaessa ei ole kuitenkaan otettu huomioon yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa riittävällä tavalla. On huomattava, että henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn tulee täyttää tietyt vaatimukset. Vaatimukset perustuvat viime kädessä perus- ja ihmisoikeusinstrumentteihin, mutta tarkempia vaatimuksia on asetettu EU:n ja kansallisessa henkilötietolainsäädännössä sekä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä. On mahdollista argumentoida, että avoimuusvelvoitetta koskeva sääntely ei täytä henkilötietojen käsittelyä koskevalle erityissääntelylle perus- ja ihmisoikeusinstrumenteissa, EU:n ja kansallisessa henkilötietolainsäädännössä sekä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä asetettuja vaatimuksia.

Turkistuottajien lomituserjestelmässä ei sen vuoksi voida noudattaa avoimuusvelvoitetta. Lisäksi avoimuusvelvoitteen noudattaminen vaatisi lisäresursseja turkistuottajien lomituserjestelmän hallintoon.

39 §. Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 pykälässä säädetään siitä, että laissa mainitut euromääräiset rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tar-

koitetulla palkkakertoimella. Voimassa olevassa turkistuottajien lomituspalvelulaissa olevat rahamäärät vastaavat vuoden 2016 palkkakertoimen tasoa. Esityksessä ehdotetaan, että 39 pykälää muutettaisiin täsmällisemmäksi.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan edellä 6 §:ssä mainitun maksun määrä, 7 §:ssä mainitun korvauksen määrä ja 8 §:n 2 momentissa mainitun kustannuksen määrä tarkistettaisiin vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Ehdotetun pykälän *2 momentin* mukaan ensimmäinen tarkistus tehtäisiin vuonna 2024.

1 momentissa mainituissa pykälissä tarkoitettujen rahamäärien on esityksessä pyritty arvioimaan ennakkoon Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa niin, että ne vastaisivat vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Rahamäärät on jouduttu arvioimaan, koska sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua. Vuonna 2024 tammikuussa (ja myös tulevina vuosina) tehtävä tarkistus tehtäisiin kuitenkin käyttämällä laskukaavassa vuodelle 2024 ja vuodelle 2023 virallisesti vahvistettuja palkkakertoimia.

Esityksessä ei ehdoteta, että edellä 8 §:n 3 momentissa ja 31 a §:n 1 momentissa tarkoitettua 100 euron enimmäismäärää, joka voitaisiin jättää takaisinperimättä tai palauttamatta, tarkistettaisiin vuosittain palkkakertoimella. Näiden euromäärien summien nostotarvetta harkittaisiin tulevaisuudessa tarvittaessa erikseen.

39 a §. Asiakirjojen säilyttäminen. Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 a pykälässä säädetään siitä, kuinka kauan paikallisyksiköiden on säilytettävä turkistuottajien lomituspalveluihin liittyvät asiakirjat. Voimassa olevan 39 a pykälän mukaan lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. Esityksessä ehdotetaan, että 39 a pykälää täsmennettäisiin siten, että pykälässä mainittaisiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artikla, jossa säädetään säilytysvelvollisuudesta.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa, joka sisältää tarvittavat tiedot ja asiakirjatodisteet, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että kaikki tässä asetuksessa säädetty edellytykset täyttyvät. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tapauskohtainen tuki tai tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin. Jäsenvaltion on toimitettava komissiolle 20 työpäivän tai pyynnössä asetettavan pidemmän määräajan kuluessa kaikki tiedot ja asiakirjatodisteet, jotka komissio katsoo tarvitsevänsä voidakseen valvoa tämän asetuksen soveltamista. Lisäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 34 johdantokappale liittyy tietojen säilyttämiseen.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus on komissio antama asetus, joka on voimassa Euroopan unionissa vain määräajan kerrallaan. Voimassa oleva maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus tulaa korvaamaan uudella maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksella vuoden 2023 aikana ja uusi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus on mahdollisesti voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. Tämän jälkeen on yleensä kuuden kuukauden siirtymäaika, jonka puitteissa komissio antaa uuden maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen.

Turkistuottajien lomituserjestelmä on luotu voimassa olevalla turkistuottajien lomituspalveluista annetulla lailla. Turkistuottajien lomituserjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston päätöksellä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella.

Turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain tulee siis täyttää maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt edellytykset.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 11 artiklan mukaan jäsenvaltion on toimitettava komissiolle muun muassa liitteessä II olevan mallin mukainen vakioamuotoinen yhteenvedo tämän asetuksen nojalla poikkeuksen saaneesta tukitoimenpiteestä 20 työpäivän kuluessa toimenpiteen voimaantulosta. Suomen on siten toimitettava komissiolle kyseessä oleva yhteenvedo turkistuottajien lomitusjärjestelmästä.

Tätä taustaa vasten voidaan tehdä tulkinta, jonka mukaan vanha tukijärjestelmä päättyy ja uusi alkaa, kun Suomi toimittaa komissiolle uudessa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitetun yhteenvedon turkistuottajien lomitusjärjestelmästä. Tämä tapahtunee vuoden 2023 alkupuolella ja uudestaan taas mahdollisesti vuonna 2028. (Sosiaali- ja terveysministeriössä on suunniteltu, että lomitussääntökokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa esiteltävä uusi lomitussääntö tulisi voimaan vuoden 2026 alussa. Myös tällöin Suomi toimittaisi komissiolle uudessa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitetun yhteenvedon turkistuottajien uudistetusta lomitusjärjestelmästä.)

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklan mukaan asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin. Yllä tehdyn tulkinnan mukaisesti turkistuottajien lomitusjärjestelmän viimeinen tuki voitaisiin myöntää viimeistään alkuvuoden 2023 aikana ja uudestaan taas mahdollisesti vuonna 2028. (Lisäksi turkistuottajien lomitusjärjestelmän viimeinen tuki voitaisiin myöntää myös vuoden 2025 lopussa, jos sosiaali- ja terveysministeriön suunnittelema uusi lomitussääntö tulisi voimaan vuoden 2026 alussa.) 10 vuoden säilytysaika tulisi laskea näistä ajankohdista alkaen. Sosiaali- ja terveysministeriön tulisi ilmoittaa paikallisyksiköille, kun uusi säilytysaika alkaisi kulua päivästä, jona Suomi toimittaisi komissiolle yhteenvedon turkistuottajien lomitusjärjestelmästä.

Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 a pykälän taustalla on myös henkilötietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön liittyvä velvoite säätää tietojen hävittämisestä. Säilytysajan tullessa täyteen asiakirjat ja tiedot hävitettäisiin, ellei olisi kyse asiakirjoista ja tiedoista, jotka arkistolaitos olisi määrännyt pysyvästi säilytettäväksi. Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa tarkoitettu säilytysaikasääntely merkitsee hyvin pitkää säilytysaikaa, etenkin henkilötietojen säilyttämisen kannalta.

39 b §. *Lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttäminen.* Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 b pykälässä säädetään lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttämisestä. Voimassa olevan 39 b pykälän 1 momentin mukaan lomituspalvelujen järjestäminen voidaan keskeyttää, jos järjestämiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää. Keskeyttämisestä säädetään tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Esityksessä ehdotetaan, että 1 momentissa olevaa viittausta Euroopan unionin lainsäädäntöön täsmennettäisiin.

Ehdotetun 39 b pykälän 1 momentin mukaan lomituspalvelujen järjestäminen voitaisiin keskeyttää, jos järjestämiseen tarvittavia varoja ei olisi käytettävissä tai jos Euroopan komissio peruuttaisi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun. Keskeyttämisestä säädettäisiin tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 10 artiklassa säädetään ryhmäpoikkeuksesta johtuvan edun peruuttamisesta. Jos jäsenvaltio myöntää tämän asetuksen nojalla tukea, joka ei kuitenkaan täytä tämän asetuksen I–III luvussa asetettuja edellytyksiä, komissio voi, annettuaan kyseiselle

jäsenvaltiolle mahdollisuuden esittää näkemyksensä asiasta, antaa päätöksen, jossa todetaan, että kaikista tai osasta kyseisen jäsenvaltion hyväksymistä tulevista tukitoimenpiteistä, jotka muutoin täyttäisivät tämän asetuksen vaatimukset, on ilmoitettava komissiolle perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Ilmoitettava tuki voidaan rajoittaa tiettytyyppiseen tukeen, tiettyjen tuensaajien hyväksi myönnettävään tukeen tai kyseisen jäsenvaltion tiettyjen viranomaisten toteuttamaan tukeen.

Myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 35 johdantokappaleessa käsitellään ryhmäpoikkeuksesta johtuvan edun peruuttamista. Jotta voidaan lisätä tässä asetuksessa vahvistettujen soveltuvuusedellytysten vaikuttavuutta, komission olisi voitava peruuttaa ryhmäpoikkeuksesta johtuva etu tulevien tukitoimenpiteiden osalta, jos näitä vaatimuksia ei noudateta. Komission olisi voitava rajata ryhmäpoikkeuksesta johtuvan edun peruuttaminen koskemaan vain tietyn tyyppistä tukea, tiettyjä tuensaajia tai tiettyjen viranomaisten toteuttamia tukitoimenpiteitä, jos tämän asetuksen noudattamatta jättäminen vaikuttaa ainoastaan rajoitettuun määrään toimenpiteitä tai tiettyihin viranomaisiin. Tällaisen kohdennetun peruuttamisen on määrä tarjota oikeasuhteinen korjaustoimenpide, joka liittyy suoraan tämän asetuksen havaittuun noudattamatta jättämiseen. Jos tuesta ei ole ilmoitettu eikä se täytä kaikkia ilmoitusvelvollisuudesta vapauttamista koskevia edellytyksiä, se on sääntöjenvastaista tukea, jonka komissio tutkii asetuksessa (EU) 2015/1589 säädetyn ilmoittamatta jätettyä tukea koskevan menettelyn puitteissa. Jos II luvussa esitettyjä vaatimuksia ei noudateta, ryhmäpoikkeuksesta johtuvan edun peruuttaminen tulevien tukitoimenpiteiden osalta ei vaikuta siihen, että tätä asetusta noudattaville aikaisemmille toimenpiteille myönnettiin ryhmäpoikkeus.

Voimassa olevan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 b pykälän 2 momentin mukaan, jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja ei voida korvata täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta. Esityksessä ehdotetaan, että 2 momenttiin lisättäisiin viittaus valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:än.

Ehdotetun 39 b pykälän 2 momentin mukaan, jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja ei voitaisi korvata täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voitaisiin maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään.

Valtion talousarviosta annetun lain 20 §:ssä säädetään edellisille vuosille kuuluvien menojen maksamisesta kuluvan vuoden määrärahasta. 20 §:n mukaan, jos varainhoitovuonna tulee maksettavaksi varainhoitovuotta aikaisempaan vuoteen kohdistuva meno, se voidaan maksaa valtiovarainministeriön luvalla kulumassa olevan varainhoitovuoden vastaavaan tarkoitukseen käytettävissä olevasta määrärahasta. Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan kuitenkin määrätä, että kirjanpitoyksikkö voi päätöksessä tarkemmin määrätyin edellytyksin päättää menon maksamisesta ilman valtiovarainministeriön lupaa.

Jatkossa ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja voitaisiin korvata seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta vain, jos valtiovarainministeriö antaisi tähän luvan.

7.3 Laki poronhoitajien sijaisavusta

1 §. *Lain soveltamisala ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen.* Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 1 pykälän 1 momentissa todetaan, että poronhoitajan itselleen järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa siten kuin tässä laissa säädetään. Lisäksi 1 pykälän 2 momentissa on informatiivinen säännös, jonka mukaan tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus). Voimassa oleva maatalouden ryhmäpoikkeusasetus tullaan korvaamaan Euroopan unionissa uudella maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksella vuoden 2023 aikana. Esityksessä ehdotetaan, että tämä muutos huomioitaisiin voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 1 pykälän 2 momentissa. (Poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotettavien muutosten perusteluissa tarkoitettaisiin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksella tästä eteenpäin uutta maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta.) (Katso asiasta lisää ehdotetun turkistuottajien loimituspalveluista annetun lain 1 §:n 3 momentin perustelut soveltuvien osin.)

2 §. *Poronhoitaja.* Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 2 pykälässä säädetään siitä, millaiseen poronhoitajaan lakia sovelletaan. Poronhoitajalla tulee olla riittävä määrä lukuporoja ja lähtökohtaisesti edellytetään myös, että poronhoitajalla on maatalousyrittäjän eläkelaisissa tarkoitettu pakollinen yrittäjän eläkevakuutus. Pykälässä säädetään siis eräistä sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. (Muista sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään muissa pykälissä.)

Esityksessä ehdotetaan, että 2 pykälän 1 momentissa oleva sääntely poronhoitajan eläkevakuutuksesta siirrettäisiin jäljempänä ehdotettavaan 3 a §:än, jonne koottaisiin kaikki sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset, lukuun ottamatta lukuporojen määrää. Lukuporojen määrää koskeva sääntely jäisi 2 pykälään.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että 2 pykälän 1 ja 2 momentteihin lisättäisiin selvyyden vuoksi ajankohdat, jolloin lukuporoja koskeva sijaisavun myöntämisen yleinen edellytys tulisi täyttyä. Edellytyksen tulisi täyttyä sijaisavun myöntämisaikana, kuten yleensä edellytetään valtiotukia myönnettäessä. Sijaisavun myöntämisen ja käyttämisen välinen aika voi joskus olla pitkä, joten tämän erityispiirteen johdosta ehdotetaan, että sijaisavun myöntämisen yleisen edellytyksen tulisi täyttyä myös sijaisavun käyttämisaikana. Lukuporojen määrä voi vaihdella eri ajankohtina, mutta sen on tärkeää olla riittävä jälleen sijaisavun käyttämisaikana.

Ehdotetun 2 pykälän 1 momentin mukaan poronhoitajien sijaisavusta annettua lakia sovellettaisiin poronhoitajaan, joka sijaisavun myöntämis- ja käyttämisaikana omistaisi vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka eläisi vakinaisesti hänen taloudessaan.

Ehdotetun 2 pykälän 2 momentin mukaan porojen omistusoikeus ja määrä perustuisivat sijaisavun myöntämis- tai käyttämisaikana käytettävissä olevaan viimeksi vahvistettuun poronhoitolain 30 §:ssä tarkoitettuun poroluetteloon. Poroluettelon vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset otettaisiin huomioon vain, jos paliskunnan hallitus olisi ennen sijaisavun myöntämistä tai käyttämisaikana vahvistanut muutoksen. Ehdotetun 2 pykälän 2 momentin ajankohtia koskevan sääntelyn sanamuodossa (”tai”) olisi siis otettu huomioon se, että poroluettelon vahvistus voisi tapahtua myös sijaisavun myöntämisen ja käyttämisen välisenä aikana.

3 §. Määritelmät. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 3 pykälässä määritellään eräitä keskeisiä lain käsitteitä. Esityksessä ehdotetaan, että 3 pykälän 1 kohta muutettaisiin ja 3 pykälään lisättäisiin uudet 4 ja 5 kohdat.

Ehdotetun 3 pykälän *1 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin poronhoidolla maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaan vakuutettavaa poronhoitotyötä. Voimassa olevan 3 pykälän 1 kohtaan verrattuna muuttuisi siten vain käsite poronhoitotyö käsitteeksi poronhoito. Varsinainen määritelmä säilyisi ennallaan. Poronhoito kuvaa käsitteenä yritystoimintaa (taloudellista toimintaa, elinkeinoa) paremmin kuin käsite poronhoitotyö. Käsitteen muutoksen taustalla olisi se, että sijaisapu on valtion varoista myönnettävää valtiontukea yritystoimintaan, vaikka samalla sijaisapu on myös yrittäjälle henkilönä tarkoitettu hyvinvointipalvelu.

Vastaavasta valtiontuen myöntämiseen ja myös lomituspäalvelulakien yhdenmukaistamiseen liittyvistä syistä 3 pykälän 4 kohtaan ehdotetaan uutta yrityksen määritelmää, vaikka poronhoitoa harjoitetaan yksityisenä elinkeinotoimintana paliskunnan yhteydessä. Ehdotetun 3 pykälän *4 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin yrityksellä poronhoitoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa. Yrityksen määritelmä olisi suppeampi kuin edellä ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 2 §:än (maatalousyritys) ja turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 2 §:än (turkistila). Suppeamman yrityksen määritelmän perusteena on poronhoitolain 4 §. Sen pääsäännön mukaan poroja saavat omistaa vain poronhoitoalueella pysyvästi asuvat Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiset sekä paliskunnat. (Katso yrityksen määritelmästä lisää ehdotetun turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 2 §:n 3 kohdan perustelut soveltuvin osin.)

Esityksessä ehdotetaan myös 3 pykälän 5 kohtaan poroisännän ja poroisännän sijaisen määritelmää. Ehdotetun 3 pykälän *5 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin poroisännällä ja poroisännän sijaisella poronhoitolain (848/1990) 19 §:ssä tarkoitettua poroisäntää ja mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua poroisännän sijaista. Poroisännän ja poroisännän sijaisen käsitteet esiintyvät jo nykyään voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 11 ja 21 §:ssä, joten ne voitaisiin määritellä jo 3 pykälässä.

3 a §. Sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset. Ehdotetussa 3 a pykälässä säädettäisiin sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös, johon koottaisiin kaikki sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset, lukuun ottamatta lukuporosten määrää (2 §). Ehdotetun pykälän *johdantokappaleessa* säädettäisiin selvyyden vuoksi ajankohdat, jolloin sijaisavun myöntämisen yleisten edellytysten tulisi täytyä. Edellytysten tulisi täytyä sijaisavun myöntämisaikana, kuten yleensä edellytetään valtiontukia myönnettäessä. Sijaisavun myöntämisen ja käyttämisen välinen aika voi joskus olla pitkä, joten tämän erityispiirteen johdosta ehdotetaan, että sijaisavun myöntämisen yleisten edellytysten tulisi täytyä myös sijaisavun käyttämisaikana.

Ehdotetussa 3 a pykälässä tarkoitettu sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset ehdotetaan muotoiltavan eri lomituspäalvelulakien yhdenmukaistamisesta ja EU:n valtiontukisääntelystä johtuvista syistä teknisesti siten, että osa edellytyksistä koskisi poronhoitajaa ja osa yritystä, eli poronhoitoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, vaikka molemmissa on oikeudellisesti kyse samasta luonnollisesta henkilöstä. Sijaisavun myöntämisen yleisten edellytysten tulisi täytyä sekä poronhoitajan että yrityksen osalta. Sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset olisivat osittain samat kuin edellä ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:än (soveltamisala) ja turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 3 §:än (lomituspäalvelujen myöntämisen yleiset edellytykset).

Ehdotetun 3 a pykälän *1 kohdan* mukaan sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana poronhoitaja olisi eläkevakuutettu poronhoidosta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttäisi muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset. Eläkevakuuttamista koskevasta edellytyksestä säädetään nykyään voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentissa. Esityksessä ehdotetaan, että eläkevakuuttamista koskevasta edellytyksestä säädettäisiin jatkossa ehdotetussa 3 a pykälässä, johon koottaisiin lähes kaikki sääntely sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Ehdotetun 3 a pykälän 1 kohdan sanamuodot olisi osittain yhdenmukaistettu vastaamaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:än ja turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 3 §:än ehdotettuja muutoksia. (Katso lisää eläkevakuutusta koskevasta edellytyksestä ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteluista soveltuvin osin.)

Jatkossa sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että poronhoitajalla olisi jo voimassa yrittäjän pakollinen eläkevakuutus. Voimassa olevan 2 pykälän 1 momentin mukaan riittää, jos poronhoitajalla on vireillä hakemus pakollisen eläkevakuutuksen saamiseksi. Lomituslainsäädännön uudistuksen valmistelussa katsottiin vastaavan kaltaiset säännökset tarpeettomiksi, koska eläkevakuutusta koskevan hakemuksen käsittelyajat ovat lyhyitä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa.

Ehdotetun 3 a pykälän *2 kohdan* mukaan sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana poronhoitaja ei saisi työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä.

Ehdotetun 3 a pykälän 2 kohdassa säädetäisiin niin sanotuista sijaisavun myöntämisen estävistä etuuksista. Estävistä etuuksista säädetään nykyään voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentissa. Esityksessä ehdotetaan, että estävistä etuuksista säädetäisiin jatkossa ehdotetussa 3 a pykälässä, johon koottaisiin lähes kaikki sääntely sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Ehdotettu 2 kohta vastaisi muutoin voimassa olevan lain 4 pykälän 2 momenttia, mutta siihen olisi lisätty työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen vanhuuseläke. Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke ei kuitenkaan olisi sijaisavun myöntämisen estävä etuus. (Katso lisää estävistä etuuksista maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteluista.)

Ehdotetun 3 a pykälän *3 kohdan* mukaan sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana yritys ei ylittäisi mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa. Ehdotetun 3 a pykälän *4 kohdan* mukaan sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana yritys ei olisi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys. Ehdotetun 3 a pykälän *5 kohdan* mukaan sijaisavun myöntäminen edellyttäisi, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana yritykselle ei olisi annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys olisi annettu, siinä tarkoitettu saatava olisi maksettu.

Ehdotetun 3 a pykälän 3–5 kohdissa tarkoitettud edellytykset johtuvat EU:n valtioneuvoston päätöksistä, tarkemmin sanottuna maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksesta. (3 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artikla ja 2 artiklan 51 kohta sekä 37 johdantokappale. 4 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohta ja 2 artiklan 58 kohta sekä 13 johdantokappale. 5 kohdan taustalla on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohta ja 12 johdantokappale.)

4 §. Sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 4 pykälän 1 momentissa säädetään sairaudesta tai tapaturmasta johtuvaan työkyvyttömyyteen perustuvan sijaisavun saamisen edellytyksistä. Kyse on siis sairaudesta tai tapaturmasta johtuvaan työkyvyttömyyteen perustuvan sijaisavun myöntämisen erityisistä edellytyksistä. Lisäksi 4 pykälän 2 momentissa säädetään sijaisavun myöntämisen estävistä etuuksista. Estävissä etuuksissa on kyse sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Esityksessä ehdotetaan, että 4 pykälän 2 momentti kumottaisiin ja estäviä etuuksia koskeva sääntely olisi jatkossa edellä ehdotetussa 3 a pykälässä, jonne koottaisiin lähes kaikki sääntely sijaisavun myöntämisen yleisistä edellytyksistä. 4 pykälään jäisi vain sääntely, joka koskee sairaudesta tai tapaturmasta johtuvaan työkyvyttömyyteen perustuvan sijaisavun myöntämisen erityisiä edellytyksiä. Esityksessä ehdotetaan myös, että 4 pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälään jäävää sääntelyä. Jatkossa otsikkona olisi ”sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset”.

8 §. Sijaisavusta maksettava korvaus. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 8 pykälässä säädetään sijaisavusta maksettavasta korvauksesta. Esityksessä ehdotetaan, että 8 pykälän 1 momentissa säädettyä enimmäiskorvauksen tasoa tarkistettaisiin vastaamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ennakkoon arvioitua vuoden 2023 palkkakertoimen tasoa. Rahamäärä on jouduttu arvioimaan, koska sosiaali- ja terveysministeriön asetus palkkakertoimesta vuodelle 2023 annetaan vasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vuoden 2023 alkua. Rahamäärä tarkistettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2024. Vuonna 2024 tammikuussa (ja myös tulevana vuosina) tehtävä tarkistus tehtäisiin käyttämällä laskukaavassa vuodelle 2024 ja vuodelle 2023 virallisesti vahvistettuja palkkakertoimia.

9 §. Sijaisavun hakeminen. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 9 pykälässä säädetään sijaisavun hakemisesta. 9 pykälän 1 momentin mukaan poronhoitajan on haettava sijaisapua kirjallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (*Mela*) ennen sijaisapuun kuuviuvien töiden aloittamista. Esityksessä ehdotetaan, että 9 pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että jatkossa siinä todettaisiin, että poronhoitajan olisi haettava sijaisapua kirjallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (*Mela*) ennen kuin poronhoitaja hankkisi sijaisavun palvelujen tuottajalta. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 23 a §:n perustelut soveltuvin osin.) Kuten maatalousalan valtiontuen suuntaviivoissa, myös maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään valtiontuen kannustavasta vaikutuksesta (6 artiklassa, määritelmiä koskevan 2 artiklan 52 kohdassa ja 20 johdantokappaleessa).

10 §. Korvauksen hakeminen. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 10 pykälässä säädetään korvauksen hakemisesta. Voimassa olevan 10 pykälän 1 ja 3 momentit ehdotetaan muutettaviksi, jotta ne olisivat samanlaiset kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettavat 26 a §:n 1 ja 3 momentit. Jatkossa korvaushakemuksen voisi tehdä yksityinen palvelujen tuottaja tai sijaisapua saanut poronhoitaja. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 26 a §:n perustelut soveltuvin osin.)

Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 10 pykälän 2 momentin 1–6 kohdissa luetellaan hakemuksessa ilmoitettavat tiedot. Esityksessä ehdotetaan, että 2 momentin luetteloon lisättäisiin uusi *4 a kohta*, jonka mukaan hakemuksesta ja sen liitteistä olisi käytävä ilmi tieto siitä, jos sijaisen hoitamiin tehtäviin kuuluisi töitä, joita varten olisi myönnetty muuta julkista rahoitustukea.

Asia liittyy voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 5 §:än, jossa säädetään korvauksen perusteena olevista töistä. Esimerkki ”muusta julkisesta rahoitustuesta” on Lapin ELY-keskuksen myöntämä paliskunnan investointituki. Voimassa olevan 10 pykälän 3 momentissa on nykyään vastaavan kaltaista sääntelyä, mutta siinä todetaan virheellisesti, että palvelun

tuottajalle ei ole myönnetty työtä varten muuta julkista rahoitustukea. Sijaisapujärjestelmässä poronhoitaja on valtiontuen saaja, ei palvelun tuottaja.

11 §. *Lausunnot.* Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 11 pykälässä säädetään lausunnoista, joita Melalle antavat poroisäntä tai tämän ollessa estynyt poroisännän sijainen sekä eräissä tilanteissa myös paliskunnan hallitus. Esityksessä ehdotetaan, että 11 pykälän *1 momenttiin* tehtäisiin tekniset korjaukset, jotka johtuisivat siitä, että edellä ehdotetaan 3 §:n 5 kohtaan poroisännän ja poroisännän sijaisen määritelmää.

12 §. *Päätöksen teko ja korvauksen maksaminen.* Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 12 pykälässä säädetään päätöksen teosta ja korvauksen maksamisesta. Voimassa olevan 12 pykälän 1 momentin mukaan päätös voidaan antaa automaattisessa tietojenkäsittelyssä tai muutoin ainakin osittain painomenetelmää käyttäen aikaansaatusasiakirjana. Tällöin allekirjoitus voidaan merkitä päätökseen koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

Voimassa olevan 12 pykälän 1 momentissa käytetty ilmaisu ”päätös voidaan antaa automaattisessa tietojenkäsittelyssä” saattaa olla harhaanjohtava, kun otetaan huomioon EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 automatisoituja yksittäispäätöksiä koskeva 22 artikla. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että 12 pykälän 1 momenttia muutettaisiin. Ehdotetun 12 pykälän *1 momentin* mukaan päätös voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Päätös annettaisiin tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla. Esitetty muutos olisi sama, mitä esitetään maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 11 §:än ja turkistuottajien lomituspalvelulain 18 §:än. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 11 §:n perustelut.)

13 §. *Takaisinperintä sijaisapua saaneelta poronhoitajalta.* Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 13 pykälässä säädetään perusteettoman korvauksen takaisinperinnästä. Pykälän otsikko ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi koskemaan takaisinperintää, josta 13 pykälässä on jo nykyään asiallisesti kyse. Lisäksi voimassa olevan lain 13 pykälässä oleva sääntely takaisinperinnän kohtuullistamisesta, takaisinperinnässä sovellettavasta vanhentumisajasta, viivästyskorosta ja takaisinperintäpäätösten täytäntöönpanosta siirrettäisiin jäljempänä ehdotettaviin omiin pykäliinsä. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 29 §:n perustelut soveltuvien osien.) Poronhoitajien sijaisapujärjestelmä eroaisi kuitenkin maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmästä siten, että poronhoitajien sijaisapujärjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvostojärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella, ei komission hyväksymispäätöksellä. Osa poronhoitajien sijaisavusta annetun lain säännöksistä perustuu tai liittyy maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiin. Näin ollen poronhoitajien sijaisapua järjestettäessä saatettaisiin joskus rikkoa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, ei komission hyväksymispäätöksen ehtoja.

13 a §. *Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa.* Ehdotettu pykälä olisi uusi säännös. Takaisinperintään liittyisi velvollisuus maksaa korkoa eräissä tapauksissa. Pykälässä säädetäisiin tästä velvollisuudesta ja siitä, mistä alkaen ja mihin asti korkoa tulisi maksaa, sekä koron määrästä. (Katso ehdotetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 29 a §:n perustelut soveltuvien osien.) Poronhoitajien sijaisapujärjestelmä eroaisi kuitenkin maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmästä siten, että poronhoitajien sijaisapujärjestelmä hyväksyttäisiin unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvostojärjestelmäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella, ei komission hyväksymispäätöksellä. Osa poronhoitajien sijaisavusta annetun lain säännöksistä perustuu tai liittyy maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiin. Näin ollen poronhoitajien sijaisapua järjestettäessä saatettaisiin joskus rikkoa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, ei komission hyväksymispäätöksen ehtoja.

23 §. Asiakirjojen säilyttäminen. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 23 pykälässä säädetään asiakirjojen säilyttämisestä. Esityksessä ehdotetaan, että 23 pykälää täsmennettäisiin siten, että pykälässä mainittaisiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artikla, jossa säädetään säilytysvelvollisuudesta. (Katso ehdotetun turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 a §:n perustelut soveltuvin osin.)

24 §. Korvausten maksamisen keskeyttäminen. Voimassa olevan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 24 pykälässä säädetään korvausten maksamisen keskeyttämisestä. Voimassa olevan 24 pykälän 1 momentin mukaan sijaisavun saamisen edellytysten tutkiminen ja korvausten maksaminen voidaan keskeyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jos korvausten maksamiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää. Esityksessä ehdotetaan, että 1 momentissa olevaa viittausta Euroopan unionin lainsäädäntöön täsmennettäisiin.

Ehdotetun 24 pykälän 1 momentin mukaan sijaisavun saamisen edellytysten tutkiminen ja korvausten maksaminen voitaisiin keskeyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jos korvausten maksamiseen tarvittavia varoja ei olisi käytettävissä tai jos Euroopan komissio peruuttaisi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun. (Katso ehdotetun turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 b §:n 1 momentin perustelut.)

Voimassa olevan 24 pykälän 2 momentin mukaan, jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestetyistä sijaisavuista ei voida maksaa korvauksia täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin osoitetusta määrärahasta. Esityksessä ehdotetaan, että 2 momenttiin lisättäisiin viittaus valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:än.

Ehdotetun 24 pykälän 2 momentin mukaan, jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestetyistä sijaisavuista ei voitaisi maksaa korvauksia täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voitaisiin maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin osoitetusta määrärahasta noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään. (Katso ehdotetun turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 39 b §:n 2 momentin perustelut.)

7.4 Laki tulotietojärjestelmästä

13 §. Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä. Voimassa olevan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 pykälässä säädetään tiedon käyttäjien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä. 13 pykälän 1 momentin Maatalousyrittäjien eläkelaitosta koskevaa 4 kohtaa sekä kuntaa ja kuntayhtymää koskevaa 19 kohtaa ehdotetaan muutettaviksi, jotta jatkossa Maatalousyrittäjien eläkelaitos ja kunnat voisivat saada tietoa tulotietojärjestelmän avulla myös lomitusjärjestelmien tarpeita varten.

Ehdotetun 13 pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan tulorekisteriyksikkö välittäisi ja luovuttaisi tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä olisi salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaiassa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994), maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996), turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) ja poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa (1238/2014) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen

omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi.

Tulorekisteriyksikkö välittäisi ja luovuttaisi siten tulorekisterin tietoja Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa, turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa ja poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.

Ehdotetun 13 pykälän 1 momentin *19 kohdan* mukaan tulorekisteriyksikkö välittäisi ja luovuttaisi tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä olisi salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä kunnalle ja kuntayhtymälle varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016) tarkoitetun asiakasmaksun määrittämistä varten ja varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun palvelusetelin arvon määrittämistä varten sekä kunnalle maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996) ja turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.

Tulorekisteriyksikkö välittäisi ja luovuttaisi siten tulorekisterin tietoja kunnalle (paikallisyksikölle) maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa ja turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 45 §:ssä säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja kunnan paikallisyksikön tiedonsaantioikeudesta. Turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 37 §:ssä säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja kunnan paikallisyksikön tiedonsaantioikeudesta. Poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 21 §:ssä säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta. Voimassa olevat tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset mahdollistaisivat tulorekisterin käytön. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on suunniteltu, että lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa uudistettaisiin eri lomituspalvelulakeihin sisältyvät tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset.)

Tulorekisteristä tarvittaisiin käytännössä:

- tieto, kenelle työntekijälle maatalousyrittäjä tai maatalousyrittäjä on maksanut palkkaa,
- tieto, onko maatalousyrittäjälle maksettu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:ssä tarkoitettua lomituspalvelun myöntämisen estävää etuutta ja millä aikajaksolla,
- tieto, onko maatalousyrittäjälle maksettu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7, 7 b–7 d tai 7 i §:ssä tarkoitettua sijaisavun myöntämiseen liittyvää etuutta ja millä aikajaksolla, ja
- tieto, kenelle työntekijälle lomituspalvelujen tuottaja (luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö) on maksanut palkkaa.

Turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten tarvittaisiin vastaavat tiedot, paitsi ei sijaisavun myöntämiseen liittyviä etuuksia koskevia tietoja. Poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten tarvittaisiin vastaavat tiedot, paitsi ei tietoa, kenelle työntekijälle poronhoitaja tai poronhoitoa harjoittava yritys on maksanut palkkaa eikä sijaisavun myöntämiseen liittyviä etuuksia koskevia tietoja.

Tulorekisterin tosiasiallisen käytön aloittamisen ajankohta riippuisi siitä, milloin käyttö olisi teknisesti mahdollista Verohallinnon tulorekisteriyksikön, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja kuntien paikallisyksiköiden kannalta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esitykseen liittyisi maatalousyrittäjien lomituspalveluista jatkossa annettava valtioneuvoston asetus. Valtioneuvoston asetus olisi tarkoitettu tulevaksi voimaan samana päivänä kuin esityksellä maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettavat lakimuutokset. Valtioneuvoston asetuksella kumottaisiin voimassa oleva, sisällöllisesti laajasti vanhentunut maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus (1333/1996).

Voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus on annettu sen sanamuodon mukaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä. Perustuslain 80 §:n 1 momenttiin sisältyvän pääsäännön mukaisesti jatkossa asetuksen maatalousyrittäjien lomituspalveluista antaisi valtioneuvosto.

Kuten edellä maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettavien lakimuutosten säännöskohdaisissa perusteluissa on tarkemmin todettu, esityksessä esitetään, että joitakin voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksessa nykyään olevia säännöksiä nostettaisiin osittain muutettuna lakitasolle maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin. Osa lakitasolle nostoista tehtäisiin, koska laista puuttuu nykyiset vaatimukset täyttävä asetuksenantovaltuus ja osa tarkoituksenmukaisuussyistä. Asetustaustaista sääntelyä olisi maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin esitettävissä 16 c, 23, 31, 32, 45 c ja 46 §:ssä, joista suurin osa liittyisi kuntien tai eläkelaitoksen saamiin hallintokustannusten tai lomituskustannusten valtion korvauksiin.

Lisäksi, kuten edellä maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettavien lakimuutosten säännöskohdaisissa perusteluissa on tarkemmin todettu, esityksessä esitetään, että lomituspalvelulain 48 pykälässä tarkoitettu vanhentunut, yleinen asetuksenantovaltuus ("Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella") kumottaisiin.

Jatkossa maatalousyrittäjien lomituspalveluista annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin enää vain joistakin asioista, joille on olemassa perustuslain mukainen asetuksenantovaltuus maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti. Nämä asiat olisivat maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kannalta tärkeitä ja ne tarkentaisivat tai täydentäisivät lain säännöksiä.

Näitä säännöksiä olisivat valtioneuvoston asetuksessa:

- 1 § Kotieläinyksikkö (asetuksenantovaltuus maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin esitettävä 3 §:n 3 momentti)
- 2 § Kokonaistyöaikaa ja tehtäväosuuksia koskevien tietojen antaminen (asetuksenantovaltuus voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 44 a §:n 3 momentti)
- 3 § Kokonaistyöajan määrääminen (asetuksenantovaltuus voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 8 §:n 4 momentti)
- 4 § Kokonaistyöajan, tehtäväosuuden ja lomituspäivän keston tarkistaminen (asetuksenantovaltuus 1 momentin osalta voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 44 a §:n 3 momentti ja muiden momenttien osalta voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 8 §:n 4 momentti).

Loput voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksessa olevat säännökset kumoutuisivat sisällöllisesti vanhentuneina tai muuten tarpeettomina, kun voimassa oleva maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus kumottaisiin.

9 Voimaantulo

9.1 Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetut muutokset tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Voimaantulon ajankohta ajoittuisi aikavälille 1.1.2023–30.6.2023 ja riippuisi viime kädessä Euroopan komission maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmää koskevan hyväksymispäätöksen antamisen ajankohdasta.

Esitykseen maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta sisältyisi siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännöksiä tarvittaisiin, koska lomituspalvelun järjestämiseen maatalousyrittäjälle liittyy erilaisia hallinnollisia ja oikeudellisia prosesseja ja käytännöllisiä työvaiheita. Prosessit ovat osin erilaisia riippuen siitä, onko asiakas valinnut paikallisyksikön järjestämät lomituspalvelut vai itse järjestetyt lomituspalvelut.

Maatalousyrittäjälle myönnetään hakemuksesta lomituspalvelu, lomituspalvelu toteutetaan käytännössä, osalle maatalousyrittäjistä myönnetään hakemuksesta korvaus lomituspalvelusta aiheutuneisiin kustannuksiin, osasta lomituspalveluista lähetetään maatalousyrittäjälle palvelumaksun lasku ja lisäksi ainakin oikaisuvaatimus-, muutoksenhaku- ja perusteettoman lomituspalvelun takaisinperintäprosessit ovat mahdollisia.

Ensimmäisen siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiiaan sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. (Sama koskisi tapauksia, joissa hallinto-oikeus kumoaisi paikallisyksikön päätöksen ja palauttaisi asian uudelleen käsiteltäväksi.) Näissä tapauksissa maatalousyrittäjä olisi tehnyt aiemmin lomituspalveluhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta lomituspalvelun hakemista koskeviin 18 ja 23 a §:än.

Toisen siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen (lomituspalvelu)hakemukseen ja lomituspalvelun myöntämistä, kustannuskorvauksen myöntämistä ja lomituspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa maatalousyrittäjä olisi tehnyt aiemmin lomituspalveluhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta lomituspalvelun hakemista koskeviin 18 ja 23 a §:än. Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitettuihin, maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa ”vireillä olleisiin” asioihin laskettaisiin mukaan myös vasta voimaantulopäivän ja lomituspalvelun toteuttamisen jälkeen vireille pantavat asiat, koska ne liittyvät maatalousyrittäjän voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään lomituspalveluhakemukseen ja paikallisyksikön voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään lomituspalvelun myöntämispäätökseen.

Kolmannen siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomituspalvelua voisi käyttää enintään kuukauden aikana lakimuutosten voimaantulosta, jos maatalousyrityksen kotieläimiin kuuluisi hevos- tai turkiseläimiä, tai muussa tapauksessa enintään neljän

kuukauden aikana lakimuutosten voimaantulosta. Jos asiakkaalla olisi tällöin vuoden 2023 vuosilomapäiviä, sijaisapupäiviä tai maksullisen lomittaja-avun tunteja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnettäisiin uudella päätöksellä loput vuoden 2023 vuosilomapäivät, sijaisapupäivät ja maksullisen lomittaja-avun tunnit ehdotettujen lakimuutosten mukaisesti. Niitä koskeva hakemus olisi tehtävä viiden kuukauden aikana ehdotettujen lakimuutosten voimaantulosta.

Siirtymäsäännöstä tarvittaisiin, koska esityksessä ehdotetaan muun muassa muutoksia keskeisiin määritelmiin ja säännöksiin, joiden mukaisesti lomituspalvelua myönnettäisiin. Ravi- ja ratsuhevosia sekä turkiseläimiä ei enää hoidettaisi maatalousyrittäjien lomituspalveluilla. Siten lomituspalveluja ei välttämättä enää myönnettäisi maatalousyrittäjien, jonka kotieläimiin kuuluisi hevos- tai turkiseläimiä. Lomituspalveluja voitaisiin myöntää vain, jos maatalousyrittäjällä olisi lomituspalveluilla hoidettavia kotieläimiä riittävä määrä. Paikallisyksikön tulisi käydä läpi näiden maatalousyrittäjien tilanne kuukauden aikana ehdotettujen lakimuutosten voimaantulosta. Lisäksi paikallisyksiköllä olisi kuukausia aikaa aloittaa lomituspalvelun myöntäminen kaikille asiakkaille uusien, ehdotettujen säännösten mukaisesti. Esimerkki neljän kuukauden laskemisesta: voimaantulopäivä olisi esimerkiksi 16.1.2023. Neljän kuukauden aikajakson viimeinen päivä olisi 15.5.2023.

Neljännän siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetun 7 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun sijaisavun 730 päivän enimmäismäärään laskettaisiin mukaan ehdotettujen lakimuutosten voimaantuloa edeltävän 12 kuukauden aikana käytetyt sijaisapupäivät.

Viidennen siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa maatalousyrittäjien lomituspalvelulain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden olisi valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana ehdotettujen lakimuutosten voimaantulosta. Samaa lomituspalvelujen haku-aikaa sovellettaisiin asiakkaisiin, joiden lomituspalvelut laajenisivat ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa. Ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät tulisivat uusina asiakkaina maatalousyrittäjien lomituspalveluun. Asiakkaille, joiden lomituspalvelut laajenisivat, tarkoitettaisiin asiakkaita, jotka eivät olisi ennen täytäneet voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:ssä tarkoitettua päätoimisen maatalousyrittäjän määritelmää.

Kuudennen siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetuista lakimuutoksista 40 a §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 2, 3 ja 5 momenttia sekä 47 a §:ä sovellettaisiin myös ennen ehdotettujen lakimuutosten voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin. Mainitut säännökset liittyvät pääasiassa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja paikallisyksiköiden väliseen suhteeseen ja varainhoitovuoden aikana järjestettyjen lomituspalvelujen aiheuttamien kustannusten valtionkorvauksiin. Olisi tarkoituksenmukaista ulottaa mainittujen säännösten soveltaminen 1.1.2023 alkaen järjestettyjen lomituspalvelujen kustannuksiin, vaikka ehdotettujen lakimuutosten voimaantulopäivä voi ajoittua tätä myöhempään ajankohtaan. (31.12.2022 mennessä järjestettyjen lomituspalvelujen kustannuksiin sovellettaisiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita vastaavia säännöksiä.)

9.2 Turkistuottajien lomituspalveluista annettu laki

Turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, samana päivänä kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetut muutokset. Sama voimaantulopäivä olisi tärkeä, koska muutama

turkistuottaja vaihtaisi voimaantulopäivänä lomitussjärjestelmää maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmästä turkistuottajien lomitussjärjestelmään.

Esitykseen turkistuottajien lomitusspalveluista annetun lain muuttamisesta sisältyisi siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännöksiä tarvittaisiin, koska lomitusspalvelun järjestämiseen turkistuottajalle liittyy erilaisia hallinnollisia ja oikeudellisia prosesseja ja käytännöllisiä työvaiheita. Prosessit ovat osin erilaisia riippuen siitä, onko asiakas valinnut paikallisyksikön järjestämät lomitusspalvelut vai itse järjestetyt lomitusspalvelut.

Turkistuottajalle myönnetään hakemuksesta lomitusspalvelu, lomitusspalvelu toteutetaan käytännössä, osalle turkistuottajista myönnetään hakemuksesta korvaus lomitusspalvelusta aiheutuneisiin kustannuksiin, lisävapaalomitusspalvelusta lähetetään turkistuottajalle palvelumaksun lasku ja lisäksi ainakin oikaisuvaatimus-, muutoksenhaku- ja perusteettoman lomitusspalvelun takaisinperintäprosessit ovat mahdollisia.

Ensimmäisen siirtymäsäännöksen mukaan turkistuottajien lomitusspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. (Sama koskisi tapauksia, joissa hallinto-oikeus kumoaisi paikallisyksikön päätöksen ja palauttaisi asian uudelleen käsiteltäväksi.) Näissä tapauksissa turkistuottaja olisi tehnyt aiemmin lomitusspalveluhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta lomitusspalvelun hakemista koskevaan 13 §:än.

Toisen siirtymäsäännöksen mukaan turkistuottajien lomitusspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen (lomitusspalvelu)hakemukseen ja lomitusspalvelun myöntämistä, kustannuskorvauksen myöntämistä ja lomitusspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn lomitusspalvelun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa turkistuottaja olisi tehnyt aiemmin lomitusspalveluhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta lomitusspalvelun hakemista koskevaan 13 §:än. Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitettuihin, turkistuottajien lomitusspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa ”vireillä olleisiin” asioihin laskettaisiin mukaan myös vasta voimaantulopäivän ja lomitusspalvelun toteuttamisen jälkeen vireille pantavat asiat, koska ne liittyvät turkistuottajan voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään lomitusspalveluhakemukseen ja paikallisyksikön voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään lomitusspalvelun myöntämispäätökseen.

Kolmannen siirtymäsäännöksen mukaan turkistuottajien lomitusspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomitusspalvelua voisi käyttää enintään neljän kuukauden aikana lakimuutosten voimaantulosta. Jos asiakkaalla olisi tällöin vuoden 2023 lomitusspalveluja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnettäisiin uudella päätöksellä loput vuoden 2023 lomitusspalvelut ehdotettujen lakimuutosten mukaisesti. Niitä koskeva hakemus olisi tehtävä viiden kuukauden aikana ehdotettujen lakimuutosten voimaantulosta. Siirtymäsäännöstä tarvittaisiin, koska esityksessä ehdotetaan muutoksia muun muassa säännöksiin, joiden mukaisesti lomitusspalvelua myönnettäisiin. Paikallisyksiköllä olisi kuukausia aikaa aloittaa lomitusspalvelun

myöntäminen asiakkaille uusien, ehdotettujen säännösten mukaisesti. Esimerkki neljän kuukauden laskemisesta: voimaantulopäivä olisi esimerkiksi 16.1.2023. Neljän kuukauden aikajakson viimeinen päivä olisi 15.5.2023.

Neljännän siirtymäsäännöksen mukaan turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden olisi valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana ehdotettujen lakimuutosten voimaantulosta. Ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa muutama turkistuottaja vaihtaisi maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmästä turkistuottajien lomitusjärjestelmään. Vuonna 2023 heillä saattaisi olla käytännössä mahdollisuus siihen, että he saisivat ensin lomituspalveluja maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmästä ja samana vuonna vielä turkistuottajien lomitusjärjestelmästä. Tätä ei siirtymäsäännösin estettäisi, koska kustannusvaikutus olisi vähäinen ja siirtyvien asiakkaiden palveluvalikoima supistuisi.

Viidennen siirtymäsäännöksen mukaan turkistuottajien lomituspalveluista annettuun lakiin ehdotetuista lakimuutoksista 25 §:n 1 momenttia, 2 momentin 3 a kohtaa ja 3 momenttia sekä 28 a, 29 ja 31 a §:ä sovellettaisiin myös ennen ehdotettujen lakimuutosten voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin. Mainitut säännökset liittyvät pääasiassa Melan ja paikallisyksiköiden väliseen suhteeseen ja varainhoitovuoden aikana järjestettyjen lomituspalvelujen aiheuttamien kustannusten valtionkorvauksiin. Olisi tarkoituksenmukaista ulottaa mainittujen säännösten soveltaminen 1.1.2023 alkaen järjestettyjen lomituspalvelujen kustannuksiin, vaikka ehdotettujen lakimuutosten voimaantulopäivä voi ajoittua tätä myöhempään ajankohtaan. (31.12.2022 mennessä järjestettyjen lomituspalvelujen kustannuksiin sovellettaisiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita vastaavia säännöksiä – siltä osin kuin niitä on.)

9.3 Poronhoitajien sijaisavusta annettu laki

Poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotetut muutokset tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, samana päivänä kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ehdotetut muutokset. Sama voimaantulopäivä ei olisi välttämätön, mutta sitä ehdotetaan yksinkertaisuuden vuoksi.

Esitykseen poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muuttamisesta sisältyisi siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännöksiä tarvittaisiin, koska sijaisavun järjestämiseen poronhoitajalle liittyy erilaisia hallinnollisia ja oikeudellisia prosesseja ja käytännöllisiä työvaiheita. Poronhoitajalle myönnetään hakemuksesta sijaisapua, sijaisapu toteutetaan käytännössä, sijaisavusta aiheutuneisiin kustannuksiin myönnetään hakemuksesta korvaus ja lisäksi ainakin oikaisuvaatimus-, muutoksenhaku- ja perusteettoman sijaisavun takaisinperintäprosessit ovat mahdollisia.

Ensimmäisen siirtymäsäännöksen mukaan poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiin sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. (Sama koskisi tapauksia, joissa hallinto-oikeus kumoaisi Melan päätöksen ja palauttaisi asian uudelleen käsiteltäväksi.) Näissä tapauksissa poronhoitaja olisi tehnyt aiemmin sijaisapuhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta sijaisavun hakemista koskevaan 9 §:än.

Toisen siirtymäsäännöksen mukaan poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa vireillä olleeseen (sijaisapu)hakemukseen, sijaisavun myöntä-

mistä koskevaan asiaan, kustannuskorvauksen myöntämistä koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn sijaisavun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovellettaisiin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa poronhoitaja olisi tehnyt aiemmin sijaisapuhakemuksen voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja esityksessä ehdotetaan muutosta sijaisavun hakemista koskevaan 9 §:än. Toisessa siirtymäsäännöksessä tarkoitettuihin, poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa ”vireillä olleisiin” asioihin laskettaisiin mukaan myös vasta voimaantulopäivän ja sijaisavun toteuttamisen jälkeen vireille pantavat asiat, koska ne liittyvät poronhoitajan voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään sijaisapuhakemukseen ja Melan voimassa olleiden säännösten mukaisesti tekemään sijaisavun myöntämispäätökseen.

Kolmannen siirtymäsäännöksen mukaan poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin ehdotettujen lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä sijaisapua voisi käyttää enintään neljän kuukauden aikana lakimuutosten voimaantulosta. Jos asiakkaalla olisi tällöin vuoden 2023 sijaisaputunteja yhä käyttämättä, mahdollisen aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnettäisiin uudella päätöksellä loput vuoden 2023 sijaisaputunnit ehdotettujen lakimuutosten mukaisesti. Siirtymäsäännöstä tarvittaisiin, koska esityksessä ehdotetaan muutoksia muun muassa säännöksiin, joiden mukaisesti sijaisapua myönnettäisiin. Melalla olisi kuukausia aikaa aloittaa sijaisavun myöntäminen asiakkaille uusien, ehdotettujen säännösten mukaisesti. Esimerkki neljän kuukauden laskemisesta: voimaantulopäivä olisi esimerkiksi 16.1.2023. Neljän kuukauden aikajakson viimeinen päivä olisi 15.5.2023.

9.4 Laki tulotietojärjestelmästä

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta tulisi voimaan 1.1.2024. On arvioitu, että tässä vaiheessa Verohallinnon tulorekisteriyksiköllä olisi valmiudet ottaa uusi asiakas, lomitushallinto, tulotietojärjestelmän viranomaiskäyttäjäksi.

10 Toimeenpano ja seuranta

Esitettävien lakimuutosten toimeenpanoa ja seurantaa tehtäisiin osana tavanomaista lomitushallinnon työtä. Maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmässä eläkelaitoksen kanssa toimeksiantosopimuksen tehneet kunnat järjestävät maatalousyrittäjien lomituspalvelut. Vastaava tilanne on turkistuottajien lomitusjärjestelmässä. Näissä lomitusjärjestelmissä eläkelaitoksen tehtävänä on ohjata ja myös valvoa kuntien toimintaa. Poronhoitajien sijaisapujärjestelmässä eläkelaitos järjestää palvelut. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kaikkien kolmen lomitusjärjestelmän osalta yleinen ohjaus- ja valvontatehtävä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta, HE xx/2022 vp. Tämän esityksen 4. lakiehdotus, joka koskee tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamista, on laadittu ottaen huomioon kyseinen hallituksen esitys ja on tarpeen sovittaa yhteen sen kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on suunniteltu, että syksyn 2022 aikana esitettäisiin lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen myöhempään, toiseen vaiheeseen kuuluvaa uutta lomitussääntöä, jossa olisi osittain sama sisältö kuin ensimmäisen vaiheen lakimuutoksissa. Uuden lomitussääntöjen voimaantullessa voimassa oleva lomitussääntö kumoutuisi. Kuitenkin maatalousyrittäjien eli kotieläintuottajien lomitussääntöjen uuden tietojärjestelmän kehitystarpeesta johtuen uusi lomitussääntö tulisi voimaan vasta 1.1.2026.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Maatalousyrittäjien lomitussääntöjen lomituskustannuksiin vuosittain varattu määräraha laskee tasaisesti asiakasmäärän laskemisen vuoksi. Kuitenkin vuodelle 2023 kyseisiin lomituskustannuksiin esitetään valtion vuoden 2023 talousarviossa lisärahoitusta 6 000 000 euroa, koska maatalousyrittäjien lomitussääntöjen tulisi uusia asiakkaita, eli elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät. Lomituskustannusten määrärahan kokonaismäärä olisi siten 113 200 000 euroa. Turkistuottajien lomitussääntöjen ja poronhoitajien sijaisapujärjestelmään ei puolestaan esitetä lisärahoitusta.

12 Suhde perustuslakiin ja sääntämisyhteistyö

Perustuslain 80 §:n mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto.

Esitykseen liittyisi maatalousyrittäjien lomitussääntöjen jatkossa annettava valtioneuvoston asetus, jolla kumottaisiin voimassa oleva, sisällöllisesti laajasti vanhentunut maatalousyrittäjien lomitussääntöasetus (1333/1996). Esityksessä esitetään, että joitakin voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomitussääntöasetuksessa nykyään olevia sääntöjä nostettaisiin osittain muutettuna lakitasolle maatalousyrittäjien lomitussääntölakiin. Osa lakitasolle nostoista tehtäisiin, koska laista puuttuu perustuslain mukaiset, nykyiset vaatimukset täyttävä asetuksenantovaltuus ja osa tarkoituksenmukaisuussyistä. Lisäksi esityksessä esitetään, että lomitussääntölain 48 pykälässä tarkoitettu vanhentunut, yleinen asetuksenantovaltuus kumottaisiin. Jatkossa maatalousyrittäjien lomitussääntöjen jatkossa annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin enää vain joistakin asioista, joille on olemassa perustuslain mukainen asetuksenantovaltuus maatalousyrittäjien lomitussääntölaissa. Loput voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomitussääntöasetuksessa olevat säännökset kumoutuisivat sisällöllisesti vanhentuneina tai muuten tarpeettomina, kun voimassa oleva maatalousyrittäjien lomitussääntöasetus kumottaisiin. (Katso tarkemmin luku Lakia alemman asteinen sääntely.)

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyhteistyössä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 17 a §:n 2 momentti, 27 a §, 27 b §, 43 §:n 3 momentti, 45 a §:n 3 momentti ja 48 §, sellaisina kuin niistä ovat 17 a §:n 2 momentti laissa 710/2012, 27 a ja 27 b § sekä 45 a §:n 3 momentti laissa 1663/2015 ja 43 §:n 3 momentti laissa 1036/2015,
muutetaan 2–5 §, 6 §:n otsikko, 6 §, 7 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale, 7 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 7 §:n 4 ja 6 momentti, 7 a §:n 1 momentin johdantokappale, 7 b ja 7 c §, 7 d §:n 1 momentti, 7 f §:n johdantokappale, 7 i §, 9 §:n 2 momentti, 11 §, 11 a §:n otsikko, 11 a §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 16 b §:n 1 ja 2 momentti, 17 a §:n 1 momentti, 18 §:n 3 momentti, 21 §, 22 §:n 2 momentti, 23 §, 23 a §:n 1 ja 3 momentti, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 26 a §:n 1 ja 3 momentti, 27 §:n otsikko, 27 ja 27 c §, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 28 a §:n 1–3 momentti, 29 §:n otsikko, 29 ja 30 §, 30 a §:n otsikko, 30 a §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 36 §:n 2 momentti, 40 a §:n 1 momentin 2 kohta, 40 a §:n 2, 3 ja 5 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 b §, 46 §:n 1 kohta, 47 §:n 3 momentti, 47 a §:n otsikko, 47 a § sekä 47 b §:n 1 ja 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 2, 4 ja 5 §, 7 a §:n 1 momentin johdantokappale, 7 b §, 7 f §:n johdantokappale, 7 i §, 9 §:n 2 momentti, 11 a §:n otsikko, 11 a §:n 1 momentti, 16 b §:n 1 ja 2 momentti, 18 §:n 3 momentti, 23 a §:n 1 ja 3 momentti, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 26 a §:n 1 ja 3 momentti, 27 §:n otsikko, 27 §, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 28 a §:n 1–3 momentti, 29 §:n otsikko, 29 ja 30 §, 30 a §:n otsikko, 30 a §, 40 a §:n 1 momentin 2 kohta, 40 a §:n 2, 3 ja 5 momentti, 45 b §, 47 a §:n otsikko, 47 a § sekä 47 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1663/2015, 3 § laissa 974/2016, 6 §:n otsikko ja 6 § laissa 1263/2009, 7 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale, 7 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta sekä 7 §:n 4 ja 6 momentti laissa 509/2016, 7 c § ja 7 d §:n 1 momentti laissa 38/2022, 11 §, 32 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 36 §:n 2 momentti, 46 §:n 1 kohta ja 47 §:n 3 momentti laissa 1161/2010, 17 a §:n 1 momentti laissa 710/2012, 27 c § laeissa 1135/2001 ja 38/2022, 31 §:n 2 momentti laissa 458/2004 ja 43 §:n 2 momentti laissa 1036/2015, sekä
lisätään 7 f §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 2 a kohta, lakiin siitä lailla 1663/2015 kumotun 7 h §:n tilalle uusi 7 h §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 3–6 momentti, lakiin uusi 16 c §, 23 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 4 momentti, lakiin uusi 29 a, 30 b ja 30 c §, 31 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 458/2004, uusi 3 momentti, lakiin uusi 45 c § ja 46 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1161/2010, uusi 1 a kohta seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *hevosella* edellisten 30 kuukauden aikana vähintään kerran siemennettyä, astutettua tai varsonutta tammaa, vastaavan jakson aikana vähintään kerran siitokseen käytettyä oria ja vastaavan jakson aikana syntynyttä varsaa;

2) kotieläintuotannolla maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan verotettua nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten ja siipikarjaan kuuluvien eläinten tuotantoa;

3) maatalousyrittäjällä kotieläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää;

4) eläkkeen perusteena olevalla työansiollla työansiota, joka saadaan laskemalla yhteen maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitetut työtulot.

3 §

Soveltamisala

Tämän lain soveltaminen edellyttää, jollei jäljempänä muuta säädetä, että lomituspalvelun myöntämis- ja käyttämisajankohtana:

1) maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäjän toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset taikka maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäjän toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta maatalousyrittäjän eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjän perheenjäsenenä maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;

2) maatalousyrittäjä ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaista tapaturmaeläkettä, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella, tai sitä vastaavaa liikennevakuutuslain (279/1959 tai 460/2016) mukaista korvausta;

3) maatalousyrittäjän kotieläintuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus on maatalousyrittäjällä tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset täyttävällä maatalousyrittäjällä;

4) maatalousyrittäjän kotieläintuotantoon kuuluvista, maatalousyrittäjän hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset täyttävän maatalousyrittäjän hallinnassa olevista eläimistä muodostuu vähintään yhdeksän kotieläinyksikköä;

5) maatalousyrittäjän kokonaistyöaika päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä on keskimäärin vähintään kolme tuntia päivässä;

6) maatalousyrittäjä ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnyksarvoja, jotka asetetaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) xx/20xx;

7) maatalousyrittäjä ei ole Euroopan komission vuosille 2023–2027 antamissa maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontukien suuntaviivoissa (20xx/C xxx/xx) tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

8) maatalousyrittäjälle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Jos maatalousyrittäjä osallistuu yhtä useamman maatalousyrittäjän toimintaan, maatalousyrittäjälle myönnetään lomituspalveluja niihin maatalousyrittäjien, joissa maatalousyrittäjään liittyvät lain soveltamisen edellytykset täyttyvät ja joissa maatalousyrittäjä täyttää henkilöön liittyvät lain soveltamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksikkö määräytyy eläinlajikohtaisesti kotieläinten hoidosta aiheutuvan työmäärän perusteella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kotieläinyksikön määräytymisestä.

4 §

Oikeus vuosilomaan

Maatalousyrittäjällä on oikeus vuosilomaan.

5 §

Oikeus sijaisapuun

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua, jos:

1) lomituspalvelun myöntämisaikana tai viimeistään lomituspalvelun käyttämisaikana maatalousyrittäjä täyttää jäljempänä 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitetut sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset;

2) lomituspalvelun käyttämisaikana maatalousyrittäjällä ei ole 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitetun syyn vuoksi mahdollisuutta suorittaa kaikkia 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteensa kuuluvia maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä; ja

3) lomituspalvelun käyttämisaikana muut maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat maatalousyrittäjät ja muut maatalousyrittäjän työskentelevät henkilöt, joilla on maatalousyrittäjän tehtäväosuuden suorittamisessa tarvittava osaaminen ja työkyky, eivät voi suorittaa maatalousyrittäjän tehtäväosuutta, koska heidän tulon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perheesyystä aiheutuva kokonaiskuormituksensa laajentuisi yli 9 tunniksi työpäivää kohti tai koska myönnettävä sijaisapulomituspalvelu kestää yli 14 päivää.

Vaikka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset eivät täysin täyty, maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta siten kuin jäljempänä 11 a §:ssä säädetään.

Tätä pykälää ei sovelleta, kun maatalousyrittäjän kuolinpesälle myönnetään maatalousyrittäjän kuoleman perusteella jäljempänä 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon järjestelyjä varten.

6 §

Vuosiloma

Maatalousyrittäjällä on oikeus hakemuksesta saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 26 päivän ajaksi.

7 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi:

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään vähintään 40 prosentin työkyvyn alentuman perusteella työtapa-
turma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain mukaista
päivärahaa, määräaikaista tapaturmaeläkettä tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maata-
lousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista vastaavaa etuutta tai näitä vastaavaa
liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai
liikennevahingosta;

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos
työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämi-
seen. Sijaisapuoikeus voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukiperus-
teella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen pe-
rusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme
vuotta eläketapahtumasta. Jos maatalousyrittäjä on tehnyt jatkohakemuksen kuntoutustuesta en-
nen kuin edellinen kuntoutustuki on päättynyt, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun myös,
kun jatkohakemus on vireillä. Tällöinkin sijaisapuoikeus päättyy viimeistään, kun eläketapah-
tumasta on kulunut kolme vuotta. Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta
saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työ-
kyvyttömyyden perusteella, vaikka:

1) maatalousyrittäjä ei voi työkyvyttömyytensä vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa
tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, määrääjäksi myönnettyä
lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallinto-oikeutta koskeva lain
soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maata-
lousyrityksen kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää kos-
keva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallit-
see maatalousyrityksen kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

7 a §

Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

7 b §

Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle 10-vuotiaan äkillisesti sairastuneen lapsen
hoitamiseksi tai hoidon järjestämiseksi enintään seitsemän päivää sairausjaksoa kohden. Sijais-
avun myöntäminen edellyttää, että maatalousyrittäjä elää lapsen kanssa vakituisesti samassa ta-
loudessa tai on lapsen muualla asuva vanhempi. Sijaisapua myönnetään vain yhdelle maatalous-
yrittäjälle kerrallaan.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kun-
toutukseen osallistumista varten sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tar-
koitettua erityishoitorahaa. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää enintään 730 päivää lasta ja

hänen molempia vanhempiaan kohti. Sijaisavun enimmäismäärä voi kertyä yhdestä tai useammasta sijaisapujaksosta ja se voidaan jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla. Enimmäismäärän laskeminen alkaa alusta, kun viimeisestä sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen perusteella myönnetystä sijaisapupäivästä on kulunut vähintään vuosi.

7 c §

Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Sunnuntai-, pyhä- ja arkipyhäpäivistä johtuvat enintään kolmen päivän keskeytykset erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisessa eivät keskeytä sijaisapujaksoa.

7 d §

Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sille ajalle, jolta lapsesta maksetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää vuosittain enintään 100 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti.

7 f §

Sijaisapu muilla perusteilla

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

2 a) vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 18 §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien järjestämän vapaaehtoisen harjoituksen suorittamista varten enintään harjoituksen keston ajaksi;

7 h §

Sijaisapu maatalousyrittäjän kuoleman perusteella

Maatalousyrittäjän kuoleman perusteella maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteen maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten.

Sijaisavun myöntäminen edellyttää, että:

1) kuollut maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut eläkevakuuttamista koskevat lain soveltamisen edellytykset, ellei eläkevakuuttamista koskevista edellytyksistä voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla;

2) kuollut maatalousyrittäjä ei saanut välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta, ellei estävistä etuuksista voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla; ja

3) maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen maatalousyrittäjän kuolemaa ja täyttää edelleen 3 §:n 1 momentin 5–8 kohdassa tarkoitetut lain soveltamisen edellytykset.

Maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka:

1) kukaan maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaista, mukaan lukien leski, ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, saavat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitetut kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsevat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitetut kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsevat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

Sijaisapua järjestetään maatalousyrittäjän kuolinpäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää.

7 i §

Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyjä varten

Sairauden tai tapaturman johdosta maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotoihin pysyvästi työkyvyttömällä maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, jos:

1) maatalousyrittäjälle on myönnetty toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke tai vanhuuseläke työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan;

2) välittömästi ennen toistaiseksi jatkuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen myöntämistä maatalousyrittäjä oli jo ollut työkyvyttömyyden sairauden tai tapaturman johdosta; ja

3) maatalousyrittäjän työkyvyttömyys osoitetaan 7 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tai 4 momentissa tarkoitettulla etuudella taikka toissijaisesti, etuuden jo päätyttyä, lääkärin todistuksella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, vaikka:

1) maatalousyrittäjä ei voi saamansa etuuden vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, toistaiseksi jatkuvaa, lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

Sijaisapua järjestetään toistaiseksi jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä koskevan päätöksen tiedoksisaantipäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää.

9 §

Yleinen johto, ohjaus ja valvonta sekä toimeenpano

Lomitustoiminnan toimeenpanosta vastaa maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos, jäljempänä eläkelaitos. Toimeenpanoon sisältyy myös vastuu eläkelaitoksen ja paikallisyksiköiden tehtävissään käyttämästä maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tietojärjestelmästä, jossa käsitellään myös eläkelaitoksen tai paikallisyksikön 45 §:n nojalla saamia tietoja.

11 §

Päätöksenteko

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta sekä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnästä, kun lomituspalvelua on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti. Paikallisyksikön tämän lain nojalla antama päätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädettyllä tavalla.

11 a §

Ehdollinen päätös oikeudesta sijaisapuun

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta, jos hän täyttää sijaisavun saamisen edellytykset muutoin, mutta ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 7 §:n 2 momentissa, 7 b §:n 2 momentissa, 7 c tai 7 d §:ssä tarkoitettua etuutta. Paikallisyksikön on järjestettävä sijaisapua ehdollisen päätöksen perusteella.

12 §

Kunta paikallisyksikkönä

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että kunta tekee eläkelaitoksen kanssa kuntalain (410/2015) 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (*toimeksiantosopimus*), jolla se sitoutuu huolehtimaan tämän lain mukaan paikallisyksikölle kuuluvista hallintotehtävistä ja palvelujen järjestämisestä omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan alueella. Toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla on oikeus saada eläkelaitokselta tämän lain mukaisista hallintotehtävistä aiheutuviin kustannuksiin 33 §:ssä säädetty korvaus ja lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin 35 §:ssä säädetty korvaus.

14 §

Paikallisyksikön velvollisuus järjestää lomituspalveluja

Paikallisyksikkö järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siten rajoitetusti, että maatalousyrittäjään tehdään korkeintaan kaksi käyntiä vuorokaudessa.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siltä osin, kuin lomitustehtävät:

- 1) tulisi suorittaa työaikalaisissa (872/2019) tarkoitettuna yötyönä;
- 2) olisivat normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle päivystysluonteista lomituspalvelua.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle lomituspalvelua, jos paikallisyksiköstä riippumaton, muista olosuhteista johtuva painava syy estää lomituspalvelun järjestämisen.

16 b §

Maksullinen lomittaja-apu

Paikallisyksikkö voi järjestää maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan enintään 120 tuntia kalenterivuodessa.

Paikallisyksikkö voi myös järjestää maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 2 momentissa säädettyä maksua vastaan.

16 c §

Lomitusta edeltävät maatalousyrittäjän toimenpiteet

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän on ennen lomituspalvelun alkamista:

1) opastettava lomittaja lomituspalvelutehtäviin antamalla lomittajalle ohjeet 8 b §:ssä tarkoitettuja lomituspalvelutehtävistä, kertomalla, jos lomituspalvelutehtävien suorittamisessa on jokin poikkeavaa ja tarvittaessa näyttämällä esimerkkiä lomituspalvelutehtävien suorittamisesta;

2) opastettava lomittaja työturvallisuuteen antamalla lomittajalle ohjeet työturvallisuuteen liittyvistä seikoista;

3) varmistettava, että maatalousyrityksessä on maatalousyrityksen tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi;

4) ilmoitettava paikallisyksikölle, lomittajan työnantajalle ja lomittajalle, mistä maatalousyrittäjän tai hänen edustajansa tavoittaa lomituspalvelun käyttämisen aikana.

17 a §

Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät

Samassa maatalousyrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien on pidettävä vähintään 22 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos:

1) maatalousyrityksessä on enintään 30 kotieläinyksikköä; tai

2) maatalousyrityksen päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden tekemiseen kuluva maatalousyrityksen kokonaistyöaika on 8 §:n mukaisesti arvioitu enintään kymmeneksi tunniksi.

18 §

Paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen hakeminen

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvitaan.

21 §

Seuraukset maatalouslomittajan tehtävien lisääntymisestä

Jos vuosilomaa varten järjestetyn lomituksen aikana myös muu kuin vuosilomalla oleva samassa maatalousyrityksessä työskentelevä henkilö irrottautuu lomituksen avulla oman tehtäväosuutensa hoitamisesta siten, että tästä aiheutuu maatalouslomittajan tehtävien lisääntyminen, katsotaan sanotun henkilön pitäneen vuosilomaansa näin lomitettujen päivien osalta. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa tehtäväosuudestaan irrottautuneen henkilön vuosilomapäiviksi, paikallisyksikön on perittävä tehtäväosuudestaan irrottautuneelta henkilöltä takaisin 29 §:n 1 momentin mukaisesti se osuus lomituskustannuksista, jonka voidaan katsoa aiheutuneen paikallisyksikölle perusteettomasti hänen tehtäväosuutensa hoitamisesta.

22 §

Sijaisapulomituksen keskeyttäminen

Jos sijaisapua ei voida keskeyttää vaarantamatta maatalousyrityksen toimintaa, katsotaan todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettujen päivät 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi, paikallisyksikön on perittävä 1 momentissa tarkoitetulta henkilöltä takaisin 29 §:n 1 momentin mukaisesti paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet, todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettuja päiviä vastaavat lomituskustannukset.

23 §

Ennakoilmoitus

Maatalousyrittäjän, joka itse järjestää lomituksensa, on tehtävä sitä koskeva ennakoilmoitus sille paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti harjoittaa maataloutta. Ennakoilmoitus on tehtävä vastaavasti myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaa palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin.

Ennakoilmoitus on tehtävä maatalousyrityksittäin kirjallisesti kesäkuun loppuun mennessä sitä kalenterivuotta edeltävänä vuonna, jonka alusta maatalousyrityksen maatalousyrittäjät haluavat järjestää lomituksensa itse tai haluavat palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen käyttäjäksi. Paikallisyksikön suostumuksella määräajasta voidaan poiketa.

23 a §

Lomituspalvelujen hakeminen itse järjestetyssä lomituksessa

Maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ennen kuin maatalousyrittäjä hankkii lomituspalvelun palvelujen tuottajalta. Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut vuosilomahakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä maatalousyrittäjä ole vielä hankkinut lomituspalveluja palvelujen tuottajalta vuosilomaa tai maksullista lomittaja-apua varten.

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvitaan.

24 §

Maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maatalousyrittäjä voi järjestää itselleen myös 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelua vastaavaa maksullista lomittaja-apua.

26 §

Korvaus itse järjestetystä lomituksesta

Korvaus on enintään 31,13 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

26 a §

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Palvelujen tuottajan tai lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikankohdalla seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästyminen johtuu palvelujen tuottajasta ja lomituspalvelua saaneesta maatalousyrittäjästä riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen vireille, lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä on laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

27 §

Sijaisapumaksu

Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määritetään kalenterivuodeksi kerrallaan, kun käsitellään maatalousyrittäjän ensimmäistä kyseiseen kalenterivuoteen kohdistuvaa sijaisapuhakemusta.

Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määräytyy maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä olevan työansion mukaan seuraavasti:

Työansio alle 15 000 euroa	6,00 euroa tunnilta
Työansio 15 000–alle 25 000 euroa	6,80 euroa tunnilta
Työansio 25 000–alle 35 000 euroa	8,70 euroa tunnilta
Työansio 35 000–alle 45 000 euroa	10,60 euroa tunnilta
Työansio 45 000–alle 55 000 euroa	12,50 euroa tunnilta
Työansio 55 000–alle 65 000 euroa	14,40 euroa tunnilta
Työansio 65 000 euroa tai enemmän	15,80 euroa tunnilta.

Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu on kuitenkin 8,70 euroa, jos:

1) maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäjän toimintaan ja olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;

2) maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapulomituspalvelua tämän lain mukaisesti, vaikka maatalousyrittäjä ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä.

Edellä 7 h §:ssä tarkoitetun sijaisavun tapauksessa sijaisapumaksu määrättyy kuolleen maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena viimeksi olleen työansion mukaan.

27 c §

Alennettu sijaisapumaksu

Paikallisyksikkö voi kokonaisharkinnan perusteella sijoittaa maatalousyrittäjän yhtä matalampaan 27 §:ssä tarkoitettuun eläkkeen perusteena olevan työansion luokkaan, jos maatalousyrittäjä osoittaa paikallisyksikölle, että sijaisapulomituspalvelun käyttämisvuonna hänen taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon maatalousyrittäjän tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

28 §

Maksullisesta lomittaja-avusta perittävät maksut

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 1 momentissa ja 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 15,63 euroa tunnilta.

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 39,79 euroa tunnilta.

28 a §

Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä valvontakäynnistä 17,00 euroa käyntikerralta.

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta 5,68 euroa tunnilta. Jos varallaolo aiheuttaa käynnin maatalousyrittäjän toiminnassa, käynnistä peritään 37,52 euroa käyntikerralta.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla käynnillä voidaan huolehtia vain tehtävistä, jotka ovat käyntihetkellä eläinsuojelullisista syistä välttämättömiä. Jos lomittajan on eläinsuojelullisista syistä työskenneltävä maatalousyrittäjän toiminnassa pitempään kuin tunnin, maatalousyrittäjältä peritään yhden tunnin ylittävältä ajalta valvontakäynnistä 17,00 euroa ja varallaolon aiheuttamasta käynnistä 37,52 euroa tunnilta.

29 §

Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä

Jos vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, valvontakäyntejä tai varallaoloa on annettu perusteettomasti sitovaan päätökseen tai rauennee-

seen ehdolliseen päätökseen perustuen tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, paikallisyksikön on perittävä takaisin lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla. Varallaolosta aiheutuneena kustannuksena pidetään kuitenkin 5,68 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, paikallisyksikkö voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Paikallisyksikön suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

29 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Paikallisyksikön on määrättävä lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu ehtoja, joiden täytyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitustajärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston järjestelmäksi.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

30 §

Viivästyskorko ja maksuveloitteen täytäntöönpano

Jos lomituspalveluista, valvontakäynneistä tai varallaolosta määrättyä maksua, paikallisyksikön takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan. Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut maksut, takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

30 a §

Yhteisvastuu saatavista

Tämän lain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa maatalousyrittäjässä lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä.

Jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä ei maksa saatavaa viimeistään eräpäivänä, tämän lain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- 1) maatalousyrittäjä sen ollessa oikeushenkilö;
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään;
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrittäjän toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Yhteisvastuussa olevien joukko määritetään sen päivän mukaan, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän käytössä.

Jos maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastuussa oleva henkilö kuolee, kuolinpesä vastaa mainituista saatavista vain kuolinpesän varoilla. Samoin kuolinpesä vastaa vain kuolinpesän varoilla 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisavusta ja 8 c §:ssä tarkoitettua sijaisapuun liittyvistä valvontakäynnistä ja varallaolosta aiheutuvista maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta.

30 b §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Paikallisyksikkö voi kokonaisuutensa perusteella kohtuullistaa takaisinperittävästä määrästä ja viivästyskorosta, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johdu seuraavien tahojen omasta menettelystä ja jos heidän taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko:

- 1) maatalousyrittäjä sen ollessa oikeushenkilö;
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään;
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrittäjän toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;
- 4) lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on kyse siitä, että 11 a §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on rauennut.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu ehtoja, joiden täyttyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomituserä on hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

30 c §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona lomituspalvelua on myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

31 §

Eläkelaitoksen hallintokustannukset

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää vuosittain eläkelaitoksen esityksestä 1 momentissa tarkoitettujen korvausten määristä sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen korvausten kohdentumisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle eläkelaitoksen hallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta neljänä yhtä suurena eränä viimeistään tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuun 10 päivänä.

32 §

Paikallishallintokustannukset

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ja eläkelaitokselle aiheutuvia paikallishallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä.

36 §

Lomituskustannusten vähennykset

Valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennetään:

- 1) lomituspalveluista sekä valvontakäynneistä ja varallaolosta saadut maksut;
- 2) perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnän sekä itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneista kustannuksista perusteettomasti maksettujen korvausten takaisinperinnän perusteella saadut takaisinperityt määrät, takaisinperittyjen määrien korot ja viivästyskorot;

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tuloja ei kuitenkaan vähennetä lomituskustannuksista siltä osin kuin niitä vastaavat määrät on palautettu valtiolle 40 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

40 a §

Kunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Kunnan on palautettava valtion varoista perusteetta saamansa korvaus valtiolle, jos:

2) paikallisyksikkö on antanut vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, valvontakäyntejä tai varallaoloa perusteettomasti tai korvannut itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia perusteettomasti.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa palautettava määrä on 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla, jos palautusvelvollisuus perustuu siihen, että paikallisyksikkö on antanut vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, valvontakäyntejä tai varallaolosta johtuvia käyntejä perusteettomasti. Jos varallaoloa on annettu perusteettomasti, palautettava määrä on kuitenkin 5,68 euroa tunnilta.

Kunnalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta palauttaa valtion korvausta 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa siltä osin kuin palvelun saajaan kohdistuvaa takaisinperintää on kohdustellut 30 b §:än perustuvalla paikallisyksikön päätöksellä, jonka eläkelaitos on hyväksynyt, taikka eläkelaitoksen tai hallinto-oikeuden päätöksellä.

Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus on yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana.

43 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuden siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään. Valitus tehdään kuitenkin sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä asianomaisen paikallisyksikön toimipaikka sijaitsee.

45 b §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä kymmenen kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. Säilytysaika lasketaan päivästä, jona lomituspalvelu on myönnetty tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata.

45 c §

Lomituskustannusten korvaaminen eläkelaitokselle

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle 38 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten ennakoita vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä eläkelaitoksen esityksen perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle 40 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten loppueriä vastaavat korvaukset eläkelaitoksen esityksen perusteella.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan vastaavasti eläkelaitoksen 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla järjestämän paikallishallinnon lomituskustannusten ennakoita ja loppueriä vastaavien korvausten suorittamiseen eläkelaitokselle.

46 §

Lomituskustannuksia koskevat eläkelaitoksen selvitykset

Eläkelaitoksen tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

1) kuukausittain selvitys toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille 38 §:ssä tarkoitettuina lomituskustannusten ennakoina maksamastaan määrästä ja 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla itse järjestämänsä paikallishallinnon lomituskustannusten määrästä;

1 a) arvio kalenterivuoden lomituskustannuksia koskevan määrärahan kokonaistarpeesta 1 kohdassa tarkoitetun kuukausittaisen selvityksen yhteydessä;

47 §

Eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus on yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana.

47 a §

Suoritusvelvollisuuden vanhentumisaika

Eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuuteen suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen varainhoitovuoden päättymisestä, johon valtion korvaukseen oikeuttavat kustannukset kohdistuvat. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuuteen palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jonka aikana valtion korvaus on maksettu. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos kunta on suorittanut lomituspalvelua saaneelle maatalousyrittäjälle takaisinperinnän perustuen Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, kunnan ja eläkelaitoksen perusteetta saaman valtion korvauksen palautusvelvollisuuteen sovellettava vanhentumisaika on sama kuin takaisinperinnässä sovellettava, Euroopan unionin lainsäädännön mukaan määräytyvä vanhentumisaika.

47 b §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 26 §:n 2 momentissa mainitun korvauksen määrä, 27 §:ssä mainittujen työansioden määrät, 27, 28 ja 28 a §:ssä mainittujen maksujen määrät, 29 §:n 2 momentissa mainittujen

kustannusten määrät ja 40 a §:n 2 momentissa mainitut palautettavat määrät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertomella.

Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen ja lomituspalvelun myöntämistä, kustannuskorvauksen myöntämistä ja lomituspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomituspalvelua voi käyttää enintään kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta, jos maatalousyrittäjän kotieläimiin kuuluu hevos- tai turkiseläimiä, tai muussa tapauksessa enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 vuosilomapäiviä, sijaisapupäiviä tai maksullisen lomittaja-avun tunteja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella päätöksellä loput vuoden 2023 vuosilomapäivät, sijaisapupäivät ja maksullisen lomittaja-avun tunnit tämän lain mukaisesti. Niitä koskeva hakemus on tehtävä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain 7 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun sijaisavun 730 päivän enimmäismäärään lasketaan mukaan tämän lain voimaantuloa edeltävän 12 kuukauden aikana käytetyt sijaisapupäivät.

Tämän lain voimaan tullessa lain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden on valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Samaa lomituspalvelujen hakuaikaa sovelletaan asiakaskaisiin, joiden lomituspalvelut laajenevat tämän lain voimaan tullessa.

Tämän lain 40 a §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 2, 3 ja 5 momenttia sekä 47 a §:ä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin.

2.

Laki

turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) 2 §:n 2 kohta, 33 §:n 3 momentti ja 36 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 33 §:n 3 momentti laissa 1035/2015 ja 36 §:n 3 momentti laissa 1664/2015,

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 ja 3 kohta, 3 §:n otsikko, 3 ja 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n otsikko, 8, 9 ja 12 §, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 18 §, 20 §:n 2 momentti, 25 §:n otsikko, 25 §:n 1 momentti, 29 §:n otsikko, 29 §, 33 §:n 2 momentti, 34, 39 ja 39 a § sekä 39 b §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n otsikko, 8 ja 9 §, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 25 §:n otsikko, 25 §:n 1 momentti, 39 ja 39 a § sekä 39 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1664/2015, 3 §:n otsikko, 3 § ja 12 a §:n 1 momentti laissa 975/2016 ja 33 §:n 2 momentti laissa 1035/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 8 a ja 9 a–9 c §, 25 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1664/2015, uusi 3 a kohta, 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1664/2015, uusi 3 momentti, lakiin uusi 28 a §, 31 §:ään uusi 1 a kohta ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen

Tämän lain toimeenpanossa noudatetaan maa- ja metsätalouseläinten ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettua komission asetusta (EU) xx/20xx, jäljempänä *maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus*, jonka perusteella turkistuottajien lomitustukijärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *turkiseläintuotannolla* elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) tai maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan verotettavaa kettujen, suomensupien, minkkien, soopeleiden ja muiden turkiseläinten tuotantoa;

3) *turkistilalla* turkiseläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää;

3 §

Lomituspalvelujen myöntämisen yleiset edellytykset

Lomituspalvelun myöntäminen edellyttää, että lomituspalvelun myöntämis- ja käyttämisaika-

1) turkistuottaja osallistuu turkistilan toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset;

2) turkistuottaja ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä;

3) turkistilan turkiseläntuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus on turkistilalla tai 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävällä turkistuottajalla;

4) turkistilan turkiseläntuotantoon kuuluvista, turkistilan hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävän turkistuottajan hallinnassa olevista eläimistä muodostuu vähintään kuusi eläinyksikköä;

5) turkistilan kokonaistyöaika päivittäisissä turkiseläinten hoitotöissä on keskimäärin vähintään neljä tuntia 30 minuuttia päivässä;

6) turkistila ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnyksarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa;

7) turkistila ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

8) turkistilalle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Jos turkistuottaja osallistuu yhtä useamman turkistilan toimintaan, turkistuottajalle myönnetään lomituspalveluja niille turkistiloille, joissa turkistilaan liittyvät lomituspalvelun myöntämisen edellytykset täyttyvät ja joissa turkistuottaja täyttää henkilöön liittyvät lomituspalvelun myöntämisen edellytykset.

6 §

Lisävapaasta perittävä maksu

Lisävapaasta peritään palvelun käyttäjältä 7,39 euroa tunnilta.

7 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus

Korvaus on enintään 25,58 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

8 §

Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta

Jos lomituspalveluja on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, paikallisyksikön on perittävä takaisin lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, paikallisyksikkö voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Paikallisyksikön suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

8 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Paikallisyksikön on määrättävä lomituspalvelua saanut turkistuottaja maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen turkistuottajan käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

9 §

Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Jos 6 §:ssä tarkoitettua maksua, paikallisyksikön takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan. Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maksu, takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

9 a §

Yhteisvastuu saatavista

Tämän lain nojalla perittävästä maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa turkistilalla lomituspalvelua saanut turkistuottaja.

Jos lomituspalvelua saanut turkistuottaja ei maksa saatavaa viimeistään eräpäivänä, tämän lain nojalla perittävästä maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä

takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- 1) turkistila sen ollessa oikeushenkilö;
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan;
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu turkistilan toimintaan osallistumisesta yrittäjänä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Yhteisvastuussa olevien joukko määritetään sen päivän mukaan, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen turkistuottajan käytössä.

Jos maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastuussa oleva henkilö kuolee, kuolinpesä vastaa mainituista saatavista vain kuolinpesän varoilla.

9 b §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Paikallisyksikkö voi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johdu seuraavien tahojen omasta menettelystä ja jos heidän taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko:

- 1) turkistila sen ollessa oikeushenkilö;
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan;
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu turkistilan toimintaan osallistumisesta yrittäjänä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;
- 4) lomituspalvelua saanut turkistuottaja.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

9 c §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona lomituspalvelua on myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan on ennen lomituspalvelun alkamista:

1) opastettava lomittaja lomituspalvelutehtäviin antamalla lomittajalle ohjeet 5 §:ssä tarkoitettua lomituspalvelutehtävistä, kertomalla, jos lomituspalvelutehtävien suorittamisessa on jokin poikkeava ja tarvittaessa näyttämällä esimerkkiä lomituspalvelutehtävien suorittamisesta;

2) opastettava lomittaja työturvallisuuteen antamalla lomittajalle ohjeet työturvallisuuteen liittyvistä seikoista;

3) varmistettava, että turkistilalla on turkistilan tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulu-
tarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi;

4) ilmoitettava paikallisyksikölle, lomittajan työnantajalle ja lomittajalle, mistä turkistuottajan tai hänen edustajansa tavoittaa lomituspalvelun käyttämisen aikana.

12 a §

Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan on huolehdittava ennen lomituspalvelun alkamista ja lomituksen aikana, että turkistilan olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetetut vaatimukset.

13 §

Lomituspalvelujen hakeminen

Lomituspalveluja haetaan siltä paikallisyksiköltä, jonka toimialueella turkistuottaja pääasiallisesti harjoittaa turkiseläintuotantoa. Hakemus on tehtävä turkistiloittain kirjallisesti lomituspalvelujen vastaanottamista edeltävän kalenterivuoden lokakuun loppuun mennessä. Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan päätyttyä saapunut hakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä. Turkistuottajan itse järjestämissä lomituspalveluissa edellytetään lisäksi, että lomituspalveluja koskeva hakemus on tehtävä paikallisyksikölle ennen kuin turkistuottaja hankkii lomituspalvelun palvelujen tuottajalta.

17 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen

Palvelujen tuottajan tai lomituspalvelua saaneen turkistuottajan on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikakohtaa seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästymisen johtuu palvelujen tuottajasta ja lomituspalvelua saaneesta turkistuottajasta riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen vireille, lomituspalvelua saaneen turkistuottajan on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos lomituspalvelua saanut turkistuottaja on laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko lomituspalvelua saaneen turkistuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

18 §

Päätöksenteko

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta sekä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnästä, kun lomituspalvelua on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti. Paikallisyksikön tämän lain nojalla antama päätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

20 §

Toimeenpano

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että Mela tekee kunnan kanssa kuntalain (410/2015) 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (toimeksiantosopimus), jolla kunta sitoutuu toimimaan tässä laissa tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja huolehtimaan paikallisyksikölle kuuluvista tehtävistä omalla alueellaan tai sen lisäksi muidenkin kuntien tai niiden osien alueella.

25 §

Valtion korvaukseen oikeuttavat lomituskustannukset ja niistä tehtävät vähennykset

Valtion varoista maksetaan Melalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa tämän lain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina pidettävät kustannukset vähennettyinä tämän lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvillä tuloilla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina kustannuksina korvataan:

3 a) kalenterivuoden aikana paikallisyksikön perusteettomasti järjestämistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, joita paikallisyksikkö ei ole ennen kalenterivuoden tilitystä perinyt takaisin lomituspalvelun saajilta 9 b §:ssä tarkoitetun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi, jos Mela on 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi;

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tuloja ovat:

- 1) lisävapaasta perittävä maksu ja siihen liittyvä viivästyskorke;
- 2) paikallisyksikön lomituspalvelun saajilta ennen kalenterivuoden tilitystä perimät korot ja viivästyskorot, jotka aiheutuivat, kun paikallisyksikkö peri takaisin kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia lomituspalvelun saajilta;
- 3) muut mahdolliset tämän lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvät tulot.

28 a §

Takaisinperittyjen määrien palautusvelvollisuus tilityksen jälkeen

Toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla on velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, jotka kunnan paikallisyksikkö on perinyt takaisin lomituspalvelun saajilta kalenterivuoden tilityksen jälkeen. Myös kustannusten takaisinperinnästä aiheutuvat, lomituspalvelun saajilta perityt korot ja viivästyskorot on palautettava.

Toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla ei ole velvollisuutta palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia ja viivästyskorkoja, joita kunnan paikallisyksikkö ei ole perinyt lomituspalvelun saajilta takaisin kalenterivuoden tilityksen jälkeen 9 b §:ssä tarkoitetun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi. Poikkeaminen palautusvelvollisuudesta edellyttää, että Mela on 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi.

Mela voi käyttää palautukset kuluvana kalenterivuonna turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä paikallisyksiköissä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen.

29 §

Suorittamatta jäänyt valtion korvaus

Mela voi jättää turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta suorittamatta toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle, siltä osin kuin kunnan paikallisyksikölle aiheutuneet lomituskustannukset eivät ole tämän lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia tai lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät ole kattavia taikka kunnan paikallisyksikkö ei ole muuten noudattanut tätä lakia.

Melan suorittamatta jättämän valtion korvauksen maksuvelvollisuuteen sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Suorittamatta jääneen valtion korvauksen vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

Suorittamatta jääneestä valtion korvauksesta on maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Korkoa on maksettava, kunnes suorittamatta jäänyt valtion korvaus on maksettu. Korko on korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Kunta voi saattaa suorittamatta jäänyttä valtion korvausta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädetään. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan on ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä suorittamatta jääneen valtion korvauksen perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla.

31 §

Lomituskustannuksia koskevat Melan selvitykset

Melan tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

1 a) kalenterivuoden aikana viipymättä ilmoitus, jos Mela arvioi, että valtion talousarviossa lomituskustannuksiin osoitettu määräraha ei riitä kalenterivuonna;

31 a §

Perusteeton etu

Sen lisäksi, mitä 28 a §:ssä säädetään, toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla on velvollisuus palauttaa Melalle ja Melalla on velvollisuus palauttaa sosiaali- ja terveysministeriölle tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa, yli 100 euron arvoiset, muut perusteettomat edut.

Perusteettoman edun palautusvelvollisuuteen sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu on maksettu. Perusteettoman edun vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

Perusteettomasta edusta on maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu on maksettu. Korkoa on maksettava, kunnes perusteeton etu on maksettu. Korko on korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Palautettavan perusteettoman edun määrää voidaan kohtuullistaa siltä osin kuin edun perusteettomuus ei ole selvää, edellyttäen, että tätä lakia ja muuta sovellettavaksi tulevaa lainsäädäntöä on noudatettu.

Kunta voi saattaa perusteettoman edun palautusta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädetään. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan on ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä perusteettoman edun perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla.

33 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

34 §

Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen

Erimielisyydet, jotka koskevat toimeksiantosopimusta tai kustannusten korvaamista toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle ja joita ei voida sopia Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan välillä, ratkaistaan hallintoriitana Vaasan hallinto-oikeudessa.

39 §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 6 §:ssä mainitun maksun määrä, 7 §:ssä mainitun korvauksen määrä ja 8 §:n 2 momentissa mainitun kustannuksen määrä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.

39 a §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

39 b §

Lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttäminen

Lomituspalvelujen järjestäminen voidaan keskeyttää, jos järjestämiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai jos Euroopan komissio peruuttaa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun. Keskeyttämisestä säädetään tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja ei voida korvata täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen ja lomituspalvelun myöntämistä, kustannuskorvauksen myöntämistä ja lomituspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan sekä perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun takaisinperintäasiaan ja muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomituspalvelua voi käyttää enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 lomituspalveluja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella päätöksellä loput vuoden 2023 lomituspalvelut tämän lain mukaisesti. Niitä koskeva hakemus on tehtävä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain voimaan tullessa lain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden on valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain 25 §:n 1 momenttia, 2 momentin 3 a kohtaa ja 3 momenttia sekä 28 a, 29 ja 31 a §:ä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin.

3.

Laki

poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 4 §:n 2 momentti ja 14 §:n 3 momentti,
sellaisena kuin niistä on 4 §:n 2 momentti laissa 976/2016,
muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §, 3 §:n 1 ja 3 kohta, 4 §:n otsikko, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 ja 3 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n otsikko, 13 §, 14 §:n 1 momentti, 18, 23 ja 24 §,
sellaisena kuin niistä on 4 §:n otsikko laissa 976/2016, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 4 ja 5 kohta, lakiin uusi 3 a §, 10 §:n 2 momenttiin uusi 4 a kohta ja lakiin uusi 13 a–13 e § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen

Tämän lain toimeenpanossa noudatetaan maa- ja metsätalouseläiden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettua komission asetusta (EU) xx/20xx, jäljempänä *maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus*, jonka perusteella poronhoitajien sijaisapujärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.

2 §

Poronhoitaja

Tätä lakia sovelletaan poronhoitajaan, joka sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana omistaa vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka elää vakinaisesti hänen taloudessaan.

Porojen omistusoikeus ja määrä perustuvat sijaisavun myöntämis- tai käyttämisajankohtana käytettävissä olevaan viimeksi vahvistettuun poronhoitolain 30 §:ssä tarkoitettuun poroluetteloon. Poroluettelon vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset otetaan huomioon vain, jos paliskunnan hallitus on ennen sijaisavun myöntämis- tai käyttämisajankohtaa vahvistanut muutoksen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *poronhoidolla* maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaan vakuutettavaa poronhoitotyötä;

3) *puolisolla* aviopuolisoa ja henkilöä, jonka kanssa poronhoitaja jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa;

4) *yrittäjä* yritysillä poronhoitoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa;

5) *poroisännällä ja poroisännän sijaisella* poronhoitolain (848/1990) 19 §:ssä tarkoitettua poroisäntää ja mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua poroisännän sijaista.

3 a §

Sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset

Sijaisavun myöntäminen edellyttää, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohtana:

1) poronhoitaja on eläkevakuutettu poronhoidosta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset;

2) poronhoitaja ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä;

3) yritys ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa;

4) yritys ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

5) yritykselle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

4 §

Sijaisavun myöntämisen erityiset edellytykset

8 §

Sijaisavusta maksettava korvaus

Korvaus on enintään 19,47 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonnisäveron osuuteen. Euro-määrä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.

9 §

Sijaisavun hakeminen

Poronhoitajan on haettava sijaisapua kirjallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (Mela) ennen kuin poronhoitaja hankkii sijaisavun palvelujen tuottajalta. Sijaisapua on haettava erikseen jokaisen sijaisavun tarpeen alkaessa tai samaan tarpeeseen liittyvän sijaisavun jatkuessa keskeytyksen jälkeen.

10 §

Korvauksen hakeminen

Palvelujen tuottajan tai sijaisapua saaneen poronhoitajan on haettava sijaisavusta maksettavaa korvausta kirjallisesti Melalta sijaisavun ajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästyminen johtuu palvelujen tuottajasta ja sijaisapua saaneesta poronhoitajasta riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

4 a) tieto siitä, jos sijaisen hoitamiin tehtäviin kuuluu töitä, joita varten on myönnetty muuta julkista rahoitustukea;

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen viireille, sijaisapua saaneen poronhoitajan on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos sijaisapua saanut poronhoitaja on laittanut hakemuksen viireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko sijaisapua saaneen poronhoitajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

11 §

Lausunnot

Poroisännän tai tämän ollessa estynyt poroisännän sijaisen on annettava Melalle lausuntonsa, josta ilmenee tarvittavassa laajuudessa hänen arvionsa siitä, täyttyvätkö sijaisavun ja kustannusten korvaamisen edellytykset. Lausunnot antaa sen paliskunnan poroisäntä, jonka osakas sijaisapua käyttänyt poronhoitaja on. Poronhoitajan on ilmoitettava poroisännälle sijaisavun järjestämisestä välittömästi sijaisaputarpeen ilmaannuttua.

12 §

Päätöksen teko ja korvauksen maksaminen

Päätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

13 §

Takaisinperintä sijaisapua saaneelta poronhoitajalta

Jos poronhoitajan itse järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, Melan on perittävä takaisin sijaisapua saaneelta poronhoitajalta Melalle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, Mela voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Melan suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

13 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Melan on määrättävä sijaisapua saanut poronhoitaja maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut sijaisapua saaneen poronhoitajan käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

13 b §

Viivästyskorko

Jos Melan takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

13 c §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Mela voi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johdu sijaisapua saaneen poronhoitajan omasta menettelystä ja jos hänen taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon sijaisapua saaneen poronhoitajan tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

13 d §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Melalle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä sijaisapua saaneelta poronhoitajalta sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

13 e §

Takaisinperintäpäätösten täytäntöönpano

Takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

14 §

Muutoksenhaku

Melan tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

18 §

Poronhoitajan ilmoitusvelvollisuus

Poronhoitajan on ilmoitettava Melalle itseään, perheenjäseniään ja poronhoitoaan koskevista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tämän lain mukaisen sijaisavun tai korvauksen saamiseen taikka maksettavan korvauksen määrään.

23 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Tämän lain mukaisen sijaisavun myöntämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

24 §

Korvausten maksamisen keskeyttäminen

Sijaisavun saamisen edellytysten tutkiminen ja korvausten maksaminen voidaan keskeyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jos korvausten maksamiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai jos Euroopan komissio peruuttaa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun.

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestetyistä sijaisavuista ei voida maksaa korvauksia täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin osoitetusta määräraahasta noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen, sijaisavun myöntämistä koskevaan asiaan, kustannuskorvauksen myöntämistä koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn sijaisavun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä sijaisapua voi käyttää enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 sijaisaputunteja yhä käyttämättä, mahdollisen aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella päätöksellä loput vuoden 2023 sijaisaputunnit tämän lain mukaisesti.

4.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 4 ja 19 kohta, sellaisina kuin ne ovat 13 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 176/2019 ja 13 §:n 1 momentin 19 kohta laissa xx/2022, seuraavasti:

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaisa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994), maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996), turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) ja poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa (1238/2014) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi;

19) kunnalle ja kuntayhtymälle varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016) tarkoitetun asiakasmaksun määräämistä varten ja varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun palvelusetelin arvon määräämistä varten sekä kunnalle maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996) ja turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 17 a §:n 2 momentti, 27 a §, 27 b §, 43 §:n 3 momentti, 45 a §:n 3 momentti ja 48 §,

sellaisina kuin niistä ovat 17 a §:n 2 momentti laissa 710/2012, 27 a ja 27 b § sekä 45 a §:n 3 momentti laissa 1663/2015 ja 43 §:n 3 momentti laissa 1036/2015,

muutetaan 2–5 §, 6 §:n otsikko, 6 §, 7 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale, 7 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 7 §:n 4 ja 6 momentti, 7 a §:n 1 momentin johdantokappale, 7 b ja 7 c §, 7 d §:n 1 momentti, 7 f §:n johdantokappale, 7 i §, 9 §:n 2 momentti, 11 §, 11 a §:n otsikko, 11 a §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 16 b §:n 1 ja 2 momentti, 17 a §:n 1 momentti, 18 §:n 3 momentti, 21 §, 22 §:n 2 momentti, 23 §, 23 a §:n 1 ja 3 momentti, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 26 a §:n 1 ja 3 momentti, 27 §:n otsikko, 27 ja 27 c §, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 28 a §:n 1–3 momentti, 29 §:n otsikko, 29 ja 30 §, 30 a §:n otsikko, 30 a §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 36 §:n 2 momentti, 40 a §:n 1 momentin 2 kohta, 40 a §:n 2, 3 ja 5 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 b §, 46 §:n 1 kohta, 47 §:n 3 momentti, 47 a §:n otsikko, 47 a § sekä 47 b §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2, 4 ja 5 §, 7 a §:n 1 momentin johdantokappale, 7 b §, 7 f §:n johdantokappale, 7 i §, 9 §:n 2 momentti, 11 a §:n otsikko, 11 a §:n 1 momentti, 16 b §:n 1 ja 2 momentti, 18 §:n 3 momentti, 23 a §:n 1 ja 3 momentti, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 26 a §:n 1 ja 3 momentti, 27 §:n otsikko, 27 §, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 28 a §:n 1–3 momentti, 29 §:n otsikko, 29 ja 30 §, 30 a §:n otsikko, 30 a §, 40 a §:n 1 momentin 2 kohta, 40 a §:n 2, 3 ja 5 momentti, 45 b §, 47 a §:n otsikko, 47 a § sekä 47 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1663/2015, 3 § laissa 974/2016, 6 §:n otsikko ja 6 § laissa 1263/2009, 7 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale, 7 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta sekä 7 §:n 4 ja 6 momentti laissa 509/2016, 7 c § ja 7 d §:n 1 momentti laissa 38/2022, 11 §, 32 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 36 §:n 2 momentti, 46 §:n 1 kohta ja 47 §:n 3 momentti laissa 1161/2010, 17 a §:n 1 momentti laissa 710/2012, 27 c § laissa 1135/2001 ja 38/2022, 31 §:n 2 momentti laissa 458/2004 ja 43 §:n 2 momentti laissa 1036/2015, sekä

lisätään 7 f §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 2 a kohta, lakiin siitä lailla 1663/2015 kumotun 7 h §:n tilalle uusi 7 h §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 3–6 momentti, lakiin uusi 16 c §, 23 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1663/2015, uusi 4 momentti, lakiin uusi 29 a, 30 b ja 30 c §, 31 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 458/2004, uusi 3 momentti, lakiin uusi 45 c § ja 46 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1161/2010, uusi 1 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotieläimillä* nautaeläimiä, hevosia, sikoja, vuohia, lampaita, siipikarjaan kuuluvia eläimiä ja turkiseläimiä, joiden tuotantoa verotetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan;

2) *maatalousyrittäyksellä* kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisena yksikkönä.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *hevosella* edellisten 30 kuukauden aikana vähintään kerran siemennettyä, astutettua tai varsonutta tammaa, vastaavan jakson aikana vähintään kerran siitokseen käytettyä oria ja vastaavan jakson aikana syntynyttä varsaa;

2) *kotieläintuotannolla* maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan verotettua nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten ja siipikarjaan kuuluvien eläinten tuotantoa;

3) *maatalousyrittäyksellä* kotieläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää;

4) *eläkkeen perusteena olevalla työansiolla* työansiota, joka saadaan laskemalla yhteen maatalousyrittäjän eläkelaiassa (1280/2006) ja yrittäjän eläkelaiassa (1272/2006) tarkoitetut työtulot.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maatalousyrittäjään:

1) joka on ollut velvollinen ottamaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 10 §:ssä tarkoitetun vakuutuksen ja jolla on voimassa sanottu vakuutus maatalousyrittäyksestä;

2) jonka maatalousyrittäyksen kotieläintuotanto käsittää lomituspalvelujen käyttämisaikajakohtana vähintään kuusi kotieläinyksikköä;

3) joka ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaista tapaturmaeläkettä, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella, tai sitä vastaavaa liikennevakuutuslain (279/1959 tai 460/2016) mukaista korvausta;

3 §

Soveltamisala

Tämän lain soveltaminen edellyttää, jollei jäljempänä muuta säädetä, että lomituspalvelun myöntämis- ja käyttämisaikajakohtana:

1) maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäyksen toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset taikka maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäyksen toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettuna yrittäjän perheenjäsenenä maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;

2) maatalousyrittäjä ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä taikka työtapaturma- ja

4) jonka maatalousyrittäjä on tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014, jäljempänä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus, tarkoitettu pk-yritys;

5) jonka maatalousyrittäjä ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys; ja

6) jonka maatalousyrittäjälle ei ole annettu perintämääräystä tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan komission päätöksen perusteella tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, lakia sovelletaan myös maatalousyrittäjään, joka on maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu henkilö ja täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen vakuutuksen saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksikkö määräytyy eläinlajikohtaisesti kotieläinten hoidosta aiheutuvan työmäärän perusteella. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kotieläinyksikön määräytymisestä.

ammattitautilain (459/2015) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaista tapaturmaeläkettä, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella, tai sitä vastaavaa liikennevakuutuslain (279/1959 tai 460/2016) mukaista korvausta;

3) maatalousyrittäjän kotieläintuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus on maatalousyrittäjällä tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten täyttävällä maatalousyrittäjällä;

4) maatalousyrittäjän kotieläintuotantoon kuuluvista, maatalousyrittäjän hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten täyttävien maatalousyrittäjän hallinnassa olevista eläimistä muodostuu vähintään yhdeksän kotieläinyksikköä;

5) maatalousyrittäjän kokonaistyöaika päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotoissa on keskimäärin vähintään kolme tuntia päivässä;

6) maatalousyrittäjä ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) xx/20xx;

7) maatalousyrittäjä ei ole Euroopan komission vuosille 2023–2027 antamissa maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivoissa (20xx/C xxx/xx) tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

8) maatalousyrittäjälle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Jos maatalousyrittäjä osallistuu yhtä useamman maatalousyrittäjän toimintaan, maatalousyrittäjälle myönnetään lomituspalveluja niihin maatalousyrittäjiin, joissa maatalousyrittäjä on liittynyt lain soveltamisen edellytykset täyttävään ja joissa maatalousyrittäjä

täyttää henkilöön liittyvät lain soveltamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksikkö määräytyy eläinlajikohtaisesti kotieläinten hoidosta aiheutuvan työmäärän perusteella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kotieläinyksikön määräytymisestä.

4 §

4 §

Oikeus vuosilomaan

Oikeus vuosilomaan

Vuosilomaan on oikeutettu päätoiminen maatalousyrittäjä. Päätoimisena maatalousyrittäjänä pidetään maatalousyrittäjää, jonka työpanos lomitusajankohtana ja sitä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana on kohdistunut maatalouden harjoittamiseen vähintään samassa määrin kuin maatalousyrittäjän ulkopuolella tapahtuvaan työskentelyyn. Maatalousyrittäjää ei kuitenkaan pidetä päätoimisena, jos hänelle maksetaan lomitusajankohdaksi työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua työttömyysetuutta tai jos hänelle ei makseta etuutta sen vuoksi, että meneillään on työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu korvaukseton määräaika. Päätoimisuuden määrittelyä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus vuosilomaan.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta vuosilomaan sen kalenterivuoden aikana, jonka kuluessa hänen velvollisuutensa ottaa 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vakuutus alkaa, lukuun ottamatta sitä vuosilomaoikeutta, jota saman maatalousyrittäjän maatalousyrittäjät eivät ole käyttäneet kyseisen kalenterivuoden aikana.

5 §

5 §

Oikeus sijaisapuun

Oikeus sijaisapuun

Sijaisapuun on oikeutettu maatalousyrittäjä, joka sijaisavun tarpeen alkaessa on merkittävästi työpanoksellaan huolehtinut ja vastannut maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoista ja jolla ei 7 tai 7

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua, jos:

1) lomituspalvelun myöntämisaikana tai viimeistään lomituspalvelun käyttämis-

a–7 f §:ssä tarkoitetun tilapäisen syyn vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia 8 §:ssä tarkoitettua tehtäväosuudestaan ilman sijaisapua. Sijaisavun tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon maatalousyrittäjän olosuhteet kokonaisuudessaan sekä mahdollisuudet huolehtia edellä mainituista tehtävistä yrityksen sisäisin järjestelyin.

ajankohtana maatalousyrittäjä täyttää jäljempänä 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitetut sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset;

2) lomituspalvelun käyttämisajankohtana maatalousyrittäjällä ei ole 7–7 f tai 7 i §:ssä tarkoitetun syyn vuoksi mahdollisuutta suorittaa kaikkia 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteensa kuuluvia maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä; ja

3) lomituspalvelun käyttämisajankohtana muut maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin osallistuvat maatalousyrittäjät ja muut maatalousyrittäjässä työskentelevät henkilöt, joilla on maatalousyrittäjän tehtäväosuuden suorittamisessa tarvittava osaaminen ja työkyky, eivät voi suorittaa maatalousyrittäjän tehtäväosuutta, koska heidän tuloon ansainnasta, opiskelusta ja näihin rinnastettavasta perhesyystä aiheutuva kokonaiskuormituksensa laajentuisi yli 9 tunniksi työpäivää kohti tai koska myönnettävä sijaisapulomituspalvelu kestää yli 14 päivää.

Vaikka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut sijaisapulomituspalvelun myöntämisen erityiset edellytykset eivät täysin täyty, maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta siten kuin jäljempänä 11 a §:ssä säädetään.

Tätä pykälää ei sovelleta, kun maatalousyrittäjän kuolinpesälle myönnetään maatalousyrittäjän kuoleman perusteella jäljempänä 7 h §:ssä tarkoitettua sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon järjestelyjä varten.

6 §

Oikeus vuosilomaan

Edellä 4 §:ssä tarkoitettulla maatalousyrittäjällä on oikeus hakemuksesta saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 26 päivän ajaksi.

7 §

6 §

Vuosiloma

Maatalousyrittäjällä on oikeus hakemuksesta saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 26 päivän ajaksi.

7 §

*Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella**Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella*

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi *sijaisapuun oikeutetulla* maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi:

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa, ei kuitenkaan osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, määräaikaista tapaturmaeläkettä tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista vastaavaa etuutta tai näitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta;

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Sijaisapuoikeus voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukiperusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta. *Edellytyksenä on lisäksi, että maatalousyrittäjän arvioidaan todennäköisesti kykenevän myöhemmin jatkamaan työskentelyään niissä tehtävissä, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu. Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaa 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle sijaisavun antamista koskevan päätöksen tekoa varten lausunnon siitä, onko todennäköistä,*

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi:

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa *tai* osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään vähintään 40 prosentin työkyvyn alentuman perusteella työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, määräaikaista tapaturmaeläkettä tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista vastaavaa etuutta tai näitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta;

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Sijaisapuoikeus voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukiperusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen perusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme vuotta eläketahtumasta. *Jos maatalousyrittäjä on tehnyt jatkohakemuksen kuntoutustuesta ennen kuin edellinen kuntoutustuki on päättynyt, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun myös,*

Voimassa oleva laki

että maatalousyrittäjä kykenee myöhemmin jatkamaan työskentelyään edellä tarkoitetuin tavoin. Lausunto sitoo paikallisyksikköä sen päättäessä maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen perusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme vuotta eläketapahtumasta. Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sen esittäessä, että maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuslain mukaista korvausta. Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus sijaisapuun on myös maatalousyrittäjällä, joka ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

7 a §

Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

7 b §

Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten

Ehdotus

kun jatkohakemus on vireillä. Tällöinkin sijaisapuoikeus päättyy viimeistään, kun eläketapahtumasta on kulunut kolme vuotta. Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella, vaikka:

1) maatalousyrittäjä ei voi työkyvyttömyytensä vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, määräajaksi myönnettyä lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

7 a §

Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

7 b §

Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten

Voimassa oleva laki

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) taloudessaan vakituisesti asuvan alle 10-vuotiaan äkillisesti sairastuneen lapsen hoitamiseksi tai hoidon järjestämiseksi enintään seitsemäksi päiväksi sairausjaksoa kohden;

2) sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten enintään siksi ajaksi, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa.

Oikeus sijaisapuun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella on myös sijaisapuun oikeutettuna maatalousyrittäjänä toimivalla lapsen vanhemmalla, joka ei asu lapsen kanssa samassa taloudessa. Sijaisapua järjestetään 1 momentin 1 kohdan perusteella vain yhdelle sijaisapuun oikeutetulle kerrallaan.

7 c §

Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Enintään kolmen päivän keskeytykset erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisessa eivät keskeytä sijaisapujaksoa.

7 d §

Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten

Ehdotus

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle 10-vuotiaan äkillisesti sairastuneen lapsen hoitamiseksi tai hoidon järjestämiseksi enintään seitsemän päivää sairausjaksoa kohden. Sijaisavun myöntäminen edellyttää, että maatalousyrittäjä elää lapsen kanssa vakituisesti samassa taloudessa tai on lapsen muualla asuva vanhempi. Sijaisapua myönnetään vain yhdelle maatalousyrittäjälle kerrallaan.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää enintään 730 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti. Sijaisavun enimmäismäärä voi kertyä yhdestä tai useammasta sijaisapujaksosta ja se voidaan jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla. Enimmäismäärän laskeminen alkaa alusta, kun viimeisestä sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen perusteella myönnetystä sijaisapupäivästä on kulunut vähintään vuosi.

7 c §

Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen hoitoa varten

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään sille ajalle, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahaa. Sunnuntai-, pyhä- ja arkipyhäpäivistä johtuvat enintään kolmen päivän keskeytykset erityisraskaus-, raskaus- tai vanhempainrahan maksamisessa eivät keskeytä sijaisapujaksoa.

7 d §

Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten

Voimassa oleva laki

Vuosilomaan ja sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sille ajalle, jolta lapsesta maksetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää vuosittain enintään 100 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti.

7 f §

Sijaisapu muilla perusteilla

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

(ks. 7 i §:n 2 momentti)

Ehdotus

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sille ajalle, jolta lapsesta maksetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea. Sijaisapua voidaan kuitenkin myöntää vuosittain enintään 100 päivää lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti.

7 f §

Sijaisapu muilla perusteilla

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

2 a) vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 18 §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien järjestämän vapaaehtoisen harjoituksen suorittamista varten enintään harjoituksen keston ajaksi;

7 h §

Sijaisapu maatalousyrittäjän kuoleman perusteella

Maatalousyrittäjän kuoleman perusteella maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän 8 §:ssä tarkoitettuun tehtäväosuuteen maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten.

Sijaisavun myöntäminen edellyttää, että:

1) kuollut maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut eläkevakuuttamista koskevat lain soveltamisen edellytykset, ellei eläkevakuuttamista koskevista edellytyksistä voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla;

2) kuollut maatalousyrittäjä ei saanut välittömästi ennen kuolemaansa 3 §:n 1 momentin

2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta, ellei estävistä etuuksista voitu tuolloin poiketa 7 tai 7 i §:n nojalla; ja

3) maatalousyrittäjä täytti välittömästi ennen maatalousyrittäjän kuolemaa ja täyttää edelleen 3 §:n 1 momentin 5–8 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen edellytykset.

Maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus saada sijaisapua kuolleen maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen, vaikka:

1) kukaan maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaista, mukaan lukien leski, ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevaikuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjän kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, saavat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallintaoikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettujen kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsevat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettujen kuolinpesän osakkaat, mukaan lukien leski, hallitsevat maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

Sijaisapua järjestetään maatalousyrittäjän kuolinpäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää.

7 i §

Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyjä varten

Sen estämättä, mitä 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa ja 5 §:ssä säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, jos maatalousyrittäjällä on ollut oikeus sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella ja hänelle on tämän jälkeen myönnetty työkyvyttömyyseläke toistaiseksi tai vanhuuseläke

7 i §

Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyjä varten

Sairauden tai tapaturman johdosta maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiin kotieläinten hoitotoihin pysyvästi työkyvyttömällä maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, jos:

työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan tai hänen oikeutensa sijaisapuun on päättynyt 7 §:n 4 momentissa tarkoitetun lausunnon johdosta.

Sijaisapuun oikeutetun maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus sijaisapuun maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten. Edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä täyttää 3 §:n 1 momentin 2 ja 4–6 kohdassa säädetty vaatimukset.

Sijaisapua järjestetään työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä koskevan päätöksen tiedoksisaantipäivää, lausunnon antamispäivää tai kuolinpäivää seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.

1) maatalousyrittäjälle on myönnetty toistaiseksi jatkuva työkyvyttömyyseläke tai vanhuuseläke työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan;

2) välittömästi ennen toistaiseksi jatkuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen myöntämistä maatalousyrittäjä oli jo ollut työkyvytön sairauden tai tapaturman johdosta; ja

3) maatalousyrittäjän työkyvyttömyys osoitetaan 7 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tai 4 momentissa tarkoitetulla etuudella taikka toissijaisesti, etuuden jo päätyttyä, lääkärin todistuksella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua maatalousyrittäjän kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, vaikka:

1) maatalousyrittäjä ei voi saamansa etuuden vuoksi täyttää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä;

2) maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua, toistaiseksi jatkuvaa, lain soveltamisen estävää etuutta;

3) edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotieläinten hallinto-oikeutta koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä;

4) edellä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu kotieläinyksiköiden vähimmäismäärää koskeva lain soveltamisen edellytys ei täyty, koska 1 kohdassa tarkoitettu maatalousyrittäjä hallitsee maatalousyrittäjän kaikkia kotieläimiä tai osaa niistä.

Sijaisapua järjestetään toistaiseksi jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä koskevan päätöksen tiedoksisaantipäivää seuraavien neljän kuukauden aikana enintään 60 päivää.

9 §

Yleinen johto, ohjaus ja valvonta sekä toimeenpano

9 §

Yleinen johto, ohjaus ja valvonta sekä toimeenpano

Lomitustoiminnan toimeenpanosta vastaa maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos, jäljempänä eläkelaitos.

Lomitustoiminnan toimeenpanosta vastaa maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos, jäljempänä eläkelaitos. *Toimeenpanoon sisältyy myös vastuu eläkelaitoksen ja paikallisyksiköiden tehtävissään käyttämästä maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tietojärjestelmästä, jossa käsitellään myös eläkelaitoksen tai paikallisyksikön 45 §:n nojalla saamia tietoja.*

11 §

11 §

Päätöksenteko

Päätöksenteko

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta, palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset sekä perusteettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädettyllä tavalla.

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta *sekä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnästä, kun lomituspalvelua on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti. Paikallisyksikön tämän lain nojalla antama päätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti.* Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädettyllä tavalla.

11 a §

11 a §

Ehdollinen päätös oikeudesta lomituspalveluihin

Ehdollinen päätös oikeudesta sijaisapuun

Henkilöllä on oikeus saada ehdollinen päätös lomituspalveluista, jos hän täyttää hakemansa lomituspalvelun edellytykset muutoin, mutta hän ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista vakuutusta. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta, jos hän täyttää sijaisavun saamisen edellytykset muutoin, mutta ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 7 §:n 2 momentissa, 7 b §:n 1 momentin 2 kohdassa, 7 c tai 7 d §:ssä tarkoitettua etuutta. Paikallisyksikön on järjestettävä sijaisapua ehdollisen päätöksen perusteella.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta, jos hän täyttää sijaisavun saamisen edellytykset muutoin, mutta ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 7 §:n 2 momentissa, 7 b §:n 2 momentissa, 7 c tai 7 d §:ssä tarkoitettua etuutta. Paikallisyksikön on järjestettävä sijaisapua ehdollisen päätöksen perusteella.

12 §

Kunta paikallisyksikkönä

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että kunta tekee eläkelaitoksen kanssa kuntalain (365/95) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (*toimeksiantosopimus*), jolla se sitoutuu huolehtimaan tämän lain mukaan paikallisyksikölle kuuluvista hallintotehtävistä ja palvelujen järjestämisestä omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan alueella. Toimeksiantosopimuksen tekneellä kunnalla on oikeus saada eläkelaitokselta tämän lain mukaisista hallintotehtävistä aiheutuviin kustannuksiin 33 §:ssä säädetty korvaus ja lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin 35 §:ssä säädetty korvaus.

12 §

Kunta paikallisyksikkönä

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että kunta tekee eläkelaitoksen kanssa kuntalain (410/2015) 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (*toimeksiantosopimus*), jolla se sitoutuu huolehtimaan tämän lain mukaan paikallisyksikölle kuuluvista hallintotehtävistä ja palvelujen järjestämisestä omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan alueella. Toimeksiantosopimuksen tekneellä kunnalla on oikeus saada eläkelaitokselta tämän lain mukaisista hallintotehtävistä aiheutuviin kustannuksiin 33 §:ssä säädetty korvaus ja lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin 35 §:ssä säädetty korvaus.

14 §

Paikallisyksikön velvollisuus järjestää lomituspalveluja

14 §

Paikallisyksikön velvollisuus järjestää lomituspalveluja

Paikallisyksikkö järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siten rajoitetusti, että maatalousyrittäjään tehdään korkeintaan kaksi käyntiä vuorokaudessa.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalvelua siltä osin, kuin lomitustehtävät:

1) tulisi suorittaa työaikalaisissa (872/2019) tarkoitettuna yötyönä;

2) olisivat normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle päivystysluonteista lomituspalvelua.

Paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää maatalousyrittäjälle lomituspalvelua, jos paikallisyksiköstä riippumaton, muista

Voimassa oleva laki

Ehdotus

olosuhteista johtuva painava syy estää lomituspalvelun järjestämisen.

16 b §

16 b §

Maksullinen lomittaja-apu

Maksullinen lomittaja-apu

Paikallisyksikkö voi järjestää vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan enintään 120 tuntia kalenterivuodessa.

Paikallisyksikkö voi järjestää maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan enintään 120 tuntia kalenterivuodessa.

Paikallisyksikkö voi myös järjestää 3 §:ssä tarkoitetulle maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 2 momentissa säädettyä maksua vastaan.

Paikallisyksikkö voi myös järjestää maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 2 momentissa säädettyä maksua vastaan.

16 c §

Lomitusta edeltävät maatalousyrittäjän toimenpiteet

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän on ennen lomituspalvelun alkamista:

1) opastettava lomittaja lomituspalvelutehtäviin antamalla lomittajalle ohjeet 8 b §:ssä tarkoitetuista lomituspalvelutehtävistä, kertomalla, jos lomituspalvelutehtävien suorittamisessa on jotain poikkeavaa ja tarvittaessa näyttämällä esimerkkiä lomituspalvelutehtävien suorittamisessa;

2) opastettava lomittaja työturvallisuuteen antamalla lomittajalle ohjeet työturvallisuuden liittyvistä seikoista;

3) varmistettava, että maatalousyrityksessä on maatalousyrityksen tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi;

4) ilmoitettava paikallisyksikölle, lomittajan työnantajalle ja lomittajalle, mistä maatalousyrittäjän tai hänen edustajansa tavoittaa lomituspalvelun käyttämisen aikana.

17 a §

17 a §

Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät

Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät

Samassa maatalousyrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien on pidettävä vähintään 20 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos yrityksen olosuhteet huomioon ottaen yritystoiminnan jatkuvuus voidaan turvata yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan työpanoksella. Yritystoiminnan jatkuvuus katsotaan tulevan turvatuksi edellä tarkoitettulla tavalla, jos:

Samassa maatalousyrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien on pidettävä vähintään 22 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos:

1) maatalousyrityksessä on enintään 20 kotieläinyksikköä; tai

1) maatalousyrityksessä on enintään 30 kotieläinyksikköä; tai

2) yrityksen hoitoon kuuluvien välttämättömien tehtävien tekemiseen kuluva, maatalousyrittäjien yhteenlaskettuja tehtäväosuuksia vastaava aika on 8 §:n mukaisesti arvioitu enintään yhdeksäksi tunniksi.

2) maatalousyrityksen päivittäin välttämättömien kotieläinten hoitotöiden tekemiseen kuluva maatalousyrityksen kokonaistyöaika on 8 §:n mukaisesti arvioitu enintään kymmeneksi tunniksi.

(kumotaan)

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos maatalousyrityksen erityisistä olosuhteista johtuu, että yrityksessä toimivat maatalousyrittäjät eivät voi pitää osaakaan vuosilomastaan samanaikaisesti.

18 §

18 §

Paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen hakeminen

Paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen hakeminen

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä on saanut tiedon sijaisavun perusteesta ja palvelun tarpeen alkamisajankohdasta.

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvitaan.

21 §

21 §

Seuraukset maatalouslomittajan tehtävien lisääntymisestä

Seuraukset maatalouslomittajan tehtävien lisääntymisestä

Jos vuosilomaa varten järjestetyn lomituksen aikana myös muu kuin vuosilomalla oleva samassa maatalousyrityksessä työskentelevä henkilö irrottautuu lomituksen avulla oman tehtäväosuutensa hoitamisesta siten, että tästä

Jos vuosilomaa varten järjestetyn lomituksen aikana myös muu kuin vuosilomalla oleva samassa maatalousyrityksessä työskentelevä henkilö irrottautuu lomituksen avulla oman tehtäväosuutensa hoitamisesta siten, että tästä

Voimassa oleva laki

aiheutuu maatalouslomittajan tehtävien lisääntyminen, katsotaan sanotun henkilön pitäneen vuosilomaansa näin lomitettujen päivien osalta. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa tehtäväosuudestaan irrottautuneen henkilön vuosilomapäiviksi, hänen on korvattava 29 §:n 1 momentin mukaisesti se osuus lomituskustannuksista, jonka voidaan katsoa aiheutuneen hänen tehtäväosuutensa hoitamisesta.

22 §

Sijaisapulomituksen keskeyttäminen

Jos sijaisapua ei voida keskeyttää vaarantamatta maatalousyrityksen toimintaa, katsotaan todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettut päivät 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi, hänen on korvattava 29 §:n 1 momentin mukaisesti se osuus lomituskustannuksista, joka vastaa todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettuja päiviä.

23 §

Ennakkoilmoitus

Maatalousyrittäjän, joka itse järjestää lomituksensa, on tehtävä sitä koskeva ennakkoilmoitus sille paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti harjoittaa maataloutta. Ennakkoilmoitus on tehtävä vastaavasti myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaa palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin. Ennakkoilmoituksen tekemisestä säädetään tarkemmin asetuksella.

Ehdotus

aiheutuu maatalouslomittajan tehtävien lisääntyminen, katsotaan sanotun henkilön pitäneen vuosilomaansa näin lomitettujen päivien osalta. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa tehtäväosuudestaan irrottautuneen henkilön vuosilomapäiviksi, *paikallisyksikön on perittävä tehtäväosuudestaan irrottautuneelta henkilöltä takaisin 29 §:n 1 momentin mukaisesti* se osuus lomituskustannuksista, jonka voidaan katsoa aiheutuneen paikallisyksikölle perusteettomasti hänen tehtäväosuutensa hoitamisesta.

22 §

Sijaisapulomituksen keskeyttäminen

Jos sijaisapua ei voida keskeyttää vaarantamatta maatalousyrityksen toimintaa, katsotaan todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettut päivät 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa 1 momentissa tarkoitetun henkilön vuosilomapäiviksi, *paikallisyksikön on perittävä 1 momentissa tarkoitettulta henkilöltä takaisin 29 §:n 1 momentin mukaisesti paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet, todetun keskeyttämistarpeen jälkeen lomitettuja päiviä vastaavat lomituskustannukset.*

23 §

Ennakkoilmoitus

Maatalousyrittäjän, joka itse järjestää lomituksensa, on tehtävä sitä koskeva ennakkoilmoitus sille paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti harjoittaa maataloutta. Ennakkoilmoitus on tehtävä vastaavasti myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaa palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin.

Ennakkoilmoitus on tehtävä maatalousyrityksittäin kirjallisesti kesäkuun loppuun mennessä sitä kalenterivuotta edeltävänä vuonna, jonka alusta maatalousyrityksen maatalousyrittäjät haluavat järjestää lomituksensa itse

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tai haluavat palata paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen käyttäjäksi. Paikallisyksikön suostumuksella määräajasta voidaan poiketa.

23 a §

23 a §

Lomituspalvelujen hakeminen itse järjestetyssä lomituksessa

Lomituspalvelujen hakeminen itse järjestetyssä lomituksessa

Maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ennen lomituspalveluun kuuluvien töiden aloittamista. Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle *ennen kuin maatalousyrittäjä hankkii lomituspalvelun palvelujen tuottajalta*. Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut vuosilomahakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä vuosilomalomituksen tai maksulliseen lomittaja-apuun kuuluvia töitä ole vielä aloitettu.

Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut vuosilomahakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä *maatalousyrittäjä ole vielä hankkinut lomituspalveluja palvelujen tuottajalta vuosilomaa tai maksullista lomittaja-apua varten*.

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalvelua tarvitaan.

24 §

24 §

Maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa

Maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa

Edellä 1 momentissa tarkoitettu *ja vuosilomaan oikeutettu* maatalousyrittäjä voi järjestää itselleen myös 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelua vastaavaa maksullista lomittaja-apua.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maatalousyrittäjä voi järjestää itselleen myös 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelua vastaavaa maksullista lomittaja-apua.

26 §

26 §

Korvaus itse järjestetystä lomituksesta

Korvaus itse järjestetystä lomituksesta

Korvaus on enintään 26,50 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

Korvaus on enintään 31,13 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

26 a §

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Maatalousyrittäjän on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikajankohtaa seuraavien kahden kalenterikuukauden kuluessa. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epäminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1–6 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta.

27 §

Sijaisavusta perittävät maksut

Sijaisavusta peritään palvelun saajalta tuntimaksu, joka ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Tuntimaksu on 3 euroa lomitustunnilta lisättynä määrällä, joka saadaan jakamalla sijaisavun saajan maatalousyrittäjän eläkelain 14 §:n mukainen työtulo euroina 5 400:lla, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä. Maksu määrätään sen työtulon mukaan, joka sijaisavun saajalla oli voimassa sijaisavun alkamisvuoden ensimmäisenä päivänä. Jollei tällaista työtuloa ole, maksu määrätään sijaisavun saajan viimeksi voimassa olleen indeksillä korotetun työtulon mukaan. Jos sijaisavun saajalla ei ole ollut

26 a §

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Palvelujen tuottajan tai lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästymisen johtuu palvelujen tuottajasta ja lomituspalvelua saaneesta maatalousyrittäjästä riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen vireille, lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä on laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

27 §

Sijaisapumaksu

Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määritetään kalenterivuodeksi kerrallaan, kun käsitellään maatalousyrittäjän ensimmäistä kyseeseen kalenterivuoteen kohdistuvaa sijaisapuhakemusta.

Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu määräytyy maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä olevan työansion mukaan seuraavasti:

<i>Työansio</i>	
<i>alle 15 000 euroa</i>	<i>6,00 euroa tunnilta</i>
<i>Työansio</i>	
<i>15 000–alle 25 000 euroa</i>	<i>6,80 euroa tunnilta</i>

Voimassa oleva laki

maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:n mukaista vakuutusta, maksun perusteena on mainitussa laissa säädettyjä perusteita noudattaen arvioitu alkavan yrittäjän vuotuinen työtulo.

Ehdotus

*Työansio
25 000–alle 35 000
euroa 8,70 euroa tunnilta*
*Työansio
35 000–alle 45 000
euroa 10,60 euroa tunnilta*
*Työansio
45 000–alle 55 000
euroa 12,50 euroa tunnilta*
*Työansio
55 000–alle 65 000
euroa 14,40 euroa tunnilta*
*Työansio 65 000
euroa tai enemmän 15,80 euroa tunnilta.*
Maatalousyrittäjän sijaisapumaksu on kuitenkin 8,70 euroa, jos:
1) maatalousyrittäjä osallistuu maatalousyrittäjän toimintaan ja olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;
2) maatalousyrittäjälle myönnetään sijaisapulomituspalvelua tämän lain mukaisesti, vaikka maatalousyrittäjä ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläkevakuuttamista koskevia lain soveltamisen edellytyksiä.
Edellä 7 h §:ssä tarkoitetun sijaisavun tapauksessa sijaisapumaksu määräytyy kuolleen maatalousyrittäjän eläkkeen perusteena viimeksi olleen työansion mukaan.

27 a §

Korotettu sijaisapumaksu

Sijaisavusta peritään 27 §:n mukainen maksu 50 prosentilla korotettuna:

1) kun sijaisavun saaja on sijaisavun alkaessa oikeutettu palkkaetuuksiin työ- tai virkasuhteen perusteella tai kun hänellä on voimassa yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitettu vakuutus;

2) kun sijaisapua annetaan 7 d §:n nojalla.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 b §

(kumotaan)

Yritystoiminnan järjestelyjä varten annettavasta sijaisavusta perittävä maksu

Sijaisavun saajalta peritään 7 i §:n perusteella annetusta sijaisavusta 13,50 euroa tunnilta.

27 c §

27 c §

Alennettu sijaisapumaksu

Alennettu sijaisapumaksu

Jos sijaisavun perusteena on raskaus ja synnytys, sijaisavusta peritään sairausvakuutuslaissa tarkoitetun raskausrahakauden ajalta edellä tässä laissa tarkoitettu maksu 50 prosentilla alennettuna.

Sijaisavusta määrättyä maksua voidaan alentaa, jos sijaisavun saajan ja hänen perheensä toimeentuloedellytykset huomioon ottaen siihen on syytä.

Paikallisyksikkö voi kokonaisharkinnan perusteella sijoittaa maatalousyrittäjän yhtä matalampaan 27 §:ssä tarkoitettuun eläkkeen perusteena olevan työansion luokkaan, jos maatalousyrittäjä osoittaa paikallisyksikölle, että sijaisapulomituspalvelun käyttämisvuonna hänen taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon maatalousyrittäjän tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

28 §

28 §

Maksullisesta lomittaja-avusta perittävät maksut

Maksullisesta lomittaja-avusta perittävät maksut

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 1 momentissa ja 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 13,75 euroa tunnilta.

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 35 euroa tunnilta.

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 1 momentissa ja 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 15,63 euroa tunnilta.

Maatalousyrittäjältä peritään 16 b §:n 2 momentissa tarkoitettua lomittaja-avusta 39,79 euroa tunnilta.

28 a §

28 a §

Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut

Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä valvontakäynnistä 33 euroa käyntikerralta.

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä valvontakäynnistä 17,00 euroa käyntikerralta.

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta 5 euroa tunnilta. Jos varallaolo aiheuttaa käynnin maatalousyrityksessä, käynnistä peritään 33 euroa käyntikerralta.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla käynnillä voidaan huolehtia vain tehtävistä, jotka ovat käyntihetkellä eläinsuojelullisista syistä välttämättömiä. Jos lomittajan on eläinsuojelullisista syistä työskenneltävä maatalousyrityksessä pitempään kuin tunnin, maatalousyrittäjältä peritään yhden tunnin ylittävältä ajalta 33 euroa tunnilta.

29 §

Perusteettomasti annetun palvelun korvaaminen ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen

Jos vuosilomaa, sijaisapua tai 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittajapua on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta on maksettu korvausta perusteettomasti, palvelun saajan on korvattava paikallisyksikölle siitä aiheutuneet kustannukset. Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 33 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla. Varallaolosta aiheutuneena kustannuksena pidetään kuitenkin viittä euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos 11 a §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, palvelun saajan on korvattava päätöksen nojalla annetuista lomituspalveluista paikallisyksikölle aiheutuneet kustannukset 1 momentissa säädetyin perustein.

Takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteeton etu ole aiheutunut palvelun saajan taikka hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Takaisinperinnästä voidaan luopua myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta 5,69 euroa tunnilta. Jos varallaolo aiheuttaa käynnin maatalousyrityksessä, käynnistä peritään 37,52 euroa käyntikerralta.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla käynnillä voidaan huolehtia vain tehtävistä, jotka ovat käyntihetkellä eläinsuojelullisista syistä välttämättömiä. Jos lomittajan on eläinsuojelullisista syistä työskenneltävä maatalousyrityksessä pitempään kuin tunnin, maatalousyrittäjältä peritään yhden tunnin ylittävältä ajalta *valvontakäynnistä 17,00 euroa ja varallaolon aiheuttamasta käynnistä 37,52 euroa* tunnilta.

29 §

Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä

Jos vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittajapua, valvontakäyntejä tai varallaoloa on annettu perusteettomasti sitovaan päätökseen tai rauenneeseen ehdolliseen päätökseen perustuen tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, paikallisyksikön on perittävä takaisin lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla. Varallaolosta aiheutuneena kustannuksena pidetään kuitenkin 5,69 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, paikallisyksikö voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Paikallisyksikön suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden

Takaisinperintä on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa taikka jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouseläntalouden valtioneuvoston sääntöjä, joiden perusteella lomitussuunnitelma on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomitussuunnitelman antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

29 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Paikallisyksikön on määrättävä lomitussuunnitelmaa saanut maatalousyrittäjä maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu ehtoja, joiden täytyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitussuunnitelma hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvoston järjestelmäksi.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut lomitussuunnitelmaa saaneen maatalousyrittäjän käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

30 §

Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Jos sijaisavusta, maksullisesta lomittajaavusta tai valvontakäynneistä ja varallaolosta määrättyä maksua ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Jos 29 §:ssä tarkoitettua korvausta ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Viivästyskoron perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maksu ja korvaus viivästyskorokoinen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

30 a §

Yrittäjän vastuu maksuista ja korvauksista

Yrittäjä on vastuussa samassa maatalousyrietyksessä lomituspalveluja saaneen henkilön tämän lain mukaisista maksuista ja korvauksista niin kuin omasta velastaan. Tässä tarkoitettua vastuuta ei kuitenkaan ole sellaisella yrittäjällä, joka ei harjoita yrittäjätoimintaa omistus- tai vuokraoikeuden perusteella hallitsemassaan yrityksessä. Yhtymänä, avoimena yhtiönä, kommandiittiyhtiönä, osakeyhtiönä tai osuuskuntana toimiva maatalousyrietyys vastaa osakkaitensa maksuista ja korvauksista niin kuin omasta velastaan.

30 §

Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Jos lomituspalveluista, valvontakäynneistä tai varallaolosta määrättyä maksua, paikallisyksikön takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan. Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut maksut, takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

30 a §

Yhteisvastuu saatavista

Tämän lain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa maatalousyrietyksessä lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä.

Jos lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä ei maksa saatavaa viimeistään eräpäivänä, tämän lain nojalla perittävistä maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- 1) maatalousyrietyys sen ollessa oikeushenkilö;*
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrietykseen;*
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrietyk-*

seen ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrittäjän toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.

Yhteisvastuussa olevien joukko määritetään sen päivän mukaan, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen maatalousyrittäjän käytössä.

Jos maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastuussa oleva henkilö kuolee, kuolinpesä vastaa mainituista saatavista vain kuolinpesän varoilla. Samoin kuolinpesä vastaa vain kuolinpesän varoilla 7 h §:ssä tarkoitettuista sijaisavusta ja 8 c §:ssä tarkoitetuista sijaisapuun liittyvistä valvontakäynneistä ja varallaolosta aiheutuvista maksuista, maksujen viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta.

30 b §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Paikallisyksikkö voi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperittäen johtaneet seikat eivät johdu seuraavien tahojen omasta menettelystä ja jos heidän taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko:

1) maatalousyrittäjä sen ollessa oikeushenkilö;

2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään;

3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu maatalousyrittäjän toimintaan osallistumisesta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;

4) lomituspalvelua saanut maatalousyrittäjä.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on kyse siitä, että 11 a §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on rauennut.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu ehtoja, joiden täytyminen on Euroopan komission päätöksen mukaan edellytys sille, että maatalousyrittäjien lomitussjärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtioneuvostojärjestelmäksi.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

30 c §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä lomituspalvelua saaneelta maatalousyrittäjältä sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona lomituspalvelua on myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

31 §

Eläkelaitoksen hallintokustannukset

Eläkelaitoksen hallintokustannukset

Asianomainen ministeriö päättää vuosittain eläkelaitoksen esityksestä 1 momentissa tarkoitettujen korvausten määristä sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen korvausten kohdentumisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää vuosittain eläkelaitoksen esityksestä 1 momentissa tarkoitettujen korvausten määristä sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen korvausten kohdentumisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle eläkelaitoksen hallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta neljänä yhtä suurena eränä viimeistään tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuun 10 päivänä.

32 §

32 §

Paikallishallintokustannukset

Paikallishallintokustannukset

Korvauksen maksamisesta, jaksottamisesta ja maksamisajankohdasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ja eläkelaitokselle aiheutuvia paikallishallintokustannuksia vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä.

36 §

36 §

Lomituskustannusten vähennykset

Lomituskustannusten vähennykset

Valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennetään:

Valtion korvaukseen oikeuttavista lomituskustannuksista vähennetään:

- 1) sijaisavusta ja maksullisesta lomittajavavusta saadut maksut;
- 2) 29 §:n perusteella saadut korvaukset;

- 1) *lomituspalveluista sekä valvontakäynteistä ja varallaolosta saadut maksut;*
 - 2) *perusteettomasti annettusta lomituspalvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnän sekä itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneista kustannuksista perusteettomasti maksettujen korvausten takaisinperinnän perusteella saadut takaisinperityt määrät, takaisinperittyjen määrien korot ja viivästyskorot;*
-

Voimassa oleva laki

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua korvausta ei kuitenkaan vähennetä lomituskustannuksista, jos sitä vastaava määrä on palautettu valtiolle 40 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

40 a §

Kunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Kunnan on palautettava valtion varoista perusteetta saamansa korvaus valtiolle, jos:

2) paikallisyksikkö on antanut lomituspalveluja tai maksanut korvausta itse järjestetystä lomituksesta säännösten vastaisesti.

Palautettava määrä on 33 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta perityllä maksulla, jos palautusvelvollisuus perustuu siihen, että paikallisyksikkö on antanut vuosilomaa, sijaisapua tai 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua säännösten vastaisesti. Jos varallaoloa on annettu säännösten vastaisesti, palautettava määrä on kuitenkin 5 euroa tunnilta.

Kunnalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta palauttaa valtion korvausta 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa siltä osin kuin palvelun saajaan kohdistuvasta takaisinperinnästä on luovuttu 29 §:n 3 momenttiin perustuvalla paikallisyksikön päätöksellä, jonka eläkelaitos on hyväksynyt, taikka eläkelaitoksen tai hallinto-oikeuden päätöksellä.

Perusteetta maksettu valtion korvaus voidaan jättää perimättä takaisin osittain tai kokonaan, jos sen määrä on vähäinen tai jos takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja

Ehdotus

Edellä 1 momentin 2 kohdassa *tarkoitettuja tuloja* ei kuitenkaan vähennetä lomituskustannuksista *siltä osin kuin niitä vastaavat määrät* on palautettu valtiolle 40 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

40 a §

Kunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Kunnan on palautettava valtion varoista perusteetta saamansa korvaus valtiolle, jos:

2) paikallisyksikkö on antanut vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, valvontakäyntejä tai varallaoloa perusteettomasti tai korvannut itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia perusteettomasti.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa palautettava määrä on 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta *palvelusta* perityllä maksulla, jos palautusvelvollisuus perustuu siihen, että paikallisyksikkö on antanut vuosilomaa, sijaisapua, 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettua maksullista lomittaja-apua, *valvontakäyntejä tai varallaolosta johtuvia käyntejä perusteettomasti*. Jos varallaoloa on annettu *perusteettomasti*, palautettava määrä on kuitenkin 5,69 euroa tunnilta.

Kunnalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta palauttaa valtion korvausta 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa siltä osin kuin palvelun saajaan *kohdistuvaa takaisinperintää on kohtuullistettu 30 b §:än* perustuvalla paikallisyksikön päätöksellä, jonka eläkelaitos on hyväksynyt, taikka eläkelaitoksen tai hallinto-oikeuden päätöksellä.

Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus on yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

43 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus tehdään kuitenkin sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä asianomaisen paikallisyksikön toimipaikka sijaitsee.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

45 a §

Tietojen salassapito ja luovuttaminen

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maa- ja metsätalouden ja maaseutueläiden valtiontuesta vuosina 2014–2020 annettujen Euroopan unionin suuntaviivojen 2014/C 204/01 perusteella.

45 b §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä kymmenen kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään. Valitus tehdään kuitenkin sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä asianomaisen paikallisyksikön toimipaikka sijaitsee.

(kumotaan)

43 §

Muutoksenhaku

45 a §

Tietojen salassapito ja luovuttaminen

(kumotaan)

45 b §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä kymmenen kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. *Säilytysaika lasketaan päivästä, jona lomituspalvelu on myönnetty tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata.*

45 c §

Lomituskustannusten korvaaminen eläkelaitokselle

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle 38 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten ennakoita vastaavan vuosittaisen korvauksen varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä eläkelaitoksen esityksen perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö suorittaa valtion varoista eläkelaitokselle 40 §:ssä tarkoitettuja lomituskustannusten loppueriä vastaavat korvaukset eläkelaitoksen esityksen perusteella.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan vastaavasti eläkelaitoksen 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla järjestämän paikallishallinnon lomituskustannusten ennakoita ja loppueriä vastaavien korvausten suorittamiseen eläkelaitokselle.

46 §

Lomituskustannuksia koskevat eläkelaitoksen selvitykset

Eläkelaitoksen tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

1) kuukausittain selvitys toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille ennakkona maksamastaan määrästä ja 13 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa lomituspalvelujen järjestämiseen itse käyttämästään määrästä; sekä

46 §

Lomituskustannuksia koskevat eläkelaitoksen selvitykset

Eläkelaitoksen tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

1) kuukausittain selvitys toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille 38 §:ssä tarkoitettuina lomituskustannusten ennakoina maksamastaan määrästä ja 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla itse järjestämänsä paikallishallinnon lomituskustannusten määrästä;

1 a) arvio kalenterivuoden lomituskustannuksia koskevan määrärahan kokonaistarpeesta 1 kohdassa tarkoitettun kuukausittaisen selvityksen yhteydessä;

47 §

Eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

47 §

Eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Voimassa oleva laki

Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin osittain tai kokonaan, jos sen määrä on vähäinen tai takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana.

47 a §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus raukeaa viiden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, johon valtion korvaukseen oikeuttavat kustannukset kohdistuvat.

Kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuus palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus raukeaa viiden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, jonka aikana valtion korvaus on maksettu, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

47 b §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertomella

Edellä 26 §:n 2 momentissa, 27 b §:ssä, 28 §:ssä, 28 a §:ssä, 29 §:n 1 momentissa ja 40 a

Ehdotus

Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan, jos perusteetta saatu valtion korvaus on yhteensä enintään 100 euroa. Palautettava määrä voidaan jättää perimättä takaisin osittain, jos perusteetta saadun valtion korvauksen täysimääräistä takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana.

47 a §

Suoritusvelvollisuuden vanhentumisaika

Eläkelaitoksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön velvollisuuteen suorittaa saamatta jäänyt valtion korvaus sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen varainhoitovuoden päättymisestä, johon valtion korvaukseen oikeuttavat kustannukset kohdistuvat. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Kunnan ja eläkelaitoksen velvollisuuteen palauttaa perusteetta saatu valtion korvaus sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jonka aikana valtion korvaus on maksettu. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos kunta on suorittanut lomituspalvelua saaneelle maatalousyrittäjälle takaisinperinnän perustuen Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, kunnan ja eläkelaitoksen perusteetta saaman valtion korvauksen palautusvelvollisuuteen sovellettava vanhentumisaika on sama kuin takaisinperinnässä sovellettava, Euroopan unionin lainsäädännön mukaan määräytyvä vanhentumisaika.

47 b §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertomella

Edellä 26 §:n 2 momentissa mainitun korvauksen määrä, 27 §:ssä mainittujen työansioiden määrät, 27, 28 ja 28 a §:ssä mainittujen

Voimassa oleva laki

§:n 2 momentissa mainitut rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Edellä 1 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 2016 palkkakertoimen tasoa.

48 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Ehdotus

maksujen määrät, 29 §:n 2 momentissa mainittujen kustannusten määrät ja 40 a §:n 2 momentissa mainitut palautettavat määrät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen ja lomituspalvelun myöntämistä, kustannuskorvauksen myöntämistä ja lomituspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomituspalvelua voi käyttää enintään kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta, jos maatalousyrittäjän kotieläimiin kuuluu hevos- tai turkiseläimiä, tai muussa tapauksessa enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 vuosilomapäiviä, sijaisapupäiviä tai maksullisen lomittaja-avun tunteja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella

päätöksellä loput vuoden 2023 vuosilomapäivät, sijaisapupäivät ja maksullisen lomittajavun tunnit tämän lain mukaisesti. Niitä koskeva hakemus on tehtävä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain 7 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun sijaisavun 730 päivän enimmäismäärään lasketaan mukaan tämän lain voimaantuloa edeltävän 12 kuukauden aikana käytetyt sijaisapupäivät.

Tämän lain voimaan tullessa lain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden on valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Samaa lomituspalvelujen hakuaikaa sovelletaan asiakkaisiin, joiden lomituspalvelut laajenevat tämän lain voimaan tullessa.

Tämän lain 40 a §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 2, 3 ja 5 momenttia sekä 47 a §:ä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin.

2.

Laki

turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) 2 §:n 2 kohta, 33 §:n 3 momentti ja 36 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 33 §:n 3 momentti laissa 1035/2015 ja 36 §:n 3 momentti laissa 1664/2015,

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 ja 3 kohta, 3 §:n otsikko, 3 ja 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n otsikko, 8, 9 ja 12 §, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 18 §, 20 §:n 2 momentti, 25 §:n otsikko, 25 §:n 1 momentti, 29 §:n otsikko, 29 §, 33 §:n 2 momentti, 34, 39 ja 39 a § sekä 39 b §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n otsikko, 8 ja 9 §, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 25 §:n otsikko, 25 §:n 1 momentti, 39 ja 39 a § sekä 39 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1664/2015, 3 §:n otsikko, 3 § ja 12 a §:n 1 momentti laissa 975/2016 ja 33 §:n 2 momentti laissa 1035/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 8 a ja 9 a–9 c §, 25 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1664/2015, uusi 3 a kohta, 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1664/2015, uusi 3 momentti, lakiin uusi 28 a §, 31 §:ään uusi 1 a kohta ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

*Lain soveltamisala ja Euroopan unionin
lainsäädännön huomioon ottaminen*

*Lain soveltamisala ja Euroopan unionin
lainsäädännön huomioon ottaminen*

Tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus).

*Tämän lain toimeenpanossa noudatetaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettua komission asetusta (EU) xx/20xx, jäljempänä **maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus**, jonka perusteella turkistuottajien lomituserjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.*

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *turkiseläintuotannolla* elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan verotettavaa turkiseläintuotannon harjoittamista;

2) *turkistuottajalla* turkiseläintuotantoa harjoittavaa henkilöä, joka on velvollinen turkiseläintuotantoa varten ottamaan ja jolla on voimassa yrittäjän eläkelain (1272/2006) tarkoitettu vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi;

3) *turkistilalla* taloudellisesti itsenäistä turkiseläintuotantoa harjoittavaa yksikköä;

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *turkiseläintuotannolla* elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) tai maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan verotettavaa kettujen, suomensupien, minkkien, soopeleiden ja muiden turkiseläinten tuotantoa;
(kumotaan)

3) *turkistilalla* turkiseläintuotantoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kuolinpesää, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä tai muuta yhtiötä, yhteisöä tai yhtymää;

3 §

Lomituspalvelujen saamisen edellytykset

Lomituspalveluja järjestetään turkistuottajalle, jolla on merkittävä tehtäväosuus turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä. Turkistilan turkiseläintuotannossa on lomitusajankohtana oltava vähintään kuusi eläinyksikköä.

Edellytyksenä lomituspalvelujen saamiselle on, että:

1) turkistuottajalla on ollut yhdenjaksoisesti voimassa 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu vakuutus vähintään neljä kuukautta;

2) turkistuottaja ei lomitusajankohtana saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisia kuntoutustukea tai työuraeläkettä;

3) turkistuottajan turkistila on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu pk-yritys;

3 §

Lomituspalvelujen **myöntämisen yleiset** edellytykset

Lomituspalvelun myöntäminen edellyttää, että lomituspalvelun myöntämis- ja käyttämisaikana:

1) turkistuottaja osallistuu turkistilan toimintaan ja on eläkevakuutettu tästä toiminnasta yrittäjänä yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset;

2) turkistuottaja ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisia kuntoutustukea tai työuraeläkettä;

3) turkistilan turkiseläintuotantoon kuuluvien eläinten hallintaoikeus on turkistilalla tai

Voimassa oleva laki

4) turkistuottajan turkistila ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys; sekä

5) turkistuottajan turkistilalle ei ole annettu perintämääräystä tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan komission päätöksen perusteella tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

6 §

Lisävapaasta perittävä maksu

Lisävapaasta peritään palvelun käyttäjältä 6,50 euroa tunnilta.

7 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus

Korvaus on enintään 22,50 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

Ehdotus

1 kohdassa tarkoitettut edellytykset täyttävällä turkistuottajalla;

4) turkistilan turkiseläintuotantoon kuuluvista, turkistilan hallinnassa tai 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset täyttävän turkistuottajan hallinnassa olevista eläimistä muodostuu vähintään kuusi eläinyksikköä;

5) turkistilan kokonaistyöaika päivittäisissä turkiseläinten hoitotoissa on keskimäärin vähintään neljä tuntia 30 minuuttia päivässä;

6) turkistila ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa;

7) turkistila ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

8) turkistilalle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Jos turkistuottaja osallistuu yhtä useamman turkistilan toimintaan, turkistuottajalle myönnetään lomituspalveluja niille turkistiloille, joissa turkistilaan liittyvät lomituspalvelun myöntämisen edellytykset täyttyvät ja joissa turkistuottaja täyttää henkilöön liittyvät lomituspalvelun myöntämisen edellytykset.

6 §

Lisävapaasta perittävä maksu

Lisävapaasta peritään palvelun käyttäjältä 7,39 euroa tunnilta.

7 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus

Korvaus on enintään 25,58 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

8 §

Perusteettomasti annetun palvelun korvaaminen ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen

Jos lomituspalveluja on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta on maksettu korvausta perusteettomasti, palvelun saaja on velvollinen suorittamaan paikallisyksikölle siitä aiheutuneet kustannukset. Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 33 euroa lomitustunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteeton etu ole aiheutunut palvelun saajan taikka hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Paikallisyksikkö voi luopua takaisinperinnästä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitustajajärjestelmä on hyväksytty, ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomituspalvelun antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

8 §

Takaisinperintä lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta

Jos lomituspalveluja on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, paikallisyksikön on perittävä takaisin lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 37,52 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, paikallisyksikkö voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Paikallisyksikön suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

8 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Paikallisyksikön on määrättävä lomituspalvelua saanut turkistuottaja maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen turkistuottajan käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

9 §

Viivästyskorko ja maksuveloitteen täytäntöönpano

Jos 6 §:ssä tarkoitettua maksua ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Jos 8 §:ssä tarkoitettua korvausta ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Viivästyskoron perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maksu ja korvaus viivästyskorkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

9 §

Viivästyskorko ja maksuveloitteen täytäntöönpano

Jos 6 §:ssä tarkoitettua maksua, paikallisyksikön takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan. Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maksu, takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

9 a §

Yhteisvastuu saatavista

Tämän lain nojalla perittävästä maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa turkistilalla lomituspalvelua saanut turkistuottaja.

Jos lomituspalvelua saanut turkistuottaja ei maksa saatavaa viimeistään eräpäivänä, tämän lain nojalla perittävästä maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastaa yhteisvastuullisesti niin kuin omasta velastaan myös:

- 1) turkistila sen ollessa oikeushenkilö;*
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan;*
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu turkistilan toimintaan osallistumisesta yrittäjänä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella.*

Yhteisvastuussa olevien joukko määritetään sen päivän mukaan, jolloin lomituspalvelusta muodostunut taloudellinen etu on kokonaisuudessaan ollut lomituspalvelua saaneen turkistuottajan käytössä.

Jos maksusta, maksun viivästyskorosta, takaisinperittävästä määrästä sekä takaisinperittävän määrän korosta ja viivästyskorosta vastuussa oleva henkilö kuolee, kuolinpesä vastaa mainituista saatavista vain kuolinpesän varoilla.

9 b §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Paikallisyksikkö voi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johdu seuraavien tahojen omasta menettelystä ja jos heidän taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko:

- 1) turkistila sen ollessa oikeushenkilö;*
- 2) jokainen oikeushenkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan;*
- 3) jokainen luonnollinen henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan ja joka on eläkevakuutettu tai olisi muutoin kuin ikänsä puolesta eläkevakuutettu turkistilan*

toimintaan osallistumisesta yrittäjänä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella;

4) lomituspalvelua saanut turkistuottaja.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

9 c §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä lomituspalvelua saaneelta turkistuottajalta sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona lomituspalvelua on myönnetty perusteettomasti tai jona lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saattavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos paikallisyksikön suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

12 §

Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet

12 §

Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan tulee ennen vuosiloman alkamista:

1) tarvittaessa opastaa lomittajaa lomitukseen kuuluvien tehtävien suorittamisessa sekä antaa hänelle ohjeet turkiseläinten käsittelyyn liittyvistä erityiskysymyksistä;

2) huolehtia siitä, että turkistila täyttää työturvallisuudelle asetettavat vaatimukset;

3) hankkia turkistilan tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet vuosiloman ajaksi; sekä

4) ilmoittaa lomittajalle, mistä tämä voi tavoittaa hänet tai hänen edustajansa vuosiloman aikana.

Mitä 1 momentissa säädetään vuosilomasta, sovelletaan mahdollisuuksien mukaan myös lisävapaaseen.

12 a §

Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan on huolehdittava lomituksen aikana, että turkistilan olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetetut vaatimukset.

13 §

Lomituspalvelujen hakeminen

Lomituspalveluja haetaan siltä paikallisyksiköltä, jonka toimialueella turkistuottaja pääasiallisesti harjoittaa turkiseläintuotantoa. Hakemus on tehtävä turkistiloittain kirjallisesti lomituspalvelujen vastaanottamista edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä. Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan päätyttyä saapunut hakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä haettuihin lomituspalveluihin kuuluvia töitä ole vielä aloitettu.

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan on ennen lomituspalvelun alkamista:

1) opastettava lomittaja lomituspalvelutehtäviin antamalla lomittajalle ohjeet 5 §:ssä tarkoitetuista lomituspalvelutehtävistä, kertomalla, jos lomituspalvelutehtävien suorittamisessa on jotain poikkeavaa ja tarvittaessa näyttämällä esimerkiksi lomituspalvelutehtävien suorittamisessa;

2) opastettava lomittaja työturvallisuuteen antamalla lomittajalle ohjeet työturvallisuuteen liittyvistä seikoista;

3) varmistettava, että turkistilalla on turkistilan tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituspalvelun käyttämisen ajaksi;

4) ilmoitettava paikallisyksikölle, lomittajan työnantajalle ja lomittajalle, mistä turkistuottajan tai hänen edustajansa tavoittaa lomituspalvelun käyttämisen aikana.

12 a §

Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan on huolehdittava *ennen lomituspalvelun alkamista* ja lomituksen aikana, että turkistilan olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetetut vaatimukset.

13 §

Lomituspalvelujen hakeminen

Lomituspalveluja haetaan siltä paikallisyksiköltä, jonka toimialueella turkistuottaja pääasiallisesti harjoittaa turkiseläintuotantoa. Hakemus on tehtävä turkistiloittain kirjallisesti lomituspalvelujen vastaanottamista edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä. Paikallisyksikön on otettava tutkittavakseen myös määräajan päätyttyä saapunut hakemus, jos hakemuksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä. *Turkistuottajan itse järjestämässä lomituspalveluissa edellytetään lisäksi, että*

lomituspalveluja koskeva hakemus on tehtävä paikallisyksikölle ennen kuin turkistuottaja hankkii lomituspalvelun palvelujen tuottajalta.

17 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen

Turkistuottajan on haettava korvausta itse järjestetystä lomituksesta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikankohdalla seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1–6 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta.

18 §

Päätöksenteko

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta, palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset sekä perusteettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Päätös annetaan tiedoksi

17 §

Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen

Palvelujen tuottajan tai lomituspalvelua saaneen turkistuottajan on haettava itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusaikankohdalla seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästymisen johtuu palvelujen tuottajasta ja lomituspalvelua saaneesta turkistuottajasta riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen vireille, lomituspalvelua saaneen turkistuottajan on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastavasti, jos lomituspalvelua saanut turkistuottaja on laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko lomituspalvelua saaneen turkistuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

18 §

Päätöksenteko

Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta sekä paikallisyksikölle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnästä, kun lomituspalvelua on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti. Paikallisyksikön

Voimassa oleva laki

asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

20 §

Toimeenpano

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että Mela tekee kunnan kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (toimeksiantosopimus), jolla kunta sitoutuu toimimaan tässä laissa tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja huolehtimaan paikallisyksikölle kuuluvista tehtävistä omalla alueellaan tai sen lisäksi muidenkin kuntien tai niiden osien alueella.

25 §

Valtion korvaukseen oikeuttavat lomituskustannukset

Valtion varoista maksetaan Melalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa tämän lain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia pidettävät kustannukset vähennettyinä *lisävapaasta perittävillä maksuilla ja muilla* tämän lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvillä tuloilla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina kustannuksina korvataan:

Ehdotus

*tämän lain nojalla antama päätös voidaan al-
lekirjoittaa koneellisesti.* Päätös annetaan tie-
doksi asianosaiselle hallintolain (434/2003)
59 §:ssä säädetyllä tavalla.

20 §

Toimeenpano

Paikallishallinto voidaan järjestää siten, että Mela tekee kunnan kanssa kuntalain (410/2015) 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen (toimeksiantosopimus), jolla kunta sitoutuu toimimaan tässä laissa tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja huolehtimaan paikallisyksikölle kuuluvista tehtävistä omalla alueellaan tai sen lisäksi muidenkin kuntien tai niiden osien alueella.

25 §

Valtion korvaukseen oikeuttavat lomituskustannukset ja niistä tehtävät vähennykset

Valtion varoista maksetaan Melalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa tämän lain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia pidettävät kustannukset vähennettyinä tämän lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvillä tuloilla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina kustannuksina korvataan:

3 a) kalenterivuoden aikana paikallisyksikön perusteettomasti järjestämistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, joita paikallisyksikkö ei ole ennen kalenterivuoden tilitystä perinyt takaisin lomituspalvelun saajilta 9 b §:ssä tarkoitettuna takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi, jos Mela on 26 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi;

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tuloja ovat:

1) lisävapaasta perittävä maksu ja siihen liittyvä viivästyskorko;

2) paikallisyksikön lomituspalvelun saajilta ennen kalenterivuoden tilitystä perimät korot ja viivästyskorot, jotka aiheutuivat, kun paikallisyksikkö peri takaisin kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia lomituspalvelun saajilta;

3) muut mahdolliset tämän lain mukaisiin paikallisyksikön tehtäviin liittyvät tulot.

28 a §

Takaisinperittyjen määrien palautusvelvollisuus tilityksen jälkeen

Toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla on velvollisuus palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, jotka kunnan paikallisyksikkö on perinyt takaisin lomituspalvelun saajilta kalenterivuoden tilityksen jälkeen. Myös kustannusten takaisinperinnästä aiheutuvat, lomituspalvelun saajilta perityt korot ja viivästyskorot on palautettava.

Toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla ei ole velvollisuutta palauttaa Melalle kalenterivuoden aikana perusteettomasti järjestetyistä lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia ja viivästyskorkoja, joita kunnan paikallisyksikkö ei ole perinyt lomituspalvelun saajilta takaisin kalenterivuoden tilityksen jälkeen 9 b §:ssä tarkoitetun takaisinperinnän kohtuullistamisen vuoksi. Poikkeaminen palautusvelvollisuudesta edellyttää, että Mela on 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla hyväksynyt nämä kustannukset valtion varoin korvattaviksi.

Mela voi käyttää palautukset kuluvana kalenterivuonna turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä paikallisyksiköissä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen.

29 §

29 §

Maksatuksen keskeyttäminen

Suorittamatta jäänyt valtion korvaus

Jos toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan toiminnassa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos siinä muutoin ilmenee epäkohtia eikä korjausta saada aikaan kunnan ja Melan välisten neuvottelujen tuloksena, Mela voi maksaa ennakot alennettuina tai keskeyttää ennakon maksamisen taikka pidättäytyä loppuerän maksamisesta.

Mela voi jättää turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuvien lomituskustannusten korvaamiseen tarkoitettua valtion korvausta suorittamatta toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle, siltä osin kuin kunnan paikallisyksikölle aiheutuneet lomituskustannukset eivät ole tämän lain mukaisia tai toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisia tai lomituskustannuksista tehtävät vähennykset eivät ole kattavia taikka kunnan paikallisyksikkö ei ole muuten noudattanut tätä lakia.

Melan suorittamatta jättämän valtion korvauksen maksuvelvollisuuteen sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Suorittamatta jääneen valtion korvauksen vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

Suorittamatta jääneestä valtion korvauksesta on maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävänä vuonna suorittamatta jäänyt valtion korvaus olisi tullut maksaa. Korkoa on maksettava, kunnes suorittamatta jäänyt valtion korvaus on maksettu. Korko on korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Kunta voi saattaa suorittamatta jäänyttä valtion korvausta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädetään. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan on ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä suorittamatta jääneen valtion korvauksen perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla.

31 §

31 §

Lomituskustannuksia koskevat Melan selvitykset

Lomituskustannuksia koskevat Melan selvitykset

Voimassa oleva laki

Melan tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

Ehdotus

Melan tulee tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle:

I a) kalenterivuoden aikana viipymättä ilmoitus, jos Mela arvioi, että valtion talousarviossa lomituskustannuksiin osoitettu määräraha ei riitä kalenterivuonna;

31 a §

Perusteeton etu

Sen lisäksi, mitä 28 a §:ssä säädetään, toimexiantosopimuksen tehneellä kunnalla on velvollisuus palauttaa Melalle ja Melalla on velvollisuus palauttaa sosiaali- ja terveysministeriölle tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa, yli 100 euron arvoiset, muut perusteettomat edut.

Perusteettoman edun palautusvelvollisuuden sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu on maksettu. Perusteettoman edun vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

Perusteettomasta edusta on maksettava korkoa sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana perusteeton etu on maksettu. Korkoa on maksettava, kunnes perusteeton etu on maksettu. Korko on korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Palautettavan perusteettoman edun määrää voidaan kohtuullistaa siltä osin kuin edun perusteettomuus ei ole selvää, edellyttäen, että tätä lakia ja muuta sovellettavaksi tulevaa lainsäädäntöä on noudatettu.

Kunta voi saattaa perusteettoman edun palautusta koskevan asian käsiteltäväksi hallintoriitana, kuten jäljempänä 34 §:ssä säädetään. Ennen riitauttamista kunnan ja Melan on ilmoitettava toisilleen kirjallisesti näkemyksensä perusteettoman edun perusteesta ja euromäärästä sekä pyrittävä löytämään ratkaisu asiaan neuvottelemalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

33 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

(kumotaan)

34 §

34 §

Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen

Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen

Erimielisyydet, jotka koskevat toimeksiantosopimusta tai kustannusten korvaamista toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle ja joita ei voida sopia Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan välillä, ratkaistaan hallintoriitana Vaasan hallinto-oikeudessa. *Paikallishallintokustannusten korvaamista koskeva hallintoriita on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun paikallisyksikkö on saanut Melalta tiedon korvauksen suuruudesta. Lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskeva hallintoriita on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun paikallisyksikkö on saanut Melalta tilityksen tarkistamiseen perustuvan tiedon valtion korvaukseen oikeuttavien lomituskustannusten suuruudesta.*

Erimielisyydet, jotka koskevat toimeksiantosopimusta tai kustannusten korvaamista toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle ja joita ei voida sopia Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan välillä, ratkaistaan hallintoriitana Vaasan hallinto-oikeudessa.

36 §

36 §

Tietojen salassapito ja luovuttaminen

Tietojen salassapito ja luovuttaminen

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella.

(kumotaan)

39 §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa mainitut rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Tässä laissa mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 2016 palkkakertoimen tasoa.

39 a §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

39 b §

Lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttäminen

Lomituspalvelujen järjestäminen voidaan keskeyttää, jos järjestämiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää. Keskeyttämisestä säädetään tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja ei voida korvata täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta.

39 §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 6 §:ssä mainitun maksun määrä, 7 §:ssä mainitun korvauksen määrä ja 8 §:n 2 momentissa mainitun kustannuksen määrä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.

39 a §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

39 b §

Lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttäminen

Lomituspalvelujen järjestäminen voidaan keskeyttää, jos järjestämiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai *jos Euroopan komissio peruuttaa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun*. Keskeyttämisestä säädetään tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestettyjä lomituspalveluja ei voida korvata täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin osoitetusta määrärahasta *noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen ja lomituspalvelun myöntämisestä, kustannuskorvauksen myöntämisestä ja lomituspalvelusta perittävää maksua koskevaan asiaan sekä perusteettomasti myönnetyn lomituspalvelun takaisinperintäasiaan ja muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä lomituspalvelua voi käyttää enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 lomituspalveluja yhä käyttämättä, aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella päätöksellä loput vuoden 2023 lomituspalvelut tämän lain mukaisesti. Niitä koskeva hakemus on tehtävä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain voimaan tullessa lain soveltamisalaan tulevien uusien asiakkaiden on valittava lomituspalvelujen järjestämisen tapa ja haettava vuoden 2023 lomituspalveluja viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain 25 §:n 1 momenttia, 2 momentin 3 a kohtaa ja 3 momenttia sekä 28 a, 29 ja 31 a §:ä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa 1.1.2023 alkaen järjestettyihin lomituspalveluihin.

3.

Laki

poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 4 §:n 2 momentti ja 14 §:n 3 momentti,
sellaisena kuin niistä on 4 §:n 2 momentti laissa 976/2016,
muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §, 3 §:n 1 ja 3 kohta, 4 §:n otsikko, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 ja 3 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n otsikko, 13 §, 14 §:n 1 momentti, 18, 23 ja 24 §,
sellaisena kuin niistä on 4 §:n otsikko laissa 976/2016, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 4 ja 5 kohta, lakiin uusi 3 a §, 10 §:n 2 momenttiin uusi 4 a kohta ja lakiin uusi 13 a–13 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

*Lain soveltamisala ja Euroopan unionin
lainsäädännön huomioon ottaminen*

*Lain soveltamisala ja Euroopan unionin
lainsäädännön huomioon ottaminen*

Tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus).

Tämän lain toimeenpanossa noudatetaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 702/2014 kumoamisesta annettua komission asetusta (EU) xx/20xx, jäljempänä **maatalouden ryhmäpoikkeusasetus**, jonka perusteella poronhoitajien sijaisapujärjestelmä hyväksytään unionin sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontukijärjestelmäksi.

2 §

2 §

Poronhoitaja

Poronhoitaja

Tätä lakia sovelletaan poronhoitajaan, joka omistaa vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka elää vakinaisesti hänen talouudessaan. *Lisäksi edellytetään, että poronhoi-*

Tätä lakia sovelletaan poronhoitajaan, joka sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankohdanta omistaa vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka elää vakinaisesti hänen talouudessaan.

taja on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 10 §:ssä tarkoitettua vakuutuksen ja hänellä on sellainen vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi.

Porojen omistusoikeus ja määrä perustuvat sijaisavun ajankohtana käytettävissä olevaan viimeksi vahvistettuun poronhoitolain 30 §:ssä tarkoitettuun poroluetteloon. Poroluettelon vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset otetaan huomioon vain, jos paliskunnan hallitus on ennen sijaisavun suorittamisajankohtaa vahvistanut muutoksen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *poronhoitotyöllä* maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutettavaa poronhoitotyötä;

3) *puolisolla* aviopuolisoa ja henkilöä, jonka kanssa poronhoitaja jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Porojen omistusoikeus ja määrä perustuvat sijaisavun *myöntämis- tai käyttämisajankoh-*tana käytettävissä olevaan viimeksi vahvistettuun poronhoitolain 30 §:ssä tarkoitettuun poroluetteloon. Poroluettelon vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset otetaan huomioon vain, jos paliskunnan hallitus on ennen sijaisavun *myöntämis- tai käyttämisajankohtaa* vahvistanut muutoksen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **poronhoidolla** maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaan vakuutettavaa poronhoitotyötä;

3) *puolisolla* aviopuolisoa ja henkilöä, jonka kanssa poronhoitaja jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa;

4) *yrityksellä* poronhoitoa harjoittavaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa;

5) **poroisännällä ja poroisännän sijaisella** poronhoitolain (848/1990) 19 §:ssä tarkoitettua poroisäntää ja mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua poroisännän sijaista.

3 a §

Sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset

*Sijaisavun myöntäminen edellyttää, että sijaisavun myöntämis- ja käyttämisajankoh-*tana:

1) *poronhoitaja on eläkevakuutettu poronhoidosta yrittäjänä maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisella pakollisella eläkevakuutuksella tai täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta yrittäjän pakollisen eläkevakuutuksen myöntämisen edellytykset;*

2) *poronhoitaja ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista vanhuuseläkettä, toistaiseksi myönnettyä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

täyttää työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä;

3) yritys ei ylitä mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) henkilöstömäärää ja rahamääräisiä kynnysarvoja, jotka asetetaan maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa;

4) yritys ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

5) yritykselle ei ole annettu perintämääräystä sellaisen Euroopan komission päätöksen perusteella, jossa tuki todetaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

4 §

4 §

Sijaisavun saamisen edellytykset

*Sijaisavun **myöntämisen erityiset** edellytykset*

Sijaisavun saamisen edellytykset eivät täyty, jos poronhoitaja saa sijaisavun suorittamisajankohtana työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttää työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä.

(kumotaan)

8 §

8 §

Sijaisavusta maksettava korvaus

Sijaisavusta maksettava korvaus

Korvaus on enintään 17 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen. Euromäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Tässä laissa mainittu euromäärä vastaa vuoden 2015 palkkakertoimen tasoa.

*Korvaus on enintään 19,47 euroa tunnilta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen. Euromäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. **Ensimmäinen tarkistus tehdään vuonna 2024.***

9 §

9 §

Sijaisavun hakeminen

Sijaisavun hakeminen

Voimassa oleva laki

Poronhoitajan on haettava sijaisapua kirjallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (Mela) ennen sijaisapuun kuuluvien töiden aloittamista. Sijaisapua on haettava erikseen jokaisen sijaisavun tarpeen alkaessa tai samaan tarpeeseen liittyvän sijaisavun jatkuessa keskeytyksen jälkeen.

10 §

Korvauksen hakeminen

Poronhoitajan on haettava korvausta Melalta viimeistään sijaisavun suorittamisajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epäminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1–5 kohdista sekä palvelujen tuottajan ilmoitus siitä, että hänelle ei ole myönnetty työtä varten muuta julkista rahoitustukea.

11 §

Lausunnot

Poronhoitolain 19 §:ssä tarkoitetun poroisännän tai tämän ollessa estynyt mainitun

Ehdotus

Poronhoitajan on haettava sijaisapua kirjallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (Mela) *ennen kuin poronhoitaja hankkii sijaisavun palvelujen tuottajalta*. Sijaisapua on haettava erikseen jokaisen sijaisavun tarpeen alkaessa tai samaan tarpeeseen liittyvän sijaisavun jatkuessa keskeytyksen jälkeen.

10 §

Korvauksen hakeminen

Palvelujen tuottajan tai sijaisapua saaneen poronhoitajan on haettava sijaisavusta maksettavaa korvausta kirjallisesti Melalta sijaisavun ajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Määräajan jälkeen saapunut hakemus käsitellään vain, jos myöhästymisen johtuu palvelujen tuottajasta ja sijaisapua saaneesta poronhoitajasta riippumattomasta, muista olosuhteista johtuvasta painavasta syystä.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

4 a) tieto siitä, jos sijaisen hoitamiin tehtäviin kuuluu töitä, joita varten on myönnetty muuta julkista rahoitustukea;

Jos palvelujen tuottaja on laittanut hakemuksen vireille, sijaisapua saaneen poronhoitajan on vahvistettava, ovatko palvelujen tuottajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta. Vastaavasti, jos sijaisapua saanut poronhoitaja on laittanut hakemuksen vireille, palvelujen tuottajan on vahvistettava, ovatko sijaisapua saaneen poronhoitajan ilmoittamat tiedot oikeita, ja tarvittaessa täydennettävä hakemusta.

11 §

Lausunnot

Poroisännän tai tämän ollessa estynyt poroisännän sijaisen on annettava Melalle lau-

pykälän 2 momentissa tarkoitetun poroisännän sijaisen on annettava Melalle lausuntonsa, josta ilmenee tarvittavassa laajuudessa hänen arvionsa siitä, täytyvätkö sijaisavun ja kustannusten korvaamisen edellytykset. Lausunnot antaa sen paliskunnan poroisäntä, jonka osakas sijaisapua käyttänyt poronhoitaja on. Poronhoitajan on ilmoitettava poroisännälle sijaisavun järjestämisestä välittömästi sijaisaputarpeen ilmaannuttua.

suntonsa, josta ilmenee tarvittavassa laajuudessa hänen arvionsa siitä, täytyvätkö sijaisavun ja kustannusten korvaamisen edellytykset. Lausunnot antaa sen paliskunnan poroisäntä, jonka osakas sijaisapua käyttänyt poronhoitaja on. Poronhoitajan on ilmoitettava poroisännälle sijaisavun järjestämisestä välittömästi sijaisaputarpeen ilmaannuttua.

12 §

Päätöksen teko ja korvauksen maksaminen

Päätös voidaan antaa automaattisessa tietojenkäsittelyssä tai muutoin ainakin osittain painomenetelmää käyttäen aikaansaatusasiakirjana. Tällöin allekirjoitus voidaan merkitä päätökseen koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

12 §

Päätöksen teko ja korvauksen maksaminen

Päätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti. Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

13 §

Perusteettoman korvauksen takaisinperintä

Jos korvausta on maksettu perusteettomasti, poronhoitaja on velvollinen suorittamaan Melalle siitä aiheutuneet kustannukset.

Mela voi luopua takaisinperinnästä osittain tai kokonaan, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteettomasti maksetun korvauksen maksamisen ole katsottava johtuneen poronhoitajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Mela voi luopua takaisinperinnästä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää. Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman

13 §

Takaisinperintä sijaisapua saaneelta poronhoitajalta

Jos poronhoitajan itse järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia on korvattu perusteettomasti, Melan on perittävä takaisin sijaisapua saaneelta poronhoitajalta Melalle perusteettomasti aiheutuneet kustannukset.

Jos perusteettomasti aiheutuneet kustannukset ovat enintään 100 euroa, Mela voi jättää takaisinperinnän suorittamatta.

Melan suorittama takaisinperintä voi perustua myös Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen. Tällöin takaisinperinnässä sovelletaan myös eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Jos takaisinperintäpäätöksellä vahvistettua saatavaa ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan periä vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaisesti. Eräpäivä saa olla aikaisintaan kahden viikon kuluessa takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava viivästyskorkeineen on suoraan ulosotto-kelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

13 a §

Takaisinperittävän määrän korko eräissä tapauksissa

Melan on määrättävä sijaisapua saanut poronhoitaja maksamaan takaisinperittävälle määrälle korkoa, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Korkoa on maksettava siitä päivästä alkaen, jolloin takaisinperittävä määrä on kokonaisuudessaan ollut sijaisapua saaneen poronhoitajan käytössä. Korkoa on maksettava, kunnes takaisinperittävä määrä on maksettu.

Korko on korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, koron maksuvelvollisuus, sen aika ja koron määrä määräytyvät Euroopan unionin lainsäädännön ja Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

13 b §

Viivästyskorko

Jos Melan takaisin perimää määrää tai takaisinperittävän määrän korkoa ei makseta viimeistään eräpäivänä, niille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1

momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

13 c §

Kohtuullistaminen eräissä tapauksissa

Mela voi kokonaisharkinnan perusteella kohtuullistaa takaisinperittävää määrää ja viivästyskorkoa, jos takaisinperintään johtaneet seikat eivät johdu sijaisapua saaneen poronhoitajan omasta menettelystä ja jos hänen taloudellinen asemansa on poikkeuksellisen heikko.

Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon sijaisapua saaneen poronhoitajan tulon ansainnassa kaikista eri tulolähteistä saamat tulot, kaikki tulon ansaintaan liittyvät menot, tulon ansaintaan liittyvä varallisuus ja tulon ansaintaan liittyvien velkojen lyhennykset.

Kohtuullistaminen ei ole mahdollista, jos takaisinperintään johtaneessa tapauksessa on rikottu maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, mahdollisuus kohtuullistamiseen ja sen edellytykset määräytyvät Euroopan komission takaisinperintää koskevan päätöksen mukaan.

13 d §

Vanhentumisaika takaisinperinnässä

Melalle perusteettomasti aiheutuneiden kustannusten takaisinperinnässä sijaisapua saaneelta poronhoitajalta sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia on päätetty korvata perusteettomasti. Saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Jos Melan suorittama takaisinperintä perustuu Euroopan komission takaisinperintää koskevaan päätökseen, takaisinperinnässä sovellettava vanhentumisaika määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

13 e §

Takaisinperintäpäätösten täytäntöönpano

Takaisinperittävä määrä, takaisinperittävän määrän korko ja viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niitä koskevien päätösten täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

14 §

Muutoksenhaku

Melan tämän lain nojalla antamaan päätöseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

18 §

Poronhoitajan ilmoitusvelvollisuus

Poronhoitajan on ilmoitettava Melalle itseään, perheenjäseniään ja poronhoitotyötään koskevista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tämän lain mukaisen sijaisavun tai korvauksen saamiseen taikka maksettavan korvauksen määrään.

23 §

Asiakirjojen säilyttäminen

14 §

Muutoksenhaku

Melan tämän lain nojalla antamaan päätöseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

(kumotaan)

18 §

Poronhoitajan ilmoitusvelvollisuus

Poronhoitajan on ilmoitettava Melalle itseään, perheenjäseniään ja poronhoitoaan koskevista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tämän lain mukaisen sijaisavun tai korvauksen saamiseen taikka maksettavan korvauksen määrään.

23 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Tämän lain mukaisen sijaisavun myöntämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäviksi.

24 §

Korvausten maksamisen keskeyttäminen

Sijaisavun saamisen edellytysten tutkiminen ja korvausten maksaminen voidaan keskeyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jos korvausten maksamiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestetyistä sijaisavuista ei voida maksaa korvauksia täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin osoitusta määrärahasta.

Tämän lain mukaisen sijaisavun myöntämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 12 artiklassa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäviksi.

24 §

Korvausten maksamisen keskeyttäminen

Sijaisavun saamisen edellytysten tutkiminen ja korvausten maksaminen voidaan keskeyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jos korvausten maksamiseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai *jos Euroopan komissio peruuttaa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvan edun.*

Jos ennen keskeytyksen voimaantuloa järjestetyistä sijaisavuista ei voida maksaa korvauksia täysimääräisinä varojen puutteen vuoksi, ne voidaan maksaa seuraavana vuonna sen vuoden valtion talousarviossa poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin osoitusta määrärahasta *noudattaen, mitä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 20 §:ssä säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasiiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen hakemukseen, sijaisavun myöntämistä koskevaan asiaan, kustannuskorvauksen myöntämistä koskevaan asiaan ja perusteettomasti myönnetyn sijaisavun takaisinperintäasiaan sekä muuhun mahdolliseen asiakasta koskevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Samoin mainittuja vireillä olleita asioita koskeviin oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuasioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan myönnettyä si-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jaisapua voi käyttää enintään neljän kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta. Jos asiakkaalla on tällöin vuoden 2023 sijaisaputunteja yhä käyttämättä, mahdollisen aieman lainvoimaisen päätöksen estämättä asiakkaalle myönnetään uudella päätöksellä loput vuoden 2023 sijaisaputunnit tämän lain mukaisesti.

4.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 4 ja 19 kohta, sellaisina kuin ne ovat 13 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 176/2019 ja 13 §:n 1 momentin 19 kohta laissa xx/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaiassa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi;

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaiassa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994), *maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996), turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) ja poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa (1238/2014)* säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi;

19) kunnalle ja kuntayhtymälle varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016) tarkoitetun asiakasmaksun määräämistä varten ja varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun palvelusetelin arvon määräämistä varten;

19) kunnalle ja kuntayhtymälle varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016) tarkoitetun asiakasmaksun määräämistä varten ja varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun palvelusetelin arvon määräämistä varten *sekä kunnalle maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996) ja*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston asetus

maatalousyrittäjien lomituspalveluista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 3 §:n 3 momentin, 8 §:n 4 momentin ja 44 a §:n 3 momentin nojalla, sellaisina kuin ne ovat 3 §:n 3 momentti laissa xx/202x, 8 §:n 4 momentti laissa 1663/2015 ja 44 a §:n 3 momentti laissa 1161/2010:

1 §

Kotieläinyksikkö

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996), jäljempänä *lomituspalvelulaki*, 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu kotieläinyksikkö muodostetaan eläinlajikohtaisesti seuraavista kotieläimistä:

- 1) yksi lypsylehmä;
- 2) kolme emolehmää;
- 3) viisi vasikkaa tai muuta nautaa;
- 4) kolme porsinutta emakkoa yhdessä alle kuukauden ikäisten porsaidensa kanssa;
- 5) 27 vähintään kuukauden, mutta alle kahden kuukauden ikäistä vieroitettua porsasta;
- 6) 19 vähintään kahden kuukauden ikäistä lihasikaa;
- 7) viisi karjua tai vähintään kuuden kuukauden ikäistä siitossikaa;
- 8) 1 000 alle 16 viikon ikäistä kananpoikaa tai 1 600 broileria;
- 9) 100 kanaa tai muuta siipikarjaan kuuluvaa eläintä;
- 10) neljä vähintään kuuden kuukauden ikäistä vuohta yhdessä mahdollisten kiliensä kanssa;
- 11) 10 vähintään kuuden kuukauden ikäistä lammasta yhdessä mahdollisten karitsojensa kanssa;
- 12) kotieläintuottajan lomituspalveluista annetun lain 2 §:ssä tarkoitettun hevosen määritelmän täyttävä yksi tamma yhdessä mahdollisen vieroittamattoman varsansa kanssa;
- 13) kotieläintuottajan lomituspalveluista annetun lain 2 §:ssä tarkoitettun hevosen määritelmän täyttävä yksi vieroitettu varsa;
- 14) kotieläintuottajan lomituspalveluista annetun lain 2 §:ssä tarkoitettun hevosen määritelmän täyttävä yksi ori.

2 §

Kokonaistyöaika ja tehtäväosuuksia koskevien tietojen antaminen

Lomituspalvelulain 8 §:ssä tarkoitettun maatalousyrityksen kokonaistyöajan ja maatalousyrittäjän tehtäväosuuden määrittämistä varten maatalousyrittäjän on annettava paikallisyksikölle tiedoksi:

- 1) maatalousyrityksen kotieläinten määrä ja laatu sekä maatalousyrityksen tuotantomenetelmät ja tuotanto-olosuhteet;
- 2) maatalousyrityksen päivittäin välttämättömissä kotieläinten hoitotöissä maatalousyrityksessä työskentelevät henkilöt ja heidän keskimääräiset tehtäväosuutensa prosentteina maatalousyrityksen kokonaistyöajasta.

3 §

Kokonaistyöajan määrääminen

Paikallisyksikön on määrättävä lomituspäivälain 8 §:ssä tarkoitettu maatalousyrittäjän kokonaistyöaika eläkelaitoksen osoittaman kokonaistyöajan laskentajärjestelmän mukaisesti. Kokonaistyöaikaa määrättäessä paikallisyksikön tulee lisäksi ottaa huomioon sellaiset maatalousyrittäjän kotieläinten määrään ja laatuun sekä tuotantomenetelmiin ja -olosuhteisiin liittyvät seikat, jotka eivät sisälly laskentajärjestelmään.

4 §

Kokonaistyöajan, tehtäväosuuden ja lomituspäivän keston tarkistaminen

Ennen kunkin lomituskaksen alkamista ja tarvittaessa niiden aikana maatalousyrittäjän on ilmoitettava paikallisyksikölle:

- 1) maatalousyrittäjän kotieläinten määrässä ja laadussa sekä maatalousyrittäjän tuotantomenetelmissä ja tuotanto-olosuhteissa tapahtuneet olennaiset muutokset;
- 2) tiedossa olevat sellaiset lomituskaksen alkamiseen liittyvät erityiset tehtävät ja muut seikat, joilla voi olla vaikutusta lomituspäivän keston määrittämiseen lomituskaksen aikana;
- 3) tehtäväosuuksissa tapahtuneet olennaiset muutokset.

Lomituspäivälain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuna erittäin painavana syynä, jonka johdosta tehtäväosuuksia voidaan tarkistaa kalenterivuoden aikana, pidetään kuolemaa, toistaiseksi myönnettylle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä tai muuta vastaavaa syytä.

Sen lisäksi, mitä lomituspäivälain 8 §:n 3 momentissa säädetään lomituspäivän keston tarkistamisesta, lomituspäivän kesto voidaan tarkistaa tehtäväosuuksien tarkistuksen johdosta.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2023.

Tällä asetuksella kumotaan maatalousyrittäjien lomituspäiväasetus (1333/1996).